

Riksdagens protokoll

2005/06:133

Torsdagen den 1 juni

Kl. 09.00 – 19.06

Protokoll
2005/06:133

---

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 26 maj.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2005/06:397

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:397 av Martin Andersson (fp)

Globala standarder för konsumentmakt och tillväxt

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 8 juni 2006.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 30 maj 2006

Utrikesdepartementet

Thomas Östros

Enligt uppdrag

Per Thöresson

Expeditionschef

Interpellation 2005/06:398

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:398 av Ulf Nilsson (fp)

Språkval inom samhällsvetenskapsprogrammet

Interpellationen kommer att besvaras den 7 juni 2006.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 30 maj 2006

Utbildnings- och kulturdepartementet

Ibrahim Baylan

Interpellation 2005/06:399

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:399 av Erik Ullenhag (fp)

Behov av djurförsök

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 8 juni 2006.

Skälet till dröjsmålet är tidigare planerade engagemang.

Stockholm den 30 maj 2006

Jordbruksdepartementet

Ann-Christin Nykvist

Enligt uppdrag

Anders Perklev

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2005/06:400

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:400 av Sven-Erik Sjöstrand (v)

Eftersökande av skadade djur

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 8 juni 2006.

Skälet till dröjsmålet är tidigare planerade engagemang.

Stockholm den 30 maj 2006

Jordbruksdepartementet

Ann-Christin Nykvist

Enligt uppdrag

Anders Perklev

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2005/06:404

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:404 av Helena Höij (kd)

Ambassad i Tunisien

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 5 juni 2006.

Skälet till dröjsmålet är att statsrådet inte befinner sig i Stockholm.

Stockholm den 12 maj 2006

Utrikesdepartementet

Jan Eliasson

Enligt uppdrag

Per Thöresson

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:415 av Lars Tysklind (fp)

Utvecklingen av den svenska fiskeflottan

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 8 juni 2006.

Skälet till dröjsmålet är tidigare planerade engagemang.

Stockholm den 31 maj 2006

Jordbruksdepartementet

Ann-Christin Nykvist

Enligt uppdrag

Anders Perklev

Expeditions- och rättschef

3 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Skatteutskottets betänkanden 2005/06:SkU26, SkU29–SkU31 och SkU33–SkU37

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2005/06:MJU23

4 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 31 maj

KrU28 Radio och TV i allmänhetens tjänst 2007–2012

Punkt 1 (En mångsidig och oberoende radio och TV i allmänhetens tjänst)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 (fp)

Förberedande votering:

49 för res. 1

39 för res. 2

200 avstod

61 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Inger Nordlander (s) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

176 för utskottet

47 för res. 1

65 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 123 s, 21 v, 17 c, 13 mp, 2 -
För res. 1: 47 m
Avstod: 38 fp, 26 kd, 1 c
Frånvarande: 21 s, 8 m, 10 fp, 7 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 13 (Sveriges Televisions programtextning)

1. utskottet
2. res. 15 (m)
3. res. 16 (fp)
4. res. 17 (kd)
5. res. 18 (c)
Förberedande votering 1:
24 för res. 17
19 för res. 18
246 avstod
60 frånvarande
Kammaren biträdde res. 17.
Förberedande votering 2:
38 för res. 16
26 för res. 17
224 avstod
61 frånvarande
Kammaren biträdde res. 16.
Förberedande votering 3:
45 för res. 15
40 för res. 16
202 avstod
62 frånvarande
Kammaren biträdde res. 15.
Huvudvotering:
158 för utskottet
46 för res. 15
84 avstod
61 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 124 s, 21 v, 11 mp, 2 -
För res. 15: 46 m
Avstod: 1 m, 38 fp, 25 kd, 18 c, 2 mp
Frånvarande: 20 s, 8 m, 10 fp, 8 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU30 Kulturlivets internationalisering

Kammaren biföll utskottets förslag.

LU31 Ersättning till ledande befattningshavare i näringslivet

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. (m, fp, kd, c)

Votering:

160 för utskottet

129 för res.

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 21 v, 13 mp, 2 -

För res.: 47 m, 38 fp, 26 kd, 18 c

Frånvarande: 20 s, 8 m, 10 fp, 7 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

LU34 Skydd för barn genom registrering av förmyndare i vägtrafikregistret, m.m.

Punkt 1 (Skydd för barn genom registrering av förmyndare i vägtrafikregistret, m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, m, kd, c)

Votering:

160 för utskottet

129 för res. 1

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 21 v, 13 mp, 2 -

För res. 1: 47 m, 38 fp, 26 kd, 18 c

Frånvarande: 20 s, 8 m, 10 fp, 7 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Barns skuldsättning)

1. utskottet

2. res. 3 (fp, m, kd, c)

Votering:

159 för utskottet

129 för res. 3

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 21 v, 12 mp, 2 -

För res. 3: 47 m, 38 fp, 26 kd, 18 c

Frånvarande: 20 s, 8 m, 10 fp, 7 kd, 7 v, 4 c, 5 mp

LU37 Elektronisk ingivning till Bolagsverket
Kammaren biföll utskottets förslag.

LU28 Förenklade redovisningsregler, m.m.

Punkt 2 (Gränsvärden i årsredovisningslagen)

1. utskottet
2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

160 för utskottet

129 för res. 1

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 21 v, 13 mp, 2 -

För res. 1: 47 m, 38 fp, 26 kd, 18 c

Frånvarande: 20 s, 8 m, 10 fp, 7 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 4 (Uppföljning)

1. utskottet
2. res. 3 (kd)

Votering:

258 för utskottet

29 för res. 3

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 44 m, 37 fp, 20 v, 18 c, 13 mp, 2 -

För res. 3: 3 m, 26 kd

Frånvarande: 20 s, 8 m, 11 fp, 7 kd, 8 v, 4 c, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU16 Ändring i lagen om elektronisk kommunikation

Punkt 1 (Kommunalt inflytande)

1. utskottet
2. res. (c, v)

Votering:

245 för utskottet

43 för res.

1 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 47 m, 37 fp, 25 kd, 11 mp, 1 -

För res.: 1 fp, 21 v, 18 c, 2 mp, 1 -

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 20 s, 8 m, 10 fp, 7 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Ragnwi Marcelind (kd) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

SoU31 Socialtjänst (förnyad behandling)

Punkt 1 (Allmänna utgångspunkter för socialtjänsten)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

173 för utskottet

48 för res. 1

68 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 16 v, 18 c, 13 mp, 2 -

För res. 1: 47 m, 1 v

Avstod: 38 fp, 26 kd, 4 v

Frånvarande: 20 s, 8 m, 10 fp, 7 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 7 (Barnbidrag och försörjningsstöd)

1. utskottet

2. res. 10 (v)

Votering:

253 för utskottet

36 för res. 10

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 47 m, 38 fp, 26 kd, 18 c

För res. 10: 21 v, 13 mp, 2 -

Frånvarande: 20 s, 8 m, 10 fp, 7 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 13 (Vistelsebegreppet enligt socialtjänstlagen m.m.)

1. utskottet

2. res. 16 (m, fp, kd, c)

Votering:

158 för utskottet

129 för res. 16

2 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 21 v, 12 mp, 2 -

För res. 16: 47 m, 38 fp, 26 kd, 18 c

Avstod: 1 s, 1 mp

Frånvarande: 20 s, 8 m, 10 fp, 7 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Punkt 16 (Utformningen av stöd till brottsoffer)

1. utskottet
2. res. 18 (v, mp)

Votering:

125 för utskottet

37 för res. 18

126 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 1 fp, 1 c

För res. 18: 1 fp, 21 v, 13 mp, 2 -

Avstod: 47 m, 36 fp, 26 kd, 17 c

Frånvarande: 21 s, 8 m, 10 fp, 7 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Gunnar Nordmark (fp) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 29 (Anmälningssplikten enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen)

1. utskottet
2. res. 36 (m, fp, kd, c)

Votering:

160 för utskottet

129 för res. 36

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 21 v, 13 mp, 2 -

För res. 36: 47 m, 38 fp, 26 kd, 18 c

Frånvarande: 20 s, 8 m, 10 fp, 7 kd, 7 v, 4 c, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

5 § Riksdagen i en ny tid

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU21

Riksdagen i en ny tid (prop. 2005/06:100 delvis och framst. 2005/06:RS3).

Anf. 1 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Det här är en debatt som för mig och för Socialdemokraterna ter sig något annorlunda. Vi är i minoritet och står för ett antal reservationer, som jag yrkar bifall till. Dessutom är majoriteten i riksdagen – eller i varje fall majoriteten i konstitutionsutskottet – beredd att göra ett kraftigt avsteg från en princip som har gällt under lång tid och som jag hoppas kommer att gälla också i fortsättningen. Det är principen om spelreglerna för det demokratiska arbetet. Spelreglerna för arbetet här i kammaren ska det beslutas om under bred enighet – helst under konsensus, naturligtvis.

Det som nu föreläggs riksdagen för beslut innebär att en del av de bestämmelser som finns i riksdagsordningen om arbetet i riksdagen och hanteringen av EU-frågorna, framför allt, ska beslutas om i strid med vad ungefär en tredjedel av den här riksdagen har för uppfattning om EU-frågornas hantering i riksdagen.

Jag ser detta som ett nederlag för oss alla, egentligen. För egen del tvingas jag med stor besvikelse konstatera att man anser från majoritetens sida att man kan bortse från de, som jag ser det, sakligt tungt vägande argument som Socialdemokraterna har för sin inställning.

Jag vill också slå fast att när det gäller uppfattningen om att det är viktigt att riksdagens ledamöter och riksdagen är djupt engagerade i EU-frågorna så råder det egentligen ingen oenighet. Det är om formerna för det som oenigheten finns. Jag tycker att det är viktigt att riksdagen och ledamöterna är engagerade. Beslutsfattandet inom EU är ju en del av beslutsfattandet inom det totala parlamentariska systemet där Sverige som medlemsland i EU deltar i beslutsprocessen genom regeringens medverkan. Det är oerhört viktigt att vi har ordning och reda, god kontakt och god förankring i de här olika frågorna.

Invändningen från vår sida ligger alltså inte i ämnesområdet, utan framför allt i att EU-nämnden avlövas och i praktiken tas bort. Det har ju varit ett önskemål från flera partier. I gengäld ska utskotten direkt samråda med regeringen, och så ska EU-nämnden så småningom komma in på slutet då det hela egentligen i praktiken borde vara klart.

Vi tror att det här är en dålig utgångspunkt för det förhandlingsarbete som regeringen ska utföra. De grön- och vitböcker som är försöksförslag, kan man väl säga, från EU-systemet ska då behandlas i respektive utskott. Respektive fackutskott ska sedan föranleda ett utlåtande till denna kammare. Man ska också på de här preliminära grunderna kunna diskutera och kunna ha ett meningsutbyte om vilka olika infallsvinklar som kan finnas på dessa tentativa förslag från EU.

Så långt är det väl egentligen inte något större problem. Problemet uppstår när riksdagen dessutom ska votera om vilken ståndpunkt som ska gälla. Den voteringen ska utgå från förutsättningen att det är ett icke-beslut som ska fattas. Det är inte bindande för regeringen, det är inte bindande för riksdagen, och det är inte bindande för ett utskott. Men inför svenska folket ska riksdagen använda samma beslutsprocess som man använder för att lagreglera olika förhållanden. Jag tror att det ur demokratisk synpunkt kommer att te sig mycket märkligt att riksdagen fattar beslut och voterar och att det sedan i praktiken är ett icke-beslut. Jag föreställer mig att det måste stå på utlåtandena att de inte föranleder något bindande beslut för riksdagen.

Jag tror att det här kommer att leda till avsevärda problem. Bland annat kommer det att uppfattas som ett riksdagsbeslut som regeringen har att följa. Detta kommer att hävdas av dem som är i minoritet och motståndare. Det kommer dessutom att försvåra och försvaga den svenska förhandlingspositionen i EU. Man ska vara på det klara med att EU är ett enda stort förhandlingsmaskineri där man får ge och ta. Att förhandlingsmotståndarna då kan referera till att riksdagen har sagt att det ska vara på ett visst sätt kommer att försvaga den svenska positionen. Det är inte en fråga om att försvaga regeringen utan det är att försvaga Sveriges

möjligheter att hävda sig inom EU-systemet. Jag förstår inte varför majoriteten tycker att det är angeläget.

Dessutom har Grundlagsutredningen redan i uppdrag att utreda förhållandet mellan riksdagen och regeringen, och det finns goda skäl att göra detta. Jag sitter själv i utredningen. Vi ska med engagemang ta oss an detta. Men här kommer nu riksdagen, om majoriteten står sig, att fatta ett beslut som rubbar relationen mellan riksdag och regering, som jag ser det. Det kommer möjligen att försvåra det parlamentariska läget på ett sätt som inte ligger i någons intresse.

Jag anser alltså att riksdagen borde avstå från att fatta det här beslutet och överlämna frågan till Grundlagsutredningen för närmare överväganden. Det utesluter på intet sätt att utskotten engagerar sig i grön- och vitböcker, har ordentliga debatter, öppna utfrågningar och på olika sätt visar vilka ståndpunkter som kan finnas. På så sätt bidrar man till debattkvaliteten och kan visa olika input och infallsvinklar i de här frågorna. Det är inte så att den socialdemokratiska ståndpunkten leder till att riksdagen inte har möjligheter att engagera sig, utan det är just detta icke-beslutsfattande som vi har den stora invändningen emot.

Herr talman! Det finns här också förslag om att slå samman två utskott. Det är resultatet av mångåriga överväganden i Riksdagskommittén, där man har haft till uppgift att logiskt försöka placera ärendena i olika utskott, sammanhang och annat och möjligen också minska antalet utskott. Resultat blir att man slår samman två i praktiken oförenliga utskott, nämligen bostadsutskottet och lagutskottet som får en ärendeuppsättning som inte har något logiskt samband. Sammanslagningen av de här två utskotten svarar inte på någon punkt emot det som har varit avsikten med att överväga utskottsorganisationen och ärendeindelningen. Det är möjligen en restpost av vad en majoritet i Riksdagskommittén kunde åstadkomma. Vi ställer oss därför avvisande till det förslaget från konstitutionsutskottet och den bakom det liggande Riksdagskommittén.

Vi har ytterligare ett par reservationer som hänger samman med genomförandet, ärendefördelningen, utgiftsområden och annat. Jag har yrkat bifall till dem. Den ena är villkorad av hur det går med en annan reservation, men jag ska inte närmare gå in på det.

Herr talman! I stället för att vara i opposition vill jag använda min sista minut till att säga att det är trevligt att kunna tala om ett område som behandlas i Riksdagskommittén och det här förslaget där det inte, numera i varje fall, råder någon oenighet, och det handlar om jämställdhetsarbetet i riksdagen. Det har också behandlats i Riksdagskommittén. Bakom den behandlingen ligger en skrivelse från socialdemokraterna i riksdagen om att riksdagen måste engagera sig mer i jämställdhetsarbete. Utgångspunkten är att jämställdhet inte är en fråga om lika många av vardera könet i det parlamentariska arbetet i riksdagen, utan det har en mycket vidare aspekt, nämligen förhållningssätt och hur man fungerar i olika relationer. Bakom skrivelsen låg kritik som handlade om att någon ordförande i något utskott hade använt så kallad osynlig härskarteknik mot några kvinnliga ledamöter.

Riksdagsstyrelsen har behandlat detta, och det finns ett handlingsprogram med 15 punkter för att åstadkomma en bättre jämställdhet. Vi kan konstatera att riksdagen i Sverige i flera avseenden är ett av de mest jämställda parlamenten i världen, men det säger kanske mer om jäm-

ställdheten i andra parlament än om jämställdheten i det svenska parlamentet. Det finns alltså en hel del att åstadkomma.

Förslaget i det här sammanhanget – och det hälsar jag med tillfredsställelse – är att riksdagsstyrelsen ska göra upp en handlingsplan för varje mandatperiod för att åstadkomma en bättre jämställdhet och fokusera på ett jämställdhetsarbete som leder till att män och kvinnor verkligen är, och upplever sig vara, arbetande under samma förutsättningar och på jämställd fot i det svenska parlamentet. Jag tror att det har ett stort värde för arbetet i sig, men det har också ett stort symbolvärde för jämställdhetsarbetet över huvud taget.

Anf. 2 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! Det här betänkandet är en kompromiss. Det finns väsentliga delar här där vi är helt eniga. Det gäller uppföljning, utvärdering och så vidare. Det finns mycket positivt i de delarna. Men det finns en del kontroversiella punkter.

Jag funderade just över ordet ”kompromiss”, och det slutar ju med ”miss”. Apropå ”miss” brukar man säga att kompromiss är en situation där alla är lika missnöjda. Och det är väl ingen som i de kontroversiella delarna genomför de här besluten med någon större entusiasm.

Processen i arbetet fram till det här betänkandet har inte varit den allra bästa, om man uttrycker sig väldigt försiktigt. Riksdagskommittén levererade förslag som spretade åt olika håll med ett stort antal reservationer. Man hade inte heller tagit hänsyn till att det handlar om förändringar i huvudbestämmelserna i riksdagsordningen som då kräver kvalificerad majoritet eller beslut enligt grundlagsordning. Man har inte genomfört något remissförfarande. Riksdagsstyrelsen slänger bara det här betänkandet från Riksdagskommittén i KU:s knä och säger: Det här får ni reda ut!

Så där får det inte gå till i riksdagen. Den processen måste man vara strängt kritisk emot.

Jag har vissa erfarenheter från tidigare processer i riksdagen när vi hanterade de här frågorna i Riksdagsutredningen i början på 90-talet. Där insåg vi alla att det inte gick att lägga fram förslag om ändringar av huvudbestämmelser utan att man hade en fullständig enighet eller en kvalificerad majoritet. Man gjorde inte heller utskottsförändringar, trots att det bara är tilläggsbestämmelser. Man månade om den breda enigheten. Den process som har skett här har inte varit så bra.

När det kom till konstitutionsutskottet insåg jag att vi måste försöka hitta en lösning på den är problematiken och åstadkomma den breda enigheten. Därför föreslog jag att det skulle tillsättas en speciell arbetsgrupp, och den tillsattes också. Men det var bortkastat tid. Det visade sig att Socialdemokraterna inte rörde sig en millimeter. Då fanns det inget underlag för att skapa en bättre kompromiss i det sammanhanget. Det är intressant att ett parti på det sättet kan ägna sig åt att totalt blockera en process som kan förändra riksdagens arbetsformer. Det var inte bra. Hade man varit lite mer kompromissvillig borde man kunnat åstadkomma en bättre lösning än den som nu har blivit.

Göran Magnusson talade om att man nu frångår principen med den breda enigheten. Jag ställde en fråga till honom under våren 2002 i diskussionen om ett annat betänkande i en grundlagsfråga. Var går gränsen

för den breda enigheten? Jag ställer frågan: Ligger den vid 40 % för minoriteten eller vid 35 ½ %? Var ska man dra den gränsen? Vid det tillfället handlade det om 35 ½ %, och i dagens läge handlar det om 40 % som motsätter sig en förändring av den här typen. Det är en frågeställning som man måste resa också i det sammanhanget. Jag håller med om att det olyckligt att vi inte har en bred enighet när vi förändrar spelreglerna för till exempel riksdagens arbete.

Låt mig säga någonting om sakfrågorna innan min talartid är slut. Riksdagskommittén har väl missuppfattat detta med de grönböcker och vitböcker som riksdagen ska behandla. Man kan inte utan vidare anknyta till KU:s hantering av granskningsbetänkandet, eftersom det är reglerat i regeringsformen. Det har konstitutionsutskottet rättat till genom att definiera de här utlåtandena, som vi kallar dem, i riksdagsordningen.

Riksdagskommittén hade också missat sambandet mellan utskotten och EU-nämnden. Regeringen ska överlägga med utskotten om det som utskotten bestämmer. Samtidigt avlövar man EU-nämnden. Då hamnar man i den märkliga situationen att om utskotten inte är tillräckligt aktiva så kommer regeringen lindrigare undan i sammanhanget. Det borde man ha löst ut på ett bra sätt enligt mitt förmenande. Nu lyckades jag få igenom en halvmesyr här så att man åtminstone delvis täcker upp för den här luckan genom att man ger ett slags gummiparagraf för EU-nämnden att kunna täcka upp för utskotten. Det är inte riktigt bra, men utvecklingen får visa om man kan lösa det där på ett annat sätt.

Jag vill också säga någonting om utskottssammansättningen. Det är ett välkänt problem att av riksdagens sju partier har fyra mycket tråkiga erfarenheter därför att vi har alldeles för många utskott. När ett parti har omkring 17–18 ledamöter är det oerhört svårt att täcka upp alla utskott på ett bra sätt. Det har länge varit ett önskemål att man skulle minska antalet utskott. Det diskuterade vi även i Riksdagsutredningen i början av 90-talet. Vi hade olika modeller, men när det kom till kritan stoppade Socialdemokraterna och Moderaterna den utvecklingen.

Det finns många naturliga sammanslagningar. Det är inte säkert att det här är den mest naturliga, men den får accepteras utifrån utgångspunkten att vi behöver minska antalet utskott.

Sammanfattningsvis är huvuddelen i det här betänkandet en kompromiss, och den kan man vara missnöjd med i vissa delar, men man måste försöka föra processen vidare, och det är det som ligger bakom att vi har ställt oss bakom den här delen.

Herr talman! Vi har också en motion om budgetprocessens andra steg. Jag ska inte lägga ned någon tid på detta. Jag brukar tjata om detta varenda år eftersom detta steg är otillständigt. Vi hoppas att en kommande riksdag tar itu med de frågeställningarna.

Därmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 3 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis så att en del av diskussionen nu kommer att handla om vem som ska sitta med svartepetter och ta ansvar för den uppkomna situationen. Vi socialdemokrater är ju vana vid att vara i majoritet och ta ansvar, men det är ju uppenbart så att Ingvar Svensson nu anser att vi har ansvaret även i minoritet för vad som sker. Det är ju ett ganska egenartat sätt att se på ansvarsfördelningen.

Att vi inte skulle ha velat kompromissa är en osanning, därför att det aldrig har funnits något kompromissförslag. Den mäktiga alliansen och de två ytterligare partierna har ju bara hela tiden suttit och väntat på att kompromissen skulle bestå i att Socialdemokraterna underkastade sig det som majoriteten stod för. Det kallar jag inte för en kompromiss, utan det kallar jag för precis det jag sade, nämligen underkastelse.

Det finns en parallell till det här, och det var oenigheten kring Riksrevisionens tillkomst. Då var Socialdemokraterna i minoritet i utredningsstadiet och i riksdagsstyrelsen när den tog ställning till det här. Då ansåg ju vi att det här var en viktig grundlagsfråga, en fråga som det fanns anledning att försöka skapa en bred majoritet i. Vi ändrade också uppfattning. Vi fick igenom en del förändringar, och vi kunde besluta om Riksrevisionen i enighet. Men här har det inte funnits något sådant utrymme, utan nu är det underkastelse som gäller.

Ingvar Svensson frågar var gränsen går för bred enighet. Ja, riksdagsordningen och regeringsformen anger ju tre fjärdedels majoritet för att ändra i huvudbestämmelser i riksdagsordningen. Det är väl en bra nivå då, därför att det går ju inte att genomföra det beslut som man nu har föreslagit från majoritetens sida förrän i höst, om det är så att riksdagen då ställer sig bakom ett liknande beslut, därför att man uppnår inte de här tre fjärdedelarna. Det hade väl varit en bra gräns att arbeta med i den här frågan.

Anf. 4 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Det var intressant med resonemanget om kvalifikationsgränser. Huvudregeln för att ändra riksdagsordningen är nämligen att man gör det enligt grundlagsordning med två beslut. Tre fjärdedels majoritet är bara en möjlighet.

Min frågeställning handlade om de breda majoriteterna eller den breda uppslutningen. Var går gränsen där? Det kan inte vara så att Göran Magnusson menar att det ska vara tre fjärdedels majoritet i kammaren vid varje enskilt grundlagsbeslut, för om man hade den åsikten skulle man ju ha backat våren 2002.

När det gäller att ta ansvar handlade mitt anförande om ambitionerna eller inställningen när det gäller behandlingen i konstitutionsutskottet. Jag har inte haft så stor möjlighet att påverka processen dessförinnan. Som jag sade i mitt anförande spretar det åt väldigt många olika håll i Riksdagskommitténs betänkande.

När vi diskuterade fanns det inget färdigt kompromissförslag. Kompromisser jobbar man ju fram tillsammans, men det visade sig efter att arbetsgruppen haft fyra sammanträden, tror jag det var, att Socialdemokraterna inte rörde sig en millimeter, trots att jag för min del och även andra gjorde försök att hitta lösningar på problematiken beträffande grön- och vitböckerna. Men Socialdemokraterna rörde sig inte en millimeter utan hänvisade bara till sina reservationer i Riksdagskommittén, och det kallar jag inte för kompromissvilja.

Anf. 5 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Vad som är en bred majoritet beror alltid lite grann på omständigheterna. Jag tror att jag har sagt tidigare att det inte heller får vara så att ett litet parti blockerar genomförandet av en viktig förändring,

kanske i regelfrågor eller frågor av materiell natur i lagstiftning eller annat. Ingvar Svensson och jag utredde ju bland annat barnpornografen. Där kan vi ha ett visst resonemang kring vilka breda majoriteter som krävs.

Nu handlar det om spelreglerna och inte om sakliga beslut. För min del anser jag att 40 % eller en tredjedel av riksdagen är för många som står utanför uppgörelsen. Uppenbarligen är ju även de som tillhör majoriteten missnöjda med förslaget. Jag kan ju instämna i stora delar av Ingvar Svenssons anförande. Det är en kompromiss som inte är bra från flera synpunkter. Där kan vi nog i långa stycken vara överens.

Jag skulle vilja fråga Ingvar Svensson vilka kompromissförslag som han lämnade under de här överläggningarna. Vilka kompromissförslag sade jag nej till? Ja, det var fråga om skrivningar i förarbetena om att det här är icke-beslut. De kom ju, och det var ju bra. Men några materiella förslag till förändringar, till exempel att säga att vi inte ska slå samman utskotten, minns jag inte. Jag kan säga att jag sade vid ett sammanträde att jag kan acceptera att man har de hoppande suppleanterna i EU-nämnden. Men på det fick jag ingen respons, för det var inte utbytbar, och det fungerade inte. Det Ingvar Svensson nu försöker ge sken av skulle vara kompromissförslag var att Socialdemokraterna efter flera års diskussioner i Riksdagskommittén och annat skulle ge upp sin ståndpunkt och underkasta sig det Ingvar Svensson ville diktera i det här sammanhanget.

Jag tycker inte att det är en riktig beskrivning när Ingvar Svensson säger att det är Socialdemokraternas fel att det är så här. Majoriteten måste väl någon gång ha något ansvar i en sådan här fråga?

Anf. 6 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra Göran Magnusson. Nu ska vi väl inte här på två minuter reda ut hela diskussionerna i arbetsgrupperna. Det skulle ta för lång tid. Men både jag och, vet jag, Mats Einarsson gjorde insatser – det får han väl reda ut sedan – för att vi skulle hitta en gemensam lösning på det här med grön- och vitböckerna.

Det som jag blir lite konfunderad över är: Om det nu vore en så förfärligt viktig fråga, det här med EU-nämnden, så kunde jag kanske förstå oviljan till kompromiss. Men grön- och vitböckerna är inte en sådär oerhört central frågeställning.

Jag vill också säga något om att ett litet parti blockerar en fråga. Det kan man tycka att det inte ska få göra. Men tydligen ska ett lite större parti få blockera.

Håller man sig till den tredjedel som Göran Magnusson nu talar varmt för borde han ha tänkt på det även våren 2002. Då körde man över en minoritet på 35 ½ %. Det var, såvitt jag med min matematiska kunskap begriper, mer än en tredjedel.

Anf. 7 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! Jag vet inte om jag bör fortsätta diskussionen om hur diskussionerna gick till i konstitutionsutskottet och i vår arbetsgrupp. Faran är att det blir ännu mer förvirrat i fråga om hur det gick till.

Jag kan bara deklarerat att jag nog uppfattade situationen på ungefär det sätt som Ingvar Svensson redogjorde för, nämligen att man från soci-

aldemokratisk sida mycket tydligt gjorde klart att det inte fanns utrymme för någon annan ståndpunkt än den som uttrycktes i reservationerna i Riksdagskommittén. Det var så jag uppfattade det.

Det är väldigt olyckligt om detta var en missuppfattning. Men vi var några som förstod det på det sättet, och därmed fanns i praktiken heller inte något reellt utrymme för saktidiskussioner kring någon ytterligare kompromiss.

Jag beklagar också att vi inte har lyckats komma längre och få en bredare majoritet för de här förändringarna och får väl ansluta mig till den brist på entusiasm som båda de föregående talarna har uttryckt här i talarstolen.

Till det som ändå föreslås. Det handlar om förhållandet mellan riksdag och regering. Göran Magnusson har alldeles rätt i att det är detta som är kärnan i de förslag som nu läggs fram vad gäller behandlingen av EU-frågorna. Där menar jag att det är så att i samma utsträckning som riksdagens utskott engagerar sig i olika politiska frågor, uttrycker ståndpunkter och gör bedömningar, i samma utsträckning som riksdagen blir mer aktiv på det ena eller det andra politiska området minskar naturligtvis i politisk mening det manöverutrymme som regeringen har i enlighet med parlamentarismens principer.

Den effekten får man alldeles oavsett om kammaren fattar några juridiskt bindande beslut eller inte. Därför menar jag att även den socialdemokratiska ståndpunkten, som ju innebär att man vill att riksdagen i större utsträckning ska engagera sig i EU-frågorna, i realiteten betyder ett något minskat politiskt manöverutrymme för regeringen.

Den sak som nu har kommit upp till diskussion, huruvida kammaren ska kunna ha en votering om ett sådant här utlåtande från ett utskott för att utröna om majoriteten i kammaren överensstämmer med den majoritet som finns i utskott, menar jag har ganska underordnad betydelse för problematiken. Vi gör ju också ett ytterligare klarläggande i utskottets betänkande om att detta inte innebär något som binder regeringen i juridisk mening. Jag tror att Göran Magnusson något överdriver de problem som skulle kunna uppkomma av detta.

Jag tror också att det är ofrånkomligt att riksdagen får en mer aktiv roll även i EU-frågorna, det vill säga i arbetet med att komma fram till olika ståndpunkter i EU-systemet, om jag uttrycker det så. I en formell mening ligger ju ansvaret för detta arbete på regeringen. Det är i den meningen fortfarande utrikespolitik, vilket är regeringens område och inte riksdagens.

Men i och med att EU-systemet ser ut som det gör och i och med att vi också har överfört beslutandemakt, lagstiftningsmakt i realiteten, till EU-systemet innebär det att regeringen ägnar sig åt lagstiftningsarbete, det vill säga det som egentligen, enligt doktrinen, är riksdagens område. Därför är det också ofrånkomligt att riksdagen och parlament i andra länder kommer att skaffa sig ett inflytande över regeringsarbetet i den mån det i realiteten handlar om lagstiftningsarbete. Så tror jag att det ser ut.

Vilka former som är de bästa för detta vet vi inte. Jag tror, precis som Ingvar Svensson, att man nog kommer att finna att detaljer på det ena eller andra sättet inte är hundra procentigt utformade. Man kommer att få pröva sig fram, och praxis kommer att anpassas successivt under tiden.

Jag tror också, i och för sig, att det hade varit möjligt att göra ett något bättre utredningsarbete i de här frågorna. Men vi har rättat till något i konstitutionsutskottet, och jag tror att det är fullt rimligt att genomföra de förslag som nu läggs fram. Jag tror inte att det kommer att innebära några avgörande problem eller problem av sådan art att vi nu skulle avstå från att fatta de här besluten.

Jag ska säga något också om modellen med att kunna sätta in nya ledamöter i EU-nämnden. Det är kanske inte världens mest eleganta lösning, men det är ändå en lösning som i någon mån kommer åt de problem som mindre partier har vad gäller EU-nämndens arbete. Det är ett oerhört betungande arbete för de mindre partierna, med en ordinarie och tre suppleanter, eller vad det är, som alla är engagerade i sina egna ordinarie utskott.

Den modell som nu föreslås skulle helt klart innebära en viss lättnad och en bättre arbetssituation för de mindre partierna och göra det möjligt att på ett bättre sätt delta i EU-nämndens arbete. Därför tycker jag att det är ett bra förslag.

Slutligen förändringen av utskottsorganisationen. Även där är det på det sättet att det inte finns någon självklar lösning som är bättre än alla andra. Men det finns ett bestämt önskemål, återigen från de mindre partierna, om att minska antalet utskott för att göra det lättare för mindre partier att på ett bra sätt delta i utskottsarbetet. Nu tar vi ett litet steg i den riktningen. Jag menar att man borde kunna ta fler och större steg i framtiden. Men det här är i alla fall ett steg.

Det har sagts att det här inte är en naturlig sammanläggning. Nej, det är möjligt. Men det finns nog inte någon sammanläggning som i så fall är naturlig. Det kommer alltid att finnas gränsdragningsproblem, och det kommer alltid att vara så att åtminstone en del utskott inom sitt område har olika ärendegrupper som inte direkt hänger samman. Så måste det nog vara i riksdagsarbetet. Jag tror att den sammanläggning som nu föreslås är väl så god som någon annan. Jag tror att det är angeläget att man får åtminstone någon minskning av antalet utskott.

Därmed yrkar jag bifall till förslagen i utskottets betänkande.

Anf. 8 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Jag skulle kunna hjälpa till med ett argument för sammanslagningen av bostadsutskottet och lagutskottet. Det är att det i de bostäder som ska byggas bor människor. Deras förhållanden är ofta reglerade med hjälp av äktenskapslagstiftning och sambolagstiftning. Där kan man faktiskt hitta ett samband som talar för att det är samma utskott som sköter de här båda aspekterna av mänsklig tillvaro.

Men det där är väl inget argument som riktigt biter i sammanhanget. Jag vill dessutom inte göra den där sammanslagningen.

Jag skulle vilja ställa en fråga Mats Einarsson. Jag instämmer ju i mycket av det han sade, och alla tre talarna hittills har på olika sätt haft samma obehagskänsla inför det här förslaget, både beträffande bristen på ordentlig uppslutning och beträffande det materiella innehållet. Jag skulle vilja fråga Mats Einarsson: Vilket kompromissförslag lade Mats Einarsson fram i överläggningarna i de här sammanhangen? Jag kan faktiskt inte riktigt erinra mig vad det var.

Jag erinrar mig dock att jag på utskottssammanträdet sade: Men jag kan acceptera och försöka ta det här ersättningsystemet i EU-nämnden. Det möttes nästan bara av fnysningar. Det var inte det som det handlade om. Jag har faktiskt lagt fram ett konkret förslag.

Jag vet också att när vi började diskutera detta i arbetsgruppen sade jag att jag inte hade något mandat att göra upp. Det förstods tydligen som att jag inte ville göra upp. Därmed gled man lätt ur det här. Möjligen hänger det samman med att ingen av oss har varit med i de tidigare förhandlingarna utan replierar på våra respektive gruppledningar. I praktiken kanske det är de som har fjärrstyrt det här, och så har det lett fram till att det inte varit möjligt att nå en bra kompromiss i konstitutionsutskottet.

Jag hade kanske kunnat gå tillbaka till min gruppledare och säga: Nu är förutsättningarna de här, kan vi då göra någonting? Men jag hade ju ingen anledning att gå tillbaka, för jag fick ingenting att gå med.

Anf. 9 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Vi i KU ska väl inte skylla ifrån oss för det partiella misslyckande som man väl kan säga att detta är. Men det ligger nog mycket i vad Göran säger: Beredningen av detta ärende har gjort det svårare för konstitutionsutskottet att komma vidare till någon bredare kompromiss. Vi fick ärendet i knät, kanske inte fullständigt ordentligt utrett i alla detaljer – däremot med fixa och färdiga partipolitiska lösningar, och det visade sig inte möjligt att lösa upp dem.

Det är möjligt att vi har talat förbi varandra på något sätt i utskottet, trots att vi har jobbat ihop ganska länge. Mitt bestämda intryck var dock att Göran Magnusson gjorde klart att det inte fanns något som helst utrymme för någon förändring från socialdemokratisk sida, och i det läget kände naturligtvis de andra partierna inte någon väldig entusiasm för att försöka formulera kompromissförslag. Det skulle ju ändå inte bli något – det var så vi uppfattade det.

Det jag själv förde fram som en möjlig diskussionspunkt var just möjligheten att votera om de olika meningarna i utlåtanden kring grön- och vitböcker. Jag ser som sagt inte detta som någon avgörande fråga i sak, och jag hade inte haft några svårigheter att ta en diskussion om att lösa den frågan på ett annat sätt. Men som sagt: Det fanns inte det utrymmet.

Vad gäller det som Magnusson nu nämner som en möjlig kompromiss kastades det ju fram i allra sista minuten på ett sådant sätt att det nog inte – Göran får ursäkta – uppfattades som en seriös diskussionsinledning.

Anf. 10 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Det är tydligen så att jag har missuppfattats nästan hela tiden i hanteringen i konstitutionsutskottet. Det var absolut seriöst, men jag tänkte väl att jag skulle kunna få något slags motbud.

Jag minns att Mats Einarsson talade om de här voteringsfrågorna. Det är ingen tvekan om att de är en väsentlig bit av de problem som vi ser från socialdemokratisk sida. Men Mats Einarsson minns säkert att han inte heller fick någon uppslutning från alliansområdet. Vi går bara vidare, hette det. På något sätt fick jag intrycket att man från alliansens och de andra partiernas sida tyckte att det var väldigt skönt att kunna påstå att

jag var alldeles omedgörlig, för då behövde man inte hålla på och argumentera med sina gruppleddare och annat om några förändringar.

Jag vill också säga att jag delar Mats Einarssons uppfattning när det gäller förhållandet mellan riksdag och regering. Det är klart att varje hantering i riksdagen av denna typ av frågor kan komma att begränsa regeringens handlingsutrymme. Det kan också lite omvänt sägas att får man stöd för ståndpunkterna så har man en bättre förankring och upplutning och kan med viss större styrka förhandla och diskutera. Ur socialdemokratisk synpunkt är det dock angeläget att riksdagen spelar en roll i dessa sammanhang, och det har ju EU-nämnden gjort på ett förtjänstfullt sätt hittills – även om det var Vänsterpartiets uppfattning att den lilla EU-nämnden skulle fatta för riksdagen bindande beslut och binda regeringen vid ståndpunkter när man inledde dessa diskussioner och arbetet med EU-nämnden. På de punkterna blir det alltså förändringar och begränsningar i det politiska handlingsutrymmet.

Jag vill på de sista sekunderna i repliken också erinra om den så kallade hattdiskussionen eller presidentdiskussionen i samband med den nya konstitutionen, där riksdagen uttalade en teoretisk ståndpunkt som sedan användes för att till och med anmäla regeringen till KU för att inte ha följt riksdagens beslut. Spåren förskräcker kring det här icke-beslutsfattandet i riksdagen.

Anf. 11 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Just den så kallade hattfrågan, det vill säga om Sverige skulle ha ståndpunkten att EU skulle ha en president, och en del andra sådana frågor där riksdagsmajoriteten hade en annan uppfattning än regeringen illustrerar ju förhållandet att regeringen i EU-frågorna aldrig kommer att vara helt fristående från riksdagsmajoritetens uppfattning, detta oavsett vilka formella beslut som har fattats och inte fattats. Så är det nog.

Det stämmer också att mitt parti en gång i tiden hade uppfattningen att EU-nämnden skulle kunna fatta för riksdagen bindande beslut. Så fort jag upptäckte detta gjorde jag mitt yttersta för att ändra det, och det skedde också ganska snart. Vi övergav alltså den felaktiga uppfattningen.

Vad gäller alliansens självständighet under våra diskussioner tror jag att jag avstår från att spekulera i detta. Jag kan bara prata för mig själv.

Jag vill återigen beklaga att vi inte kunde nå längre. Jag ska ta mitt ansvar för det, men jag menar nog att jag inte ensam har ansvaret. Det får vi nog i så fall dela i alla partier. Jag vidhåller också att förutsättningarna för att nå längre redan från början hade begränsats genom den förberedande hanteringen i Riksdagskommittén och riksdagsstyrelsen.

Anf. 12 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Fru talman! Ja, det var ju inte den muntraste av debatter man bevisat i denna kammare. Man skulle nästan kunna tro att det skulle vara det om man bara tittade på framsidan av betänkandet. *Riksdagen i en ny tid* – det låter ju väldigt bra. Det låter som om det svenska parlamentet skulle ta sig an de utmaningar som vi verkligen står inför med bristande förtroende, sjunkande valdeltagande och allt annat som vi diskuterar med jämna mellanrum. Och så öppnar man och försöker förstå vad som är

denna riksdagens nya tid. Ganska snart inser man att det nya är att riksdagen nu ska gå med i EU.

Jag finner det lite symtomatiskt att det har tagit tolv år för denna genomgripande diskussion om hur riksdagen ska hantera EU-arbetet från det att Sverige gick in i Europeiska unionen. Jag tycker också att det som nu sker är, som Mats Einarsson uttryckte det, en naturlig utveckling. Vi är, vad vi än tycker om det – jag gillar det inte – medlemmar i en union som tar sig alltmer makt och som beslutar om allt fler frågor. Alltmer av det vi gör här i riksdagen berörs också på olika sätt eller har på olika sätt bäring på sådant som inte beslutas här utan kommer från den europeiska unionen.

Detta gäller inte minst det som är ett demokratiskt parlaments själva huvuduppgift, nämligen att stifta lagar. Mycket av den lagstiftning som gäller här i Sverige är beslutad i EU. Därför är det naturligt, som Mats Einarsson uttryckte det, att riksdagen, parlamentet, försöker söka sätt att få inflytande i denna lagstiftningsprocess och inte bara agerar expeditionsträcka för redan fattade beslut.

Man kan också se att de försök som gjorts att nå en demokratisk legitimitet för EU-systemet på övernationell nivå – med EU-parlamentet som det tydligaste exemplet – inte har fallit särskilt väl ut. Valdeltagandet i EU-parlamentsvalet är som bekant lågt och på många håll inom unionen också sjunkande. Därför behövs det i EU att de demokratiskt valda parlamenten på nationell nivå får ett starkt inflytande. Det är också det som legat bakom det arbete som har gjorts i kommittén och som nu ska nå ett delmål genom att vi fattar beslut om detta betänkande här i kammaren.

Miljöpartiets inställning till hur riksdagen ska få mer inflytande över EU-arbetet har ju varit att EU-nämnden inte är tillfyllest. Vi har velat och vill lägga ned EU-nämnden och föra över de samråd som där sker till fackutskotten.

Jag brukar exemplifiera bakgrunden till denna åsikt med det andra politikområde som jag har haft ansvar för under min tid i riksdagen vid sidan om de konstitutionella frågorna, nämligen flyktingpolitiken. Flyktingpolitiken är som alla i riksdagen vet, tror jag, ett ganska speciellt område eftersom majoriteterna vanligtvis inte ser ut som de brukar göra. Det har vid ganska många tillfällen varit så att samtliga partier i riksdagen utom Socialdemokraterna haft *en* linje. Det har nog hänt mer på det än på något annat område. Vi har haft livliga debatter i kammaren om flyktingpolitiska ställningstaganden, vilka slutat med att Socialdemokraterna blivit nedröstade.

Man skulle kunna tänka sig att detta också färgade av sig på arbetet i EU-nämnden, eftersom EU alltmer arbetar med migrationspolitik och har som mål att få en gemensam migrationspolitik till 2010. Det har det dock inte gjort. Det har inte gått att finna några majoriteter mot regeringen, eller för en annan linje, i EU-nämnden. Anledningen till det är helt enkelt att de personer som arbetar med flyktingfrågor i riksdagen inte alltid varit samma personer som representerat sina partier i EU-nämnden när frågorna beretts.

I EU-nämnden har andra överväganden legat till grund, eller så har frågorna inte prioriterats fullt ut av de respektive partierna. Därför har regeringens förslag till slutsatser och ställningstaganden lite hafsigt flutit igenom i samrådet. Jag tror att det är det grundläggande problemet. Ska

man ha ett samråd som fungerar måste de riksdagsledamöter som kan frågorna, som är engagerade i frågorna, som har klart för sig sina partiers ståndpunkter, också vara de som sköter samrådet.

Detta beskrivs mycket bra i den socialdemokratiska reservationen till dagens betänkande. Där sägs nämligen följande: "EU-nämnden bygger på att en regering kan ha ett förtroendefullt samarbete med en fast krets av utskottsledamöter. En större och i personuppsättning skiftande EU-nämnd kommer snarare att minska riksdagens inflytande via EU-nämnden. Helheten går förlorad när olika ledamöter deltar beroende på ärende, och vad en regering behöver stöd i är just övergripande helhetsbedömningar för nationens bästa."

Den typen av resonemang bygger på synen att EU-politiken är utrikespolitik som det är upp till regeringen att sköta, och samrådet handlar då om att lyssna in riksdagens åsikter i de utrikespolitiska ställningstagandena. Mitt resonemang bygger på att EU-politiken är att betrakta som nationell politik eftersom de lagstiftningsområden som EU har makt över, och får mer makt över, är sådana som traditionellt har beslutats nationellt. Därför ska EU-nämnden inte ge stöd till regeringen för nationens bästa, som det står i reservationen, utan i stället vara ett forum. Samrådet ska vara ett forum där olika åsikter bryts mot varandra. Den åsikt i sakfrågan som har störst stöd av väljarna ska sedan också vara den som regeringen driver i överläggningarna och förhandlingarna.

För oss är Riksdagskommitténs majoritets ställningstagande ett nederlag. EU-nämnden läggs inte ned. Däremot tas ett par steg som vi tycker är bra. Fackutskottet får en större och viktigare roll. I EU-nämnden kommer personer som i sina respektive partigrupper har ansvaret för sakområdet att kunna delta. Dessutom blir ett antal EU-frågor – grön- och vitböckerna – riksdagsärenden. Det faktum att förslaget utgår från att det i slutändan ska voteras om dessa har diskuterats. Det har sagts att detta skulle försvaga Sveriges förhandlingsutrymme.

Göran Magnusson exemplifierar detta i sitt anförande med att säga att motståndarna i förhandlingarna i EU kommer att kunna säga: Titta, er riksdag tycker så. Det exemplet bygger dock på att regeringen säger något annat än det som är riksdagens ställningstagande, ståndpunkt, i en fråga. Jag tycker inte att regeringen ska göra det, utan regeringen bör i huvudsak följa de linjer som skissas upp av riksdagen.

Det sägs också i reservationen att en minister efter ett sådant ställningstagande riskerar att bli en bromskloss i EU-arbetet. Ska jag vara ärlig så tycker jag inte att det är fel om den svenska regeringen bromsar förslag som riksdagen inte gillar.

Fru talman! Jag vill understryka det som tidigare talare sagt, nämligen att hela den här processen på sitt sätt är ett nederlag. Det är ett nederlag eftersom vi inte lyckas komma överens, vilket alltid är beklagligt. Det är ett nederlag eftersom beredningen inte varit den bästa – och nu kanske jag, det ska erkännas, kastar sten i glashus då jag själv inte är helt fri från skuld. Det hade givetvis varit bättre om vi alla varit eniga. Men när vi hamnade i den situationen att dessa förslag lades fram kompromissade vi med våra åsikter om att lägga ned EU-nämnden och ytterligare stärka riksdagens roll och gick på majoritetslinjen.

Fru talman! Detta sagt om EU-frågan. Låt mig kortfattat orda något om de andra frågorna som berörs. Det gäller bland annat utskotten. Det har förtjänstfullt framförts vikten av att vi får färre utskott i riksdagen. Framför allt är det bra för de mindre partierna. Efter nästa val kommer jag inte att tillhöra den kretsen av partier, men jag kan känna solidaritet med de andra. Förslaget kanske inte är det allra bästa, som det uttrycks, men det är dock ett förslag om hur utskotten kan bli färre, och därför godtar vi förslaget.

Beträffande motionsrätten, fru talman, finns det en reservation från Miljöpartiet, som jag härmed yrkar bifall till. Det finns ett förslag från kommittén som innebär att motionsrätten på skrivelser tas bort, med några undantag som talmannen ska få bestämmanderätt över. Jag tror att den praktiska följden av det ställningstagandet blir att motionsrätten tas bort på de skrivelser där det i dag inte väcks några motioner men finns kvar på de skrivelser där motioner väcks. Därför undrar jag vad förslaget egentligen är till för. Risken är ju att det kommer att bli en fråga på marginalen om några skrivelser, alltså om någon vill väcka en motion men talmannen säger att det inte är motionsrätt på dem. Då politiseras talmannens roll. Talmannen dras in i den politiska processen på ett, som jag tycker, olyckligt sätt.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga att den miljöpartistiska följdmotionen till förslaget innehöll en lång rad förslag om jämställdhetsarbete och HBT-kompetens. Där har utskottet kunnat ena sig kring mycket bra skrivningar, som jag hoppas att alla läser.

Anf. 13 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Det är intressant att Gustav Fridolin anser att Miljöpartiets företrädare i EU-nämnden misskött flyktingpolitiken. Det hade väl varit fritt fram för Miljöpartiet att ändra på sammansättningen i nämnden. Nu vill man ju lägga ned EU-nämnden, och det är i och för sig en ståndpunkt som man utifrån principiella utgångspunkter kan ha respekt för.

Min egentliga fråga är: Vad är det i det nuvarande systemet som hindrar utskotten från att engagera sig i grön- och vitböckerna? Vad är det som hindrar det? Är föreställningen den att man faktiskt inte ens gör det? Jag har den uppfattningen att vårt eget utskott försökt engagera sig i olika frågor, och andra utskott har ofta beredningar, resonemang, kring dem. Det ligger dock på något slags frivilligbasis. När jag talar med kolleger undrar de om de måste närvara vid samråden mellan fackutskottet och regeringen. Jag har uppfattat det så att det blir fråga om sammanträden och att det ska fattas, åtminstone preliminära, beslut.

När det sedan gäller det kloka i en förhandlingssituation, att förhandlingarna har bundna mandat, har Gustav Fridolin och jag inte samma åsikt. Erfarenheten från alla slags förhandlingar visar att bundna mandat inte är bra eftersom det omöjliggör, eller kan omöjliggöra, kompromisser. EU-systemet är en förhandlingsorganisation, och det är möjligt, med tanke på den miljöpartistiska inställningen till EU, att det är bra att det hela går i stå och ingenting händer. Vi har emellertid många andra i riksdagen. En majoritet anser att vi ska utnyttja den möjlighet som Sverige har som medlem i EU för att fatta kloka och förnuftiga beslut för medborgarna. Men om besluten per definition är dåliga då förstår jag Gustav Fridolins och Miljöpartiets upplägg i dessa frågor.

Anf. 14 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! För det första: Det är bra om kloka och förnuftiga beslut fattas, men det är också bra om de okloka och oförnuftiga besluten inte fattas. Om riksdagen sagt att ett beslut är oklokt och oförnuftigt är det vettigt att regeringen också för fram det.

För det andra: Mina kolleger som arbetar i utskotten i riksdagen ser fram emot att få en större del av samrådet och en större del av EU-arbetet. Undersökningar har visat att inte bara de utan en stor del av den svenska riksdagens ledamöter känner sig oinvolverade i EU-arbetet och skulle vilja ta en större del i det samråd som sedan avgör mycket av det de ska göra sedan. EU-frågorna och det som görs i EU styr i hög grad lagstiftningen i Sverige.

Fru talman! Miljöpartiets talesman för flyktingfrågor i EU-nämnden är jag. Min kritik bygger på erfarenhet. Till viss del är det en självkritik. Jag skulle säkert ha kunnat samråda med övriga ledamöter i EU-nämnden. Jag har försökt att göra det ett antal gånger under mandatperioden. Men det är också kritik mot systemet för att exemplifiera problemet med att de ledamöter som inte är talesmän i frågor, som inte är engagerade i frågor såtillvida att de sitter i utskotten som berör dem, också är de som senare ska samråda i dessa sakfrågor. Risken blir att det alltid är ett parti, olika vilket, som inte har just den ledamoten i utskottet när just den frågan avhandlas, och därför låter regeringens linje, som verkar klok och förnuftig vid första anblicken om man inte kan bakgrunden och sitt partis ställningstagande till hundratio procent, flyta igenom. Jag ser det som ett problem. Jag tycker att det är bättre att ledamöterna med sakkunskap är med i samrådet, såsom nu föreslås.

Fru talman! Utskottens arbete med EU-frågorna varierar. Det här förslaget innebär att alla utskott tvingas ta del av EU-frågorna och tvingas vara med i samrådet. Det tycker jag är bra.

Anf. 15 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Gustav Fridolin säger att det är många oinvolverade som skulle vilja vara med. Vad är det som hindrar att utskotten i dag arbetar med grön- och vitböcker, producerar skrivelser och opinionsyttringar? Det är ingenting som hindrar detta. Men det är tydligen så, som Gustav Fridolin uttrycker saken, att utskotten måste *tvingas*. Om utskotten måste tvingas tvivlar jag på att det finns ett våldsamt växande engagemang och behov av att vara med, vilket är inriktningen på det här arbetet.

Gustav Fridolin har företrätt Miljöpartiet i EU-nämnden. Möjligen blandar han samman organisationsfrågan och strukturfrågorna med förhållandet att faktiskt vara i minoritet. Får man inte en majoritet med sig blir man i minoritet. Då behöver inte ståndpunkterna från den andra sidan underkännas bara därför att de inte sammanfaller med dem som Gustav Fridolin skulle vilja ha i sammanhanget.

Innan någon meddebattör kommer på den geniala jämförelsen kring mandat och bundna mandat, vill jag säga att vi möjligen ser resultatet av den uteblivna kompromissen i KU som ett resultat av att det i varje fall uppfattades som att Socialdemokraterna hade ett bundet mandat. Det illustrerar väl då att det kanske inte är så fiffigt med bundna mandat. Men när man, som Gustav Fridolin, inte egentligen ser något alls positivt med

Anf. 16 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Nu låter det som om Göran Magnusson tycker att ett beslut fattat av EU per definition är ett klokt och förnuftigt beslut. Det är väl, om något, en ganska extrem hållning. EU kan väl som alla politiska beslutsmaskinerier fatta både kloka och mindre kloka beslut. Det är i fråga om de mindre kloka besluten jag tycker att det är bra att Sverige agerar som en bromskloss. För att sälla dem från de kloka behövs en aktiv riksdag där de folkvalda representanterna för Sveriges folk får göra klart vilka ställningstaganden de har och hur de ser på olika frågor. Diskussionen om bundna mandat blir snarast en kvasidiskussion eftersom omröstningarna inte binder regeringen men gör klart för regeringen vad riksdagen tycker.

Fru talman! Jag har exemplifierat med flyktingfrågorna för att visa problemet med EU-nämnden, som jag uppfattar det i dag. Mitt problem med Göran Magnussons hållning är att han – det står så i den socialdemokratiska reservationen – vill rigga systemet på ett sådant sätt att regeringen får majoritet för sina ståndpunkter fler gånger än man har majoritet i sakfrågan. Jag läser meningen igen: ”Helheten går förlorad när olika ledamöter deltar beroende på ärende, och vad en regering behöver stöd i är just övergripande helhetsbedömningar för nationens bästa.”

Här har vi i grunden olika uppfattningar om hur riksdagen ska agera i EU-frågor. Riksdagen ska inte ge regeringen stöd för nationens bästa. Riksdagen ska göra klart vad man tycker, och den hållning i en sakfråga som har majoritet bland Sveriges folk genom dess valda ombud ska också vara den hållning som Sverige företräder i EU-arbetet.

Avslutningsvis har vi frågan om tvång. Det var tydligen jobbigt att jag använde det begreppet för att säga att alla utskotten måste arbeta med EU-frågorna. Det finns många tvång i det här huset. Utskotten tvingas arbeta med alla motioner som väcks. Vi tvingas stifta lagar när regeringen föreslår det – åtminstone behandla propositioner. Det är väl inte så konstigt att vi också tvingas arbeta med EU-frågorna när de berör så pass mycket av de lagar och andra beslut som gäller för folket i landet.

Anf. 17 MIKAEL ODENBERG (m):

Fru talman! Göran Magnusson inledde debatten med att säga att den här debatten ter sig annorlunda för Socialdemokraterna. Jag kan ändå trösta Göran Magnusson med att i den långa process som har lett fram till dagens debatt har Socialdemokraterna varit precis som vanligt, det vill säga man har ensidigt behandlat alla de frågor som ingår i riksdagsstyrelsens framställning utifrån ett renodlat regeringsperspektiv och man har varit väldigt oförmögen att se behandlingsordningen i parlamentet med några andra glasögon än regeringens glasögon.

Det andra som hela tiden har varit närvarande är det stora partiets perspektiv och därmed den totala oförmågan att se de problem som partier som är något mindre än Socialdemokraterna möter i det parlamentariska arbetet. Det har lett till att Socialdemokraterna trots en lång och utdragen process i princip har sagt nej till varje förändring av vårt interna arbete.

Jag vill gärna hålla med Göran Magnusson om att det är olyckligt att vi bryter traditionen och att ett stort parti därtill blir överkört i processen. Jag är också av uppfattningen att när det gäller politikens infrastruktur, de grundläggande spelreglerna för vårt arbete, är det angeläget att eftersträva så breda lösningar som möjligt. Men av det kan ändå inte följa att Socialdemokraterna i varje läge ska ha vetorätt mot varje förändring.

Jag vill understryka att vi har haft en ovanligt lång och ovanligt gedigen beredningsprocess i det här arbetet. Herregud! Det är åtta år sedan Riksdagskommittén tillsattes. Det är ett antal år sedan Riksdagskommittén fick tilläggsdirektiv. Vi har haft ett antal remissväндor till partigrupperna – riksdagsgrupperna – i huset. Men trots det har Socialdemokraterna varit oförmögna att rubba sig en millimeter i arbetet. Det är det som har lett fram till den unika situationen att riksdagens talman och företrädare för sex partier i riksdagsstyrelsen är beredda att genomföra de nu föreslagna förändringarna i riksdagens arbete trots att socialdemokratin inte är med på vagnen. Det beror på att socialdemokratin under processen har uppträtt med den maktens arrogans som jag också anser att Göran Magnusson var en exponent för i sitt inledningsanförande.

Innan jag går in på sakfrågorna vill jag inom parentes säga att jag lyssnade med intresse på Ingvar Svenssons inlägg. Det var nog mandatperiodens magsuraste anförande. Det var ingenting som var rätt i den process som har förevarit. Riksdagsstyrelsen har absolut inte fattat någonting, fru talman! Men de värsta formella ofullkomligheterna och allmänna tankehaverierna har gudskelov kunnat rättas till under konstitutionsutskottets behandling efter rådigt ingripande av Ingvar Svensson. Jag tackar Ingvar Svensson för detta.

Men jag vill också säga att jag under Riksdagskommitténs långdragna arbete har sett med vilken kraft och energi Kristdemokraternas gruppleddare Stefan Attefall har engagerat sig i arbetet, hur han har försökt överbrygga motsättningar mellan partierna, söka gemensamma lösningar och fördjupa diskussionen. Jag vet också med vilken noggrannhet han har gått tillbaka till den kristdemokratiska riksdagsgruppen för att försöka förankra sitt arbete i Riksdagskommittén.

Om Ingvar Svensson inte har märkt någonting av detta är det ett problem mer för Ingvar Svensson än för Riksdagskommitténs beredningsprocess.

Jag var inne på att det finns en ganska lång bakgrund. De förslag om förändringarna i riksdagens EU-arbete som ingår i det här betänkandet tog sin början i en bred arbetsgrupp under förste vice talmannens ledning – en arbetsgrupp med representanter för samtliga partier, en arbetsgrupp som arbetade efter en konsensusprincip, en arbetsgrupp vars rapport remitterades till samtliga partigrupper i riksdagen, för att därefter ånyo processas i Riksdagskommittén, riksdagsstyrelsen och konstitutionsutskottet.

Det är inte en hafsigt beredning. Det är inte en slarvig beredning, även om slutpunkten av den har blivit ett ställningstagande i sak som Göran Magnusson inte gillar. Vad är det då som är så förgripligt?

Förändringen i förslaget innebär att vi får en institutionaliserad ordning i riksdagen för behandling av vitböcker och grönböcker. I dag är bilden väldigt diversifierad. En del utskott lägger ned mycket energi på de här preliminära tankedokumenterna från EU:s institutioner, och andra

gör det inte. Vi har från flera partier sett ett behov av att få en institutionaliserad ordning, där de här diskussionerna inte bara förs i utskottens slutna rum utan där vi också tillser att utskotten för sina diskussioner och tankar till kammaren i form av ett utlåtande.

Det är viktigt att vi får en ökad tyngdpunkt på detta, därför att det samråd som äger rum i EU-nämnden är inriktat på beslutsfattande som ska ske på ett rådsmöte om några dagar, det vill säga där besluten i realiteten redan är fattade. Där riksdagens EU-arbete brister är i alla de ärenden som är på väg in i unionens olika beslutsprocesser, och det är där en ökad tyngdpunkt behöver läggas. Då är det bra att ha en ökad institutionaliserad ordning som gör att utskotten tvingas diskutera grön- och vitböckerna och föra den diskussionen till riksdagen.

Det är inte en beslutsordning liknande den som gäller för riksdagens lagstiftning, som påstås i den socialdemokratiska reservationen nr 1. Det är inte sant.

Här har man en ordning där det inte finns någon motionsrätt för riksdagens ledamöter med anledning av utskottets diskussion kring grön- och vitböckerna, där diskussionen i kammaren inte heller kan leda fram till några för regeringen bindande beslut eller något tillkännagivande till regeringen, men där det ändå finns en möjlighet att föra utskottets diskussion öppet inför svenska folket i denna kammare och där man sedan lägger ärendet till handlingarna och – ve och fasa! – då har möjlighet att rösta om med vilket resonemang man ska lägga ärendet till handlingarna.

Då säger Göran Magnusson att ”det är inget större problem” att riksdagen får möjlighet att diskutera EU-frågorna. Det var ju bra att det inte var ett ”större problem” att riksdagen fick diskutera EU-frågorna. Men det är jätteförgripligt om man kan rösta om med vilket resonemang, med vilken motivering, som en grönbok eller en vitbok ska läggas till handlingarna.

Jag menar att detta inte är det icke-beslut som Göran Magnusson i sitt inledningsanförande påstod att det var. Jag menar att det inte heller är ett beslut bindande för regeringen på det sätt som påstås i den socialdemokratiska reservationen. Det är – med de vackra ord som någon av våra domstolar i ett remissyttrande till konstitutionsutskottet uttryckte det – preliminära synpunkter av konstitutionellt oförbindande karaktär. De är enligt vår mening ägnade att bredda och fördjupa den parlamentariska EU-debatten. Det tycker jag är bra. Jag bestrider inte att det är Sveriges regering som företräder konungariket i det mellanstatliga och överstatliga samarbetet, men det innebär inte att vi ska lägga en munkavle på den parlamentariska debatten i Europafrågorna.

Får jag sedan säga att Riksdagskommittén i alla dessa ärenden har väglets av en ambition att ge också de mindre partierna i riksdagen bättre arbetsförutsättningar och arbetsvillkor. Det är ett skäl till den ordning som föreslås för EU-nämnden, det vill säga att det parti som saknar en ledamot eller en suppleant i EU-nämnden som sitter i det utskott som EU-nämnden ska samråda om ska ha möjlighet att ta in en ledamot från det utskottet.

Då säger Socialdemokraterna i sin reservation för det första: Nej, det finns inget behov av extra sakkunniga i EU-nämnden. Nehej. Och varför skulle Socialdemokraterna vara de som är ägnade att göra den bedömningen? Ska inte varje parti kunna göra den bedömningen för sig?

För det andra: Det är synd om statsråden, för det blir svårare att planera EU-nämndens arbete. Det är återigen det här ensidiga regeringsperspektivet.

För det tredje: Det står i reservationen från Socialdemokraterna, vilket också Gustav Fridolin citerade, att EU-nämnden bygger på att en regering kan ha ett förtroendefullt samarbete med en fast krets av EU-nämndsledamöter. Jag skulle vilja säga att det förtroendefulla samarbetet i väldigt hög grad beror på hur regeringens företrädare uppträder i EU-nämnden, snarare än att de möter samma ansikten varje gång.

Det är lätt för Socialdemokraterna att ta lätt på den här frågan. Ni har så många ledamöter och suppleanter i EU-nämnden att ni kan ha företrädare från varje fackutskott i EU-nämnden. Även vi moderater är ganska gynnade. Vi kan ha företrädare som ledamöter och suppleanter i EU-nämnden som representerar i alla fall de EU-relevanta utskotten. Men för mindre partier är det betydande svårigheter.

Med det här förslaget öppnar vi nu en möjlighet för också de mindre partierna att låta sig företrädas i EU-nämnden av de ledamöter som de i varje fall anser bäst skickade för detta.

Låt mig till sist säga några ord om utskottsindelningen. Det här har också med de mindre partiernas arbetsvillkor att göra.

Jag vill understryka att inför enkammarriksdagen gjordes det noggranna överväganden av hur många utskott man skulle ha. De övervägandena utgick just ifrån att man för att få drägliga arbetsvillkor behövde ha en viss relation mellan antalet riksdagsmandat å ena sidan och antalet ledamöts- och suppleantplatser i utskotten å andra sidan. Problemet var att den diskussionen utgick från riksdagsordningens bestämmelse om att utskotten ska bestå av lägst 15 ledamöter och 15 suppleanter. Vi har nu i realiteten etablerat en ordning där riksdagens utskott har 17 ledamöter och 17 suppleanter.

Då är den noggrant penetrerade relation mellan antalet riksdagsmandat och antalet ledamötsplatser i utskotten som ingick i förarbetena till enkammarriksdagens tillkomst passé. Den relationen är rubbad, och det gör att det för många partier blir svårt att besätta platserna. Det motiverar en minskning av antalet utskott, och man kan diskutera hur den ska gå till.

Jag vill understryka att det finns två skäl, som jag tycker är ganska tydliga, för den sammanläggning av utskott som riksdagsstyrelsen nu har föreslagit. Det här är oerhört trög materia. Sedan enkammarriksdagens tillkomst 1970 har vi, trots kontinuerliga diskussioner i 30 års tid, måktat med att byta namn på jordbruksutskottet till miljö- och jordbruksutskottet och att flytta regionalpolitiken från arbetsmarknadsutskottet till näringsutskottet. Det är i stort sett vad vi har orkat med. Det är förvisso en trög materia.

Med denna sammanläggning delar vi inte längre upp civilrätten mellan två utskott, och vi får en ordning där alla utskott har ett ansvar i budgetprocessen och ett eget utgiftsområde, något som dagens lagutskott som bekant saknar.

Låt mig allra sist säga att det har varit intressant att ta del av beskrivningarna av KU:s inre liv och olika partiernas eventuella och potentiella kompromissvilja. Men den diskussionen bortser helt från det ganska omfattande och i tiden långt utdragna arbete som har bedrivits i Riks-

dagskommittén med återkommande återkopplingar till partigrupperna. Jag vill säga att den processen har varit oändligt mycket mer genomtänkt, demokratisk och transparent än vad en uppgörelse i KU:s slutna rum skulle ha kunnat vara.

Med det ber jag att få yrka bifall till konstitutionsutskottets förslag i betänkande 21. På några punkter innebär utskottets förslag ändringar i huvudbestämmelserna i riksdagsordningen. Jag yrkar, fru talman, att samtliga förslag till ändringar antas med endast ett beslut. Om den erforderliga majoriteten inte uppnås yrkar jag i andra hand att förslaget antas som vilande enligt benämnd beslutsordning som gäller för stiftande av grundlag.

Anf. 18 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! För att börja inte riktigt där Odenberg slutade men alldeles innan, nämligen med hans värderingar av konstitutionsutskottets arbete, förstod jag det på det sättet att vi hade utfört ett onödigt arbete. Det här var så väl förberett av gruppledarna, den sfär där Mikael Odenberg rör sig, att konstitutionsutskottet närmast borde ha uppträtt som expeditionsvaktmästare och bara skickat detta vidare.

Det är naturligtvis ett problem i den här diskussionen att Mikael Odenberg befinner sig med sin kunskap i den här processen långt tillbaka. Jag vet ingenting närmare om konstitutionsutskottet där jag har arbetat. Men, Mikael Odenberg, vi har faktiskt arbetat tillsammans i riksdagsstyrelsen. Och riksdagsstyrelsen och talmannen har ju i riksdagsstyrelsen inte tagit ställning till det här förslaget. Riksdagsstyrelsen valde, av skäl som kanske Odenberg kan utveckla när han erinrar sig processen, att bara överlämna kommitténs betänkande utan något eget ställningstagande. Det borde väl kanske Mikael Odenberg ha observerat som en av ledamöterna i riksdagsstyrelsen.

Om Odenberg hade lyssnat på mitt inledningsanförande där jag poängterade vikten av att riksdagens ledamöter engagerar sig i EU-arbetet hade inte vanföreställningarna behövt komma om att vi i praktiken skulle vara ointresserade. Odenberg säger att vi har ett regeringsperspektiv. Jag skulle vilja säga att vi har ett regeringsformperspektiv. Grundlagen skapar en ram med en minoritetsregering och de förutsättningar som är. Om man ogillar minoritetsregeringen är det misstroendeförklaringen som ska användas. Riksdagens majoritet försöker nu justera i frågan. Utgångspunkten är väl att det kommer att vara ständiga socialdemokratiska regeringar? Därför måste reglerna riggas utifrån den utgångspunkten.

Anf. 19 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Fru talman! Jag kritiserar inte konstitutionsutskottet för att konstitutionsutskottet gör det beredningsarbete som ankommer på utskottet att göra – fattas bara annat. Men Göran Magnusson och ett antal andra talare har ondgjort sig över processen. Jag har då tyckt att det har funnits skäl att erinra om att det har funnits en ganska lång och ganska gedigen beredningsprocess i det här ärendet med återkommande återkopplingar till de sju riksdagsgrupperna här i huset. Det har varit en process som har varit väldigt transparent, inte minst i jämförelse med hur det skulle vara om Göran Magnusson satt och förhandlade med öppna eller bundna mandat i konstitutionsutskottets slutna sammanträdesrum. Det är ingen

kritik mot att ni har tagit ett beredningsansvar. Jag har till och med tackat KU-ledamoten Ingvar Svensson för de förbättringar som konstitutionsutskottet har bidragit till med sin beredning.

Enligt min uppfattning är det att se verkligheten med ett ensidigt regeringsperspektiv om man till och med uppfattar en diskussion i riksdagens kammare om grön- och vitböcker som ett hot mot regeringens möjligheter och förutsättningar att företräda konungariket Sverige i det mellanstatliga och överstatliga samarbetet.

Anf. 20 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tror att Mats Einarsson på ett bra sätt har beskrivit dynamiken i de här besluten. Mats Einarsson hävdar att det inte är votering som avgör graden av bundenhet, utan det är processen i sig i debatten här. Mikael Odenberg anser att så är det inte, utan det är ett ickebeslut som ska fattas, och det är inte bindande för någon, vare sig utskott, riksdag eller regering. Det har också framförts av remissinstanser. Men det finns också remissinstanser som har riktat kritik ur konstitutionell utgångspunkt för den här anordningen och för det här systemet. Då kunde väl Mikael Odenberg möjligen stödja sig i en del av debatten också på de remissinstanserna.

Om Ingvar Svensson förtjänstfullt har gjort förbättringar av det här förslaget från Riksdagskommittén är det väl kanske så att så förfärligt gedigen har beredningen ändå inte varit såsom Odenberg här försöker ge ett intryck av.

Det är inte heller på det sättet att Socialdemokraterna är emot varje förändring. I varje fall är det min uppfattning. När det gäller om det hade funnits utrymme för att fortsätta en diskussion och kanske se om det gick att hitta en bättre kompromiss för att vi ville se vad som skulle kunna vara möjligt att få en bredare uppslutning kring beklagar jag att det är på det här sättet nu. Det gör ju alla talare hittills utom Mikael Odenberg som tycker att den här överkörningen är nödvändig att göra ur demokratisk synpunkt och för att öka insynen i EU-arbetet och annat. Jag tycker kanske att de argumenten kräver en ganska hög röst för att över huvud taget tränga igenom. De tränger inte igenom på grund av saklighet i varje fall.

Anf. 21 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Fru talman! Sanningen är ju att vi har hållit på i ett par års tid att föra en dialog med Socialdemokraterna om hur vi ska kunna komma framåt för att fördjupa och bredda EU-debatten och för att få drägligare arbetsvillkor för partier som inte är fullt lika stora som Göran Magnussons parti, och det har varit lögn att komma framåt. Det har inte saknats försök. Det har varit en långt utdragen process. Det har varit många utsträckta händer. Men det har varit tvärstopp, ingen beredvillighet att föra den diskussionen till slut från socialdemokratins sida. Jag menar att det är alldeles klarlagt att den av oss nu föreslagna beslutsordningen när det gäller ärendehantering kring grön- och vitböckerna är av en sådan art att de beslut som fattas i riksdagen inte är konstitutionellt bindande för regeringen, därmed, enligt min mening, inte heller ett konstitutionellt problem. Däremot hoppas jag att debatten, den fria debatten, är ägnad att påverka alla beslutsfattare, för det är ett av debattens syften. Jag tycker

Anf. 22 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag hade precis bestämt mig för att inte begära replik på Mikael Odenbergs anförande när han gjorde personangreppet på mig. Han påstod nämligen, om jag uppfattade honom rätt, att jag höll mandatperiodens magsuraste anförande här när jag inledde den här debatten. Fru talman, innebörden av det är väl att Mikael Odenberg inte brukar lyssna på riksdagens debatter.

Det är mycket som man kan diskutera i sakfrågorna här och huruvida det är rätt berett eller inte. Men jag skulle vilja fråga Mikael Odenberg om hanteringsprocessen, att man lämnar ett förslag som spretar åt olika håll, skickar det vidare till KU utan behandling i riksdagsstyrelsen och utan remissförfarande och bara lägger allting i KU:s knä. Tycker Mikael Odenberg att det är ett korrekt och bra sätt att hantera den här typen av frågeställningar?

Anf. 23 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Fru talman! Ja, det tycker jag. Låt mig först säga att jag absolut inte gjorde något personangrepp. Jag gjorde ett konstaterande. Det är naturligtvis inte invändningsfritt. Som Ingvar Svensson mycket riktigt konstaterar är det klart att jag inte lyssnar på alla riksdagsdebatter. Det finns många andra riksdagsdebatter som jag inte har hört. Jag kan naturligtvis inte utesluta att det finns någon ledamot som i någon av de debatterna har vaknat till på fel sida och låtit ännu mer magsur. Jag utesluter inte det.

Det här betänkandet handlar om vitt skilda frågor. Det handlar om utskottsindelning, EU-nämndens roll, EU-arbetet i kammaren, hela motionsinstitutet, debattformerna. Det är klart att det spretar. Det rör ett vitt spektrum av frågor som har med riksdagsarbetet att göra.

I den meningen är det inte särskilt originellt. Förslagen spretar inte. De är väl sammanhållna i sina olika delar, och jag tycker att det finns en underbyggd argumentation. Bakom detta ligger en ganska långt utdragen process med, som jag återigen understryker, ett antal remissvändor, formella och informella, till förtroenderåd och riksdagsgrupper i de olika partierna.

Det har varit en gedigen återkoppling. Det har i hög grad ersatt en formell remissrunda. Att riksdagsstyrelsen sedan inte har tagit formell ställning till förslagen är ingenting att jaga upp sig över. I realiteten har Riksdagskommittén arbetat på riksdagsstyrelsens delegation, och Riksdagskommittén har bestått av riksdagsstyrelseledamöter från de olika partierna. Och man har inte ansett det meningsfullt att ta en särskild omgång i riksdagsstyrelsen utan föra detta ärende till kammaren via konstitutionsutskottet. Det är inget konstigt med det.

Anf. 24 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! När det gäller om vi är magsura eller inte, så finns det en väldigt bra regel. Om jag blir utsatt för angrepp om att jag är bufflig, magsur och så vidare så brukar jag ofta säga till vederbörande att titta på sig själv i spegeln. Man kan till exempel i efterhand på webben lyssna på

de debatter där man själv har deltagit. Då kanske man får lite jämförelsematerial.

Fru talman! Här talar Mikael Odenberg om en gedigen återkoppling. Det föreskrivs ju ett beredningstvång, och det var inte uppfyllt i detta ärende. Det borde man väl ha tänkt på när det gäller gedigenhet i riksdagsstyrelsen. Att Riksdagskommittén inte skickar detta på remiss är ganska självklart. Det är en kommitté som utreder. Nu är det ju dubbla roller här eftersom gruppledarna har suttit i kommittén. Men riksdagsstyrelsen borde ha skickat detta på remiss till ett antal remissinstanser för att analysera om detta var ett bra förslag eller inte. Det är så det går till i alla typer av ärenden. Det hade varit ganska rimligt.

Dessutom är det inte alldeles gediget. Vi kan när det gäller ett antal frågeställningar i fråga om ärendefördelning mellan utskotten se att det tydligen har skett en del missuppfattningar. Det var tydligen inte så stor gedigenhet.

Som jag pekade på i mitt huvudanförande har man inte heller riktigt förstått EU-processen. Och det förvånar mig när till exempel en sådan som Mikael Odenberg tidigare har suttit i EU-nämnden och borde ha förstått hur denna process går till.

Anf. 25 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Fru talman! Vilken tur då att Ingvar Svensson har sett ljuset och upptäckt alla de sammanhang som Riksdagskommittén, riksdagsstyrelsen och vi övriga har missat.

Det beredningstvång som uppställs är uppfyllt i detta ärende. De förslag som läggs på riksdagens bord är resultatet av ett i fråga om tid och fördjupning omfattande arbete. Därmed anser jag att riksdagen bör vara redo för att gå till beslut och fatta de beslut som är ägnade att bredda och fördjupa EU-debatten och ge mindre partier i denna kammare bättre arbetsvillkor.

Anf. 26 LISELOTT HAGBERG (fp):

Fru talman! I takt med att omvärlden förändras måste förstås även riksdagens arbete förändras, utvecklas och förbättras. Riksdagskommittén, som har bestått av representanter för alla riksdagens partier, har också kallat sitt huvudbetänkande, som någon här tidigare lyfte fram, *Riksdagen i en ny tid*.

I det betänkande som vi nu debatterar behandlas förutom Riksdagskommitténs betänkande även ett antal motioner från riksdagens olika ledamöter.

Detta är inte den första och alldeles säkert inte den sista större översyn som görs av riksdagens arbetsformer. Sedan början av 90-talet har liknande arbete utförts i tre olika omgångar. Det är både välkommet och naturligt att riksdagens arbetsformer måste ses över med jämna mellanrum. Vi kan därför vara tämligen säkra på att det kommer att fattas beslut om förändringar om riksdagens arbetsformer även i framtiden.

Samtidigt kan man konstatera en annan sak, nämligen att det inte är denna typ av utskottsbetänkanden som tillhör den sort som väcker så väldigt stor uppmärksamhet och så stort intresse hos allmänheten. Jag skulle tro att många som har lyssnat på denna debatt tycker att den är helt obegriplig. Anledningen till det är främst att detta rör riksdagens interna

arbete, vilket är något ganska främmande för de allra flesta. Å andra sidan ligger det i allas vårt intresse att de medel som finansierar hela riksdagsapparaten används på bästa möjliga sätt.

Därför är det också viktigt att vi genomför detta arbete med största möjliga öppenhet. Människor ska nämligen på många olika sätt kunna ta del av, känna sig delaktiga i och följa riksdagens arbete. Det är viktigt att människor ges möjlighet att ta del av de förslag som diskuteras och ges möjlighet att följa debatten på ett öppet sätt.

De förändringar som konstitutionsutskottet nu föreslår i detta betänkande handlar om en massa olika saker, som har sagts här tidigare. Det är allt från EU-frågor till det interparlamentariska arbetet. Det handlar om arbetet i utskotten, om motionsbehandlingen, om lokaler, om seminarier, om information, och det handlar till och med om utlåning av cyklar. Det handlar faktiskt om allt möjligt.

Många av de riksdagsledamöter som jag har mött har högt ställda förväntningar på de förändringar som dagens betänkande och de beslut som vi kommer att fatta kommer att föra med sig.

Riksdagskommitténs förslag till förändringar bygger på ett utredningsarbete som har genomförts under lång tid. Det bekräftades av Mikael Odenberg som stod i talarstolen före mig.

För flera av dem som har motionerat inom detta område hade det varit önskvärt med djupare utredningar och med mer långtgående förändringar. Andra anser att det åtminstone inom vissa områden inte ska genomföras några förändringar över huvud taget.

Det har, som sagts här tidigare, lagts väldigt mycket tid på att diskutera huruvida det är bra eller dåligt att det ska finnas möjlighet att votera om utskottens utlåtanden när det gäller grön- och vitböcker och andra strategiska dokument. Det finns också en s-reservation som handlar om detta. Den bygger på att det finns en stor oro för att regeringen tidigt ska bindas upp för en viss ståndpunkt.

Men jag menar att hela tanken med att i ett tidigt skede skapa debatt om EU-frågorna bygger på att frågorna debatteras på ett öppet och livfullt sätt. En förutsättning för det är förstås att det finns möjlighet att fullt ut vädra olika uppfattningar. Att det sedan ges möjlighet att votera om alternativa skrivningar i utskottens utlåtanden tror jag bidrar till en livfull debatt. Och eftersom kammarbeslutet efter voteringen inte blir rättsligt bindande, menar jag att det inte finns någon anledning att känna oro för att regeringen ska bli bakbunden. Jag ser det snarare som en möjlighet för regeringen att få god vägledning och kunskap om riksdagens uppfattning.

Göran Magnussons resonemang om grön- och vitböckerna tycker jag mer liknar en studiecirkel för riksdagens ledamöter, alltså att behandlingen av grön- och vitböcker ska ses som ett folkbildande sätt för riksdagen att få del av EU-frågorna i stället för att det ska ses som ett sätt att ge vägledning för regeringen.

Här finns i alla fall en gemensam vilja hos en majoritet av konstitutionsutskottets ledamöter att genomföra dessa viktiga förändringar. Och tanken med en förändrad behandling i riksdagen när det gäller just EU-frågorna är ju inte ny. Den bygger på en uttryckt önskan att öka engagemanget i hela riksdagen för EU-anknutna frågor.

Riksdagen måste komma in tidigare i beslutsprocessen, och Folkpartiet har tidigare lagt fram förslag till reformer som rör riksdagens arbete med just EU-frågor. Vi har poängterat att fackutskotten behöver ges en förstärkt roll i riksdagens EU-arbete. Folkpartiet har också tidigare drivit ståndpunkten att EU-nämndens sammanträden som huvudprincip borde vara öppna. Därför känns det förstås positivt att vi senare ska fatta beslut som delvis går i en sådan riktning.

I ärlighetens namn har vi även lagt fram förslag som vi inte har fått gehör för, till exempel att våra EU-parlamentariker, och då menar jag förstås alla de svenska EU-parlamentarikerna, liksom de holländska EU-parlamentarikerna skulle kunna ges möjlighet till återrapportering i riksdagen, till exempel genom deltagande i särskilt anordnade debatter. Vi menar att det ytterligare skulle bidra till att EU-politiken kom ännu närmare medborgarna och att EU-politiken på ett naturligt sätt blev ett inslag i den dagliga politiska debatten.

Men det faktum att vi inte har fått gehör för alla våra ståndpunkter får förstås inte innebära att vi fullständigt låser positionerna när det gäller förändringar i arbetet med EU-frågorna. Med de beslut som vi så småningom ska fatta tar vi några steg framåt, vilket, som sagt, är positivt. Det är bättre med några steg än inga steg alls.

Om förändringar i utskottsindelningar har det förts en diskussion ända sedan enkammarreformen. Framst har diskussionen handlat om en jämnare arbetsbelastning mellan utskotten.

Konstitutionsutskottet föreslår nu, efter det att Riksdagskommittén låtit genomföra ett omfattande utredningsarbete, ett antal förändringar vad gäller både utskottsindelning och ärendeindelning. Förutom att ärenden flyttas mellan utskott föreslås det även att antalet utskott minskas.

En viktig aspekt när det gäller minskningen av antalet utskott är att de partier som är representerade i riksdagen ska ges möjlighet att delta i utskottens ärendeberedning utan att proportionaliteten i utskotten för den skull minskar. Det är nämligen inte tillfredsställande att det finns partier som saknar representanter i vissa utskott. För att åstadkomma det är det nödvändigt med en minskning.

Olika förslag om sammanslagningar har övervägts. Det finns en rad förslag från enskilda ledamöter både om sammanslagningar av utskott och om flytt av ärenden från ett utskott till ett annat.

Riksdagskommitténs förslag handlar om att inrätta ett civilutskott bestående av lag- och bostadsutskotten. Även här finns det en reservation från Socialdemokraterna. Jag kan förstå oron för förändringar. I många sammanhang är det tryggare när allt är som det alltid har varit. Men samtidigt finns det inte någonting som är så bra att det inte kan bli bättre.

Vad jag däremot inte förstår är den del av reservationen som handlar om att frågan inte har utretts tillräckligt. Enligt min uppfattning finns det ett väl underbyggt resonemang just om sammanslagningen av bostads- och lagutskotten.

I den sista delen av mitt anförande tänkte jag ägna några ord åt motionsbehandlingen. Här tror jag att det kommer att finnas mer att göra. Jag tror att det är ett område som, som jag inledningsvis sade, alldeles säkert kommer att innebära nya förslag om förändringar när det gäller framtidens riksdagsbeslut.

Troligtvis kommer det att behövas en översyn av både motionsrätten och själva behandlingen av motionerna. Som vi alla vet slås ständigt nya rekord när det gäller antalet motioner som väckts under allmänna motionstiden. Det kan man säga säkert är en del av den nya tekniken; det är nu så mycket enklare att gå efter annan väcka en motion och bara göra några små förändringar. På det viset har det, tror jag, blivit en större anhopning av motioner.

Slutligen vill jag säga att jag liksom många andra som tidigare varit uppe i debatten förstås tycker att det hade varit bättre om en ännu bredare majoritet hade ställt sig bakom de förslag som nu presenteras. Min uppfattning är ändå att varje initiativ som bidrar till att riksdagens arbete blir effektivare och gör arbetet mer tillgängligt för medborgarna ska välkomnas.

I dag tar vi, som sagt, några steg framåt. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag i betänkandet.

I detta anförande instämde Tobias Krantz (fp).

Anf. 27 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Sammanläggningen av lagutskottet och bostadsutskottet är sakligt motiverad, säger Liselott Hagberg och majoriteten. Man kan väl fundera på om – i varje fall med Gustav Fridolins sätt att se på saken – de som har rätt i sammanhanget är de som kan mest om en sak. Varken lagutskottet eller bostadsutskottet känner väl någon riktig entusiasm inför den sakligt motiverade sammanläggningen. Det kunde kanske vara klädsamt att något respektera de ledamöter som arbetar i de två utskotten.

Jag vill ta upp det här med icke rättsligt bindande. Vi som arbetar i KU har ju viss erfarenhet av behandlingen av KU:s granskningsbetänkanden, hur bindande de besluten anses vara och vilka tvister vi har om hur man ska se på den saken.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Liselott Hagberg: Om en regering avviker från ett sådant här icke-bindande icke-beslut i riksdagen, är det då möjligt att i det sammanhanget KU-anmäla regeringen eller statsrådet och hänvisa till att riksdagens ståndpunkt är denna?

När det sedan gäller studiecirkelverksamheten måste jag säga att jag inte kan se föraktfullt på den. Den har skapat mycket bildning, mycket kunskap och mycket opinionsbildning. Jag tror väl inte att behandlingen i utskotten av grön- och vitböcker och andra dokument blir sämre av att man inte får votera om saken.

För mig förefaller nu det viktiga vara att votera. Det viktiga från min synpunkt är faktiskt att efter diskussion komma fram till en hyggligt gemensam slutsats. Men det tycks inte vara det viktiga, utan det viktiga är att vi får markera skillnader i sammanhanget.

Anf. 28 LISELOTT HAGBERG (fp) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att korrigera Göran Magnusson. Jag sade inte att det var sakligt motiverat – jag vet precis vad jag sade. Jag sade att jag tycker att det är märkligt att Socialdemokraterna i den senare delen av den reservation som rör utskottsindelningen hänvisar till att frågan om sammanslagningen inte har utretts tillräckligt. Såvitt jag vet har varken Göran Magnusson eller jag suttit med i Riksdagskommittén

och varit med i utredningsarbetet. Men vi har båda haft möjlighet att läsa det betänkande som de har lämnat ifrån sig. Jag uppfattar att det finns ett väl underbyggt resonemang som motiverar varför just en sammanslagning av lagutskottet och bostadsutskottet ska äga rum. Det är skrivet ganska mycket om detta, så det där tycker jag är ett ganska svagt argument.

När det gäller huruvida det är positivt eller negativt att votera om grön- och vitböcker sade jag tidigare här att jag tror att det leder till en livfullare debatt om det ges möjlighet att vädra uppfattningarna på ett öppet och tydligt sätt och att det också görs här i kammaren. Göran Magnusson har sagt väldigt mycket om grön- och vitböcker i den beredningsgrupp vi haft i KU när det gäller det här betänkandet.

Jag tillhör dem som har lyssnat mer än jag har talat och vet att Göran Magnusson på egentligen vartenda sammanträde har talat om just grön- och vitböckerna, så jag har förstått att den stora oron gäller just voteringssituationen. Att öppet visa olika uppfattningar här i riksdagens kammare är ett problem för Göran Magnusson. Jag tycker att det är ett problem att det är ett problem för Göran Magnusson.

Anf. 29 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Nej, jag är inte alls oroad för meningsbrytningen och diskussionen. Vad jag oroar mig för är den cementering av motsättningarna på preliminära stadier som voteringarna leder fram till. Men det är tydligen viktigt med cementeringen av motsättningarna.

Från min demokratiska utgångspunkt – möjligen har jag lärt mig det i en studiecirkel – är debatten till för att faktiskt försöka hitta en konsensus, en gemensam ståndpunkt. Men för Liselott Hagberg och andra är det uppenbarligen så att det är skillnaden och motsättningen som är det viktiga. Jag och Socialdemokraterna har svårt att se att det skulle vara av gemensamt intresse.

Vidare tycker jag att det är lite nonchalant – eller hur man nu ska uttrycka saken – att säga att det här inte betyder någonting. Det är en meningsbrytning, och det är – som någon domstol uttryckt saken – oförbindande ur konstitutionell synpunkt. Eftersom det är oförbindande ur konstitutionell synpunkt är det möjligen bindande ur någon annan synpunkt. Det är väl ungefär det som Mats Einarsson här har försökt att beskriva, alltså att det i praktiken ändå framför allt av dem som vill någonting annat än det som majoriteten här står för kommer att användas för att hävda att det borde vara på ett alldeles annorlunda sätt. Det är legitimt att göra det. Frågan är bara varför man på ett tidigt stadium måste manifesteras de motsättningarna just i riksdagen och använda den beslutsprocess och det system vi har för att fatta för medborgarna bindande lagliga beslut, ekonomiska budgetbeslut och annat.

När det sedan gäller detta med om det är sakligt motiverat eller väl underbyggt är det kanske en fråga för semantikerna att reda ut skillnaderna där. I varje fall uppfattar jag att Liselott Hagberg tycker att det är bra att slå samman bostadsutskottet och lagutskottet.

Anf. 30 LISELOTT HAGBERG (fp) replik:

Fru talman! Det är ju så att man när man inte har reserverat sig står bakom det som läggs fram för beslut. När det gäller sammanslagningen

av bostads- och lagutskotten har jag inte reserverat mig. Precis som övriga som inte har reserverat sig står jag alltså bakom det beslut som vi så småningom kommer att fatta i den frågan.

När det gäller var debatten ska föras förde jag in studiecirkelstanken. Jag är inte heller negativ till studiecirklar; jag tycker att det är positivt med studiecirklar i bildande syfte. Likheten med studiecirkeln är att där förs diskussionen i ett slutet rum, och det är till för dem som deltar i den cirkeln och som finns i rummet.

En öppen debatt i plenisalen, här i kammaren, är tillgänglig för fler. Vi vet också att i de utlåtanden från utskotten där det inte finns någon reservation är det inte alls ovanligt att det inte finns någon talare anmäld. Det är klart att det blir en spänst i diskussionen när det finns möjlighet att vädra olika uppfattningar. Jag tror att det stärker både människor och argument att man kan vädra olika uppfattningar. Det är hela tanken med debatt att man kan ge uttryck för olika uppfattningar.

Jag ser den debatten som oerhört viktig. Den är, som jag sade, vägledande för regeringen. Därför är det viktigt att debatten förs här i riksdagen öppet för att regeringen ska få en uppfattning om hur riksdagens uppfattning ser ut.

Anf. 31 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! *Riksdagen i en ny tid* – visst låter det stort. Om det vore så stort som titeln antyder hade vi säkert nått större enighet. Nu är titeln, som någon tidigare varit inne på, lite mer visionär än vad innehållet lever upp till. Av det skälet är vi redo att i grundlagsordning gå till beslut i de här delarna. Det är inte konsensus som krävs, men vi kan konstatera att sex av riksdagens sju partier står bakom det förslag som vi så småningom ska ta ställning till. Det är inte alla gånger, fru talman, som det är fallet när riksdagen ändrar i sina grundläggande lagstiftningar.

Trots att jag haft synpunkter på den vision som framträder när man läser titeln kan man ändå inte låta bli att känna att Karin Boyes gamla dikt, så ofta citerad, har en viss betydelse i sammanhanget, för visst gör det ont när någon knopp ska brista. Så känns det när vi ska ta ett litet steg framåt när det gäller riksdagens arbete. Det verkar göra ont att kunna samlas bakom förslaget om förnyelse.

När riksdagen beslutade om att Sverige ska gå med i EU landade EU-frågorna i samråd hos EU-nämnden. Riksdagsledamöterna har vid undersökningar visat sig vara missnöjda, till och med mer missnöjda än vad man är i andra länder, med hur EU-frågorna hanteras. Det har lett till en del diskussioner om hur vi ska kunna förändra EU-arbetet, för att vi ska kunna skapa större delaktighet bland riksdagsledamöterna, för att vi ska kunna åstadkomma en EU-debatt som gör att medborgarna får möjlighet att både lyssna, lära, granska, utkräva ansvar. Därav också den kommitté som fick till uppgift att titta på EU-arbetet i riksdagen och som landade i ett konsensusställningstagande, mer eller mindre, som sedan har vidarearbetats, remitterats och behandlats, som några tidigare redan har varit inne på.

Vi kunde konstatera, och det framgår också av dagens handling, att EU-nämnden är väldigt nöjd med dagens ordning. Men de är i stort sett de enda. Man kan diskutera alternativ som stora utskott eller flera kam-

rar. Det finns olika modeller för att lösa detta för att säkra att riksdagen, parlamentet, är aktivt och deltagande.

Från Centerpartiets sida har vi sökt ny lösning. Vi har accepterat den kompromiss som blev följden i den här frågan. Vi, som några andra partier, önskade lägga ned EU-nämnden för att tydliggöra att det är fackutskotten som ska ta ansvaret och tydliggöra en struktur så att utskotten engagerat kan delta i EU-arbetet. Men det blev en kompromiss, och vi har stått bakom den och står bakom den även i dag. Därför har vi inte haft några motioner i våra gamla frågor, utan vi har accepterat kompromissen. Det ger ett dynamiskt utrymme, kan man väl kalla det för, för att utveckla praxis. Här är vår förhoppning att utskotten tar sin plats.

Grön- och vitböcker och strategiska dokument ska utskotten bearbeta i starten av en process och lämna synpunkter till kammaren. Men när man gör det är det av flera skäl. Utskotten får höra kammarens debatt. Det är inte bara, som framgår i dag, ett utskott som äger frågan, utan kammardebatten är till för alla att kunna delta i. Det är viktigt att medborgarna får möjlighet att höra och se hur vi har hanterat grön- och vitböcker och strategiska dokument och vad vi tycker för att de ska kunna bli delaktiga i debatten och för att de också ska kunna utkräva ansvar av oss. Det är viktigt för utskotten och viktigt för medborgarna. Det borde vara viktigt för regeringen att också få höra vad kammaren tycker och vad utskotten tycker i ett tidigt skede av en process, inte bara i slutet.

Det är också, fru talman, viktigt för andra parlament. I en ny tid går vi in i ett samarbete över nationsgränserna också här. Vi har att verka för att förändra, att påverka, att vara medborgarnas företrädare inte bara i frågor som rör territoriellt nationella frågor utan också frågor som är nationellt intressanta för medborgarna. Då måste vi våga gå utanför våra gränser.

Att kammaren tar ett beslut eller inte tar ett beslut – oavsett vilket kommer det att få en politisk status. Offentlighet och debatt syftar just till att synliggöra var majoriteter ligger, var åsikter finns att bryta i olika perspektiv. Det syftar till att få en effekt, oavsett om vi fattar beslut eller inte fattar beslut. För det fortsatta samråd som ska vara i frågorna i EU-processen är det naturligtvis värdefullt att vi har ett bra underlag i ett tidigt skede.

Jag noterar att regeringen och vi här i kammaren ofta brukar peka på vikten av att vi ökar EU-debatten. Regeringen har tillsatt en myndighet som har till uppgift att hantera EU-debatterna för att man ska kunna lyssna och höra vad medborgarna tycker. Visst vore det värdefullt att få en sådan debatt också i kammaren så att regeringen i ett tidigt skede av processen skulle få höra vad kammaren tycker och var partierna står i olika frågor. Det är inte slutsamråd som ska äga rum i kammaren, vilket man ibland kan tro när man hör debatten.

Syftet är naturligtvis också att minska det demokratiska underskottet och ta vårt ansvar i den här kammaren för att föra EU-frågorna närmare den nationella debatten, där de hör hemma.

Vi har i det här betänkandet hittat *ett* steg för att föra in riksdagen i en ny tid. Det är gott, men det är inte det slutliga steget. Precis som andra har sagt kommer det att bli förändringar också i framtiden. Vi kommer att lära av nya erfarenheter. Vi kommer att utveckla en ny praxis och förmodligen förändra på nytt.

Här har berörts forsknings- och framtidsfrågor. Vi har diskussioner om kammararbetet, och det kommer säkert att bli nya debatter om det i framtiden. Motionsrätten kommer, som någon tidigare varit inne på, att förändras. Det kommer säkert att väcka nya diskussioner. Och vi har ett förslag om sammanläggning av utskott, som förmodligen inte heller är det slutliga. Precis som regeringen har förändrat sin organisation kommer säkert också riksdagen att göra det i framtiden.

Det är en kompromiss. Om Socialdemokraterna hade medverkat till kompromissen i ett tidigt skede hade det naturligtvis varit välkommet. Medan vi andra har samlat oss för en kompromiss vill Socialdemokraterna på nytt åstadkomma att vi ska förflytta oss utan att de själva ger någonting i stället. Det kan inte tolkas på annat sätt än att man sökt att sätta stopp för riksdagen att ta ett myrsteg in i en ny tid, fru talman.

Anf. 32 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Är Kerstin Lundgren medveten om att det som nu håller på att ske, överkörningen av en tredjedel av riksdagen när det gäller riksdagens arbetsformer och spelregler, såvitt jag vet inte har inträffat tidigare? Jag har gjort vissa undersökningar. Kerstin Lundgren kanske borde tala med Bertil Fiskesjö, om nu gamla centerpartister har någon talan i Centerpartiet, om andan och stämningen och om den vikt man lade vid att faktiskt försöka vara överens över en bred majoritet kring spelreglerna.

Kerstin Lundgrens parti har ju nått stor framgång i den så kallade kompromissen på majoritetssidan, nämligen att EU-nämnden i praktiken läggs ned. Den är ju mest kosmetika. Nämnden ska få vara med på slutet när loppet är kört och hålla i gång diskussionen. Det är en stor framgång för Centerpartiet, Miljöpartiet och delar av något parti som vill ha det på det sättet. Jag tycker att det är lite trist att kompromissen ska bestå i att EU-nämnden blir kvar, men egentligen avlövas verksamheterna. Ingvar Svensson har pekat på detta. Och det finns inkonsekvenser och konstigheter i relationen mellan utskotten och EU-nämnden som väl får utredas på något sätt.

I den allmänna folkbildningsandan känner Socialdemokraterna precis lika starkt för att det ska vara öppna diskussioner, meningsbrytningar, redovisningar av olika ståndpunkter – och olika perspektiv, som Kerstin Lundgren uttryckte saken. Men vi har väldigt svårt att förstå varför det perspektiv som för ögonblicket råder måste manifesteras, cementeras och fastställas på det sätt som majoriteten här tänker sig att det hela ska gå till.

Dessutom kan man konstatera att grön- och vitböcker inte är hemliga för närvarande, utan de är tillgängliga för allmänheten och ger möjlighet till debatter.

Anf. 33 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag har inte hört så många förslag från majoriteten i den här kammaren, som Socialdemokraterna ju oftast tillhör, som har krävt att vi ska ha en debatt i kammaren om grön- och vitböcker eller att vi i utskotten engagerat ska lägga fram något betänkande eller göra någonting annat utifrån det.

Vi är ju alla överens om, gott folk, att dagens ordning inte har skapat det rum som krävs för att få in EU-frågorna på ett bredare sätt. Den har inte skapat delaktighet här i kammaren eller delaktighet i EU-debatten, utan det krävs någonting nytt. Då måste man naturligtvis vara beredd att förändra, att ta ett litet steg. Det är den diskussionen som har varit.

Jag förstår i ärlighetens namn inte varför det skulle vara så bekymmersamt om det vore så att riksdagen av något skäl skulle finna anledning att fatta beslut i de här frågorna, för det behöver ju inte vara utgångsläget. Det kan ju vara så att de läggs till handlingarna utan notering. Men om det visar sig att det finns en åsikt i kammaren som det finns majoritet för, men som inte blir synlig, är det klart att man måste ha den möjligheten.

Vad betyder då det? Skulle det förstöra förutsättningarna att samarbeta? Så är det ju inte. Det förstörde inte för regeringen att förhandla om presidentfrågan, som Göran Magnusson ofta hänvisar till. Det förstör naturligtvis inte heller i andra sammanhang. Däremot är det givetvis intressant om regeringen talar om vad som är skälen till att man har landat i en annan slutsats, för det är det som vi är intresserade av att höra.

Anf. 34 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Det här handlar inte så mycket om omtanke om regeringen. Det handlar om omtanke om Sveriges position och Sveriges möjligheter i EU-sammanhang, som jag ser det. Hattfrågan, eller presidentfrågan, användes ju sedan för en KU-anmälan och påståenden om att regeringen grovt hade förbrutit sig och annat. Det hindrade inte genomförandet, för det fanns andra kloka länder som föreslog det i konstitutionen. Det är ännu inte genomfört.

En fråga till Kerstin Lundgren: Vad har Kerstin Lundgren själv gjort för att få i gång debatter i EU-frågor och om grön- och vitböcker i denna kammare? Hur många interpellationer har Kerstin Lundgren ställt? Interpellationsinstitutet är ju fullt möjligt att använda. Men det använder man inte, utan utskotten måste, som Gustav Fridolin säger, tvingas att ägna sig åt de här frågorna.

Dessutom – jag var på väg att säga det tidigare – är grön- och vitböckerna tillgängliga. Kerstin Lundgren vet att KU av och till ägnar sig åt några dokument om yttrandefrihetsfrågor, tryckfrihetsfrågor och annat som vi har sett anledning att engagera oss i.

När det gäller EU-nämnden kan jag konstatera, eftersom vi mest talar om motsättningar, att det varit väldigt få voteringar i EU-nämnden på de tio år eller hur länge den nu har funnits. Antalet motsättningar, framför allt där regeringen inte har fått majoritet för sin ståndpunkt, är ju försvinnande litet. Därför kan man fråga sig varför detta manifesterande, cementserande av en motsättning måste ske i riksdagen genom en votering.

Socialdemokraterna har väckt tanken om att kunna ha både öppna utskottsutfrågningar kring de här frågorna och diskussioner om utlåtanden från utskotten om grön- och vitböcker i en annan lokal än denna, ungefär som det finns möjligheter i det engelska parlamentet att förbehålla kammarens lokal för det reella beslutsfattandet.

Anf. 35 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Sveriges position och Sveriges möjligheter – men är det inte den här kammaren som ändå är Sveriges medborgares främsta företrädare? Det brukar ju annars framhållas med kraft av Göran Magnusson.

Inte kan det väl vara så, Göran Magnusson, att Sveriges möjligheter förintas av att den här kammaren diskuterar och debatterar och till och med vågar ta ett beslut? Vi vågade ju göra det när det gällde det konstitutionella fördraget. Då skapade vi debatt utifrån ett antal motioner därför att vi ville föra in frågan i kammaren. Uppenbarligen blev Socialdemokraterna så brända av den erfarenheten att de nu inte vill föra in frågorna här. Det går till och med så långt att Göran Magnusson här talar om att han vill ha ett särskilt debattrum där frågorna ska få föras till torgs för att inte få in dem här i kammaren.

Dra slutsatser av att grön- och vitböcker normalt inte diskuteras i kammaren! Dra slutsatser av det hittillsvarande EU-arbetet och av att riksdagsledamöter säger att de inte är delaktiga! Våga ta ett steg för att pröva en ny ordning i en ny tid och för frågan om grön- och vitböcker hit till kammaren på ett tidigt stadium, så att det blir möjligt för svenska folket att granska och dra slutsatser av vårt agerande. Låt oss göra det och på det sättet föra EU-frågorna närmare medborgarna. EU skriker ju efter vägar att föra EU-frågorna närmare medborgarna. Det här är ett litet, litet steg, som jag hoppas, i den riktningen, fru talman.

Anf. 36 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Jag ska fokusera enbart på EU-frågorna och bristerna på detta problemområde. Jag startar med ett lite bredare perspektiv, sedan gör jag några reflexioner med anledning av något av det som har sagts här tidigare.

Som några har påpekat finns det en lika vanlig som berättigad kritik som går ut på att medborgarna i Europeiska unionen inte är tillräckligt involverade i Europapolitiken.

I Sverige har vi, förutom detta övergripande problem som medborgare i Europeiska unionen, EU-frågornas demokratiska förankring på hemmaplan, nämligen i vårt eget parlament här i riksdagen.

Jag menar att den analys och de förslag om EU-frågornas hantering som har lagts fram av Riksdagskommittén och sedan behandlats av konstitutionsutskottet inte är dåliga. De är värre än så. De är undermåliga. Analysen förtjänar underbetyg. De förslag som läggs fram i nästa steg grundade på en sådan undermålig analys blir naturligtvis också undermåliga och kan av mig inte få något annat omdöme än att de är underkända.

Jag menar att svensk demokrati hade förtjänat bättre. Den svenska EU-debatten och det svenska EU-samarbetet hade förtjänat bättre.

Som några har sagt finns det både inom och utom riksdagen ett missnöje. I botten för det allmänna missnöjet med EU-frågornas hantering i riksdagen ligger naturligtvis den större frågan om EU-medlemskapets demokratiska förankring i Sverige. Vad vi kan göra är att ta ett steg på vägen att lösa den frågan eller förbättra situationen beträffande den demokratiska förankringen av EU-samarbetet i Sverige, men vi har inte gjort det.

Det finns en bred enighet inom riksdagen att alltför få i riksdagen har insyn och överblick beträffande EU-frågorna och att därmed för mycket makt koncentreras till regeringen som har att verkställa Sveriges EU-politik. Det är något som riksdagen skulle kunna ändra på.

Ledamöterna i riksdagens utskott har för lite engagemang och för lite inflytande i EU-frågorna. Ledamöterna i riksdagens EU-nämnd anses å andra sidan ha för mycket att säga till om och en för tung arbetsbörda.

Samtidigt är det nödvändigt att ha en ordning som säkerställer att regeringen i förväg tvingas kontrollera att det finns stöd i riksdagen för överenskommelser som binder Sverige och som regeringen ingår vid mer eller mindre formella ministerrådsmöten i EU.

Det är viktigt också för regeringen att ha en sådan kontroll i förväg eftersom en stark nationell förankring kan stärka Sveriges förhandlingsposition i EU-samarbetet och har gjort det vid flera tillfällen när ett statsråd har kunnat hänvisa till att ståndpunkten är förankrad i riksdagen och har en bred majoritet bakom sig.

Ett mycket bra exempel är den svenska fasta hållningen beträffande narkotikapolitiken.

Ett annat motiv för denna i-förväg-kontroll av regeringens agerande i EU är att Sverige har haft en minoritetsregering sedan Sverige blev medlem av Europeiska unionen. Utan kontroll i förväg kan en sådan regering naturligtvis råka ut för ett underkännande och i sista hand en misstroendeförklaring om den skulle ingå en överenskommelse i Europeiska unionen som vid hemkomsten visar sig sakna stöd i riksdagen.

Man kan konstatera att i EU-frågorna har regeringsunderlaget för den socialdemokratiska regeringen under hela medlemskapstiden i huvudsak varit de borgerliga partierna.

Allt detta var utgångsläget för Riksdagskommittén när den, och nu KU, har föreslagit nya regler för EU-frågornas hantering i riksdagen. Jag måste konstatera att Riksdagskommittén helt har missat chansen till ett genuint demokratiskt genombrott för EU-frågorna i riksdagen.

Jag vill här lyfta fram de mest bekymmersamma bristerna.

I det här förslaget frågar sig författarna aldrig varför ledamöterna och utskotten inte redan i dag sysslar mer med EU-frågor, om man nu är överens om att detta är viktigt. Det finns ju ingenting i nuvarande regler eller författningar som hindrar detta. Om man hade ställt sig frågan hade man funnit att en huvudanledning är brist på tid och ork hos ledamöterna.

De arbetsuppgifter som tillkom genom EU-medlemskapet 1995 adderades till redan existerande uppgifter. Ingenting togs bort. Varje mandatperiod läggs det till några nya uppgifter som utvärdering och uppföljning. De läggs till redan ackumulerade arbetsuppgifter.

Om det ska bli en reform så att riksdagen verkligen blir och orkar vara mer engagerad i EU-frågorna måste några av de nuvarande arbetsuppgifterna först eller samtidigt lyftas bort. Oförmåga att i handling prioritera utrymme för EU-frågorna i riksdagen är min allra viktigaste invändning. Det kunde ju inte konstitutionsutskottet göra så mycket åt, men Riksdagskommittén har svikit på den punkten.

Något som inte har nämnts av en enda talare från konstitutionsutskottet, en central fråga som har undvikits, är: Ingen analyserar den grundläggande frågan om inflytandet för riksdagen ökar eller minskar visavi regeringen på grund av de föreslagna förändringar som ska röstas ige-

nom. Kommer riksdagens makt att öka, är det regeringen som vinner på detta eller är det status quo? Sanningen är, enligt min bedömning, att vi inte har en aning om det.

Man kan väl inte fatta ett beslut som man inte har en susning om konsekvenserna av när det gäller just det som EU-nämnden och riksdagen ska göra, nämligen att kontrollera regeringens agerande i Europeiska unionen före och efter det att man har varit på ministerrådsmötena. Det är inte acceptabelt, menar jag. Detta är ett stort och växande politikområde sedan 1995.

Analysen i Riksdagskommitténs betänkande borde ha inletts med ett resonemang om riksdagens kontroll av EU-frågorna, om inte annat för att kommittén då på rätt sätt hade kommit in i de riksdagsinterna frågorna.

Lösningen på de riksdagsinterna frågorna måste härledas från uppgiften att utföra kontroll av regeringens hantering av EU-frågorna på ett korrekt och effektivt sätt.

Förslagsställarna i Riksdagskommittén har arbetat med en delvis felaktig och ofullständig verklighetsuppfattning när det gäller EU-frågornas karaktär och hur EU, regeringen och riksdagen i dag arbetar. Det har lett till förslag som paradoxalt nog kan komma att försvaga riksdagens samlade inflytande över EU-frågorna.

Det som är så tydligt i Riksdagskommitténs betänkande är att fokus ligger på att det är fler utskott och ledamöter som ska involveras och att det har ett egenvärde. Men det finns ju en risk med detta. Om man enbart har i fokus att öka deltagandet glider riksdagens ställning gentemot regeringen och därmed riksdagens kontrollerande uppgift helt ur synfältet. Det är det som har skett. Det här är inte något speciellt för EU-frågorna i riksdagen.

Detta är gammal kritik – för att vädja lite till vänstermajoriteten – mot ägardemokrati när man skulle sprida aktieägandet. Vad innebär det? Det innebär ett ökat inflytande för de stora aktieägarna. Det är precis det som kan ske här också om man inte ser upp. Man får visserligen många som är engagerade, men den som vinner på det hela är regeringen.

Fler ledamöter i utskotten bör involveras. Javisst. Men det får inte ske till priset av att riksdagens ställning försvagas.

Inom Europeiska unionen har medlemsländernas makt vuxit på EU-kommissionens bekostnad. Det är en maktförskjutning som har skett under de senaste 8–10 åren. Här hemma ser vi en återspeglning av detta genom att statsministern och hans kansli har fått ett ökat inflytande på andra sidan Strömmen. Detta är en mycket god illustration till det som jag säger. Vi måste utforma vårt arbetssätt i riksdagen efter hur Europeiska unionen arbetar. Europeiska unionens faktiska arbetssätt slår ju direkt igenom på hur regeringen måste arbeta. Vi kan inte sitta här som i en bubbla och tro att andra kommer att anpassa sig till vad vi gör. Jag menar att man vid varje bedömning av riksdagens arbete med EU-frågorna måste ta till sig denna maktförskjutning inom unionen, från kommissionen och från Bryssel ut till medlemsländerna. Och inom varje EU-land handlar det om den ökade makten för statsministern, premiärministern och hans eller hennes kansli.

Man upptäcker snabbt att titeln *Riksdagen i en ny tid* är fullständigt felaktig. Det är ju gammal tid som beskrivs, om det är något som beskrivs korrekt. Då blir det väldigt viktigt, menar jag, att bevara och ut-

veckla de institutioner och mekanismer som redan finns inom riksdagen, som ger överblick och helhetssyn, för att matcha Regeringskansliets och statsministerkansliets ökade inflytande. Men det förefaller inte Riksdagskommittén eller konstitutionsutskottet ha uppfattat. I stället inför man två helt nya begrepp i riksdagens EU-relation med regeringen, saksamråd och beslutssamråd. De två nya begreppen är inte användbara i praktiken därför att beslutsprocessen inte går till på det sättet i Europeiska unionen. Regeringen kommer inte heller att kunna anpassa sig till en sådan beslutsprocess och arbeta enligt en sådan beslutsprocess annat än i form. I praktiken går det inte.

Jag har i min motion beskrivit hur jag skulle kunna tänka mig att utskotten skulle kunna överföra sina ställningstaganden till EU-nämnden, vad utskotten tycker i de olika sakfrågorna. Jag ska inte gå in på det, utan jag ska nöja mig med att nu på slutet säga några saker, om talmannen tillåter.

EU-nämnden är nöjd, och de är de enda som är nöjda, sade Kerstin Lundgren. Det är ju att luras med sanningen. Det värsta som sker i EU-nämnden är när det ställs massor med frågor, krävs massor med information, som borde ha gjorts i fackutskotten. Det är fullständigt fel att tro att vi i EU-nämnden inte skulle vilja ha mer aktiva, kunniga, pålästa och engagerade fackutskott. Två fackutskott är jättebra på detta, justitieuutskottet och miljö- och jordbruksutskottet. Sedan ska jag, av barmhärtighetsskäl, inte nämna de fackutskott som vi tycker är undermåliga. De finns, och de skapar ständiga problem och långa utläggningar och onödiga fördröjningar i EU-nämnden. Det är eländigt att säga att EU-nämnden är nöjd med den situation som är i dag. Det är fel.

Vad kommer nu att hända? Eftersom den här beskrivningen, de beslut som föreslås, inte stämmer med en korrekt verklighetsuppfattning kommer, enligt min mening, antingen en praxis att utvecklas som stämmer med verkligheten eller också kommer det snart att komma krav på nya beslut, eftersom det här beslutet är instabilt – det går inte att genomföra. Det kommer då nya utredningar. Det är naturligtvis bra i sig, men det är tråkigt att det skulle gå den här konstiga vägen.

Jag tror att jag stannar där, fru talman. Jag kan möjligen få återkomma i en replikväxling.

Anf. 37 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Det ligger nära till hands att i varje fall i väsentliga delar kunna instämma i vad Carl B Hamilton säger. Då kan man ju fråga sig om det behövs någon replik för att göra det. Men Carl B Hamilton har en så uttalad uppfattning om att det här inte är något bra förslag, och kritiken ligger ganska nära huvudlinjerna i våra reservationer. Då har jag en fråga: Vad är det för mekanik som ligger bakom att kommittén och även utskottsmajoriteten kan komma så fel? Vad är det för mekanik som ligger bakom detta? Vad är syftet? Vad är målet?

Anf. 38 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Jag måste erkänna att jag blir svaret skyldig, eftersom jag inte sitter i utskottsmajoriteten. Men låt mig ta upp det som Göran Magnusson ägnar väldigt mycket energi åt här, nämligen grön- och vitböck-

erna. Jag tror inte att det är något problem att man har det i kammaren och voterar om det.

Den här diskussionen – det är ett annat inslag i den – är otroligt abstrakt. Vi kan ta en grönbok som har varit väldigt aktuell under våren, nämligen den om en europeisk energipolitik. Den är redogörande, och det finns vissa utkast, och man kan tänka sig olika tankar. Vad hade kunnat ske här? Ja, det hade sannolikt blivit en debatt i den här kammaren och kanske också en votering om i vilken utsträckning energipolitiken i EU-länderna skulle vara mer eller mindre samordnad. Jag kan inte se att det skulle vara ett problem. Jag tror att det faktiskt hade fokuserat debatten och sinnena i Sverige på väldigt väsentliga frågor. Jag tror alltså att den här rädslan för att komma in i motsättningar får vägas mot att man faktiskt får en större konkretion och ett större djup och engagemang i debatten om man vet att det är slutstationen.

Sedan tror jag inte att det kommer att binda den svenska regeringen om den inom ett eller två eller tre år kommer i ett läge där man ska fatta mer konkreta beslut.

Låt mig påminna om en sak, om jag nu ska gå lite utanför min vanliga kompetens här. I diskussionen om konstitutionen hade vi ju en situation där vi – där var både Göran Magnusson och jag med – mycket tydligt sade att så här tycker vi i det här betänkandet, men i sista hand är det EU-nämnden som fattar de avgörande besluten. Där ska regeringen få accept. Det måste ju bli samma typ av situation här, eller hur?

Anf. 39 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! På en punkt i varje fall, när det gällde presidentfrågan, blev det ju ett riksdagsbeslut och en ärendebehandling, som man då kan kalla det för, som sedan blev föremål för anmälan till KU och granskning av hur det där skulle gå till. Så det där med icke-bindande beslut och att de inte har någon konstitutionell effekt är nog mer ett teoretiskt resonemang än ett faktiskt politiskt resonemang, enligt min uppfattning.

Jag delar den uppfattning som Mats Einarsson har, att även en diskussionsprocess naturligtvis leder fram till att en regering kan känna sig mer eller mindre bunden eller förstår att det är på det ena eller andra sättet, och det är bra. Vad jag inte begriper är varför det ska cementeras genom att man gräver ned sig i olika ståndpunkter och räknar hur många skallar som tycker det ena och hur många skallar som tycker det andra. Det är där som jag i varje fall har min väsentliga kritik på det här området.

Carl B Hamilton hade inget svar på min viktiga fråga, nämligen vad det är för dynamik eller mekanik som leder fram till att man från majoritetens sida och i första hand Riksdagskommitténs sida lägger fram ett förslag som enligt Carl B Hamilton går helt på tvärs med hur det borde vara när det gäller EU-nämndshanteringen och annat. Jag ska inte upprepa frågan utan konstaterar bara att både Carl B Hamilton och jag saknar svar på den väsentliga frågan. Möjligen är det så att det finns lite andra motiv än just intresset av att fördjupa EU-debatterna för svenska folket.

Anf. 40 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Låt mig bara säga något beträffande grön- och vitböcker-na. Jag ska återigen försöka konkretisera det hela. Jag har ju debatterat med till exempel statsministern i vilken utsträckning EU ska ha en gemensam energipolitik. Han är väldigt inriktad på att det ska vara mellanstatligt. Varje land ska bestämma om sin egen mix av kärnkraft och naturgas och så vidare.

Jag tror tvärtom att det skulle vara bättre om man hade en ökad samordning och en mer gemensam energipolitik, bland annat för att kunna hantera Rysslands aggressiva politik på detta område. Jag tror att den debatten hade vunnit på om man i slutändan skulle ställa de två alternativen och verklighetsbeskrivningarna, avvägningarna, dilemman, mot varandra i en votering. Det är först då som det blir riktigt brett i det hela.

Europadebatten vinner inte på att bli utslätad och att man avstår och söker sätta konsensus framför konflikt på det sätt som Göran Magnusson gör. Jag tror inte att debatten vinner på det.

Anf. 41 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag har inga större sakliga invändningar mot Carl B Hamiltons anförande. Jag vill bara för protokollets skull korrigera honom på en punkt. Han påstår nämligen att ingen av KU:s ledamöter tog upp relationen mellan regeringen och riksdagen, och vilken som vann eller förlorade på den processen. Det gjorde jag faktiskt i mitt inledningsanförande.

Jag pekade på att Riksdagskommitténs förslag innebar att om utskottet inte var tillräckligt aktiva minskade regeringens underrättelseskyldighet. Nu lyckades jag komma en liten bit på väg med att det i 10 kap. 6 § kommer in ett litet stycke som skulle ge en viss flexibilitet för EU-nämnden i de här frågorna. Men det är möjligt att vi inte kan dra några slutsatser i dag om det påverkar regeringens underrättelseskyldighet eller inte.

Anf. 42 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Jag hade nog inte trott att den sista debatten någonsin för mig i den här kammaren skulle vara en debatt där jag gick emot min egen partiföreträdare i den här frågan. Jag hade väl inte heller trott att den sista debatten jag deltog i skulle vara en debatt där det mest intressanta inlägget egentligen handlar om ph-värdet i buken på en del av riksdagens ledamöter.

Jag hade nog snarare hoppats, om jag ska vara ärlig, att den här debatten hade kommit att handla om hur vi hade löst hemlöshetsfrågorna, hur vi hade fått fart på bostadsbyggande, hur vi sett till att våra ungdomar kunde flytta hemifrån, och hur vi sett till att PBL fungerat. Tyvärr blev det inte så.

Jag tvingas i stället att yrka bifall till motion 2005/06:K5. Jag och Owe Hellberg, för övrigt tillsammans med större delen av bostadsutskottet och lagutskottet, avfärdar där förslaget om att slå samman bostadsutskottet och lagutskottet.

De enda argument jag har hört än så länge är att man vill minska antalet utskott för att underlätta för de mindre partierna. Läser man förslaget som det ser ut nu kommer det att innebära att i förhållande till i dag

kan antalet ledamöter med riktig plattform, det vill säga ordinarie uppdrag i något av riksdagens utskott, minska med 49 personer.

Det finns ingen garanti framöver för att det kommer att bli 17 ledamöter i varje utskott. Fortfarande är regelverket tydligt. Det kan bli ned till 15 ledamöter. Det innebär inte heller att de mindre partierna på något som helst sätt kommer att vara garanterade att få lov att sitta i ett utskott över huvud taget. I så fall skulle konstitutionsutskottet faktiskt ha föreslagit en utökning av antalet ledamöter.

Det här handlar om matematik och inte politik. Faktum är att det finns en gräns. Inte ens en gång 17 skulle räcka för att ge alla partier i riksdagen en möjlighet att sitta i ett utskott.

Det som stör mig allra mest och som gör mig lite ledsen när mitt eget parti väljer att ställa sig bakom är följande. Jag har inte så svårt att förstå att de borgerliga partierna väljer att slå samman lagutskottet och bostadsutskottet. För de borgerliga partierna är bostadspolitik någonting som marknaden i huvudsak ska kunna sköta. Det är ganska bra om man är osynlig i bostadspolitik.

Detta ska ses i förhållande till medborgarna. Det har talats så oerhört mycket under den här förmiddagen om den belastning som finns på riksdagsledamöterna. Jag har inte sett mitt uppdrag som att skapa någon sorts god tillvaro för mig själv. Jag ser mitt uppdrag i mina väljares tjänst och som ett uppdrag som ska vara synligt mot medborgarna. Det ska vara en tydlig relation mellan medborgare och oss riksdagsledamöter.

Nu gömmer man undan bostadspolitiken i något som kallas civilutskott. Man slår samman den med äktenskapslagstiftning och en mängd annan civilrättslig lagstiftning. Det gör man trots att bostadsutskottet i huvudsak endast ägnar sig åt så kallad offentlig rättslagstiftning. Man kommer att gömma undan bostadspolitiken. Det är som LO säger i sitt remissvar. Bostadspolitiken borde inte gömmas undan. Den borde lyftas fram, precis som konsumentpolitiken, som LO säger.

Jag hoppas att mina partikamrater tar sitt förnuft till fånga, precis som de miljöpartister som jag vet också slåss för betydelsen av en bostadspolitik, och att man röstar annorlunda. Där är min talartid slut. Tack så hemskt mycket för dessa åtta år!

Anf. 43 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Fru talman! Som ledamot av ett av de utskott som är starkt berört av de förslag som diskuteras här i dag kan jag inte låta bli att säga några ord. Som avgående ledamot kan jag väl knappast beskyllas för att tala i egen sak. Efter åtta år som ordinarie och sex år som suppleant i lagutskottet har jag en bra erfarenhet av hur arbetet i det utskottet ser ut.

Civilrätten omfattar frågor som gäller rättsförhållandet mellan enskilda och även enskilda juridiska personer, till exempel aktiebolag. Dit räknas reglerna om till exempel köp, arrende, lån, skuldebrev, borgen, växlar och checkar, pantsättning med mera. Dit hör också reglerna om äktenskap, partnerskap, samboende och sådana förhållandens upplösning samt regler om arv, testamente och boutredning. Konsumenträtten är också en viktig och central fråga i den moderna civilrätten.

I det nya utskott som nu föreslås blandas frågor som fysisk riksplanering, bebyggelse och lantmäteriväsendet med frågor som familjerätt, konsumenträtt, skadeståndsrätt och försäkringsrätt. Det känns främmande

för mig att frågor som könsneutral äktenskapsbalk, arvsrätt för kusiner, frågor om personnamn, trafikskadeersättningens omfattning, reklam riktad till barn, förbud mot könsdiskriminerande reklam och skuldsatta barn skulle ha några beröringspunkter med bebyggelseplanering och expropriation.

Det är som ledamot alltid väldigt svårt att se hur mycket arbete som olika utskott har. Men att lagutskottet har tillräckligt att göra vet jag. Sedan hösten 2005 har vi klarat av 25 propositioner och 39 betänkanden.

Med min erfarenhet i riksdagen vet jag också att arbetsbördan och även arbetsfördelningen mellan olika utskott varierar väldigt mycket. Man säger i betänkandet att försvarsutskottet, kulturutskottet, arbetsmarknadsutskottet och bostadsutskottet skulle ha väldigt lite att göra. Det kanske de har haft under de år som Riksdagskommittén har undersökt. Men jag vet andra år när arbetsmarknadsutskottet och bostadsutskottet har haft väldigt mycket att göra. Det beror lite på konjunkturen och hur det ser ut i landet. Man har motiverat väldigt dåligt varför man ska göra denna sammanslagning.

Avslutningsvis vill jag säga att det är svårt att förstå meningen med sammanslagningen av bostadsutskottet och lagutskottet. Den största faran är, som jag ser det, att den nuvarande överblicken av den civilrättsliga lagstiftningen går förlorad. Det finns anledning till oro för att dessa frågor inte får den behandling som de kräver och förtjänar i framtiden.

Anf. 44 ANDERS YGEMAN (s):

Fru talman! Jag ber om ursäkt för att jag inte kunde ta min talartid tidigare i anspråk. Jag var och debatterade bostadspolitik med 200 nyblivna byggschefer, som var jättegglada över att vi i Sverige har fått ett samhällsbyggnadsdepartement. De menar att hela bostadssektorn borde byta namn till samhällsbyggnadssektorn. Det är så man ska se framtiden, menar de.

Jag är framtidsinriktad. Jag tycker att riksdagen ska vara modern, främlingsbenägen och framtidsinriktad. Därför känns det lite konstigt att vi i dag har en blårodgrön majoritet som vill att vi ska gå tillbaka till den gamla ordningen med ett civilutskott. Det var ju den ordningen som vi hade innan vi fick bostadsutskott och innan vi fick lagutskott. I stället för att möta framtiden väljer en brokig riksdagsmajoritet att gå bakåt och titta i backspegeln.

Det gamla civilutskottet var en gång på resa till Finland. Det var hela utskottet. Man kom till sitt bokade hotell och sade: Hej! Vi är riksdagens civilutskott. Jaha, sade hotellportieren, men någon sådan bokning har vi inte här. Det var nära att utskottsledamöterna fick vända i dörren. Men till slut sade de: Kan vi inte få titta i liggarna? Jo, det kan ni få, sade portieren. Mycket riktigt fanns det ingen bokning för civilutskottet. Den enda bokning som fanns var för Cirkus Scott!

Kanske det är talande för det här ärendets hantering. I stället för ett civilutskott har vi fått Cirkus Scott. Argumenten från majoriteten har gällt att minska arbetsbelastningen i utskotten. Man ska ta bort frågor från de mest och tyngst arbetsbelastade utskotten. I stället väljer nu majoriteten att göra precis tvärtom. Man för över tunga arbetsområden till de absolut mest arbetsbelastade utskotten. Argumentet var att minska. I stället blev det mer. Cirkustanken går igen.

Jag har stor förståelse för att Moderata samlingspartiet vill lägga ned bostadsutskottet. Moderata samlingspartiet vill ju inte bedriva någon bostadspolitik. Man har långt om länge bestämt sig för att bostadspolitik inte ska bedrivas.

Men jag blir djupt bedrövad när jag ser Centerpartiet gå med på att lägga ned bostadsutskottet. Det är det Centerparti som varje riksmöte sedan jag kom in har motionerat om att regeringen ska ha en bostadsminister och att vi ska ha ett samhällsbyggnadsdepartement och bostadsdepartement. När vi får ett sådant samhällsbyggnadsdepartement bestämmer sig Centerpartiet för att riksdagens bostadsutskott ska läggas ned.

Samma sak är det med Vänsterpartiet. Varje år motionerar Vänsterpartiet om att vi ska ha bostadsminister och bostadsdepartement. Nu vill en majoritet av vänsterpartister tydligen riva ned bostadsutskottet och klumpa ihop det med nog så viktiga frågor om aktiebolagsrätt och annat. Men det är kanske inte de första frågorna för bostadskonsumenterna.

Samma sak gäller Miljöpartiet. Man driver en aktiv bostadspolitik men vill ändå lägga ned bostadsutskottet och slå ihop det med lagutskottet till civilutskottet.

Det är en för väljarna helt ologisk kombination, och en för de flesta av riksdagens ledamöter ologisk kombination som ökar arbetsbelastningen när målet var att minska den. Tankarna går onekligen till det gamla civilutskottets Finlandsresa, där man förblandades med Cirkus Scott.

Fru talman! Jag yrkar bifall till den socialdemokratiska reservationen.

Anf. 45 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Fru talman! Jag har begärt ordet för ett inlägg i denna viktiga fråga, som ju rör hur riksdagen ska fungera i en ny tid med nya utmaningar. Som motionär på ett antal punkter som avgörs i betänkandet tycker jag att det kanske närmast är en skyldighet att ta ett ansvar för vad man egentligen föreslår.

En av de motioner som jag har presenterat rör frågan om voteringarna och de metoder som i dag används och praktiseras för att avgöra ärenden i Sveriges riksdag. Jag tror att det finns få ledamöter – de må vara unga eller gamla i tjänsten eller åldern – som inte irriteras över den tidsåtgång som voteringarna tar i anspråk av riksdagsledamöternas tid.

Som jag tar upp i motionen K241 är det dock inte knapptryckandet i sig som är problemet. Statistiken visar att det bara handlar om 2 % av kammartiden som i dag går åt för att votera. I stället är det tvånget att befinna sig i Stockholm och vara fysiskt på plats i kammaren för att fullgöra ceremonin med knapptryckningarna som är kärnan i frågeställningen. Vi använder oss i dag av ett 1700-talssystem i 2000-talets värld. Det är betänkligt varför detta inte ifrågasätts på ett tydligare sätt eftersom det stjälar tid från andra, mer angelägna verksamheter. I dag erbjuder faktiskt tekniken oss möjligheter till detta.

Lösningen skulle kunna vara att börja utnyttja ledamöternas hemutrustning för att genomföra e-voteringar, alltså voteringar där ledamöternas röster registreras elektroniskt genom certifikat. Den tekniska lösningen för att genomföra en sådan ändring av proceduren finns redan liksom procedurerna för att undvika röstfusk. Ledamöten skulle kunna sitta hemma i valkretsen, logga in via sin e-legitimation, identifiera sig, fylla i

ett formulär där utskottets huvudförslag och eventuella reservationer finns angivna och sedan rösta.

Ledamoten skulle dessutom kunna rösta oavsett var i landet han eller hon befinner sig, till och med utomlands. Resultatet av omröstningarna skulle man kunna redovisa på samma sätt som i dag. Ytterligare en stor fördel med detta är att kvittningssystemet i stor utsträckning skulle bli obehövligt eftersom alla faktiskt skulle kunna avge sin röst.

För mig är det mycket förvånande att utskottsmajoriteten med en enda mening i betänkandet avfärdar den här viktiga diskussionen, i synnerhet eftersom man framhåller legitimitetsargumentet som grund för att avstyrka motionen. För mig är det knappast knapptryckandet i sig som skapar legitimitet för Sveriges parlament. Det sker i stället genom mötet mellan riksdagsledamöterna å den ena sidan och medborgarna och väljarna å den andra.

Fru talman! Skulle voteringarna kunna hanteras mer rationellt än vad som sker i dag skulle detta kunna ge mer utrymme för ledamöterna att befinna sig i valkretsarna, vilka de faktiskt representerar och är ansvariga för här i kammaren, göra studiebesök, möta medborgare och utföra ett arbete som i stället skulle kunna leda till att fler människor i det här landet får möta riksdagsledamöter och uttrycka sina uppfattningar direkt till dem.

Jag kan avslutningsvis säga att jag inte tänker begära votering på denna punkt i enlighet med principen att man bör leva som man lär. Men jag hoppas att jag med detta har gett uttryck för en åsikt om att majoriteten kanske nästa gång som den här frågan blir aktuell borde vara lite mer modern i sitt tänkande.

Anf. 46 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Jag kommer ju inte att följa med riksdagen in i en ny tid, om den pompösa rubriken på betänkandet nu svarar mot något slags verklighet i verkligheten. Men för mig är det som demokrat alldeles otänkbart att man skulle kunna rösta från Tokyo eller Kuala Lumpur. Det finns något slags teknikfreaktanke bakom det som Tobias Billström här framför. Att inte riksdagens ledamöter skulle samlas personligen och närvara i samma rum som riksdagen ska fatta beslut i är på något sätt alldeles bisarrt, i varje fall sett utifrån mina erfarenheter. Här har jag ett gott stöd också från majoriteten i utskottet, så jag behöver inte darra alldeles på manschetten i frågan.

Det är väl en bra tanke att ledamöterna skulle kunna vara i valkretsen eller annorstädes och möta väljare och annat. Men det riksdagen nu är på väg att fatta beslut om – därom är vi i och för sig inte eniga – är väl att man ska öka bundenheten till Stockholm för riksdagsledamöterna genom att grön- och vitböcker ska hanteras, diskuteras och grejas med? När vi ändå är här och gör det kan vi väl också votera i andra ärenden.

Anf. 47 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Man hör att det inte precis är någon världsmedborgare i form av Göran Magnusson som står i talarstolen, utan snarare tvärtom. För mig är det fullständigt självklart att man borde kunna votera precis var någonstans på vårt runda klot man än befinner sig.

Det är ju trots allt besluten som är det väsentliga, och inte formerna för dem. Jag tycker att man någonstans i utskottsbetänkandet borde ha resonerat mycket mer om detta och även funderat över vad som är väsentligt. Vilka prioriteringar har vi? Hur mycket tid tror egentligen Göran Magnusson att vi lägger ned i snitt per ledamot på att ta oss till Stockholm bara för att vara med om dessa voteringar? Jag har inte gjort någon exakt beräkning av detta. Det är tid som i stället skulle kunna läggas på helt andra och i mitt tycke mycket viktigare saker, som att möta medborgare i valkretsen eller för den delen befinna sig någon annanstans i vårt rike.

Jag kan kanske skrämma Göran Magnusson med att nästa motion från mig inte bara kommer att handla om voteringar här i kammaren. Jag skulle också vilja se att man till exempel började med utskottssammanträden via webbkameror. Då skulle man antingen kunna sitta på tjänsterummen här i riksdagen eller hemma i sin egen valkrets och ha sammanträden. Det fungerar alldeles ypperligt i näringslivet, och det fungerar alldeles ypperligt i den offentliga sektorn. Jag har själv varit på studiebesök på en av våra länsstyrelser som praktiserar detta.

Men det är möjligt att Göran Magnussons – jag ska inte säga ålderstigna för det är elakt – något mindre moderna hållning i de här frågorna skiljer sig från min. Sedan är jag medveten om att det finns en utskottsmajoritet bestående av ett antal ledamöter som inte tycker som jag, men jag jobbar så hårt det bara går för att få mitt eget parti att acceptera de här tankegångarna.

Anf. 48 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Det är väl bara att fortsätta och jobba. Jag tror inte din gruppleadare, Mikael Odenberg, tycker att du ska sitta nere i Malmö och huka dig och rösta på ett annat sätt när han behöver alla moderata röster för att driva igenom en privatisering av Vattenfall eller något sådant. Det är en bit av den här verkligheten.

Jag har också varit ung en gång och tyckt att de flesta som är äldre än jag är ganska mossiga, men det går ju över. Det är klart att jag inte är någon världsmedborgare. Jag har ett provinsialt synsätt grundat i bruket i Hälleforsnäs, och jag bor i Köping som ligger väldigt långt från Skåne. Visserligen slank jag ur den här ostkupan och var svensk ledamot i Europarådets parlamentarikerförsamling i tio–tolv år, så lite grann har jag sett att det finns en värld även utanför Hälleforsnäs och Köping. Men om den är så tekniserad som Tobias Billström säger undrar jag om det inte är klokt att dra sig tillbaka något, tänka efter och säga att de gamla hävdvunna formerna för att fatta demokratiska beslut står sig ganska väl även om vi har webbkameror, webb-tv, snabbare möjligheter att förflytta oss och så vidare.

Tobias Billström ska naturligtvis fortsätta att arbeta för det han tror på, men jag tror inte ett dugg på det.

Anf. 49 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Nej, det torde väl vara ganska uppenbart vid det här laget att jag och Göran Magnusson har helt olika uppfattningar i den här frågan. Jag hörde en skröna när jag var ny som riksdagsledamot. Jag hoppas att den inte är sann. Den handlade om att det, när man skulle dra in tv-

Prot. 2005/06:133
1 juni

kommunikation till våra rum, fanns protester mot att man skulle ta in CNN i tv-utbudet därför att det inte var tillräckligt många av riksdagsledamöterna som kunde engelska. Det är möjligt att det bara är en skröna, men man blir lite fundersam när man hör de här sakerna.

Hur många av dem som kommer till den här kammaren är egentligen öppna för ny teknik? Jag tror att i grund och botten handlar det om att prova på. Man kunde till exempel ha tänkt sig en försöksrunda med detta, men vi märker nu att det inte finns något sådant intresse.

Jag ska avsluta med att konstatera att när jag först förde fram det här förslaget var det en av dina partikolleger i samma ålder som jag, Mikael Damberg, som uttalade sig om det här förslaget och sade, apropå det du var inne på om att vara fysiskt närvarande i kammaren, att det är viktigt att se medborgarna i ögonen när man fattar viktiga beslut. Vi kan bara titta på oss och åhörarna här i dag. Vi ser inte alls folk i ögonen. Vi vänder dem i stället ryggen. Ett syfte med det här förslaget är att göra precis tvärtom, att få fler av riksdagsledamöterna att möta medborgarna ute i valkretsarna.

Det är min tro att när man tittar tillbaka på den debatt som vi har här nu, och om någon läser protokollet om kanske fem–tio år från nu, kommer det att visa sig om det är min eller Göran Magnussons uppfattning som vinner i längden.

Anf. 50 TASSO STAFILIDIS (v):

Fru talman! Även jag har skrivit ett antal motioner som behandlas i det här betänkandet. Jag hade faktiskt inte tänkt att ta upp frågan om att få en mycket mer jämlik riksdag som jag har lyft upp. Jag tänkte inte heller ta upp frågan om att införa ett totalt rökförbud i alla riksdagens lokaler, vilket finns i många andra lokaler i landet, till exempel skolor. Jag tycker att vi borde ha samma regler även i det här huset.

Fru talman! Utskottens indelning är en stor fråga. Jag har väckt en motion om att jag vill inrätta ett barn- och familjerättsutskott. Då kan man fråga sig: Varför vill han nu göra det? Jo, vi vet att många av de viktiga frågor som behandlas i många utskott ibland får mindre utrymme och mindre uppmärksamhet. Jag menar att om det här förslaget går igenom skulle det kanske innebära att vissa frågor helt och hållet kommer att försvinna genom att de får mindre uppmärksamhet därför att de inte är lika stora och lika tunga i vissas ögon. Det märker man också på vilken uppmärksamhet de får i den här kammaren.

Fru talman! Att inrätta ett barn- och familjerättsutskott skulle innebära att vi i riksdagen på allvar talade om att nu vill vi ha ett utskott som helt och hållet åtar sig att jobba med alla de frågor som berör barn. Det skulle innebära att vi lyfter barns rättigheter och barnfrågorna på ett mycket mer seriöst sätt. I dag är barnfrågorna uppdelade mellan många olika utskott, och socialutskottet har det övergripande ansvaret till exempel vad gäller barnkonventionen. Sedan finns det en hel rad andra utskott som jobbar med barnfrågor. Lagutskottet ansvarar för föräldrabalken och så vidare.

Jag tänker inte yrka bifall till det förslag som jag har lagt fram om att inrätta ett barn- och familjerättsutskott. Jag tänker i stället yrka bifall till reservation nr 2.

Fru talman! Ett bifall till reservation 2 innebär att vi även i fortsättningen kan fokusera på de familjerättsliga frågorna på det sätt som lagutskottet i dag kan göra genom att ansvara för den civilrättsliga lagstiftningen. Jag känner mig väldigt oroad över att en sammanblandning med de mycket viktiga ärendena om bostadspolitik som behandlas i bostads-

utskottet skulle innebära att de viktiga familjerättspolitiska frågorna försvinner. Jag är rädd för att det blir en konsekvens av en sammanslagning av lagutskottet och bostadsutskottet.

Fru talman! Lagutskottet har jobbat oerhört hårt för att lyfta fram barns rättigheter. Nu senast har riksdagen beslutat om en ny vårdnadslagstiftning som träder i kraft om en månad, den 1 juli. Jag skulle vilja se hur ett sådant ärende skulle hanteras samtidigt som man jobbar med bostadspolitik och de viktiga frågorna. Nej, fru talman, det känns faktiskt som om både Riksdagskommittén och riksdagsmajoriteten har hamnat helt fel i den här frågan. Man har inte nått fram till det som man hade som uppdrag från början, nämligen att se till att fördela uppdragen så lika som möjligt mellan utskotten. I stället har man skapat ett utskott som inte ser ut som det man hade önskat.

Jag yrkar avslag på det förslag som finns och bifall till reservation nr 2.

Anf. 51 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Det är många som tittar på debatterna från riksdagen och undrar varför det är så få som sitter i kammaren. Men vi riksdagsledamöter kan faktiskt sitta på våra rum och följa debatten, och det är vad jag har gjort i dag. Jag har lyssnat på den debatt om utskottsindelning som konstitutionsutskottet har haft. När bostadsutskottets ordförande Anders Ygeman från Socialdemokraterna beskärnade sig över att vi i Centerpartiet vill vara med på att ta bort bostadsutskottet, kände jag att jag måste springa hit och erinra om att vi är ett fullständigt enigt bostadsutskott som vill ha bostadsutskottet kvar. Det har vi också framfört starkt i en skrivelse till konstitutionsutskottet.

I dag har vi haft vårt sista sammanträde för den här mandatperioden. Det var lite av sorg hos både personal och ledamöter. Som bostadspolitiker har jag hela tiden framfört att jag tror att bostadsutskottet egentligen har fel namn. Det har inte givit rättvisa åt de frågor som vi har att behandla i bostadsutskottet.

Jag tror inte att konstitutionsutskottets ledamöter, oavsett parti, riktigt har förstått vidden av de frågor som vi har. Jag har också drivit att vi ska ha en bostadsminister, och jag hade önskat ett departement. Vi fick ju ändå nu ett samhällsbyggnadsdepartement, och det tycker jag har varit bra. Då har det varit naturligt att vi har ett utskott som har varit förknippat med det.

Det är möjligt att det är fel namn på bostadsutskottet – det kanske skulle heta något annat – men bostadspolitiken är oerhört viktig. Jag delar uppfattningen att det inte går att bara föra dit lagutskottet rakt över. Jag har suttit i lagutskottet också. Det enda jag kan tänka mig är fastighetsmäklarlagen som skulle kunna passa in.

Demokrati, som ni har pratat om i dag, handlar ju också om att man inte alltid får sin vilja igenom – dessvärre, kan ju vi då tycka som är i minoritet, förstår jag, när man ska se över det här. Det som är allra viktigast för mig nu är att vi får en stark betoning från konstitutionsutskottet av att bostadspolitiken, de fysiska samhällsfrågorna, får ett forum att behandlas i.

Anf. 52 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Fru talman! Först vill jag passa på att tacka Rigmor Stenmark för den tid vi har varit tillsammans i bostadsutskottet. Det har varit en jättebra tid. Även om vi många gånger har haft skilda meningar har vi ändå fört bostadspolitiken framåt.

Jag förstår att det finns olika uppfattningar inom Centerpartiet. Nu säger du att vi har haft ett enigt bostadsutskott. Det stämmer inte riktigt, för Moderaterna var inte med, men alla andra partier var överens om att det behövs ett utskott där man kan ha en samlad bostadspolitik. Men läser man det betänkande som konstitutionsutskottet har presterat så är ju Centerpartiet där med om att avskaffa bostadsutskottet.

Jag vet inte vilken av de här två utskottens meningar som är rådande inom Centerpartiet, men nu kanske Rigmor Stenmark kan klargöra om hon kommer att rösta för reservationen och gå på den linje hon röstade för i bostadsutskottet om att vi ska ha kvar ett bostadsutskott eller för en majoritetslinje i konstitutionsutskottet som innebär att man ska avskaffa bostadsutskottet.

Anf. 53 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Jag vill återgälda tacket eftersom jag får den chansen och eftersom det är den sista debatten som vi har. Det har varit tufft många gånger, och det har visat att bostadspolitiken är väldigt central.

Jag måste säga att jag ska grunna lite grann tills vi trycker på knapparna, och jag ska rådgöra med min ledamot i konstitutionsutskottet om frågan om jag kanske ska avstå eller hur jag ska rösta. Jag tycker faktiskt att vi ska ha ett utskott där man verkligen förankrar bostadsfrågorna, och det är för mig det viktiga. Om det sedan heter bostadsutskottet eller om det får ett annat namn har inte så stor betydelse, tycker jag, men det är oerhört viktigt att bostadspolitiken och de fysiska samhällsfrågorna lever vidare i ett forum här i riksdagen och att samhällsbyggnadsministern i nästa regering, som ju ska bli en ny regering, kommer att komma från allianspartierna så att vi inte bara får en massa utredningar utan frågor som behandlas. Det har vi kunnat ha möjlighet till i dag också.

Anf. 54 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Fru talman! Jag delar Rigmor Stenmarks uppfattning. Det är helt klart att det förslag som i dag ligger på kammarens bord inte innebär det. Där slår man ihop en del av bostadsfrågorna med aktiebolagsrätt och frågor om vem som ska få förrätta vigsel, vilka rättigheter homosexuella ska ha och vilka rättigheter barn ska ha. Det är mycket viktiga frågor, kan jag tycka, men det är frågor som inte har någon logisk koppling till bostadsfrågor.

Min fromma förhoppning till kammarens ledamöter är att fler centerpartister än Rigmor Stenmark funderar på om man inte ska följa den traditionella centerpartistiska linjen och ha ett bostadsutskott och en bostadsminister.

Anf. 55 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Vi har ingen delad uppfattning, Anders Ygeman och jag. Vi tycker att bostadsfrågorna är de viktigaste, höll jag på att säga, av

samhällsfrågorna. Det vore väl onaturligt om vi inte gjorde det eftersom vi har haft förtroendet att vara bostadspolitiker.

Det är min sista mandatperiod, och jag vill verkligen lyfta över de här frågorna. Jag är glad att den här debatten kom så att jag fick chansen att säga detta: Se till att föra fram bostadspolitiken lika kraftigt som vi faktiskt har gjort nu i bostadsutskottet.

Än en gång: Jag funderar!

Anf. 56 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Egentligen begärde jag replik av samma skäl som Anders Ygeman.

Jag pratade med Ragnwi Marcelind, vår ordförande i utskottet den sista perioden, som också står bakom uttalandet från bostadsutskottet. Då frågade jag huruvida hon kommer att göra det här med tummen också, det vill säga trycka på knappen. Då uttalade hon klart: Ja, jag kommer att rösta för reservation 2 i det här ärendet!

Jag är i samma situation som Rigmor, fru talman. Jag går emot mitt eget parti – i alla fall mina representanter i konstitutionsutskottet. Men om man vill att bostadspolitiken ska tas på allvar och med tanke på det ganska välformulerade anförande som Rigmor Stenmark höll så tror jag att man inte bara kan använda munnen – man måste också använda tummen. Jag skulle därför vilja vädja till Rigmor Stenmark att sluta fundera och i stället tydligt uttala, och kanske på det viset också få med sig ytterligare några centerpartister i den här voteringen, att bostadsutskottet är så viktigt att hon kommer att rösta för reservation 2.

Anf. 57 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Vi är många som har åsikten att bostadspolitiken måste föras vidare. Bostadsfrågorna måste hitta ett forum som är starkt.

Som jag sade: Demokrati är inte alltid att få exakt sin vilja igenom. Vi har resonerat om detta i Centerpartiet, och jag har framfört min åsikt, men jag har inte fått gehör för den, och jag lär inte få gehör för den även om jag trycker på knappen för reservation nr 2 heller.

Men jag kanske kan få gehör för den om jag är lite ödmjuk och säger så här till partiet och alla er som sitter här från olika politiska partier: Ni måste faktiskt vara uppmärksamma på att bostadspolitiken, den fysiska samhällsplaneringen, är oerhört viktig i vårt framtida Sverige också. Det går inte att bedriva socialpolitik, skola, barnomsorg, trafik eller vad som helst om man inte har en ordentlig fysisk samhällsplanering. Det är det som för mig är väldigt viktigt.

Jag tror faktiskt att bostadsutskottet har haft fel namn. Jag tror inte att ledamöterna i riksdagen riktigt har förstått vad vi har sysslat med. Jag ser att några av ledamöterna här nickar och instämmer i det. Jag tror att man har trott att våra frågor bara har handlat om hus, och det är inte riktigt det som de har handlat om. De har handlat om den fysiska riksplaneringen, och det är oerhört viktiga frågor som måste få genomslag.

Det skulle ha varit intressant att få höra någon från konstitutionsutskottet betona vikten av de frågorna.

Anf. 58 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Naturligtvis har både Owe Hellberg och jag försökt övertyga vårt parti också. Någonstans finns det en gräns, tycker jag, för vad munnen gör och vad tummen gör. Jag har använt det uttrycket i kommunfullmäktige ett antal gånger. Att komma upp i talarstolen och prata om vikten hos frågorna, kanske till och med om att byta utskottsnamn till samhällsplaneringsutskottet eller något i den stilen, är fullt möjligt. Men när man talar om vikten av detta och betydelsen av att det finns en tydlig organisation i riksdagen som tar hand om de här frågorna, både gentemot medborgarna som en samtalspartner och för att kunna bevaka de här frågorna i stort i riksdagen och talar så väl om de här frågorna, då tycker jag på något sätt, fru talman, att man måste ta konsekvenserna av det. Det har jag gjort, och det kommer Owe och Tasso Stafilidis också att göra. Vi väljer trots allt lojaliteten med medborgarna och lojaliteten med frågornas betydelse före lojaliteten med vårt eget parti.

Anf. 59 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! För mig är det inte riktigt så enkelt att välja bort lojaliteten med mitt eget parti. Centerpartiet är för mig det parti som har drivit de här frågorna väldigt kraftfullt. Vi har haft en bostadsminister, och vi har haft en bostadsutskottsordförande av tradition väldigt många år, och vi har undan för undan flyttat fram bostadspolitikens frågor.

Jag tror att våra medborgare ute i landet inte heller riktigt tycker att det är så väldigt betydelsefullt om det heter bostadsutskottet eller om det heter någonting annat. Det viktiga är fortfarande att den fysiska samhällsplaneringen får ett forum och att de frågorna drivs i Sveriges riksdag även i framtiden. Det hoppas jag på. Och jag vädjar till samtliga riksdagsledamöter, både nuvarande och de nya som tänker sig att komma in: För flaggan väldigt högt när det gäller fysisk samhällsplanering, för det är grunden för Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

6 § Sekretessfrågor

Sekretessfrågor

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU35

Sekretessfrågor (prop. 2005/06:129 delvis, prop. 2005/06:133 delvis, prop. 2005/06:138 delvis, prop. 2005/06:149 delvis, prop. 2005/06:156 och prop. 2005/06:161).

Anf. 60 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Eftersom den tidigare debatten dragit ut på tiden ska jag försöka vara väldigt kortfattad.

Sekretesslagstiftningen är egentligen en undantagslagstiftning. Huvudregeln är öppenhet och offentlighet. Under mina år i riksdagen och i utskottet måste jag säga att sekretessfrågorna visat sig vara ett av de svåraste områden man kan tänka sig.

Mitt parti har inga invändningar mot huvuddelen av de förslag som lagts fram av regeringen. Vi har dock på en punkt en reservation, som jag dock inte kommer att yrka bifall till, för tids vinnande. Jag vill bara nämna den som hastigast.

Det är den så kallade tvåårsregeln som gäller sekretess för hälso- och sjukvårdssidan och socialtjänstsidan. Man får alltså inte lämna ut uppgifter till brottsutredande myndigheter om det inte finns en stipulerad strafftid i fängelse på två år. Den föreslår regeringen ska ändras till ett år, men vi tycker inte att regeringen går tillräckligt långt på den punkten.

Det som ligger bakom vårt motionskrav är en händelse, så kallad personföljelse, där man har haft problem att komma till rätta med den som ägnar sig åt denna följelse just på grund av den här regeln. Vi tycker att det hade räckt att det hade funnits misstanke om brott som skulle kunna leda till fängelse över huvud taget. Det skulle vara tillräckligt för den här regeln.

Men jag tänker som sagt var inte yrka bifall till reservationen.

Anf. 61 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! Det är helt riktigt som Ingvar Svensson sade att frågorna om sekretess är tämligen komplicerade, inte minst lagtekniskt komplicerade. Det blir inte enklare när vi nu i ett betänkande sammanför ett ganska stort antal förändringar i sekretesslagen, varav flera handlar om samma paragraf.

Be mig inte förklara hur det här beslutet rent lagtekniskt går till. Det kommer bara att avslöja att jag inte riktigt begriper detta vad gäller den lagtekniska delen. Däremot tror jag mig begripa innehållet i de beslut vi nu ska fatta.

Vi har en reservation från Vänsterpartiet tillsammans med Miljöpartiet i det här betänkandet. Det är en konsekvens av ett ställningstagande i ett annat ärende i ett annat betänkande, från justitieutskottet, som så att säga får sin följdverkan vad gäller sekretesslagen här. Jag yrkar dock inte bifall till den reservationen.

Jag tänkte säga något om förslagen vad gäller förändringar i 14 kap. 2 § sekretesslagen, samma fråga som föregående talare berörde, nämligen sekretessen inom sjukvården och socialtjänsten när man får reda på omständigheter som gör att man kan misstänka att brott har begåtts och om det ska vara möjligt att bryta sekretessen och lämna uppgifter till polis och åklagare.

Det är inte en helt enkel fråga. Det framgår på sätt och vis också av att min partigrupp inte är fullständigt enig i denna fråga. Det finns en motion från Ingrid Burman och Elina Linna om detta som går emot förslaget på denna punkt. Elina Linna kommer väl senare att redogöra för argumenten för detta.

Vi menar dock att förslagen här är väl avvägda och väl motiverade. Det är inte någon principiell förändring som vi nu genomför. Det är redan i dag möjligt att under vissa omständigheter bryta sekretessen när man får kännedom om omständigheter som gör att man kan misstänka brott. Den begränsning som nu gäller är den så kallade tvåårsregeln, att det ska gälla brott för vilket inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år. Detta föreslås nu ändras till ett år.

Att det här ändå är en komplicerad fråga har naturligtvis att göra med vikten av att alla känner förtroende för sjukvården och socialtjänsten. Man ska utan rädsla kunna lämna uppgifter också om mycket känsliga saker till personalen utan att vara rädd för att dessa uppgifter sprids vidare. Det är skälet till att vi har en sjukvårdssekretess. Det är viktigt. Därför kan man inte behandla det här lättvindigt på något sätt.

Samtidigt finns det vissa fall där det är nödvändigt att ha en undantagsbestämmelse. Skälet till att man har den undantagsbestämmelsen är naturligtvis i det här fallet patientens eller klientens intresse. Det är viktigt att hålla i minnet för det första att detta är en undantagsbestämmelse. Det är inte så att sjukvårdspersonal fritt ska lämna uppgifter om det ena och det andra till polisen, inte ens när man kan göra det enligt lagen. Det är en undantagsbestämmelse. För det andra är det alltid något som ska göras i patientens eller klientens intresse. Det ska inte göras mot patientens intresse. Och för det tredje ersätter det inte på något sätt stöd till patienten eller klienten, som kanske har blivit misshandlad, att själv göra en anmälan eller att ge stöd på annat sätt. Självfallet inte, det ska göras.

Kring allt detta menar jag att det finns mycket tydliga skrivningar i propositionen och även i betänkandet. Lagstiftningen är också utformad på ett sådant sätt att vi inte behöver vara rädda för att det förtroende som alla har rätt att känna för sjukvården och socialtjänsten kommer att skadas.

Det är väl på det sättet också när det gäller att lämna uppgifter vidare till polisen om misstänkta brott och sådana saker. De som känner till saken bättre än jag brukar säga att det inte är fråga om att det anmäls för mycket inom socialtjänst och sjukvård. Snarare är problemet att alltför få sådana fall kommer till polismyndigheters och åklagares kännedom. Jag tror inte att vi behöver vara rädda heller ur den aspekten för att detta på något sätt kommer att missbrukas eller användas på ett sådant sätt att människor kommer till skada.

Mot den bakgrunden har vi efter noggranna överväganden och ganska ingående diskussioner ändå kommit fram till att detta är ett väl avvägt förslag. Jag ska också säga att förslagen har remissbehandlats och har då tillstyrkts av en bred remissopinion. I det här fallet är det särskilt viktigt vad de organisationer som stöder brottsoffer, kvinnojourer och så vidare, säger. Även därifrån finns det stöd för den här förändringen. Därmed kan jag tryggt yrka bifall till utskottets förslag i denna del.

Anf. 62 ANDERS BENGTSSON (s):

Fru talman! När konstitutionsutskottets betänkande om sekretessfrågor diskuterades i kammaren förra året konstaterades att det var mycket på gång kring just sekretessfrågorna. Det finns ingen anledning att konstatera något annat det här året. Då handlade det om att regeringen beredde förslagen från Offentlighets- och sekretesskommittén. Nu finns det flera förslag på riksdagens bord, en del efterlängtade av nästan alla, en del mer kontroversiella och omdebatterade. Att det förs en rejäl debatt kring sekretessfrågor är viktigt eftersom sekretessen på ett sätt är baksidan av tryck- och yttrandefriheten samt offentlighetsprincipen.

Grunden för sekretess är med andra ord offentlighet. Allt är offentligt om sekretessen inte särskilt motiveras. Sådana motiv är i och för sig inte svåra att finna. Det kan handla om sådant som rör rikets säkerhet eller uppgifter om djupt personliga förhållanden utan allmänt intresse, till exempel anteckningar i sjukhusjournaler. Men det måste hela tiden ske en avvägning. En av de avvägningarna är behovet av en effektiv brottsbekämpning kontra allas rätt till sjukvård.

Självklart ska alla brott bekämpas, men lika självklart är att ingen ska undvika att söka sjukvård på grund av avsaknad av sekretess inom vården. I de här mycket svåra avvägningarna finns det ytterlighetsståndpunkter där antingen brottsbekämpningen eller rätten till sjukvård i alla lägen ska ha företräde. Vi vet att frågan inte löses så enkelt och kategoriskt. Här behövs inte dogmatiska inställningar utan en dynamisk gränsdragning där en levande debatt kring den för dagen mest lämpade skärningspunkten förs. Mot bakgrund av denna debatt görs nu justeringar så att till exempel könsstympning aldrig kan ske i skyddet av sekretesslagstiftningen.

För den som vill röja uppgifter kring enskildas hälsa och sexualliv som till exempel finns i olika register gäller i dag meddelarfriheten. Även här finns det anledning att mot bakgrund av debatten kring den enskildes rätt till integritet och rätt till privatliv ändra på detta förhållande så att sekretessen har företräde framför meddelarfriheten.

För ett fåtal enskilda kan skyddat boende och hemliga adressuppgifter vara den enda möjligheten till ett någorlunda normalt liv. För de här personerna förstärker vi nu sekretesskyddet mellan myndigheter. Personliga uppgifter som är skyddade hos en myndighet blir det med automatik hos en annan myndighet med den nya lagen. Det har ingen större betydelse för det stora flertalet men kan vara skillnaden mellan ett liv i skräck och på flykt och ett liv i relativ trygghet för dem som drabbats av förföljelse av exempelvis en före detta make eller sambo. Varje åtgärd för att skydda dessa personer är värdefull, och det känns bra att även vi i konstitutionsutskottet kan bidra till att stärka detta skydd.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande 35. Även om ingen än så länge har yrkat bifall till reservationerna yrkar jag för säkerhets skull också avslag på samtliga reservationer.

Anf. 63 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! I årets KU-betänkande angående sekretessfrågor tar utskottet upp ett antal propositioner som regeringen lagt fram inför riksdagen i syfte att förstärka sekretesskyddet för enskilda beträffande känsliga uppgifter. Sådana uppgifter kan röra hälsa och sexualliv, adress och telefonnummer med flera uppgifter angående personliga förhållanden. Vi skulle kunna kalla det för ett slags minisekretesskydd som man föreslår att individen ska erhålla eller åtnjuta hos alla myndigheter. Dock ska det ges ett slags företräde för ett starkare sekretesskydd om ett sådant skydd finns i en uttrycklig bestämmelse hos myndigheten i fråga. Tystnadsplikt föreslås alltså i vissa sammanhang få ett starkare företräde framför meddelarfrihet.

Generellt sett menar vi moderater att förslagen i allt väsentligt är välkomna, just för att tydliggöra den grannliga avvägningen mellan den enskildes intresse av att åtnjuta sekretess för känsliga uppgifter i hälso-, sjukvårds- och socialtjänstssammanhang å ena sidan och å andra sidan samhällets behov och intresse av att vid brottsmisstanke kunna överlämna vissa annars sekretesskyddade uppgifter till företrädesvis polisen som underlag för fortsatt utredning av misstänkta kriminella handlingar.

I fråga om uppgifter som rör misstankar om exempelvis könsstympningsbrott mot underårig föreslås i en proposition att sådana uppgifter utan sekretesshinder ska kunna vidarelämnas till brottsutredare alldeles oberoende av det misstänkta brottets svårighetsgrad. Det menar vi är en välkommen förstärkning.

I en annan proposition tydliggörs att uppgifter som förs in i det av Socialstyrelsen administrerade donationsregistret i sekretesshänseende ska jämföras med vad som gäller för uppgifter som omfattas av hälso- och sjukvårdssekretessen. Det är också ett fall framåt.

Man kan i och för sig ha lite olika meningar om – när det till exempel gäller misstanke om brott eller försök till brott – vid vilka olika brottstyper och straffvärden som till exempel sjukhussekretessen för en enskild persons känsliga uppgifter ska kunna brytas och uppgifterna lämnas ut till exempelvis polisen som underlag i en brottsutredning. Vi menar dock vid en samlad bedömning att en skälig och rimlig avvägning här har gjorts av regeringen mellan två motstående intressen. Erfarenheten får väl sedan, menar vi, visa i vad mån framtida justeringar kan bli nödvändiga.

Det förtjänar också att nämnas, fru talman, att de av Offentlighets- och sekretesskommitténs förslag som inte behandlas i regeringens proposition 161 för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Det finns därför inte heller något skäl att nu röra i de frågorna, utan vi vill avvakta vad som kan komma ut av det fortsatta beredningsarbetet i Regeringskansliet.

Sammantaget, fru talman, kan vi notera att vissa förbättringar nu föreslås men att det ännu återstår en del att göra för att tydliggöra rågången mellan den enskildes rätt till skydd för vissa känsliga uppgifter rörande personliga förhållanden och samhällets intresse av att till exempel kunna beivra brott utan oöverstigligen hinder i form av sekretess.

Med dessa noteringar är vi moderater böjda att yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 64 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Min partikamrat Ingrid Burman och jag väckte en motion med anledning av regeringens proposition *Sekretessfrågor – Skyddade adresser, m.m.* med en förhoppning om en lite mer välvillig behandling i konstitutionsutskottet. Nu avstyrks vår motion i betänkandet, så jag vill börja med att yrka bifall till motion K24 under punkt 1.

Min andre partikamrat Mats Einarsson argumenterade väldigt för förslaget i betänkandet och kom också med förklaringen att det är i undantagsfall detta ska gälla som bestämmelse. Ändå beklagar vi att konstitutionsutskottet nu går på regeringens linje och avskaffar den så kallade tvåårsregeln. Vi menar att det som avhandlas i relation mellan vårdare och patient ofta är av integritetskänslig art och bygger på ömsesidigt förtroende och tillit.

Sekretesslagen har en stor betydelse för att patienten ska känna sig trygg att i förtroende kunna ta upp olika uppgifter om sig och sitt liv. Varje inskränkning av sekretesslagen inom hälso- och sjukvården och inom socialtjänsten kan därför försämra och förhindra en förtroendefull relation mellan vårdtagare och vårdgivare. Patienten kanske till och med låter bli att söka nödvändig vård på grund av rädsla för att känsliga uppgifter kommer att röjas. Här tänker jag speciellt på personer med psykisk ohälsa.

Det är inte bara ur patientperspektivet som inskränkningar i sekretesslagen kan få negativa konsekvenser utan också ur hälso- och sjukvårdspersonalens perspektiv. En otydlig och alltför uppluckrad sekretesslagstiftning kan för vårdpersonalen innebära orimliga ställningstaganden och dilemman som är svåra att hantera. Vi anser att det är av stor vikt att enskilda kan känna förtroende för att uppgifter om personliga förhållanden inte kan lämnas vidare utan den enskildes samtycke. I dag finns den möjligheten endast för de allra grövsta brotten men inte för försök till dessa brott.

Fru talman! Regeringen motiverar förslaget till ändring i sekretesslagen med att den nu öppnar en möjlighet för vårdpersonalen att göra en anmälan om man misstänker att en kvinna utsatts för misshandel men själv av olika skäl inte har förmåga att göra en anmälan. Det kan verka positivt, men det kan också betyda att kvinnan utsätts för risker för att anmälan görs mot hennes vilja. Det är även nödvändigt att det finns ett skydd för den utsatta kvinnan i samband med anmälan. I stället för denna förändring i lagen menar vi att det ska finnas resurser som stärker kvinnan så att hon själv ska kunna göra anmälan.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag påpeka att ett stort antal tunga remissinstanser haft invändningar mot förslaget, till exempel Vårdförbundet, Riksförbundet för Social och Mental Hälsa, Handikappförbundens samarbetsorgan och Riksdagens ombudsmän.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

7 § Förstärkt meddelarskydd för anställda i kommunala företag

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU36
Förstärkt meddelarskydd för anställda i kommunala företag (prop. 2005/06:162).

Anf. 65 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Meddelarfriheten ska motverka oönskade effekter av reglerna om sekretess. Meddelarfrihetens betydelse för yttrande- och informationsfrihet är odiskutabel. Det är en del av det pussel som finns för att vi ska kunna säkerställa ett allsidigt underlag för offentlig debatt och demokratisk kontroll av myndigheternas arbete. Den kan inskränkas, vilket också framgår av vår lagstiftning och av tidigare ärende.

Offentlighetsprincipen är basen i detta, och dess tillämpning utanför myndighetsområdet har diskuterats under ganska lång tid. Offentlighets-

principen hör tydligt hemma inom den offentliga sektorn och inom myndighetsområdet. När den diskuterats har det främst handlat om hur man ska hantera den utveckling som vi kunnat se med alltför statliga och kommunalt dominerade privaträttsliga subjekt, alltså bolag som följer aktiebolagslagen. Därmed är de inte myndigheter och sålunda inte heller en del av offentligheten.

Vi har sett en växande flora, främst inom den kommunala sektorn, av bolagiseringar. Det har skett utan att man privatiserat. Det har drivits fram en utveckling som börjar likna aktiebolag och ska verka under samma regelverk, men beroende på vem som är ägare ska de ha olika relationer. De ska alltså på något sätt vara offentliga myndigheter trots att de är bolag. Det har gjort att vi tillfört de kommunala bolagen offentlighetsprincipen, att de ska verka utifrån den. Allmänna handlingar i kommunala bolag ska naturligtvis vara offentliga.

De statliga bolagen lever inte efter samma regelverk när det gäller den delen, och naturligtvis inte de privatägda. Jag har hört Vänsterpartiets företrädare, och även andra, säga i kammaren att de egentligen vill utsträcka den principen till att gälla hela fältet av verksamheter, att det inte ska finnas någon begränsning till enbart den offentliga sektorn och myndigheterna. Det handlar om att kunna granska hela den delen.

Vi ser det förslag som i dag ligger på riksdagens bord som ett steg som förmodligen kommer att hälsas välkommet av företrädare för Vänsterpartiet och även av en del andra. Det är ett steg på vägen för att återigen blanda korten mellan offentligt och privat. Vi noterar att steget tas i den kommunala sektorn men inte i den statliga. De statliga bolagen lever fortfarande kvar i en annan värld, i den privata.

Man skulle kanske kunna säga att det känns något förvånande att man inte börjar på hemmaplan utan i den kommunala sfären. Måhända beror det på att det hänt mycket på det kommunala området när det gäller bolagisering. Men då borde man ju titta på den frågan. Om man så att säga vill hålla verksamheten under offentliga ögon borde man också försöka pröva de frågorna och inte gå den andra vägen och därmed dra in offentlighetsprincipen i aktiebolagslagen och i den verksamheten.

Vi har accepterat offentlighetsprincipen inom kommunala bolag, men nu tycker vi att det finns skäl att ta en paus och verkligen fundera över om det är den vägen vi ska gå – styckevis och delat – in i en modell som innebär att vi för in offentlighetsprincipen i aktiebolagslagens värld, in i den privata sfären, och bort från det som handlar om myndighetsutövning och som varit skälet till och grunden för att vi ska kunna hävda den i alla sammanhang.

Mot den bakgrunden har vi, fru talman, väckt en motion i detta ärende, och det är också mot den bakgrunden jag har en reservation till betänkandet. I det här skedet yrkar jag bifall till den, men jag utesluter inte att jag låter den passera om vi för tids vinnande skulle behöva göra det.

Anf. 66 YOONI RENSTRÖM (s):

Fru talman! Om vi för en stund sedan debatterade ett betänkande som var mycket brett, det handlade om riksdagen i modern tid med allt vad det innebär, så behandlar vi nu ett betänkande som är väldigt smalt.

Att stå i talarstolen och tala om vikten av ett demokratiskt samhälle känns på något vis lite onödigt, och därför blir man också lite förvånad att det finns motioner och reservationer som handlar om att inskränka möjligheten till ett demokratiskt samhälle. I motionerna och reservationerna sägs att det ska finnas meddelarfrihet och frihet för anställda att tala, att det ska vara självklart.

Men detta med meddelarfrihet handlar också om vilka arbetsredskap man vill ge demokratin. För att en demokrati över huvud taget ska kunna verka krävs att det finns en öppenhet, en insynsmöjlighet, och, inte minst, människor som vågar och ges förutsättningar att utnyttja dessa möjligheter. Det är viktigt eftersom människor måste kunna utkräva ansvar av dem som utövar makten. Annars fungerar inte demokratin som den ska. Den här debatten handlar lite grann om vilka redskap och förutsättningar som ges. Det är ju det som egentligen är meddelarfriheten och meddelarskyddet. Meddelarfriheten är en viktig del av offentlighetsprincipen. Den garanterar att medborgarna kan få insyn i den offentliga verksamheten.

Alltfler kommuner väljer i dag, vilket Kerstin Lundgren var inne på, att av olika anledningar driva sina verksamheter i bolagsform. Det innebär, som Kerstin Lundgren också sade, att de går från den offentliga till den privaträttsliga sfären. Men det sker bara till en del eftersom medborgarna fortfarande har rätt att kräva insyn i och ansvar av dessa bolag. I och med att de kommunala bolagen nu kommer att omfattas av reglerna om handlingsoffentlighet och sekretess är det naturligt att meddelarfriheten utökas till att också gälla anställda i de bolagen.

I grund och botten handlar förslaget om den demokratiska öppenheten. I takt med att det blivit allt vanligare att offentlig verksamhet bedrivs av privata intressenter har även behovet av insyn ökat. Det är inte acceptabelt att medborgarnas möjlighet till insyn och deltagande i den kommunala demokratin ska vara beroende av i vilken form kommunen väljer att bedriva sin verksamhet. Självklart ska det råda insyn i all offentlig verksamhet.

Herr talman! Det finns ändå vissa inskränkningar i öppenheten. Vi är fullt medvetna om att ett bolag kan gå över till att bli ett privaträttsligt organ, och det innebär att den fullkomliga öppenheten kan skada bolagets möjligheter att verka på en konkurrensutsatt marknad. Därför finns det sekretessregler till skydd för företagets affärsverksamhet och avtal, och dessutom är bolagets vd och styrelsens representanter också skyldiga att följa aktiebolagets regler om lojalitet mot bolaget. Det utökade meddelarskyddet kommer inte att gälla de personerna.

Vi tror självklart inte att en utökad meddelarfrihet kommer att skapa ett flöde av hemliga uppgifter som lämnas ut till medierna. Det finns ingen anledning att anta att anställda i ett kommunalt bolag skulle vara mindre lojala mot sin verksamhet än privatanställda eller myndighetsanställda. Syftet är självklart att vidga samhällsdebatten och att skapa människor som vågar prata och berätta om vad som händer i verksamheterna.

Herr talman! Meddelarfriheten garanterar att personer med störst kunskap om den offentliga verksamheten har möjligheten att påpeka missförhållanden. Eftersom anställda har förståelsen och kunskapen om bolagets verksamheter är det viktigt att just dessa känner tryggheten att rapportera missförhållanden utan rädsla för repressalier. Därför är med-

delarskyddet nödvändigt för att debatter om viktig kommunal verksamhet verkligen blir av.

Låt mig föregripa att Mats Einarsson kommer att prata om att utöka detta. Det är ett synsätt som jag har större förståelse för än Kerstin Lundgren som kanske vill inskränka den formen av rättigheter för anställda.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkande KU36 och avslag på alla motioner och eventuella reservationer som hör till betänkandet.

Anf. 67 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Det är spännande att höra företrädare för Socialdemokraterna tala om att det är viktigt att ha meddelarfrihet så att man utan rädsla för repressalier ska kunna berätta vad som händer i verksamheter. Syftet är att berätta om sådana saker i verksamheten som man annars egentligen inte ska berätta om. Annars finns yttrandefrihet. Den möjligheten finns. Men det här är ett sätt att komma vidare på områden där man egentligen inte ska berätta. Det är uppenbarligen fråga om en vilja att gå vidare på flera områden.

Herr talman! Jag har tagit del av exempel från Stockholms läns landsting – inte helt obekant, måhända – där den socialdemokratiska majoriteten skriver avtal med lojalitetsklausuler. De jobbar för att försöka begränsa möjligheterna för medarbetare på Karolinska Institutet och andra ställen att hävda sin mening. Man blir tagen i hampan och utsatt för repressalier.

Vore det inte mer spännande, herr talman, att börja jobba på det område där meddelarfriheten ska verka, där vi har den offentliga verksamheten, där vi har myndighetsutövning? Vore det inte bättre att jobba för att den ska fungera där i stället för att den ska verka där den inte syftar till att granska myndighetsutövning, nämligen inom aktiebolagslagens sfär – den privata sfären?

Anf. 68 YOOMI RENSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Självklart ska man titta på dessa saker om de missbrukas, Kerstin Lundgren. Men det är inte det som betänkandet handlar om. Det handlar om att utöka anställdas möjligheter att våga lite mer.

Du var inne på att det naturligtvis bildas en gråzon när offentliga verksamheter går över i den privaträttsliga sfären. Då kan jag inte förstå varför man ska sätta en snävare ram i stället för att utöka ramen för människors yttrandefrihet och möjligheter att prata. Jag har lite svårt att förstå varför man ska snäva in. Jag ser gärna att det blir ytterligare utökningar av sådant som också ingår i aktiebolagsreglerna. Man jag förstår att det är en lång vandring dit.

Anf. 69 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Yoomi Renström säger att man visst ska rätta till bekymren i till exempel Stockholms läns landsting. Men varför gör man inte det, herr talman? Varför försöker hela tiden det offentliga Myndighets-Sverige att komma runt? Regeringen bedriver verksamhet för att försöka komma förbi offentlighetsprincipen så att vi inte ska kunna göra vår granskning. Det finns helt enkelt inga papper – för att komma förbi offentlighetsprincipen.

Yoomi Renström säger att offentlighetsprincipen snarare ska gälla också inom aktiebolagssfären, inom den privaträttsliga sfären. Men det är inte det som är utgångspunkten – om man inte har den ambition som jag vet att Vänsterpartiet har, nämligen att det inte ska finnas en privaträttslig sfär utan allt ska vara offentligt. Okej. Då förstår jag logiken. Men är det också, herr talman, Socialdemokraternas och Yoomi Renströms linje?

Anf. 70 YOOMI RENSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Nu lever vi i en värld med både privat och offentligt. Det är något vi måste både finna oss i och acceptera. Då blir naturligtvis lagar och regler inte lika.

Kerstin Lundgren är inne på frågan om sanktionsmöjligheter när principer i lagar och regler inte följs. Det handlar om att bötfällas eller straffas för att du inte följer reglerna. Men det är en helt annan sak än vad det här handlar om. Om det finns lagar och regler som inte följs finns det självklart sanktioner. Om nu dessa lagar ska utökas tittar man på hur dessa ska följas upp med sanktioner om lagarna inte efterlevs. Men det är fullkomligt orimligt att du snävar in och anser att det finns problem med att anställda offentligt ska berätta vad som händer – ett ansvar som man har rätt att utkräva.

Anf. 71 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Herr talman! Jag ser det här ärendet som en fortskridande process i tillämpningen av offentlighetsprincipen i det svenska offentliga livet. Jag är övertygad om att vi framöver också kommer att få diskussioner om offentligheten i de statliga företagen, men arbetet är uppenbarligen ännu inte moget för den stora debatten.

Nu gäller det informationsskydd för de anställda i kommunala företag som juridiskt bedrivs i ytligt sett privaträttslig form. Så var det inte förr i världen. För 10–20 år sedan hände det – det vet jag av egen erfarenhet – att kommuner valde att bedriva en verksamhet i aktiebolagsform för att på det sättet skydda sig från insyn. Detta smygande är naturligtvis både oacceptabelt och osunt. Därför hälsar jag denna förändring som en framgång, liksom den tidigare förändringen i lagstiftningen där det numera finns rätt att få ut handlingar från kommunala bolag som om de vore kommunala myndigheter.

Nu kvarstår vissa oklarheter. Det gäller efterforskningsförbudet, och det gäller skyddet mot repressalier. Företagsledningarna ska förbjudas att efterforska vem som har släppt ut en uppgift, på samma sätt som inom myndigheter. Det ska inte heller gå att med hjälp av arbetsrättsliga repressalier skada den som har lämnat ut en offentlig uppgift. Lagstiftningen blir klarlagd tack vare det här ärendet. Det är bra. Offentlig verksamhet ska lyda under samma offentlighetsprincip oavsett i vilken juridisk form den bedrivs.

Det ska finnas en tydlig rågång mellan vad som är privat och vad som är offentligt, och vad som är kommunal verksamhet med både beskattningsrätt och myndighetsuppgifter. Den privata sektorn har inte vare sig beskattningsrätt eller myndighetsuppgifter, annat än att den kan anlitas på sedvanligt sätt när kommunerna upphandlar sin verksamhet. Men den kommunala verksamheten bör alltså vara offentlig, oavsett vilken form

den har. Oavsett om det är stiftelser, handelsbolag eller aktiebolag bör verksamheten vara offentlig.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 72 LISELOTT HAGBERG (fp):

Herr talman! Under lång tid har det i Folkpartiets program, i motioner här i riksdagen och i informationsmaterial stått att Folkpartiet vill avskaffa de kommunala bolagen. Det kan då tyckas märkligt att den som anser att kommunala bolag är en styggelse som bör avvecklas är för förändringar som gör dem ännu mer lika den kommunala verksamheten än de egentligen är.

I det här fallet menar vi att det finns två val som man kan göra. Antingen kan man helt och hållet avstyrka förslaget om utökad meddelarfrihet för anställda i kommunala företag, eller också kan man tillstyrka det.

Vi anser att de kommunala bolagen passar illa i den kommunala sfären, och jag kan räkna upp tre skäl till det. Ett skäl är att det inte alls är ovanligt att det i de kommunala bolagen utförs verksamhet som konkurrerar med det privata näringslivet. Ideligen får vi ta del av rapporter som visar just det. Ett annat skäl är att de kommunala bolagen inte omfattas av kommunallagen. Det är en annan lagstiftning som styr, och det är aktiebolagslagen. Ytterligare ett skäl är att insynen är sämre än i annan kommunal verksamhet.

Vårt mål är, som sagt var, på sikt att de kommunala bolagen ska avvecklas.

Ändå är det så att det i de kommunala bolagen bedrivs verksamheter som är uppbyggda med offentliga medel, med skattebetalarnas pengar. Till dess att de kommunala bolagen är avvecklade är det viktigt att människor som arbetar i de bolagen omfattas av reglerna om handlingsoffentlighet och sekretess och ges meddelarfrihet i förhållande till arbetsgivarna på samma sätt som om de vore anställda i till exempel en myndighet.

Egentligen håller jag med om det som står i texten i Centerns reservation, men vi kommer till olika slutsatser. Jag menar att till dess att de kommunala bolagen är borta måste samma möjligheter ges för de anställda där som man har i övrig offentlig verksamhet. Det är därför som jag yrkar bifall till förslaget i det här betänkandet.

Anf. 73 MATS EINARSSON (v):

Herr talman! Det är precis så som Yoomi Renström sade, och som Kerstin Lundgren lite mindre subtilt antydde, att Vänsterpartiet gärna skulle gå längre än vad det här betänkandet innebär. Vi tycker också att vi har ett visst grundlagsstöd för den ståndpunkten. Det står i 1 kap. 2 § regeringsformen att ”det allmänna skall verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden”.

En av dessa demokratins idéer är öppenhet och insyn – transparens, som man säger nu för tiden – som materialiseras i offentlighetsprincipen. Sedan kan inte allt vara öppet, och därför har vi en sekretesslag som inskränker denna offentlighet. Men även det kan leda till oönskade effekter vad gäller yttrandefrihet, tryckfrihet och sådant. Därför har vi en inskränkning i sin tur av sekretesslagen som tar sig uttryck i meddelarfriheten, alltså att man under vissa omständigheter ska kunna överlämna upplysningar till medier trots att sekretess råder.

Vi har redan tidigare beslutat att i kommunala bolag och stiftelser ska offentlighetsprincipen gälla, precis som den gäller i de kommunala förvaltningarna. Däremot är lagen utformad på ett sådant sätt att meddelarfriheten inte helt och hållet har följt med in i de kommunala bolagen. Det finns i alla fall oklarheter på den punkten. Det som nu föreslås av regeringen och av utskottet är att man fullföljer den här lagstiftningen och ser till att meddelarfriheten blir gällande också i de kommunala bolagen.

Jag förstår precis hur Folkpartiet resonerar när man kommer fram till sitt ställningstagande och stöder utskottet. Jag begriper, av samma skäl, inte alls hur Centern resonerar.

Man kan ha olika uppfattningar om kommunala bolag. Man kan anse att de är en styggelse, som Folkpartiet, och man kan ha motsatt uppfattning. Vänsterpartiet har i kommunerna ofta varit tveksamt till kommunalisering av verksamhet som tidigare varit i förvaltningsform. Vi har varit det av olika skäl. Det är dels ett taktiskt skäl, att vi har sett detta som ett sätt att underlätta en framtida privatisering och därför gått emot det. Det är dels det minst lika viktiga skälet att bolagiseringen tidigare har använts, som Skårman var inne på, för att minska insynen i verksamheten. Samtidigt har vi kommit fram till att det är en orimlig ståndpunkt att förbjuda kommunala bolag. Det finns andra skäl som talar för att man använder bolagsformen även för kommunal verksamhet.

Därför blir slutsatsen att vi i stället går på den linjen att se till att offentlighetsprincip och meddelarfrihet gäller även i de kommunala bolagen. Även om man nu skulle vara av den uppfattningen att kommunala bolag inte bör finnas lär de ju finnas kvar inom överskådlig framtid, i synnerhet – nu tittar jag på Kerstin Lundgren – om man menar att det ska råda kommunal självstyrelse. Man får nog räkna med att kommunala bolag kommer att finnas.

Då blir frågan: Vill vi att offentlighetsprincipen ska gälla fullt ut, inklusive meddelarfriheten, i kommunal verksamhet som bedrivs i bolagsform? Det är ju det vi tar ställning till. Centern vill inte det. Centern vill inte ha den insynen i de kommunala bolagen. Inte ens under den övergångsperiod då de fortfarande kommer att finnas kvar, innan Folkpartiet får igenom sin lagstiftning som förbjuder dem, vill Centern att det ska vara någon meddelarfrihet. Jag förstår inte logiken bakom det resonemanget.

I stället tycker jag att vi ska bifalla utskottets förslag.

Anf. 74 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Jag hade inte tänkt begära replik, men det får bli en kort variant, med tanke på att det har dragit ut på tiden.

Vi har sagt ja till offentlighetsprincipen, att den ska gälla. Nu är frågan om vi också ska ha de regelverk som gäller för att verkligen säkerställa att myndigheterna inte missbrukar sin roll, inte missbrukar sekretesslagstiftningen, och att vi därför ska introducera ytterligare ett steg och göra regelverket för Myndighets-Sverige till ett regelverk för Aktiebolags-Sverige.

Där har vi, herr talman, tyckt att det finns skäl att säga stopp och belägg. Låt oss avvakta! Det är som sagt var inte så länge sedan offentlighetsprincipen infördes. Det finns mycket att göra för att klara meddelarfrihet och offentlighetsprincip inom den genuint offentliga verksamheten.

Låt oss också se hur man tar stegen vidare. Nu kommer de små stegen från Offentlighets- och sekretesskommittén. Man har ännu inte tittat på de statliga bolagen, men man tar ytterligare ett steg i den kommunala sektorn.

Det finns också kritik, herr talman, mot att man har den här typen av differentiering i synen på just de privaträttsliga subjekten där stat och kommun finns med. Vi tycker att det finns skäl att nu säga stopp: Ja till offentlighetsprincipen, för att hålla öppet för offentliga handlingar, men låt oss sedan avvakta!

Förstärkt meddelarskydd för anställda i kommunala företag

Anf. 75 MATS EINARSSON (v) replik:

Herr talman! Att det finns problem med bristande insyn på andra områden än det vi nu behandlar kan ju inte vara ett skäl att inte göra något på ett område. Det kan inte jag förstå.

Vad gäller offentlighetsprincipen menar jag att lagstiftningen på det området måste ses som en helhet. Offentlighetsprincipen förutsätter för att fungera att det också finns en sekretesslagstiftning som gör att det blir möjligt att hemlighålla uppgifter på vissa områden. Offentlighetsprincipen skulle inte fungera om vi inte hade sekretesslagen. Men sekretesslagen i sin tur är byggd på ett sådant sätt att den förutsätter regleringen av meddelarfriheten för att inte yttrande- och tryckfriheten ska lida skada. Det här är ett paket, en sammanhängande lagstiftning där de olika delarna förutsätter varandra.

Nu har vi en obalans just när det gäller de kommunala bolagen. Vi har infört handlingsoffentligheten, men vi har inte fullt ut garanterat meddelarfriheten. Vi måste se till att den logiken blir gällande. Centern vill inte ta det steget. Jag måste erkänna att jag fortfarande inte fullt ut förstår logiken bakom Centerns resonemang.

Anf. 76 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Det må så vara om Mats Einarsson inte förstår eller inte vill förstå. Bakom Mats Einarssons väna fasad finns ju en annan bild. Han önskar ju, herr talman, introducera offentlighetsprincipen med hela dess regelverk i hela det privaträttsliga området. Det hördes också i inledningen med hänvisning till grundlagen. Det är just den delen som lurar även bakom dagens förslag. Det kan synas vara ett försiktigt steg eller ett sätt att göra offentlighetsprincipen i de kommunala bolagen hel, som ni väljer att uttrycka det. Men vi konstaterar att yttrandefriheten gäller generellt. Offentlighetsprincipen handlar om att man ska få tillgång till handlingar som annars inte skulle vara möjliga inom aktiebolagslagens ram. Där får man möjligheter, där får man tillgång, så att man inte kan stänga inne handlingar.

Sedan är frågan: Ska man ta ytterligare ett steg? Nej, herr talman, det tycker inte vi.

Eftersom det drar ut så mycket på tiden kommer jag inte att yrka bifall till det här, utan vi tar det som ett snabbt ärende i eftermiddag.

Anf. 77 MATS EINARSSON (v) replik:

Herr talman! Det må vara att Kerstin Lundgren misstänker mig och Vänsterpartiet för att vilja föra riksdagen ut på det sluttande plan som leder till offentlighet – hu! – i hela samhället, men att misstänka Carl-

Erik Skårman, Liselott Hagberg och för den delen Ingvar Svensson för sådana dolska planer tror jag inte det riktigt finns grund för. Så jag tror att Centern, trots vad man nu kan misstänka mitt parti för att vilja, i fortsättningen ändå tryggt kan rösta bifall till förslaget i det här betänkandet.

Anf. 78 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Herr talman! Mycket klokt är sagt av dem som tillhör den i Centerpartiets ögon kryptokommunistiska allians som ligger bakom dagens betänkande. Jag hoppas kunna öka på de kloka orden med ytterligare några.

I en tid då många av dem som använder och lever av offentlighetsprincipen menar att den är under attack – lyssna inte minst på Svenska Journalistförbundet – när man pekar på hur de lagändringar som vi i den här kammaren har gjort mestadels har handlat om att på olika sätt inskränka yttrandefriheten eller öka på sekretessen och när man pekar på hur EU-regelverket och EU-besluten ännu och inom överskådlig tid saknar den offentlighetsprincip som vi i Sverige har känns det skönt att i en av sina sista kammardebatter faktiskt vara med och driva på för att öka den sfär där offentlighetsprincip råder eller i vart fall klargöra rättsläget när det gäller meddelarskydd för anställda i kommunala företag.

Jag är av den bestämda åsikten att offentlighetsprincipen som vi i Sverige känner den har två viktiga beståndsdelar. Det ena är den regelrätta offentlighetsprincipen att alla handlingar är allmänna handlingar och alla allmänna handlingar är offentliga så länge inte sekretess råder enligt den lagstiftning som finns rörande sekretess. Det andra är meddelarfriheten, efterforskningsförbudet. Jag är också av uppfattningen att hela offentlighetsprincipen måste gälla i hela den allmänna sfären. Jag hade åtminstone ända tills jag hamnade i riksdagen bilden att detta var en uppfattning som delades av alla Sveriges riksdagspartier. Men så har man sett att i kanten naggas det lite i takt med bolagiseringen av verksamheter i kommuner. Jag understryker gärna den tveksamhet som Mats Einarsson refererade till rörande detta. Samma tveksamhet finns i mitt parti i många kommuner. Offentlighetsprincipen har kommit att försvagas. När man har försökt att rätta till det har meddelarfriheten hängt kvar, och det är det vi försöker rätta till och klargöra här i dag.

Jag vill inte se detta betänkande som ett steg mot någonting mer, någonting annat. Varje fråga är så komplicerad och komplex i ett ärendepaket som offentlighetsprincipen och måste övervägas utifrån sina egna för- och motargument. Men mitt parti är av uppfattningen att man ska prova och se om offentlighetsprincipen inte kan råda i fler verksamheter, de andra allmänna bolag som inte innefattas i det vi i dag diskuterar, de olika bolag som vi som skattebetalare på olika sätt handlar med och andra bolag som också skulle tjäna på öppenhet och att *whistle blowers* som det heter på internationellt språk faktiskt fick verka och peka på felaktigheter eller andra överträdelser utan att vara rädda för att bli efterforskade.

Men det, herr talman, är som sagt en annan fråga som bara angränsar till det klargörande vi gör i dagens betänkande vars förslag jag härmed yrkar bifall till.

Anf. 79 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Herr talman! Det är inte utan att man blir förvånad när man hör sitt namn nämnas i samband med begrepp som kryptokommunist. Men mycket ska upplevas i detta hus.

Det fanns en mening i den ursprungliga propositionen som var lite oroväckande. Jag tror att man sade så här: Vi ska gå vidare och även gå in och kräva offentlighet i de entreprenörer som säljer tjänster till de offentliga upphandlarna.

Det, menar jag, är helt fel. En rågång tror jag nämns i reservationen. En rågång behövs mellan vad som är privat och vad som är offentligt. Det offentliga bygger sin makt på beskattning och myndighetsrättigheter. Det har inte den privata verksamheten. Den verksamhet som bygger på beskattningsrätt och myndighetsutövning måste vara genomlyst och offentligt redovisas för alla medborgare. Vi kan inte slippa undan det. Privata entreprenörer kan vi slippa undan genom att inte köpa deras tjänster.

Anf. 80 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Tack, Skårman för repliken! Den ger nämligen möjlighet att diskutera igenom de angränsande frågorna som jag nämnde och en mycket viktig sådan. Låt oss ta den diskussionen, även om det, som sagt var, angränsar till dagens betänkande och inte ryms inom det.

Jag tycker att det är fullständigt självklart att det i de bolag som ska komma i fråga för upphandling av det allmänna råder frihet för de anställda att berättas utan att bli efterforskade eller utsatta för repressalier om felaktigheter och missgrepp inom de bolagen. Jag tycker att det är fullständigt självklart att vi som upphandlare har rätten att ställa vilka krav vi vill på dem som vi ska handla varor och tjänster av, också kravet på offentlighet.

Eftersom jag är av åsikten att staten själv, eller det allmänna, inte kan producera allt det som det allmänna på något sätt behöver – just den åsikten tror jag att jag delar med Skårman, och i vart fall med Moderaterna – är det också rimligt att det i de delar av samhället som producerar saker till det allmänna finns en insyn från medborgarna, så att man vet vart skattepengarna går och hur skattepengarna används, på precis samma sätt som man vet det när det är det allmänna som sköter det eller till och med i något fall sköter produktionen.

Anf. 81 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Herr talman! När det gäller entreprenad så är det upphandlaren som har hela ansvaret för vad det är han köper och under vilka omständigheter som han köper det. Där är jag helt överens med Gustav Fridolin, tror jag, om att vi ska ha fullständig insyn i vad den offentliga entreprenörsupphandlaren har för kriterier. Men man kan inte ställa krav på offentlighet av traditionellt mått när det gäller att ge sig in på entreprenörens verksamhet. Den form av insyn som man anser det nödvändigt att ha får man ordna i samband med att man gör leveranskontrakt eller inköpskontrakt.

Anf. 82 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Jag konstaterar bara att det blir lite dubbelt. Å ena sidan håller vi med varandra om att det är upphandlaren som har ansvaret för upphandlingen och att de villkor som gäller för upphandlingen självklart ska vara offentliga. Men å andra sidan håller vi inte med varandra om att det är fullständigt rimligt att vid upphandlingen kräva offentlighet av den som man upphandlar av. Jag tycker att det är fullständigt rimligt om skattepengar finns i en verksamhet, om vi från det allmänna handlar av en verksamhet, verkar genom en verksamhet och köper våra varor genom en verksamhet.

Inom vissa sektorer är detta allt annat än en marginell företeelse. Titta på hur försvarsproduktionen eller den militära produktionen sker inom det här landet. Då kan man faktiskt ställa krav på offentlighet och på meddelarfrihet i upphandlingen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

8 § Handikappfrågor

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2005/06:SoU22
Handikappfrågor.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

9 § Uppföljning av Nationella handlingsplanen för handikappolitiken

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2005/06:SoU24
Uppföljning av Nationella handlingsplanen för handikappolitiken (skr. 2005/06:110).

Anf. 83 ANNE MARIE BRODÉN (m):

Herr talman! Det har gått sex år sedan riksdagen beslutade om en nationell handlingsplan för handikappolitiken – Från patient till medborgare.

Handlingsplanen spänner över alla samhällsområden och markerar därigenom att handikappolitiken är ett sektorsövergripande politikområde.

Flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionshinder ska ha samma rättigheter och skyldigheter som andra medborgare. Inriktningen på det handikappolitiska arbetet är att man ska ta bort hinder som finns för full delaktighet och jämlikhet i samhället för personer med funktionshinder. I arbetet ska barnperspektivet enligt FN:s barnkonvention finnas med inom alla områden.

Regeringen konstaterar i sin skrivelse *Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken*, som vi ska behandla i detta betänkande, att samhället ännu inte är tillgängligt för alla. Personer med funktionshinder behandlas inte som andra med samma rättigheter, och diskriminering förekommer i olika sammanhang.

Vad har då hänt under dessa år? Helt klart får regeringen inte godkänt. Det går för långsamt.

Vi moderater har tillsammans med våra borgerliga kolleger lagt fram inte mindre än 27 gemensamma förslag till förbättringar. Dessa avstyrks av majoriteten i socialutskottet.

Vad är det då som regeringen och samarbetspartierna Vänstern och Miljöpartiet säger nej till?

Vår första reservation, nr 1, som jag även yrkar bifall till, handlar om att man ska förstärka målen för handikappolitiken. Vi vill ha följande skrivning:

”Vi anser att målet för handikappolitiken bör vara principen om alla människors lika värde och rätt till likabehandling, ett tillgängligt samhälle och en tillgänglig arbetsmarknad.”

Vi föreslår vidare att jämställdheten mellan kvinnor och män, mellan pojkar och flickor, måste förbättras, att lekplatser och näridrottsplatser bör göras tillgängliga, att bemötandet förbättras, att arbetssituationen för funktionshindrade måste förbättras, att det behövs mer av individuella rättigheter, att det införs en hjälpmedelsgaranti, att det sker förbättringar när det gäller psykiskt funktionshindrades tandhälsa, att det sker en ökad samverkan och att det införs en rehabiliteringsgaranti. Det finns många fler bra förslag i den borgerliga alliansens reservationer.

Vi moderater står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer.

Vi visar här tydligt hur en borgerlig regering skulle vilja genomföra en ännu bättre handikappolitik än den som vi har i dag.

Herr talman! Trots att regeringen självkritiskt konstaterar att målen i många fall är långt ifrån uppfyllda är man inte beredd att stödja våra förslag.

Kritiken från Socialstyrelsen och från Skolverket är anmärkningsvärd. Socialstyrelsen konstaterar att bristande ekonomiska resurser i kommuner och landsting har lett till en ökad polarisering genom att olika gruppers behov ställs mot varandra.

Man riktar också kritik mot att det är dålig samordning mellan olika myndigheter. Och man tar upp att det behövs mer finansiell samordning.

Det är obegripligt att regeringen inte har gjort mer på detta område. Och här skiljer vi oss åt. Vi i alliansen har tydliga förslag till hur en ökad samverkan genom bland annat finansiell samordning skulle innebära stora förbättringar.

Även Skolverket pekar på att funktionshindrades rättigheter ofta åsidosätts. Framför allt handlar det om brist på resurser till särskilt stöd och anpassning och att resurserna inte används på ett effektivt sätt.

Takten i genomförandet av planen måste nu skruvas upp. Rättigheter för personer med funktionshinder måste tydliggöras genom lagstiftning, enskildas makt och inflytande måste öka och bekämpandet av diskriminering i alla former intensifieras.

Det är märkligt att handikappanpassningen av våra skolor går så långsamt. Här måste det ske krafttag.

*Uppföljning av
Nationella hand-
lingsplanen för
handikappolitiken*

För en tid sedan fick vi en inbjudan från Anders Milton, regeringens egen psykiatrisamordnare, till ett seminarium. Han skriver:

Tillgång till sysselsättning och arbetsrehabilitering är centralt för att människor som lider av psykisk ohälsa ska kunna utveckla sin funktionsförmåga och bli delaktiga i samhällslivet.

Man har gjort en analys som tydligt visar att trots flera utredningar som pekat på svårigheterna för personer med psykiska funktionshinder att rehabiliteras till arbete har inga genomgripande åtgärder vidtagits. Ja, ni hörde rätt: Inga genomgripande åtgärder har vidtagits, skriver Anders Milton.

Han säger vidare att statens framtida kostnadsåtagande för förtidspensioner till personer med psykiska funktionshinder har fördubblats sedan Psykiatriutredningen gjordes.

Vidare kan vi läsa att arbetslöshet bland personer med psykiska funktionshinder är dubbelt så hög som i andra handikappgrupper, där den redan är väldigt hög, och att gruppen är överrepresenterad bland dem som beviljats aktivitetsersättning, alltså nya förtidspensionärer under 30 år.

Detta har skett under Socialdemokraternas tolv år vid makten.

I vår reservation 8 lyfter vi fram vikten av att arbetssituationen för människor med funktionshinder måste förbättras. Vi föreslår att ett tydligt sysselsättningsmål sätts upp för detta. Vi föreslår även att regeringen vidtar åtgärder för att säkerställa att inga personer under 30 år beviljas sjukersättning och aktivitetsersättning. I stället ska fokus läggas på att erbjuda arbete, sysselsättning och rehabilitering.

Vad tror ni att majoriteten säger? Jo, man yrkar avslag.

Herr talman! En annan fråga som det är viktigt att lyfta fram är hjälpmedelsfrågan. Vi vet att den ekonomiska situationen för personer med funktionshinder ofta är svår. Avgifter för hjälpmedel och annat stöd skiljer sig kraftigt runtom i landet.

I 7 av 21 landsting är hörapparater samt utprovning av dessa kostnadsfritt. Men i resterande landsting måste hörselskadade själva betala för att få tillgång till en hörapparat. Det skiljer där mellan 0 kr och 15 000 kr.

Det har gjorts en utredning, och nu undrar jag vad som blivit av den.

Herr talman! Vi vet också att personer med funktionshinder i regel konsumerar mer sjukvård än genomsnittet och har mer sammansatta behov. I vår reservation lyfter vi fram vikten av en vårdvisare som ska fungera som en lots och en fast kontakt för patienten. Vi tror att vårdvisarna har särskilt stor betydelse för många människor som har funktionshinder. Det är också viktigt att stärka samverkan mellan primärvården, kommunen och naturligtvis också sjukhusen – att få vårdkedjan att fungera bättre.

Herr talman! Vidare vill vi föra över ansvaret för assistansersättningen till staten. Färre huvudmän och en samlad behovsbedömning ger en bättre rättssäkerhet, tror vi. Här har ett enigt utskott under hösten 2005 gett regeringen i uppdrag att ge LSS-utredningen, där jag sitter med, ett tilläggsdirektiv om att titta på detta. Vi har fortfarande inte sett någonting sådant. Utskottet skriver därför i betänkandet: ”Att direktiven ännu inte kompletterats i enlighet med riksdagens tillkännagivande är anmärkningsvärt.” Ja, herr talman, det är verkligen anmärkningsvärt!

En annan del i handlingsplanen är myndigheternas möjlighet och skyldighet att arbeta med etappmålen. Framgången är dock blandad. Endast 39 av 105 etappmål är i dag uppfyllda. 300 myndigheter har ännu inte tagit fram en handlingsplan för tillgänglighetsskapande åtgärder.

Även bland kommunerna brister det i genomförandet. Av en undersökning framgår att det är i bara 20 av 72 undersökta kommuner som den nationella handlingsplanen behandlats i kommunstyrelsen. 11 av de 72 kommunerna har inte vidtagit några åtgärder över huvud taget.

Ett exempel på det kan vara rapporten *Leka för livet*, en rapport som RBU har tagit fram och där man pekar på hur det ser ut i våra lekparkerna runt om i landet. Resultatet i denna rapport är nedslående. 1,4 % av lekparkerna är anpassade! Åtta av tio föräldrar avstår från att gå till lekparken med sina barn på grund av att barnen inte kan leka där. Det står så här: Barn utvecklas genom ett aktivt samspel med sin omgivning. Detta samspel sker främst genom lek i olika miljöer.

I Sverige ska vi jobba efter barnkonventionen. Det står där att alla barn har samma rättigheter och samma värde. Ingen får diskrimineras. Ändå pekar man i nämnda rapport på att det är just det som sker runt om i landet.

Herr talman! Om handlingsplanen ska kunna förverkligas till år 2010 krävs det inte enbart ord utan också handling. Vi moderater är tillsammans med övriga i den borgerliga alliansen beredda att vidta kraftfulla åtgärder för att förverkliga målen i den handikappolitiska handlingsplanen.

Anf. 84 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp):

Herr talman! Den skrivelse som vi nu diskuterar visar med all tydlighet att arbetet med att göra Sverige till ett land för alla, oavsett funktionshinder, går för långsamt. Sverige har varit ledande på det här området, men nu har flera länder hunnit förbi oss.

Ett exempel är kollektivtrafikens tillgänglighet. Det är flera tiotals år sedan de första besluten togs här i riksdagen om kollektivtrafikens tillgänglighet. Enligt handlingsplanen ska enkelt avhjälpna hinder vara just avhjälpna till år 2010. Men om ingenting händer är risken stor att målet inte kommer att ha nåtts då ens när det gäller kollektivtrafikens tillgänglighet.

Detta betänkande är en uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken och av motioner med anledning av regeringens skrivelse. Såväl från Folkpartiet som från övriga partier väcktes motioner på området under allmänna motionstiden i höstas, men de ska nu avslås i klump. Det är lite beklagligt att vi inte har haft en riktigt ordentlig genomgång av handikappolitiken med tanke på alla motioner som lämnats in.

Från Folkpartiet har vi i den motion som behandlas i dag egentligen bara återkommit med några av de viktigaste punkterna: tillgänglighet, diskriminering, arbete och utbildning.

Herr talman! Jag börjar med diskrimineringen. Folkpartiet välkomnar att Diskrimineringsutredningen sagt att bristande tillgänglighet ska kunna ses som diskriminering. En liknande lagstiftning finns redan i länder som Australien, England, USA och Sydafrika. Tyvärr har Diskrimineringskommitténs förslag enligt vår uppfattning en del brister.

*Uppföljning av
Nationella hand-
lingsplanen för
handikappolitiken*

För det första är det tveksamt med den typ av skälighetsbedömning som kommittén föreslår. Diskriminering kan aldrig vara skäligen.

För det andra saknar vi förslag om att höja skadestånden för diskriminering. Varje typ av diskriminering bör vara förenad med höga skadestånd. En hög kostnad leder till att färre vågar diskriminera.

Herr talman! Tillgängligheten, inte minst avseende alla typer av myndigheter, måste snarast åtgärdas. Om några månader står vi inför ett val. Men fortfarande finns det vallokaler som inte är tillgängliga. Till exempel när det gäller förhandsröstningen har jag fått signaler om att en del kommuner inte längre har råd att anlita postkontoren. Det är för dyrt. Man letar nu efter affärer, kiosker och allt möjligt annat för att kunna klara av förhandsröstningen.

Här måste det tilläggas att det på många håll och i många städer inte längre finns så många postkontor som kan användas.

Jag är rädd att detta riskerar att göra tillgängligheten inför det kommande valet sämre än som var fallet redan i förra valet då människor ibland fick stå ute på en trappa och rösta. Det är inte rimligt att ha det så.

Ansvar för att ha vallokaler ligger på kommunerna. Men jag tycker att det finns all anledning för oss här i riksdagen att uppmärksamma det här problemet. Det är ju en demokratisk rättighet att fritt kunna få rösta och att det ska vara tillgängligt. Man ska inte behöva stå ute och rösta till exempel på en trappa.

Staten måste vara ett föredöme när det gäller tillgängligheten. Tyvärr har 286 av 363 myndigheter enligt en enkät från Handikappombudsmanen inte satt samman någon handlingsplan för ökad tillgänglighet trots att de enligt riksdagens beslut är skyldiga att göra det.

Eftersom frågan om skydd mot diskriminering av funktionshindrade är föremål för beredning i Regeringskansliet har vi valt att inte avlämna en reservation på den här punkten. Men vi har avgett ett särskilt yttrande som det finns anledning att läsa. Vi i Folkpartiet kommer att noga följa detta och förbehåller oss rätten att återkomma i denna mycket viktiga fråga.

Herr talman! Arbete för alla måste även gälla för personer med funktionshinder. Tyvärr har arbete för funktionshindrade fortfarande prägel av att alla framför allt är i behov av hjälp. Det gör att de inte når ut på den reguljära arbetsmarknaden utan får sin valfrihet i hög grad begränsad till olika sysselsättningar.

Folkpartiet menar att personer med funktionshinder ska kunna delta aktivt i samhällsliv och arbetsliv. Den främsta förutsättningen för detta är naturligtvis att det finns ett dynamiskt näringsliv. Vi i Folkpartiet har på andra områden lagt fram förslag till åtgärder just för att skapa ett bättre näringsliv.

Ett annat hinder är arbetsgivarnas medfinansiering när det gäller sjukpenningen. Detta måste avskaffas därför att det är ett hinder inte minst för de funktionshindrade. Habilitering och rehabilitering är också avgörande faktorer för att kunna hitta en plats på arbetsmarknaden.

De möjligheter som finns för att kompensera för anställdas nedsatta arbetsfunktion bör också finnas för personer som startar och driver eget företag. Personer med funktionshinder som startar eget bör ges goda möjligheter att ansöka och prövas för lönebidrag eller trygghetsanställ-

ning i egen anställning. Det här behandlas i reservation nr 1 om målen för handikappolitiken. Jag yrkar härmed bifall till denna reservation.

Herr talman! Rätten att välja skola ska vara lika självklar för elever med funktionshinder som för alla andra elever. Därför krävs att alla skolor handikappanpassas. Det duger inte med att man sätter upp en skylt vid ingång till lastkaj där det står ingång för att man ska ha klarat av det. Men det är sådant som händer. Det är diskriminering.

Alla elever måste också kunna delta i all undervisning och i alla aktiviteter, även till exempel idrott, studiebesök och friluftsdagar. Det främsta hindret för detta är skolans och lärarnas brist på inlevelse och fantasi. En funktionshindrad elev kan delta i idrottsundervisningen bara man anpassar den till just den elevens förutsättningar. Det är diskriminering att utestänga elever från aktiviteter och undervisning som övriga elever deltar i.

Målet för Folkpartiets skolpolitik är att alla ungdomar ska kunna gå i en vanlig skola och få det stöd som behövs. Därför har vi vårt förslag om en nationell skolpeng. Skolpengens storlek ska variera efter elevernas förutsättningar och behov.

Det finns dock vissa barn och ungdomar med mycket speciella och omfattande funktionshinder som är i behov av specialskolor. De statliga specialskolor som har funnits har dock, trots stora protester, lagts ned. En del av Folkpartiets förslag när det gäller ungdomar med psykiska funktionshinder har fått gehör i den så kallade Carlbeckkommitténs slutbetänkande, bland annat behovet av fler speciallärare och utbildning för assistenter. Dessa förslag måste nu omsättas i verkligheten. De statliga specialskolorna lyfte kommittén inte fram, och det tycker vi var olyckligt.

Herr talman! Folkpartiet anser i stort att det finns mycket kvar att göra för att riva hinder för att funktionshindrade ska kunna delta i samhällsliv, arbetsliv och undervisning på samma villkor som andra. Vi anser fortfarande, liksom vi gjorde när handlingsplanen antogs, att det behövs ett statligt stimulansbidrag för att nå målen i handlingsplanen, och vi har hela tiden avsatt medel för detta i våra budgetförslag. Där har vi den enda reservation som Folkpartiet är ensamt om. För övrigt är vi tillsammans med de övriga borgerliga partierna med på de övriga 27 reservationerna. Som Anne Marie Brodén var inne på kan man se det som en typ av program inför valrörelsen för vad vi vill göra för att utjämna skillnaderna i förhållande till människor med handikapp, mellan pojkar och flickor, mellan män och kvinnor, där vi vet att det finns skillnader i hur man behandlas beroende på vilket kön man har. Barn behandlas sämre. De får inte riktigt lika mycket hjälpmedel.

Naturligtvis handlar det om tillgänglighet till rehabilitering och habilitering, hjälpmedel och mycket annat. Alla de här punkterna har jag inte möjlighet att ta upp i mitt anförande. Anne Marie Brodén har tagit upp en del av dem, och jag är övertygad om att mina borgerliga kamrater kommer att ta upp de andra delarna.

Jag har redan yrkat bifall till reservation 1.

Eftersom det här är mitt sista anförande här i riksdagen vill jag ta tillfället i akt för att tacka alla kolleger i socialutskottet, speciellt tack till dem som jag arbetat tillsammans med i alla de här tolv åren. Naturligtvis ett hjärtligt tack till vårt utskottskansli, som jag hoppas att kanslichefen kan framföra till sina medarbetare.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.53 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

*Statsministerns
frågestund*

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

10 § Statsministerns frågestund

Anf. 85 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Klockan är 14 och kammaren återupptar sitt sammanträde för frågestund med statsministern, som vi hälsar välkommen till kammaren.

Biltullar i Göteborg och Malmö

Anf. 86 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Herr statsminister! I brist på andra besked får vi ta Miljöpartiets kongress som utgångspunkt för vad en kommande vänsterregering kan innebära. Där nämndes bland annat behovet av biltullar i Göteborg och Malmö. Då är naturligtvis frågan när det kommer att genomföras under kommande mandatperiod, om det sker i en första vända med ett test för att sedan övergå till att bli permanent eller om det blir permanent direkt.

Jag skulle samtidigt också vilja få svar på frågan om de beräkningar som bland annat Miljöpartiet står för i olika mediesammanhang, som visar att man behöver biltullar på fler platser i Stockholm, avgiftsbeläggning av Essingeleden och höjda avgifter, också kommer som besked före valet.

Eftersom vi ändå är inne på det området vore det bra att höra vad den gröna skatteväxlingen, som det väl är ca 13 miljarder kvar av, kommer att innebära rent konkret i höjda bensinskatter.

Det var väldigt många konkreta saker som nu många väljare väntar på besked om.

Anf. 87 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag har en minut på mig och väljer därför att besvara en av frågorna, den som jag tycker är mest aktuell och som både jag och Fredrik Reinfeldt säkert är djupt engagerade i, biltullarna i Stockholm. Det är ju ett försök som nu pågår och som stockholmarna snart ska ta ställning till i en folkomröstning.

Jag är glad för att vi initierade det här försöket i ett samarbete mellan Stockholms stad och regeringen efter en ganska lång diskussion. Jag ser

med förtröstan fram mot folkomröstningen. Den kommer att vara vägvisande för hur Stockholm betar sig i fortsättningen.

Prot. 2005/06:133
1 juni

Hur göteborgare och malmöbor kommer att hantera sina trängselfrågor, om de nu tycker att de är akuta, är deras sak. Där tror jag att vi är helt överens, partierna som finns här i kammaren, om att vi ska respektera det kommunala självstyret.

Jag är väldigt glad för att vi har fått det här försöket i Stockholm. Det skulle vara intressant att höra vad Fredrik Reinfeldt tycker om utvecklingen i Stockholms innerstad vad gäller trängseln. Det är trots allt den sakfrågan vi diskuterar.

Anf. 88 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Trängseln i Stockholms innerstad är på sina håll rätt betydande. Den svåra frågan är ju vem som har makten att bestämma vem som får vara i Stockholms innerstad. Är det en fråga för dem som bor i innerstan? Det kan ju vara skönt för en del av dem att ha några färre bilister på plats. Frågan är då om vi ger dem möjligheten att rösta bort de länsbor som bor i förorter utanför. Den typ av frågor som är viktig att ställa sig är vem som ska ha möjligheten att påverka detta.

Men den grundläggande frågan, Göran Persson, är ju inte alls, som du beskriver, att här har stort lokalt självbestämmande fått utrymme – det är nog ingen förutom Göran Persson själv som tror på den beskrivningen – utan det var ju en nattlig förhandling där Peter Eriksson och Göran Persson helt plötsligt kom överens om detta långt över huvudet på stockholmarna och bortom valdagen och möjligheten att påverka detta i allmänt val. Därför är det väldigt befogat att ställa frågan här och nu före nästa allmänna val om Göran Persson och Peter Eriksson tänker slå till igen och om det nu är dags för Göteborg och Malmö. Statsministerns besked är möjligen att det alltså inte är dags. Det kommer säkert att lugna dem som bor i Malmö och Göteborg. Men då bör det också gälla efter valdagen.

Är beskedet alltså att det inte blir några nya billtullsförsök eller biltullar i Göteborg eller Malmö?

Anf. 89 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det avgör göteborgare och malmöbor, liksom stockholmarna avgör vad som ska ske med trängselförsöket här i Stockholm, om det ska fortsätta eller inte.

Jag tycker att det har slagit väl ut. Jag är glatt överraskad av de många positiva effekterna. Jag är glatt överraskad av hur positivt det också har tagits emot, inte minst av alla de länsbor som reser kollektivt till jobbet och nu kommer fram i bussfilerna. Jag är inte minst överraskad av det goda gensvaret från näringslivet som kommer fram med sina transporter i Stockholm. Men det är min uppfattning och min bild. Den ska inte råda, utan det är stockholmarna som bestämmer.

Jag skulle vilja vädja till talmannen att ge Fredrik Reinfeldt 30 sekunder för att svara på frågan: Kommer du och Moderaterna att respektera ett ja till fortsatta trängselavgifter i Stockholms folkomröstning?

Anf. 90 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Jag tycker att vi ska notera att Göran Persson är en alldeles utmärkt talmanskandidat. Han ägnar sig väldigt ofta åt att försinka tider på det här sättet.

Det är klart att vi ska respektera utfall i val. Men vi kan också konstatera att det är en lite knepig fråga vem det är som ska ha rösträtt. Det kan inte vara innerstadsbor i Stockholms stad som enkom får bestämma i en fråga som berör en hel region, som berör människor i hela länet. Därför har flera länskommuner initierat att ånyo ordna folkomröstningar som man också bör väga in.

Men jag blir kvar vid beskedet att det inte alls var så att stockholmarna hade någon möjlighet att få fälla dom över detta före förra valet. Därför tolkar jag dagens besked som att man ska freda Göteborg och Malmö. Trots din positiva beskrivning tolkar jag beskedet som att försöket inte kommer att följa i Göteborg och Malmö. Det tror jag att många är väldigt glada för.

Skolpolitiken

Anf. 91 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Den senaste tiden har LO uttryckt djupt bekymmer för läget i den svenska skolan. Jag var på en paneldebatt häromdagen där LO:s företrädare var mycket bekymrad över inte minst statsministerns personliga inställning till yrkesutbildningar, och LO har i en rapport nyligen varnat för den stora utslagningen i grundskolan. Det här är uppseendeväckande eftersom man i LO normalt är lojala frontsoldater i den socialdemokratiska valapparaten. Men här ser man alltså så djupa bekymmer att man känner det nödvändigt att uttrycka sin oro.

Jag skulle mot den bakgrunden – inte bara att Folkpartiet oroar sig utan också era egna medlemmar oroar sig – ställa frågan till Göran Persson: Är det inte dags att nu lägga om skolpolitiken?

Anf. 92 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag är glad för att Lars Leijonborg efter många år i rikspolitiken åtminstone någon gång lyssnar på LO. Jag känner mig själv lite befriad från de anklagelser som genom åren har riktats mot mig för att jag har lyssnat för mycket på LO. Välkommen i klubben, Lars Leijonborg! Det är det första.

När du ändå är i gång och lyssnar på LO tycker jag att du kan utgå ifrån deras gemensamma oro, som jag också känner, för kvaliteten inte minst i grundskolan, men där de ju bestämt tar avstånd från den folkpartistiska skolmodellen, den hårda liberala utgångspunkten med sorteringskolan, kvarsittning och försämrade yrkesutbildning.

Ska du citera LO så var hederlig nog att citera hela deras uppfattning i stället för att bara komma med ett lösryckt citat.

Oron för kvaliteten har vi gemensamt. När det däremot gäller åtgärderna skiljer vi oss åt. Där är jag glad att LO står på vår sida.

(Applåder)

Anf. 93 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Inte skulle jag uppta tid i kammaren med att citera en massa tom LO-retorik. Att man stöder Socialdemokraterna i valet vet ju alla. Det är ju en hundra år gammal nyhet, så det är inget att bry sig om. Men att man gång på gång i seriösa sammanhang – och jag talar inte om

några lösryckta citat – uttrycker djup oro och till och med hävdar att den skolpolitik som förs hotar svenska jobb och svenska löner i globaliseringsens tid är något nytt. Det är något sensationellt. Det är något som en statsminister och socialdemokratisk partiordförande borde förhålla sig till seriöst och verkligen ta på allvar, men ni återfaller hela tiden i de gamla flosklerna om sorteringsskola och sådant.

Vi tar den här oron på allvar. Ni bara viftar undan den, för ni kör bara vidare i samma spår med den skolpolitik som redan har lett till så förödande resultat.

Anf. 94 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är i den debatten vi ska hamna. Vi ser att vi har en del bekymmer. Vad ska vi göra åt det?

Folkpartiet har sin modell med den sorteringsskola som Lars Leijonborg har gjort sig till tolk för med kvarsittning som instrument för de elever i grundskolan som inte är riktigt färdiga, med en attack på yrkesutbildningarna där man tar bort den högskoleförberedande dimensionen med mera.

Det är ingenting som jag tror att någon av arbetsmarknadens parter stöder. Oroliga för kvaliteten är vi. Men det är fler lärare, Lars Leijonborg. Det är lärare med bättre villkor. Det är fler andra typer av personal alltifrån elevvårdsteam till specialpedagoger. Det är satsning på de skolor som ligger i de mest utsatta områdena och det är uppmärksamhet åt dem som har de sämsta resultaten. Det är där vi sätter in våra insatser väl medvetna om att detta är vad det handlar om, nämligen att vidta åtgärder inte att bedriva sorteringspolitik.

Anf. 95 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Det är inga nya grepp. Det är bara det gamla vanliga.

Att kalla mer tid för de elever som behöver det för kvarsittning är en mycket billig retorik. Jag attackerade den skola som slår ut elever. Göran Persson svarar att jag står för sorteringsskola. Det är så fel det kan bli.

Anf. 96 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag vill inte att de 16-åriga killar och tjejer som inte är riktigt färdiga med grundskolan ska se sina jämnåriga kamrater gå vidare till gymnasiet medan de själva får gå ett år till i årskurs 9. Det är en dålig politik.

Det är en hundraårig tradition att samarbeta med LO. Vi har haft en hundraårig tradition också på den liberala sidan i en progressiv skolpolitik. Det saknar jag.

Valfrihet inom barnomsorgen

Anf. 97 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! I en alldeles färsk Sifundersökning säger 64 % av svenska folket att de tycker att det ska vara ekonomiskt möjligt att vara hemma med sina barn tills de är fyra år.

Svenska folket tycker alltså som vi kristdemokrater att barnomsorgsstödet ska fördelas rättvist till alla barn. I dag får den som väljer en kommunalt producerad förskoleplats ungefär 100 000 kr i subvention. Den som väljer att själv ta hand om sitt barn eller väljer en annan modell får noll kronor.

Göran Persson säger i denna fråga: Rättvisa är att de som har barn på dagis gör en insats i samhället och betalar skatt. De som föredrar att vara hemma med sina barn har ett fritt val och bör inte subventioneras.

Min fråga är: Står dessa kungsord fast, eller har Göran Persson ändrat uppfattning i något avseende?

Anf. 98 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag är av den mycket bestämda uppfattningen att förskolan är en del i ett livslångt lärande. Den ska vara av utomordentligt hög kvalitet. På den ska vi satsa goda resurser på pedagoger. Den ska stå öppen för alla barn. Jag är bestämd motståndare till att börja skicka upp barnen också i förskolan i religiösa eller andra typer av förskolor.

Kom inte och påstå att ett sönderbrytande av förskoleverksamheten skulle ligga i barnens intresse.

För oss är detta också ett inslag i en politik för jämställdhet mellan män och kvinnor. Vi vill göra det möjligt för både man och kvinna att ta ansvar för hem och familj och också för en professionell karriär. Den politiken har varit framgångsrik. Den tänker vi inte bryta upp.

Vad Maria Larsson talar om är vårdnadsbidraget, ingenting annat. Det har inte ens stöd i den borgerliga alliansen.

Anf. 99 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Det är klart att det är ett stöd för barnen. Bris säger att barnen ska ha mer tid med vuxna. Det är ett stöd för föräldrarna som säger att de vill ha mer tid med sina barn. 76 % av alla LO-medlemmar stöder tanken på ett vårdnadsbidrag.

Nu har vi fått ett besked. Majoriteten av svenska folket talar tydligt för döva öron i den nuvarande regeringskonstellationen. Ska man fortsatt ignoreras av Socialdemokraterna eller ska man byta i kommande val mot de partier som vill ha en rättvis fördelning av barnomsorgsstödet?

Det finns en chans att säga sitt.

Vi kristdemokrater vill ha en mer-tid-för-barnen-reform med ökad mångfald och ökade valmöjligheter för föräldrar och barn att få mer tid tillsammans och för att få ihop sitt livspussel. Det är en fråga som vi kommer att driva. Vi har fått Socialdemokraternas besked.

Anf. 100 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! När Maria Larsson säger ”vi” måste jag väl tolka det som att det är den borgerliga alliansen som i så fall har bytt politik. Ni ska ju gå samlat i valrörelsen. Det är en sensation i så fall, men jag noterar det. Det är ju fullständigt meningslöst med den här typen av attacker om detta är Kristdemokraternas politik och man ska ha en annan tillsammans med den borgerliga alliansen.

För oss är det viktigt att slå vakt om den familjepolitik som är uppbyggd med en bra familjeförsäkring, en bra föräldraförsäkring, en bra förskola, vettig barnhälsovård och vettig mödrahälsovård. Det är en sammanhållen politik som har gjort Sverige till det land i världen som de flesta anser att det är bäst att vara barn i. Över den politiken är jag stolt. Jag är stolt över de vägval vi har gjort, ofta utifrån ett jämställdhetsperspektiv mellan man och kvinna. Den politiken retirerar vi inte ifrån. Den politiken ligger fast för socialdemokratins del. Vi tar gärna en politisk diskussion om detta.

(Applåder)

Offentliganställdas meddelarskydd

Anf. 101 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Herr talman! Jag ska följa upp ett besked som statsministern gav vid en frågestund i höstas. Det handlar om yttrandefrihet.

Yttrandefrihet är ju en mycket viktig del av vår demokrati. Där finns det brister i dag. Det finns brister i att politiker och höga tjänstemän inte alltid känner till att de offentliganställda har meddelarskydd och rätt att till medier prata om missförhållanden på arbetsplatsen.

Det finns också brister när det gäller lagstiftningen. Lagstiftningen täcker inte in hela arbetsmarknaden. Redan i samma stund som en offentlig verksamhet läggs ut på entreprenad ersätts den grundlagsskyddade yttrandefriheten med lojalitet gentemot arbetsgivaren, man kan ställa krav på tystnadsplikt och så vidare.

Även på den privata arbetsmarknaden saknas det här grundlagsskyddet.

I den frågestund som jag hänvisade till uttryckte statsministern en viljeinriktning att se över lagstiftningen när det gäller skattefinansierad verksamhet och att man där ska ha ett grundlagsskydd.

Min fråga är om statsministern står kvar vid den uppfattningen och, om så är fallet, det pågår något arbete i Regeringskansliet i denna mycket viktiga fråga.

Anf. 102 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag törs inte uttala mig om pågående utredningsarbete i Regeringskansliet. Där är jag inte uppdaterad. I principfrågan kan jag gärna yttra mig.

Det är klart att det är en märklig utveckling. Det som är betalt av skattebetalarna läggs över i privat form. Därmed försvinner meddelarfriheten.

Vi tycker att det är helt naturligt att den finns när det är en skattefinansierad verksamhet som bedrivs i egen regi. Det är ett sätt att kontrollera att gemensamma resurser används på ett vettigt sätt.

Den privata arbetsmarknaden har en annan utgångspunkt. Man har ett kontrakt mellan den anställde och företaget. På så sätt finns ett ömsesidigt hänsynstagande. Där försöker vi stärka den anställdes ställning genom att förbättra anställningsskyddet. När det gäller mellanformen mellan det privata och det offentliga – offentlig verksamhet på entreprenad – har vi inte något riktigt bra svar.

Jag skulle gärna se att det gick i den riktning som jag och frågeställaren strävar efter. Camilla Sköld Jansson och jag får väl fortsätta att diskutera hur det ska ske.

Prot. 2005/06:133
1 juni

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 103 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Herr talman! Från Vänsterpartiets sida menar vi att utgångspunkten måste vara att hela arbetsmarknaden omfattas av ett grundlagsskydd. Det är självklart komplicerat när man kommer till rent privat verksamhet där det handlar om företagshemligheter och annat. Grunden måste vara att man har yttrandefrihet och meddelarskydd.

Jag delar statsministerns uppfattning att det är mycket angeläget när det gäller skattefinansierad verksamhet. Där måste vi som politiker kunna säga att vi säkerställer att de anställda har yttrandefrihet.

Vi såg i fallet Connex att man började diskutera om det är rimligt att en fackligt förtroendevald går ut i medierna och påtalar brister i säkerheten. Ja, det är det. Det är av allmänintresse att påtala sådana brister i säkerheten.

Jag tolkar statsministerns uttalande som att vi är överens om angelägenheten i detta. Vi får motse att det resulterar i praktisk handling och att vi kan få ett konkret förslag när det gäller gråzonen entreprenadverksamhet så att all skattefinansierad verksamhet har ett grundlagsskydd.

Anf. 104 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det verkar som att jag och Camilla Sköld Jansson är överens. Det är en speciell omständighet i det privata näringslivet. Det är en annan situation i den offentliga sektorn. Och så finns det, där mittemellan, en gråzon, säger frågeställaren, ett annat förhållande.

Det exempel hon tar upp upprörde ju oss alla. Det är klart att säkerhetsfrågor av den karaktären bör kunna diskuteras öppet, egentligen också i privat verksamhet. Det tycker jag känns självklart.

Låt oss komma tillbaka till detta och vara överens om att det inte är alldeles enkelt att göra gränsdragningen. Det är en principiellt knepig fråga, men den ryggmärksreaktion vi allihop har är ju: Självklart ska man ha rätt att påtala den här typen av oegentligheter. Sedan ska det också kodifieras i en lagstiftning som respekterar privata företags egna intressen lika väl.

Konkurrensen på elmarknaden

Anf. 105 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Statsministern! I dag har det avslöjats att statliga Vattenfall har dragit ned på elproduktionen för att höja priset på el. Avslöjandet visar på den orimliga situation som råder på elmarknaden med stora brister på konkurrens. Jag vill fråga vad statsministern anser om att ett statligt företag som Vattenfall medvetet har sänkt produktionen för att driva upp priserna för svenska folket och för företag.

Anf. 106 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag har också sett medieuppgifterna, eller hört dem. Jag har ingen anledning att ifrågasätta deras trovärdighet inte heller att be-

kräfta uppgifterna. Förutsatt att beskrivningen är korrekt vill jag göra följande kommentarer:

Jag tycker inte att man på en marknad som är öppen och avreglerad kan tvinga ett företag att producera kraft. Det kan man inte göra, särskilt inte som produktionen sker till en kostnad som överstiger de intäkter man kan få in på försäljningen av kraften. Det var tydligen situationen år 2000, då detta inträffade. I den delen tycker jag inte att jag känner mig så upprörd.

Skulle det däremot visa sig vara sant att detta har skett efter att man har gjort en uppgörelse med sina konkurrenter på marknaden närmar vi oss gränsen – eller vi kanske till och med har gått över den – för vad ett företag får syssla med. Det kallas för kartellbildning. Sådant finns det myndigheter som ska bevaka. Jag förutsätter att de gör det efter dagens uppgifter och att de berörda företagen granskas. Där får det inte vara någon skillnad på ett statligt företag och ett privat. Det är samma regler som gäller när man uppträder på marknaden.

Anf. 107 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Regeringen har vid flera tillfällen berömt bland annat Vattenfall för den goda avkastning som bolaget har gett den statliga budgeten. Därför har jag en följdfråga. Det är kanske också ganska viktigt för konsumenter och företag att få veta om det finns ett samband mellan de höga priserna och statens ägarstyrning av sina bolag. Det gäller sambandet mellan elpriserna och den höga avkastningen.

Anf. 108 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är vi nu talar om, 2000, tror jag inte precis var något av Vattenfalls bästa år, om jag uttrycker mig försiktigt. Jag skulle gissa att det var ett ganska uselt resultat som sedan blev ytterligare påfrestat av en del stora förvärv.

Vattenfall har att uppträda på en marknad där vi har gjort strukturförändringar, också under de borgerliga åren, som har resulterat i att vi till Sverige importerar en europeisk prisnivå på elen. Vi är fortfarande inte där. El är billigare i Sverige än i omvärlden, men det går åt det hållet. Det medför i sin tur att ett sådant företag som Vattenfall får väldigt kraftiga vinster. Därför tycker vi att det är viktigt att behålla Vattenfall i samhällets ägo och se till att de vinsterna kan föras tillbaka i investering i ny energiproduktion och framför allt ekologiskt uthållig sådan. Det är sådan politiken ser ut.

Konkurrensen på elmarknaden

Anf. 109 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Jag funderar på samma fråga som före detta antikärnkraftpartiet Centern.

Vi hörde i dag hur energiprofessor Björn Karlsson just anklagade Vattenfall för att manipulera priserna. Jag tycker inte att man kan ta så lätt på den saken som statsministern gör här. Låt oss säga att Vattenfall, vår statliga aktör på energiområdet som dominerar marknaden totalt, väljer att inte ladda upp kärnkraftverken för att hålla priserna på en

konstlad nivå. Är inte det ett märkligt sätt att agera för en statlig aktör på energiområdet? Känns inte det, återigen, som att vi har en situation där det verkar som om det snarare är Vattenfall som styr politiken i stället för att det är politiken som styr Vattenfall?

Anf. 110 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är en dramatisk vecka i energipolitiken. Det får man lugnt säga. Här står nu Peter Eriksson och klagar på att inte kärnkraftverken körs för fullt. Jag vet inte hur jag ska förhålla mig till detta, men jag noterar det.

Det är klart att dessa verk ska användas. De ska inte bara användas, utan vi ska använda dem så mycket vi kan när det finns efterfrågan på el. Men i det här fallet var det väl på det viset att det inte var någon efterfrågan på el som var av sådant slag att det gick att driva en lönsam produktion. Då måste ett företag som finns på en marknad där priset sätts i relation till tillgång få avgöra hur man ska lägga upp sin produktion. Det är en konsekvens av den avreglering vi har gjort.

Det allvarliga, Peter Eriksson, är ju om det visar sig att Vattenfall skulle ha samarbetat med andra kraftföretag för att åstadkomma en höjning av priset. Då har man skapat någonting som kan likna en kartell, om nu medieuppgifterna är riktiga. Men de måste själva få avgöra hur de ska köra och inte köra och avgöra det utifrån vad marknaden har att erbjuda för betalning.

Anf. 111 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Det finns en poäng till som statsministern inte berör. Just när vi har haft den här situationen med kraftigt ökade elpriser kommer som ett brev på posten också en diskussion om att vi har elbrist i Sverige. Vi får en debatt om att vi kanske måste bygga ut kärnkraften, åtminstone stoppa avvecklingen, för att det är sådana problem. Vi klarar inte av att leverera el. Det finns inte tillgång motsvarande det behov som finns i landet. Vi måste importera smutsig el från andra länder, från koldade kraftverk och så vidare.

Är det den debatten som statliga Vattenfall vill ha när man konstlat driver upp priserna och skapar en situation där människor tror att det är brist på el i Sverige? Då tycker jag att vi är ute på farliga vägar. Då kan man ifrågasätta: Vem är det som styr i Sverige? Är det politiken eller är det energibolaget Vattenfall?

Anf. 112 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Vem finns i ledningen för energipolitiken? Det är naturligtvis ytterst regeringen och riksdagen.

Att vi skulle ha elbrist i Sverige är av och till ett påstående man hör, men det är inte sant. Vi är nettoexportörer av el, åtta terawattimmar. Sedan kan vi av och till ha en effektbrist. Det kan vara så ohyggligt kallt vid något visst tillfälle, någon viss morgon, när vissa industrier ska starta upp, att vi behöver ha stöttning från utlandet. Då samarbetar man över gränserna i de integrerade system vi har, men det är en effektfråga.

Energifrågan, nämligen hur länge vi använder den effekten, vad vi får ut av den, resulterar i att vi har så pass mycket ström i Sverige att vi säljer den över gränserna, netto, till vår omvärld. Så i den meningen ska

vi inte vara panikslagna. Däremot ska vi ta allvarligt på energifrågan därför att den är svår. Och att fasa ut kärnkraften är ingen lätt uppgift. Att samtidigt göra sig oberoende av oljan, och dessutom inte använda våra älvar mer än vad vi har gjort, är ännu svårare. Det är mästerskapet, uttryckt i en kort summering. Så visst har vi anledning att diskutera energifrågan.

Företagandets villkor

Anf. 113 RONNY OLANDER (s):

Herr talman! Jag skulle vilja fråga statsministern om hans syn på företagandet och dess villkor i Sverige. En kort bakgrund är att både regering och riksdag har gjort mycket på skattelagstiftningsområdet, hundratalens förenklingsregler. Därutöver finns villkoren både för de anställda och för företagarna med låg inflation, låga räntor, stark tillväxt, ordning och reda i statens finanser, stark export och så vidare.

Men det intressanta är, när man lyssnar på den politiska debatten, att där framställs det som att företagare startar företag här i Sverige, men det är svårt, och det är snårigt. Därför frågar jag: Vilken bild har statsministern av just företagandet och dess villkor här i Sverige?

Anf. 114 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är klart att allt kan bli bättre och att de människor som driver företag, och ofta småföretag, gör en oerhört viktig insats för vårt land. Så är det. Det finns all anledning att uttrycka tacksamhet för detta. Det sker inte så sällan i samarbete med anställda, som vi heller inte ska glömma bort. Det är ett team, ett lagarbete.

Vad jag är särskilt glad för i vårt land är att det startas så många nya företag. Det senaste året startades 41 000 nya företag. Det jag är extra glad för är att Sverige är det land i EU där flest nystartade företag överlever. Varför är det så? Troligen därför att det finns kunder.

Det finns människor som efterfrågar varor och tjänster och har pengar att betala med. Det går bra för svensk ekonomi. Särskilt glad är jag för att detta skapar nya jobb. Vi kunde häromdagen se när Ams kom med sin långtidsbedömning att vi nu närmar oss regeringens målsättning om 4 % öppen arbetslöshet. Det är 130 000 nya jobb som skapas, och inte så sällan i små företag.

Jag är glad för detta. Jag är stolt över det, men jag är inte nöjd. Vi kan bli bättre. Det finns mycket kvar att rätta till.

Det ökade våldet

Anf. 115 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Herr talman! En sak som oroar mig är våldsbrotten och hur de har utvecklats under den tid som statsministern har suttit vid makten. Länspolis-mästaren i Stockholm skriver att våldsbrotten här i Stockholms län har ökat med 38 % sedan år 1992, och de fortsätter att öka. Det är alltfler våldtäkter och fler fall av grov misshandel, rån och personrån.

Eftersom statsministern i regeringen är ansvarig för justitiefrågorna undrar jag: Vad beror det på våldet i samhället har blivit grövre och mer

omfattande under den tid som statsministern har suttit vid makten? Vad avser statsministern att göra för att vi ska känna oss trygga igen i Sverige?

Prot. 2005/06:133
1 juni

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 116 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är en viktig fråga. Visst har jag suttit vid makten under ganska många år, och visst kan man beskriva problemet på ett sådant sätt. Men då ska man också i ärlighetens namn säga att jag inte bara har dragit med mig Stockholm, utan jag har dragit med mig resten av Europa också i utvecklingen. Då kanske det hela blir lite löjligt som analysmetod.

Vi lever i en tid då vi ser det grova våldet utvecklas. Det är inte sällan kopplat till organiserad brottslighet, möjlighet att röra sig över gränser, prostitution och narkotika. Det behövs till polisens förfogande instrument som gör att vi kan ligga steget före brottslingarna.

Vi behöver ibland få lyssna på deras samtal när de konspirerar mot vanliga människor, mot staten och mot vår gemensamma trygghet. Det gäller att som svar på frågeställarens fråga säga att vi måste sluta med att hela tiden ha inriktning på att vara hård mot de svaga och i stället bli väldigt starka mot de hårda. Det är där det ligger.

(Applåder)

Ungdomsarbetslösheten

Anf. 117 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag vill fråga statsministern om ungdomsarbetslösheten. Den är i dag ungefär 14 %. Om man sedan tar med dem som är i åtgärder kanske man kommer uppåt 20 %. Det rör sig om ungefär minst 100 000 personer. Den andelen har ökat något enligt Ams statistik för några dagar sedan.

Min observation är att i detta läge har statsministern valt att bagatellisera ungdomsarbetslösheten som problem. Han har sagt att detta är ett problem som nu ligger bakom oss, att han i stort sett är nöjd och att det inte är något stort problem längre.

Jag tror att väldigt få känner igen sig i den beskrivningen, till exempel de som sitter här på läktaren. Jag tror att vi alla känner egna ungdomar eller andra som med ljus och lykta söker efter jobb men har väldigt svårt att få ett sådant jobb.

Min fråga är då: Varför väljer statsministern att bagatellisera detta som de allra flesta i samhället uppfattar som ett stort problem? Finns det ett svar på den frågan?

Anf. 118 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det finns det definitivt. Det är en våldsamt vriden tolkning av vad jag har sagt. Det är och förblir regeringens viktigaste fråga att bekämpa arbetslösheten. Så är det. Men jag har också sagt att den utveckling jag nu ser i vårt land går snabbt åt rätt håll. Det bekräftades häromdagen när siffrorna kom från Arbetsmarknadsstyrelsen.

Jag tror att vi kommer att få mer sådan statistik i framtiden. Jag tror att vi kommer att se att arbetslösheten faller inte bara bland de unga utan

också i hela befolkningen. Det finns all anledning att tro det. Jag blir glad om det inträffar, Carl B Hamilton. Jag hoppas att Folkpartiet delar den glädjen.

Försäkringsskyddet för den svenska utlandsstyrkan

Anf. 119 ELSE-MARIE LINDGREN (kd):

Herr talman! I söndags kunde vi läsa i DN om att svenska soldater utsätts för allvarliga incidenter i Afghanistan. I november förra året skadades fyra personer varav två personer senare avled. Från regeringens sida utfästes då ett kraftfullt stöd för den svenska utlandsstyrkan.

I december blev avtalet mellan Försvarmakten och arbetstagarorganisationer som reglerar försäkringsvillkor med mera klart. Nu visade det sig att Försvarmakten inte kan höja riskgarantin, utan det krävs ändring i regeringsformen.

Regeringen har haft ett halvår på sig att fatta beslut i denna fråga. Riskerna kvarstår, och försäkringsskyddet för våra soldater och deras anhöriga är fortfarande undermåligt. Som det nu är blockerat frågan av regeringen. Det är inte acceptabelt.

Regeringen måste göra de ändringar som krävs i förordningen eller så får parterna lösa frågan igen förhandlingsvägen. Om inte något av detta sker bör man väl av anständighetsskäl redogöra för varför de anställda i utlandsstyrkan som gör ett fantastiskt jobb, som jag tror att vi alla håller med om, ska ha sämre försäkringsvillkor än andra utlandsanställda? Det är min fråga till statsministern.

Anf. 120 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag känner inte igen beskrivningen som frågeställaren ger. För mig är det viktigt att säga att de som arbetar under dessa förhållanden utomlands för internationella insatser, och därmed också för Sverige, naturligtvis ska ha bra villkor. De kommer man överens om i en facklig förhandling eller på annat sätt.

Om det finns några oklarheter som jag inte känner till vad gäller regelverket för försäkringar förutsätter jag att det rättas till, precis som att den utrustning personalen bär i övrigt också är av sådant slag och sådant klass att det ger den trygghet man ska ha när man är ute i den typen av farliga uppgifter.

Ägandet av svensk vattenkraft

Anf. 121 LENNART GUSTAVSSON (v):

Herr talman! Jag besök från ett gäng kommunalare från min hemkommun Malå här på läktaren. För att förbereda mig gick jag in och tittade vad som är aktuella frågor för Kommunal. Till min glädje hittade jag ett stort internationellt engagemang i en fråga om någonting som vi inte har brist på här i Sverige, nämligen vatten som en mänsklig rättighet. Man säger att inställningen är att vatten är en grundläggande mänsklig rättighet och inte en ekonomisk vara.

Utifrån det skulle jag vilja fråga statsministern två saker. För det första säger man att svensk vattenkraft ska ägas och drivas av kommuner. Jag undrar som statsministern delar den uppfattningen. Utifrån min inledning, att vatten är en mänsklig rättighet, vill jag för det andra fråga hur Sverige arbetar internationellt för att förhindra privatiseringen av vatten.

Anf. 122 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är klart att det finns kommuner som redan nu äger vatten och vattenkraft. Jag förutsätter att de fortsätter att äga det och inte säljer ut sina tillgångar. Nu ligger Malå kommun i ett område som domineras av Skelleftekraft. Jag hoppas verkligen att skellefteborna ser till att de behåller en demokratisk ägare av Skelleftekraft och att det på så sätt blir kommunens tillgång också i framtiden.

Allt sådant som säljs ut kommer bara att resultera i att någon som köper det ska ha betalat också för köpeskillingen. Då har man gjort sig av med både förmögenhet och gjort att skattebetalarna i kommunen får betala det en gång till. Jag är djupt skeptisk till detta.

I övrigt tycker jag att den vattenkraft vi har i Sverige som vi har i statlig ägo ska vi fortsätta att äga i staten. Det finns anledning att i Malå, i Skellefteå och på andra ställen ställa frågor till dem som är pigga på att ta över regeringsmakten om de också tycker att det ska vara statligt ägt och statligt kontrollerat vårt kära Vattenfall.

(Applåder)

Energipolitiken

Anf. 123 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Statsministern hade tidigare en dialog med Peter Eriksson om energifrågorna. Jag kan försäkra både statsministern och Peter Eriksson om att Centerpartiet fortfarande är ett mycket genuint antikärnkraftsparti. Vi tycker fortfarande att kärnkraften är en mycket dålig energikälla.

Det är en tidsfråga hur snabbt den kan fasa ut. Det tror jag att vi är överens med statsministern om. Det finns möjligen bara ett parti i den här kammaren som fortfarande över huvud taget talar om att bygga ut kärnkraften. Övriga partier är överens om att den ska avvecklas och att det är en tidsfråga hur snabbt.

Det som kommer nu, och det som statsministern har varit engagerad i under den senaste veckan, är bioenergin och kraftvärmen. En stor internationell mässa har hållits i Jönköping, där statsministern och även Centerpartiets Lena Ek var med och talade. Detta är det intressanta och spännande för framtiden.

Jag skulle gärna se att vi kunde åstadkomma en överenskommelse som speglar den samsyn som faktiskt finns i Sveriges riksdag. Men statsministern har inte gjort särskilt mycket under senare år för att försöka sondera möjligheten att skapa denna breda samsyn. Hur ser statsministern på behovet i dag? Det finns ju en uppenbar samsyn åtminstone på att kärnkraften ska bort. Hur ska vi försöka åstadkomma denna breda samsyn?

Anf. 124 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Här står en hårt prövad yngling som har kämpat i snart ett helt politiskt liv med att skapa brett samförstånd om hur vi ska hantera den avveckling som vi ska göra av kärnkraften. Nog trodde jag att vi hade fått ihop någonting som gick över blockgränserna och som var stadigt. Och sedan upplever man det som man har upplevt den här veckan. Det är klart att man inte blir särskilt inspirerad att ta nya tag på ett nytt område och försöka bygga någonting över blockgränserna när det gäller bioenergi. Det måste jag säga.

Jag sätter värde på Sven Bergström och hans hållning, och jag hade varit glad om hans partiledare hade sagt samma sak lika tydligt som han sade alldeles nyss.

Bioenergin kommer bara att växa i betydelse. Den kommer att producera el och bilbränslen och den värmer redan våra hus och byggnader. Vi har unika möjligheter i Sverige att göra oss oberoende av oljan, gasen och kolet. Den processen tänker jag och den regering som jag leder driva på. Självfallet tycker jag att det skulle vara bra om också Centerpartiet kunde vara med i det arbetet. Men då är det skönt att få ett klagörande om vad som gäller i energipolitisk grundsyn i Centern.

Etanol som drivmedel

Anf. 125 ELIZABETH NYSTRÖM (m):

Herr talman! Oljekommissionens ledamöter sitter på egna mandat, vilket gör det lite svårt med kontakterna för oss parlamentariker. Huvudsekreteraren Stefan Edman har som företrädare för kommissionen varit på flera regionala möten och fört fram åsikter om alternativa bränslen.

Men från flera av mötena har jag fått reaktioner från branschfolk om att etanolbränslet helt har utelämnats i budskapet från Edman. Ska vi ta huvudsekreteraren Stefan Edman på orden, som under de senaste två veckorna har nedvärderat etanolen som drivmedel, propagerat kraftfullt för DME och konsekvent undvikit att tala om etanol från cellulosa?

Jag vill fråga statsministern om det var avsikten med den oberoende oljekommissionen och om våra satsningar från det politiska systemet på etanolutbyggnad har varit onödiga.

Anf. 126 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Elizabeth Nyström ska inte vara orolig. Etanol är någonting som vi kommer att använda, och använda med fördel, i bilar under lång tid framöver.

Det kallas för första generationens bränsle. Vi vet inte vad som kommer på sikt. Vi vet inte hur stor biogasen blir. Vi vet inte hur stor rapsmetylestern kan bli. Vi vet inte hur stort utbyte vi kan få i våra massafabriker.

Det råder just nu en situation där det är många olika initiativ som tas. Vi tänker stimulera alla initiativ. Så småningom kommer några av dessa inte att fungera på en öppen marknad. Då faller de bort. Jag tycker att det är utmärkt att etanolen har fått den uppmärksamhet som den har fått. Den har varit grunden för att utveckla också en ny typ av bilindustri, och det är vi mer beroende av i Sverige än något annat land.

Stefan Edman, som är generalsekreterare i denna oljekommission, kommer naturligtvis också att få en chans att redovisa helheten.

Men en sak vet jag: Det är många som har intressen i detta. Det är många som lobbar för olika typer av förslag. Det är inte helt utan att jag känner igen de argument som Elizabeth Nyström för fram. Men hon ska inte vara orolig.

Den ekonomiska brottsligheten

Anf. 127 HILLEVI LARSSON (s):

Herr talman! När det gäller brottsligheten tycker jag ofta att man glömmer den ekonomiska brottsligheten.

Över 100 miljarder kronor går förlorade varje år, som vi hade kunnat använda till skola, vård och allt annat. Vi hade till och med kunnat skapa fler arbetstillfällen.

Detta har två delar. Det ena är en attitydfråga – att det är rätt att betala skatt. Det andra är kontroll – att ha ett regelverk som fungerar och att fullfölja kontrollen. Jag tror också mycket på till exempel fackliga organisationers insyn i företag för att se till att allt går rätt till.

Jag vill fråga statsministern hur han ser på den ekonomiska brottsligheten och hur vi ska kunna bekämpa den och därmed få ned brotten och få in mer pengar att använda till välfärd.

Anf. 128 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag har ingen annan mening än den som Hillevi Larsson själv ger uttryck för. Det här är en farlig cancersvulst på samhällskroppen. Vårt samhälle bygger på att vi tar gemensamt ansvar för välfärden. Det sätt vi finansierar detta på är ofta med hjälp av skatten. Då ska människor som betalar höga skatter känna att alla är med och bidrar efter förmåga. Det är viktigt.

När det gäller enskilda individer tror jag att vi har kommit ganska långt. Där har vi ett väl fungerande system. Företag kan ibland vara svåra att få grepp om. Men mitt intryck är att det med den revision som finns och de duktiga bokföringsbyråer som vi har finns en mycket hög medvetenhet om nödvändigheten av att ha en korrekt redovisning. Det finns också mycket god moral.

Sedan finns det de som missbrukar detta trots allt. Dem får vi naturligtvis sätta in polisiära insatser emot i yttersta nödfall. Men det är viktigt att inte tveka i det läget, för det här är grova brott.

Anf. 129 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Därmed var dagens frågestund med statsministern avslutad. Vi tackar statsministern och deltagande ledamöter.

Anf. 130 ULRİK LINDGREN (kd):

Herr talman! Medan jag har ymnigt med talartid vill jag gärna tacka Kerstin Heinemann för tiden i utskottet, arbetet under den gångna mandatperioden och gemenskapen. Inte minst vill jag också tacka för uthållig klubbföring i riksdagen trots ibland pressande omständigheter för detta uppdrag.

Jag vill också på en gång, herr talman, yrka bifall till reservationerna 5 och 11.

Den nationella handlingsplanen *Från patient till medborgare* som vi alla skrev på år 2000 och tyckte var en fantastisk plan ingav stora förväntningar på att samhället skulle nå högt satta mål om tillgänglighet på tio år till år 2010. Det gällde tillgänglighet för funktionshindrade.

Hela det politiska Sverige har ett jättestort gemensamt ansvar för att nå tillgänglighetsmålen, och i synnerhet har en sittande regering ett särskilt ansvar för detta.

I tidigare debatter som vi har haft om handikappmålen under mandatperioden har vänsterkartellen visat stor osäkerhet och talat motsägelsefullt om huruvida målen kommer att nås.

Ansvarig minister, Berit Andnor, redovisade i höstas i medierna att målen inte kommer att nås. Här i kammaren i år i en interpellationsdebatt i januari meddelade statsrådet att målen ligger fast. Men det är inte riktigt samma sak som att säga att målen kommer att nås till år 2010. Det var inte klartext.

Jag tycker att huvudfrågan i dag till vänsterkartellen igen är densamma som vi har haft tidigare. Var står ni i dag i er bedömning? Kommer målen till 2010 att nås? Om ni svarar ja – hur i så fall? Om ni svarar nej – redovisa då det öppet och klart, så att vi inte bygger vidare på förväntningar som sedan riskerar att stukas och resultera i stor besvikelse och förlorat förtroende för politiken och vad den kan åstadkomma.

Den andra uppföljningen av den nationella handlingsplanen *Från patient till medborgare* visar en del positiva tecken som vi tycker går åt rätt håll. Vi är på väg i rätt riktning i den meningen att, som det beskrivs, de 14 myndigheterna som givits ett särskilt så kallat sektorsansvar nu har formulerat etappmål och arbetar i den riktningen.

Det finns också andra positiva tecken, till exempel att Diskrimineringskommittén har kommit med sitt betänkande. De lägger fram ett gemensamt förslag från alla partier om att bristande tillgänglighet ska kunna betraktas som olaga diskriminering. Man ska kunna föra sin talan i rätten om bristande tillgänglighet.

Tillgänglighetsarbetet har också haft hjälp av rapporter som Socialstyrelsen lagt fram. Nu senast kom en rapport om så kallat dubbelt utanförskap för kvinnor med funktionshinder. Insatser för män med funktionshinder är av mer aktiverande karaktär jämfört med insatserna för kvinnor med funktionshinder. Man levererar kunskap om de faktiska förhållandena, och vi vet ju att ny kunskap som vi kan vinna kan driva utvecklingen framåt.

Sammantaget saknar vi en grund i regeringens skrivelse för handikappolitiken för att känna oss trygga om att tillgänglighetsmålen nås till 2010.

Dessutom har det gått bakåt beträffande det centrala för att man ska kunna vara delaktig. Det konstaterar man också i betänkandet. Arbetsmarknadssituationen för personer med funktionshinder har försämrats. Det säger man på flera ställen i betänkandet. Kristdemokraterna anser, som alla, att människovärde inte ska betingas av att en människa har ett arbete, det vill säga av vad hon gör, utan blotta existensen ska betinga värdet för människan. Men vi vet ändå vilken vital betydelse det har för en människa att känna sig behövd och finnas med i den sociala gemenskap som en arbetsplats utgör. Bara en sådan sak som att kunna fika tillsammans med arbetskamraterna betyder väldigt mycket.

Därför har vi vår reservation nr 5 om en nystart för arbetet med att uppnå fullgod tillgänglighet för personer med funktionshinder. Det behövs en rad kraftfulla nystartsinsatser för att nå icke-diskriminering och tillgänglighet till det offentliga rummet, till offentliga lokaler, till information och till arbete.

Det finns en hel rad alliansreservationer i det här betänkandet som rör arbetet.

Reservation nr 8 handlar om att ett sysselsättningsmål för funktionshindrade måste sättas upp och att regeringen måste vidta åtgärder för att ingen under 30 beviljas sjukersättning och aktivitetsersättning. Det ska vara en mycket tuff fokusering på att folk ska ges arbete. Här finns det goda exempel på samprojekt mellan arbetsförmedling, socialtjänst och psykiatri där personer med psykiska funktionshinder faktiskt fått arbete i en omfattning som gjort många förvånade. Man måste fråga sig varför detta arbete inte systematiskt är i gång i hela landet.

I reservation 9 talar vi för fler lönebidrag. Det är klart att alla människor inte kan få ett ordinarie arbete på arbetsmarknaden. Vi vill också införa en möjlighet till lönebidrag för personer som vill starta företag men som har funktionshinder som handikappar dem när det gäller ett sådant initiativ.

I reservation 10 anser vi att regeringen bör undersöka hur statliga och kommunala rådgivningsinsatser för nyföretagande kan anpassas för att underlätta för funktionshindrade att starta företag.

I reservation 11 talar vi – jag vet inte för vilken gång i ordningen, vi kan inte räkna dem alla – för att arbetsgivarnas medfinansiering vid sjukskrivning efter de första 14 dagarna måste tas bort. I en situation där även vänsterkartellen tvingas medge att arbetsmarknadssituationen för funktionshindrade försämrats kunde man ju förvänta sig att vi alla skulle vara väldigt eniga om att åtminstone inte sätta upp nya hinder för funktionshindrades deltagande på arbetsmarknaden. Det borde finnas en för alla självklar arbetsinriktning, men inte så. I stället får vi höra vår arbetsmarknadsminister säga att man inte vet eller tror att medfinansieringen utgör något hinder eller att det handlar om arbetsgivarnas fördomar i den mån det hindrar. Vi får som värsta exempel höra vår statsminister uttala att införandet av medfinansiering av sjukförsäkringen är det bästa regeringen gjort.

Det här betraktar jag som en tragedi för de funktionshindrade. Hur kan man över huvud taget ta risken att försämra arbetsmarknaden för de funktionshindrade? Det är för mig obegripligt i svensk politik.

Herr talman! En särskilt utsatt grupp utgör de som får anställning hos en handikapporganisation. De har i och för sig favören av att länsarbetsnämnden står för de första 14 dagarnas sjukskrivningskostnad, och handikapporganisationen har ett fribelopp på 12 000. Men när kostnaden går över fribeloppet är länsarbetsnämnden inte längre med och betalar, utan handikapporganisationen måste lägga ut 15 % av lönesumman, och det är pengar som handikapporganisationen i regel inte har.

I reservation 25 pekar vi på vikten av att vi fullföljer handikappreformen beträffande den så kallade sysselsättningsgarantin så att den även ska gälla psykiskt funktionshindrade. Personer som saknar arbete och inte utbildar sig ska få daglig verksamhet.

Herr talman! Ingen önskar sig den tid åter då personer med psykiska funktionshinder gömdes undan på institutioner, men ingen kan heller vara nöjd med dagens situation. Därför har vi vår alliansreservation nr 24 angående att psykiatrisamordnarens uppdrag inte leder till det av samordnaren begärda resultatet. Vänsterkartellen har inte förmått svara upp med den ekonomiska satsning eller den satsning på annat sätt på psykiatrin som vi alla ser fordras. Allt handlar inte om pengar naturligtvis, men det handlar *också* om pengar. Alliansen har anvisat 5 miljarder mer än vänsterkartellen för det här ändamålet.

Sådant som möjligen inte bara tarvar pengar kan vi se i reservation 27, där vi talar om vikten av samordning. Vi har haft oändliga diskussioner i politiken om samverkan mellan offentliga myndigheter för att folk inte ska falla emellan. För att konkretisera detta har vi i reservation 27 beskrivit ett nytt tvång vi skulle vilja se. En person med så kallad dubbeldiagnos, missbruk och psykiatriska problem, ska inte kunna avvisas från psykiatrin eller missbrukarvården utan att man har försäkrat sig om att det finns någon som tar vid och som är beredd att ta över som vårdgivare av denna person. Jag tror att detta är en viktig detalj för att komma åt problemen med hemlösheten och för att den behövande ska få vård och behandling.

Herr talman! Ingen önskar heller att övriga med olika funktionshinder ska förpassas tillbaka till institutioner. Men den goda viljan om allas integration har enligt vår mening gått så långt att den motverkar sitt eget syfte. Det har vi tagit upp i vår reservation nr 21 om återinförande av de statliga specialskolorna Ekeskolan och Hällsboskolan. Vi vill också att ett riksgymnasium för synskadade ungdomar med multifunktionshinder ska inrättas. Det är i bästa fall naivt och i sämsta fall lite nonchalant att tro den specialistkompetens som fordras för vissa multifunktionshindrade ska kunna finnas runtom i vårt lilla land. Vi anser att det finns ett behov av att samla den kompetensen.

Herr talman! Jag yrkar som sagt bifall till reservationerna 5 och 11.

Anf. 131 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Även jag vill så här inledningsvis säga tack till Kerstin Heinemann. Vi har träffats i socialutskottet och haft en god gemenskap när vi arbetat med riksdagens handikappfrågor. Jag önskar dig all välsignelse i framtiden.

När det spelas fotboll händer något när halva matchtiden är avverkad. Det blir paus och halvtidsvila. I den pausen brukar lagen analysera vad som har gått bra och vad som inte har fungerat under den första halvleken. De gör detta för att det ska bli ett mer effektivt spel i andra halvlek och för att de ska nå målet.

Vad har då fotbollsmatchen med dagens ämne, handikappolitik, att göra? Jo, det är faktiskt så att nu har halvtid passerats för riksdagsbeslutet om att samhället ska vara tillgängligt för alla. Denna debatt kommer att visa om regeringen sitter fast i halvtidsvilan eller har kommit med konstruktiva förslag som ska leda fram till full delaktighet och jämlikhet år 2010.

Det är illavarslande att de som skulle kunna vara goda exempel, de statliga myndigheterna, inte har förmått höja tempot i tillgänglighetsarbetet. Tempot måste ökas. Det är en hjärtefråga för oss i Centerpartiet att den som färdas i rullstol, har nedsatt syn, kraftig allergi eller har något annat funktionshinder inte ska vara utestängd från kollektivtrafik, allmänna platser eller offentliga lokaler och att människor med funktionshinder inte utestängs från arbetsmarknaden utan känner sig hörda, sedda och behövda och får uppleva gemenskapen på en arbetsplats.

Hur får vi då en bättre situation för funktionshindrade på arbetsmarknaden? Göran Persson står ofta här och säger att jobben, de kommer. Varje gång jag hör detta så undrar jag: När kommer jobben? När kommer jobben för dem som inte accepterar förtidspension, inaktivitet och bidragsberoende? Alldeles för många är i dag inne i ett system med livslångt bidragsslaveri. Från Centerpartiet efterlyser vi mer aktivitet, mer sunt förnuft och större flexibilitet när det gäller åtgärder för att människor med funktionshinder ska komma in på arbetsmarknaden.

Vi har länge önskat höja lönebidragen, och vi gläder oss över att regeringen nu har lyssnat på oss. Men vi vill höja ännu mera, för vi vet vad det betyder både för nuvarande och för presumtiva arbetsgivare.

Att underlätta för företagande och att förenkla regelverket när det gäller anställningar är viktigt. För två veckor sedan försvårades genom beslut här i riksdagen möjligheten att säsonganställa. Det är ett olyckligt beslut som också drabbar de funktionshindrade. Bidragen till arbetsplatsbiträden och arbetsplatsanpassning har stått på i det närmaste samma nivå i snart tio år, och det är inte rimligt. En anpassning av arbetsplatsen ger helt nya möjligheter för många att utföra en likvärdig arbetsprestation som den som inte har något funktionshinder. Sysselsättningsmål ska sättas upp. Inga personer under 30 år ska beviljas sjukersättning eller aktivitetsersättning. Sätt i stället fokus på att erbjuda dem arbete, sysselsättning eller rehabilitering!

I dag står 170 000 unga utanför arbetsmarknaden. Bland dem är det många som har funktionshinder. Göran Perssons ord om att ungdomsarbetslösheten inte är något problem – det löser sig så småningom – måste omsättas till handling. Tillåt mig tvivla, fru talman, på att den nuvarande regeringen klarar av det.

Att starta företag skulle kunna bli enklare. Det borde vara möjligt för funktionshindrade som vill prova på att driva företag att prövas för lönebidrag. Jag möter många unga med funktionshinder som har väldigt många idéer om hur det skulle vara att starta ett företag.

Fru talman! När vi talar om aktivitet känns det naturligt att gå vidare med det som befrämjar aktivitet. Då tänker jag på kommunikationer. Att kunna ta sig till och från olika platser är också en viktig tillgänglighetsfråga. Sveriges flygplatser är inte alls anpassade för rörelsehindrade. SJ har mycket att lära av andra länder. Principerna för bilstödet bör förändras. Även den som inte är funktionshindrad känner tvekan inför bankomater, biljettautomater och bensinautomater. Ett alltmer automatiserat samhälle bygger upp många hinder, hinder som skulle kunna undvikas genom ökat samarbete mellan handikapporganisationer, myndigheter och företag.

Ett barnperspektiv ska genomsyra handikappolitiken, anser regeringen. Varför då inte ta vara på förslaget från Centerpartiet om tillgänglighet till lekplatser och näridrottsplatser, så att funktionshindrade barn kan bli delaktiga och få bra relationer med andra barn? Det är ingen trevlig syn att se ett barn sitta i en rullstol utanför lekplatsen och se när de jämnåriga leker. Nio av tio lekplatser runtom i Sveriges kommuner är inte tillgängliga för barn med funktionshinder.

Ett annat exempel på tillgänglighetsproblem är samlingslokaler. År efter år motionerar Centerpartiet om större anslag till samlingslokaler, pengar som skulle kunna användas till hörselslingor, rullstolsramper och handikaptoaletter, men regeringen lyssnar inte. Det påminner mig lite om en diskussion jag hade med min chef på en tidigare arbetsplats. Vi hade där en samlingslokal som användes för olika sammankomster. Det fanns ingen rullstolsramp, och det fanns bara en toalett i källaren. När jag påtalade detta fick jag det intelligenta svaret: Ja, men det kommer ju inga handikappade till våra sammankomster!

Nej, det var klart att de inte kom – det var ju så otillgängligt!

När ska regeringen och stödpartierna lyssna till dem som vet om den bistra verkligheten? Det finns många handikapporganisationer som kan berätta om hur man snabbt skulle kunna förbättra tillgängligheten på många olika områden.

Fru talman! Det är nu dags för dagens latinska citat, även om jag vet att Christer Engelhardt är förhindrad att höra det. Jag vet att han kommer att läsa protokollet. Non scholae sed vitae discimus – vi lär inte för skolan utan för livet. Tillgänglighetsfrågorna inom utbildningen måste få ett lyft. Här finns mycket att göra. Jag tänker på föräldrarna som är glada för att deras son ska börja på Sveriges enda gymnasium för ungdomar med damp eller adhd, Karolinaskolan i Höör. Kommunens utbildningsnämnd säger ja till detta, men av någon konstig anledning ska socialnämnden besluta om medel till internatkostnaden, och nu blir det nej.

Skollagen är tydlig när det gäller skolans skyldighet att hjälpa barn och ungdomar med svårigheter i skolan, men detta påbud fungerar tydligen inte i praktiken. Varje elev, oavsett förutsättningar, ska ha rätt till en bra skola där hon eller han kan trivas och utvecklas. Staten borde kunna vara ansvarig för finansieringen av elever i specialskolor, och vi efterlyser på nytt ett riksgymnasium för synskadade ungdomar med multifunktionshinder.

Fru talman! Vi ser dem i Stockholm, och vi ser dem i Hässleholm. Några av dem är uteliggare. Några vandrar runt på dagarna i ett rastlöst sökande efter hjälp: Se mig, hjälp mig, hör mig!

Det är deras högsta önskan. Det handlar om personer med så kallad dubbeldiagnos, alltså en kombination av psykisk sjukdom och drogmissbruk. De hör inte hemma någonstans utan riskerar att hamna i ett tomrum mellan psykiatri och missbrukarvård. Nu behöver vi fler kombinerade vårdformer. Personer med dubbeldiagnos som söker behandling ska inte kunna avvisas från psykiatrin eller missbrukarvården, utan det måste finnas garantier för att någon annan omsorgsgivare är beredd att ta emot den hjälpsökande.

Som präst och medmänniska har jag mer än en gång fått vara med om att när jag efter många timmars övertalning lyckats få med en person till psykakuten har jag fått beskedet: Det är inte hos oss han ska vara. Ni får åka någon annanstans.

Det är besked som tar hårt på den som är i behov av akut och långsiktig hjälp. Vi vet inte hur många självmord som har orsakats av att personer har hamnat mellan stolarna i vårdkarusellen. Landsting och kommuner måste ta sitt ansvar innan det som inte får hända ändå händer.

I detta anförande inledde jag med att ge en bild från fotbollens värld, och jag nämnde hur viktigt det var att fokusera på målet. Centerpartiet anser att målet för handikappolitiken bör vara principen om alla människors lika värde och rätt till likabehandling, ett tillgängligt samhälle och en tillgänglig arbetsmarknad. Vi är beredda att ta ansvar för att detta mål nås nu när vi har lämnat halvtidsvilan och är inne på andra halvan på väg mot 2010. Vi utmanar regeringen och stödpartierna att lyssna på våra förslag och att lyssna på alliansens reservationer och särskilda yttranden. De är tillsammans viktiga delmål för tillgängligheten.

Men jag nöjer mig nu med att yrka bifall till reservationerna 8 och 6.

Anf. 132 CATHERINE PERSSON (s):

Fru talman! Grunden för den socialdemokratiska synen på jämlikhet är alla människors lika värde. Alla människor har lika rättigheter. Det har FN slagit fast vad gäller de mänskliga rättigheterna. Det kan tyckas självklart, ändå vet vi att det inte är så. Det ser inte ut så, inte i Sverige och inte i resten av världen heller.

Ibland förekommer det förtryck på grund av dumhet, ibland av okunskap och ibland handlar det om attityder. Ibland är det också fråga om att man har olika ambitioner. Därför är det trots allt glädjande att se, även om man är medveten om bekymren, att det vi har kämpat för de senaste åren när vi pratat om de handikappolitiska frågorna, som den plan vi resonerar om nu, att de här frågorna alltmer får en prägel av att arbetet ska ske och att vi ska se till att driva dem utifrån demokratiperspektivet, medborgarperspektivet.

När det gäller målen och inriktningen är det vi ägnar allra mest uppmärksamhet att identifiera hindren och därmed också undanröja desamma. Vi ska ha en samhällsgemenskap med mångfald som grund. Samhället ska utformas så att vi alla kan delta på likvärdiga villkor. Alla ska vi kunna vara fullt delaktiga, och det ska vara jämlikhet mellan män och kvinnor, flickor och pojkar.

Hur ser det då ut och hur går det? Jag vill först säga att regeringens skrivelse är den andra uppföljningen av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken. Planen antogs år 2000. Den senaste uppföljningen var år 2002. Jag vill också nämna att skrivelsen som dokument är just en

uppföljning, en redovisning, och inte primärt ett förslagsdokument. Det gör att i alla fall jag tycker att det ibland blir lite obalans. Det är en redovisning av vad som har skett, och motioner och reservationer är oftast väldigt framtidsinriktade. Jag lastar inte någon för det. Jag kan bara säga att de här dokumenten inte riktigt går ihop ibland. Nu är det på det sättet, och vi hanterar dem utifrån det.

Jag sade 2002, när vi hade debatten om uppföljningen av handlingsplanens genomförande, att det görs mycket och att det finns mycket kvar att göra. Jag skulle kunna uttrycka det på samma sätt i dag. Vi är inte på något sätt i mål. Men jag kan säga att det var ett bättre läge 2002 än det var år 2000, och det är ett betydligt bättre läge nu, 2006, än det var 2002. Och så ska det självklart vara. Hade det inte varit på det sättet hade det funnits skäl att vara riktigt bekymrad.

Som jag nämnde tidigare ligger betoningen i planen på att identifiera och undanröja hinder för att det fullvärdiga medborgarskapet ska vara möjligt för alla. Planen spänner över alla samhällsområden, och det visar också att handikappolitik, att kunna genomföra full delaktighet, är ett sektorsövergripande arbete inom alla politikområden.

Genom handlingsplanen för handikappolitiken förändrades också den politiska inriktningen och blev mer åtgärdsinriktad, och en struktur infördes för det handikappolitiska arbetet. Bland annat har, som vi tidigare har hört, sektorsmyndigheter utsetts. Även om det inte på något sätt är färdigt och det inte har gjorts tillräckligt får vi nog påstå att det har varit ett framgångsrikt sätt att arbeta, därför att det har blivit tydligt vem det är som har ansvar och som sett till att faktiskt göra någonting.

Generellt sett kan man säga att det går framåt, men det går för sakta. För att målen ska nås behöver det ske förbättringar snabbare inom flera samhällsområden.

Fru talman! I handlingsplanen finns det två tydliga mål för tillgängligheten som bör vara uppfyllda till och med år 2010, dels att kollektivtrafiken bör vara tillgänglig, dels att enkelt avhjälpna hinder i lokaler och på allmänna platser bör vara avlägsnade. Det har skett viktiga förändringar inom kollektivtrafiken, stora insatser görs och stora insatser är planerade. Men det behövs ytterligare en nationell kraftsamling om målet ska nås, och arbete ska utföras med att ta fram ett prioriterat trafiknät för att möjliggöra måluppfyllelsen.

När det gäller enkelt avhjälpna hinder visar Boverkets rapporter att tillgänglighetsfrågorna har fått ökat genomslag hos kommuner och fastighetsägare, men för att nå målen behövs ytterligare insatser. Vi kan också läsa i uppföljningen av planen att Boverket har fått ytterligare uppdrag för att närma sig och uppfylla målet, och länsstyrelsen har också fått i uppdrag att skärpa tillsynen. Efter samtal med till exempel många kommuner och även fastighetsägare kan man konstatera att hade länsstyrelserna i vissa fall agerat kraftfullare hade åtgärder kunnat vidtas utan varken alltför stora kostnader eller alltför stora organisatoriska förändringar. Det är också ett förändrat arbetssätt som kan bli verklighet på ganska kort tid, framför allt innan det är för sent i beslutsprocessen och det är färdigbyggt.

Som jag sade finns det en hel del att göra, och det finns också en del som man kan vara riktigt bekymrad över. Det är naturligtvis helt oacceptabelt, som också en del tidigare talare har tagit upp, att fler personer med

funktionshinder står utanför arbetsmarknaden än befolkningen genomsnittligt gör. Det har naturligtvis en del historiska förklaringar, bland annat att vi på senare tid sett ett betydligt kärvare klimat på arbetsplatserna.

Regeringen har för att förbättra på detta område också vidtagit olika åtgärder och fattat olika beslut. Arbetslinjen är grunden i svensk arbetsmarknadspolitik och att öka sysselsättningen är ett av våra viktigaste mål. Dem måste vi också ägna stor kraft och satsa resurser på.

Oberoende av om man har ett funktionshinder eller ej har man både en rättighet och en skyldighet att bidra till samhällets utveckling, bland annat genom arbete. För att öka dessa möjligheter har vi numera en lag om förbud mot diskriminering på arbetsmarknaden. I budgeten för år 2006 har förbättringar också gjorts vad gäller lönebidragsanställningar, bland annat en höjning av beloppsgränsen, som vi också har hört tidigare.

Nu är det så att insatser på arbetsmarknadspolitikens område inte enskilt kan lösa problemen och göra det lättare för personer med funktionshinder. Det handlar om attitydbearbetning. Det handlar om att använda en del av de resurser som redan är möjliga att ta del av, till exempel hjälpmedel i arbetslivet. Det handlar om att öka kunskapen hos arbetsgivarna om detta.

Utbildningssektorn är också ett viktigt område. Här kan göras ytterligare satsningar. Regeringen avser också att kartlägga och analysera de insatser som samhället erbjuder för att se vilka åtgärder som behövs och även komma med förslag på området för att underlätta ytterligare.

Även om antalet högskolestudenter med funktionshinder är lägre än för befolkningen i genomsnitt finns det ett litet glädjeämne. Om man jämför bara några få år tillbaka i tiden har det faktiskt skett en dryg fyrdubbling av antalet studenter med någon form av funktionshinder i högskolan. Det är till exempel så att vi har en lagstiftning som innebär likabehandling av studenter vid högskolan. Det finns också mer resurser i dag i högskolan för studiehjälp på olika sätt.

Det är också så att de pengar som vi har tillfört skolväsendet faktiskt i högre utsträckning går till specialpedagogiska insatser. Det visar också att de satsningar vi har gjort har fått avsedd effekt på de områden som vi önskar.

En ny lag om förbud mot diskriminering i skolan har också trätt i kraft nyligen, i april i år.

Jag skulle också vilja ta upp en rad exempel på tydliga förbättringar och satsningar som har gjorts. Det gäller både generella åtgärder och individuella stödinsatser.

Anslagen till bilstöd har ökat kraftigt. Det finns således pengar för att tillgodose behovet av att handikappanpassa fordon. Det är en tydlig förbättring och en tydlig trygghet för dem som behöver till exempel anpassning av sin bil. Detta var inte möjligt för några år sedan.

Verksamheten med personliga ombud har utvecklats, vilket betyder att vardagslivet för många personer med psykiska funktionshinder har förbättrats. Det är också pengar som vi inte hade möjlighet att avsätta från statsbudgeten för bara ett par år sedan.

Vi har fått ökade medel till hälso- och sjukvården och en vårdgaranti som har ökat tillgängligheten till vård och behandling – också någonting som innebär förbättringar för personer med funktionshinder eftersom

dessa i större utsträckning än befolkningen i genomsnitt har behov av viss typ av sjukvård.

Vi har fattat beslut om rikssjukvård och organiseringen av sådan som bättre garanterar tillgång till specialistsjukvård, bland annat för sällsynta diagnoser, vilket också är en trygghet just för personer med sällsynta diagnoser. Tidigare har vi inte med säkerhet kunnat säga att landstingen har fullgjort sina åtaganden om samarbete, och därigenom har ibland kompetensen splittrats på vissa områden.

Det avsätts också sex gånger så många miljarder, tror jag, för medel till personlig assistans. Vi har 20–40 % högre insatsfrekvens när det gäller antalet personer och antalet timmar för personlig assistent och insatser enligt LSS. Tiotusentals fler personer får i dag insatser i form av hjälp i sin vardag och kan därigenom leva ett mer fullvärdigt liv som alla vi andra kan göra. Detta är pengar som vi har avsatt under en tid då det har varit besvärlig ekonomi.

Sammanfattningsvis finns det naturligtvis oro på flera områden för genomförandet av handlingsplanen för handikappolitiken. Det är en gigantisk utmaning som kräver allas medverkan. Det är en rörelse. Jag vet att jag i den förra debatten sade att ju mer framgångsrika vi blir i att putta alla andra framför oss, desto bättre kommer det att gå. Jag upplever att vi nu har flera framför oss som vi faktiskt inte behöver putta framför oss utan som faktiskt går självmant i rätt riktning.

Jag kan se många positiva utfall för de kommande åren – såklart genom flera av de förbättringar som gjorts och som jag beskrivit, vilka gjort att vi höjt den generella basen för samhället i stort men också för individen. Den viktigaste orsaken till att jag känner mig mer hoppfull än orolig för genomförandet är dock att det på många områden och inom många myndigheter faktiskt sker ett arbete som är strukturerat för att vara både långsiktigt och hållbart. Det är fler människor i dag som förstår vad handikapperspektivet innebär. Det är fler som inser att tillgänglighet handlar om mänskliga rättigheter. Det är fler som arbetar med själva genomförandet för att uppnå målen. Den ökade kunskapen och medvetenheten gör också att det händer mer saker konkret i kommuner, hos privata näringsidkare och så vidare, även om det naturligtvis i vissa lägen går för sakta.

Jag skulle också mycket kort – jag ser att mina kamrater i utskottet börjar resa sig, så jag får väl anledning att återkomma till vissa reservationer – vilja säga att det finns en rätt bred flora av reservationer. Ändå är det inte så att det inte finns en samsyn mellan alla partier och alla människor om vilken väg vi vill gå. Vi socialdemokrater har dock tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet valt ett sätt att arbeta på där vi bedömer att vi också måste ha ekonomiska förutsättningar för att kunna genomföra och tro att vi ska kunna genomföra detta. Annars gynnar det inte samhället i stort och framför allt inte personer med funktionshinder. Men jag får som sagt kommentera detta mer i detalj senare, skulle jag förmoda.

Till sist vill jag säga att de grundläggande förutsättningarna för genomförande av handlingsplanen och därigenom ett tillgängligt samhälle är ett starkt välfärdssamhälle – att det går bra för Sverige, att vi har en stark ekonomi och framför allt att vi är beredda att avsätta medel för detta. Jag brukar säga att det eleganta är inte att påvisa behoven. Det

eleganta är inte att skriva reservationer där vi anger vilken väg vi vill gå. Det eleganta är att solidariskt vara beredd att betala för det. Där kan jag se att vi har vissa skillnader mellan de olika partierna.

Ett samhälle som bygger på en gemensam finansiering genom skatter, där vi fördelar både risker och möjligheter, där vi får efter behov och bidrar efter förmåga – det tror jag är en väldigt god grund för att vi ska kunna anta alla de utmaningar som finns för att vi ska nå målen till år 2010.

Jag ska också innan jag lämnar talarstolen rikta ett tack till Kerstin Heinemann. Vi har jobbat tillsammans i många år i utskottet och har också haft en del debatter eftersom vi har samma område. Jag tackar för ett gott samarbete. Vi har oftast haft en god gemenskap även utanför plenisalen. Jag tackar också för det goda ledarskapet från talmansstolen.

Allra sist, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet SoU24 innevarande riksdagsår och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 133 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik:

Fru talman! Catherine Persson säger på slutet att det eleganta inte är att beskriva behoven. Jag funderar lite grann på vad man egentligen gör om inte just beskriva, beskriva och åter beskriva.

Catherine Persson säger också att hon inte är nöjd, att det finns mycket att göra men att det ändå är ganska bra. Jag tycker inte riktigt att jag delar den uppfattningen, och det vore kanske konstigt om jag gjorde det. Det finns dock många andra som delar den borgerliga alliansens uppfattning och förslag om att det behöver ske mer och framför allt att det behöver gå snabbare.

I mitt anförande hänvisade jag till vad Anders Milton skriver. Trots flera utredningar, pekar han på i sin analys, har personer med psykiska funktionshinder svårt att få möjlighet till rehabilitering och arbete. Men, avslutar han med att säga, det har inte skett några genomgripande åtgärder.

Då är min fråga: Varför går ni inte med på det yrkande vi har i alliansen om att daglig sysselsättning även ska gälla personer med psykiska funktionshinder? Då skulle vi äntligen få en ordentlig åtgärd som gav effekt.

Anf. 134 CATHERINE PERSSON (s) replik:

Fru talman! Först vill jag säga att det naturligtvis finns ytterligare behov när det gäller situationen för personer med psykiska funktionshinder.

Jag kan också konstatera att Anne Marie Brodén väljer att citera Anders Milton. Glädjande nog är det ju han själv som är utredare på området, och han har alla möjligheter att väldigt tydligt visa för regeringen, när han lämnar sitt betänkande i november, på vilket sätt han anser att vi bäst ska tillmötesgå de behov han ser och också på vilket sätt man lämpligtvis kan finansiera det. Sedan blir det naturligtvis upp till regering och riksdag att ta ställning till de förslagen då.

Jag ser också de reservationer som borgarna skriver. Jag ser också förslagen om rätt till daglig sysselsättning. Möjligen blir det upp till regeringen att bedöma det i direktivskrivandet, men det kan finnas skäl

att se detta som en del i översynen av LSS. Det är tredje personkretsen som i dag står utanför.

Jag kan dock också konstatera att det inte är alldeles tydligt att det finns pengar avsatta för de reservationer som borgarna skriver, till exempel om den dagliga sysselsättningen. Ni har en hel rad av förslag i reservationerna som det inte finns pengar till.

Jag skulle apropå detta med pengar vilja fråga om hjälpmedelsgarantin, för det handlar också om personer med funktionshinder: Tycker Moderaterna och Anne Marie Brodén att det är rimligt att lura människor genom att säga att man vill införa en hjälpmedelsgaranti och sedan inte ha några pengar till det?

Anf. 135 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det innebär att det fortfarande kanske finns möjlighet att få med detta med daglig sysselsättning.

Jag är inte så orolig som Catherine Persson för att det inte finns pengar. Vi har 25 miljarder mer än regeringen till kommuner och lands-
ting, skolan, rättsväsendet och så vidare – jag kan fortsätta att räkna upp en hel del satsningar som vi gör.

Vi har precis i dagarna fått klart för oss, och även i dag vid statsministerns frågestund, att vi har höga skatter i Sverige och att vi kanske får räkna med ytterligare skattehöjningar. Jag är övertygad om att många av våra förslag, inte minst det om finansiell samordning, kommer att frigöra ytterligare pengar för bland annat det viktiga område som handlar om handikappolitiken.

Eftersom Catherine Persson nämnde LSS och direktiven måste jag passa på att fråga: Varför händer det så lite? Det kritiseras nu av ett enigt utskott. Jag har i dagarna förstått att det pågått förhandlingar, och kanske får vi äntligen se något, men det gjordes ett tillkännagivande redan i oktober och beslut fattades i riksdagen om att det måste komma ett tilläggsdirektiv för att titta på finansieringen av LSS.

Det andra gäller den utredning som Catherine Persson själv jobbat med, nämligen hjälpmedelsfrågan som jag tog upp i mitt anförande. Varför händer det så lite? Är det rimligt att det kostar mellan 0 och 15 000 kr i de olika landstingen i Sverige för att få en hörapparat? Vi måste väl ändå kunna vara överens om att det går alldeles för långsamt.

Innan min repliktid tar slut vill jag, liksom många andra, rikta ett stort tack till Kerstin samt även till övriga kolleger. Jag vill också passa på att tacka Catherine, för jag får väl ingen ytterligare replik, fru talman. Det är viktigt och roligt att ha så många kolleger som gärna debatterar det intressanta område som rör handikappfrågor. Jag vill även rikta ett stort tack till kansliet för det goda arbete som görs där.

Anf. 136 CATHERINE PERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag ska först svara på frågan om direktiven om LSS. Jag tror att det är väl känt för oss alla här, och även för många andra, att LSS på många sätt är en väldigt bra lag eftersom den ger stora möjligheter och rättigheter till personer med funktionshinder. Men den är också rätt så komplicerad, och det finns många som vill vara med och förändra i den både åt det ena och det andra hållet, upp och ned och fram och bak.

Vad jag förstår är det mycket angeläget för regeringen att försöka få så god kvalitet som möjligt i direktiven så att det ska kunna finnas en samsyn om vad det är man faktiskt ska utreda. Jag har suttit med i ganska många utredningar där vi ägnat mycket tid åt att försöka tolka direktiv och även "bråkat om" vad vi skulle utreda. Också jag kan tycka att det tagit lång tid. Jag har påtalat det för mina partivänner i Socialdepartementet, men jag har respekt för att de vill ha god kvalitet i direktiven. Det är ett av skälen till att det tagit ganska lång tid.

När det gäller hjälpmedelsfrågan är det inte rimligt att det i somliga landsting inte kostar någonting att få ett hjälpmedel medan det i andra kostar 15 000 kr. Det är anledningen till att jag för egen del lade fram förslag till landstingen som skulle innebära ett annat sätt att hantera hjälpmedelsfrågorna. Det som är glädjande är att landstingen i dag fått upp ögonen för att det finns stora skillnader, och de arbetar aktivt med en harmonisering av avgifterna på frivillig väg. Om inte det är lyckosamt förutsätter jag – det har vi också skrivit i betänkandet – att regeringen behandlar och bearbetar de förslag som finns, vilket redan skett, och även återkommer med förslag.

Sedan vill jag bara säga att det inte är trovärdigt att säga att det finns mycket pengar. Anne Marie Brodén sade tidigare att personer med funktionshinder ofta behöver mer sjukvård. Ja, men vem skulle det drabba om man genomförde de förslag som finns? Ni föreslår ökade kostnader för läkemedel, läkarintyg från första sjukdagen och, tillsammans med Kristdemokraterna, ytterligare karensdagar. Det är inte trovärdigt. Det skulle naturligtvis drabba dem som allra mest behöver sjukvården, och en mängd resurser skulle gå till spillo.

Anf. 137 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Fru talman! Jag vill först tacka för de vänliga orden och vill även passa på att tacka alla andra som sagt vänliga ord till mig i dag.

Catherine Persson nämnde att det var lite obalans i betänkandet vad gäller våra förslag. Jag vill påminna Catherine om att jag, när vi hade den här diskussionen i socialutskottet, befarade att de viktiga frågor som vi motionerat om bara skulle försvinna från socialutskottet under de sista åren av mandatperioden. Vi blev då försäkrade om att även ifall vi kom tillbaka med våra förslag så skulle de bli seriöst behandlade. Därför har det blivit ett sådant här betänkande. Som jag sade i mitt anförande tycker även jag att det är lite olyckligt.

Jag hörde av Catherine Perssons huvudanförande att det finns en viss oro hos henne för att vi inte ska nå de mål som är uppställda i handlingsplanen vad gäller att avhjälpa de enkla hindren. Jag tog upp kollektivtrafiken, och som ett exempel kan jag nämna ett tåg som delvis går mellan Stockholm och Västerås. Det är en dubbeldäckare, det är nytt, och det ska köpas in fler sådana. Det är inte alldeles enkelt för en funktionshindrad att ta sig ombord. Det går, men det är trångt. Och är det så att den funktionshindrade skulle vilja åka första klass måste han eller hon ta sig upp för en trappa. Det finns alltså mycket som återstår att göra, och därför är jag oroad.

Förra gången vi debatterade detta frågade jag Catherine: Kommer det att klaras av? Är det inte dags att göra som Folkpartiet förslår och tillsätta lite medel så att vi får i gång det arbetet?

Anf. 138 CATHERINE PERSSON (s) replik:

Fru talman! Först skulle jag vilja säga att ibland får man beröm för att man är orolig och ibland får man kritik för att man är det. Jag vet inte vilket det var nu, men jag skulle vilja påstå att oro ibland också handlar om viss realism. Som jag sade tidigare är det en stor rörelse som ska i gång, och jag har också åkt de tågen och noterat detsamma. Det är naturligtvis så att det brister i kunskapen i vissa avseenden. Det tar tid så klart.

Stimulanspengar eller inte? För mig är det viktigt att säga att det är ansvars- och finansieringsprincipen som ska gälla. Om den inte gäller utan varje sektor betalar för det som den är ansvarig för finns det risk för att vi hamnar i en situation som kan medföra att man lutar sig tillbaka och tror att det är någon annan som ska ta ansvar. Det vill jag inte att vi hamnar i.

Kan det då finnas skäl att stoppa in stimulanspengar? Det är sådant som alltid måste avvägas. På det sätt som budgeten sett ut har vår bedömning varit att vi inte varit beredda att sänka förtidspensionerna, att sänka a-kassan, att sänka sjukpenningen, att införa extra karensdagar och så vidare för att kunna göra vissa satsningar på en del andra konton. Jag ser att även Folkpartiet successivt år för år minskat sina satsningar i de olika tabellerna.

Om jag bara ska nämna en reservation kan jag ta den där Folkpartiet föreslår en hjälpmedelsgaranti men inte har avsatt en enda krona för detta. Vad tänker Kerstin Heinemann säga till de personerna?

Anf. 139 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Fru talman! En viss realism ska man naturligtvis ha, men man skulle kanske satt lite bättre fart från början. Det har ju varit en väldigt långsam start. Catherine Persson säger att det beror på att man inte haft kunskap. Då kanske det hade varit angeläget att man haft en rivstart och verkligen sett till att nå målen. Jag tror att varken Catherine Persson eller jag tror att vi till 2010 kommer att uppnå de mål som finns i handlingsplanen. Det tycker jag är ett stort misslyckande.

När det gäller finansieringen har vi pengar i vår budget för detta. Vi har hela tiden tillskjutit mer medel, speciellt till funktionshindern, och det kommer vi att fortsätta att göra. Catherine Persson tog i sitt anförande upp att vi inte skulle vara beredda att betala för detta och att vi var på väg bort från den gemensamma solidariska finansieringen. Jag kan bara tala för Folkpartiets del, och det finns inga som helst tvivel om att vi står kvar vid detta. När det gäller sådana viktiga saker där människor behöver stöd i olika situationer ställer vi upp på att vi gemensamt finansierar det och ser till att de hinder som finns undanröjs. Vi kommer att se till att vi har pengar i vår budget till det.

Vi är för ett starkt välfärdssamhälle, men vi är också för att man satsar på näringslivet och på arbetsmarknaden. Det är viktigt att vi får fart på den delen så att även de funktionshindrade har en chans att komma in på arbetsmarknaden och inte bara vara hänvisade till olika åtgärder.

Anf. 140 CATHERINE PERSSON (s) replik:

Fru talman! Det gäller att vi inte säger att vi inte kommer att nå målen och därför kan lägga oss ned och tro att det inte ska funka. Regeringen har sagt att man är beredd att tillskjuta resurser för åtgärder för att snabba upp processen på vissa områden. Vi styr inte att Sveriges nio miljoner invånare går i takt i samma riktning.

Jag minns när vi debatterade tandvård. Då sade den folkpartisten, när jag frågade honom om han hade pengar till tandvården, att han hade pengar till tandvården. Han hävdade länge att han hade pengar till tandvården. Mot slutet bad han om ursäkt för att han hade missat att han inte hade några pengar. Men han sade i ett tidigare replikskifte att om de bara fick makten skulle de se till att det fanns pengar.

Det håller inte. Vi har sett förut när borgarna har gjort försök att genomföra sin politik. De lovar, men har inte pengar. Jag kan säga att det inte finns pengar till de reservationer som Folkpartiet står bakom. Ni har inte pengar. Ni har olika förslag. Centern har ett förslag. Moderaterna har ett förslag, och om jag minns rätt finns det inga pengar från kd och från Folkpartiet, till exempel till lönebidrag där ni har en gemensam reservation.

Det finns över huvud taget inga pengar till hjälpmedelsgarantin. Moderaterna gör en konstig konstruktion där man slår ...

(TREDJE VICE TALMANNEN: Det här replikskiftet gäller Folkpartiet.)

Förlåt. Ett annat borgerligt parti gör en konstruktion där man slår ihop tre konton och samtidigt hittar på något annat. Det blir 18 miljoner över. Det blir naturligtvis ingen hjälpmedelsgaranti av det. Det partiet hade 18 miljoner, och ni har inga pengar alls.

Sedan var det frågan hur motionerna har behandlats. Den debatten skulle vi ha haft tidigare i dag när riksdagens arbetsformer diskuterades – *Riksdagen i en ny tid*. Vi var faktiskt överens i utskottet om att vi inte var nöjda med behandlingen, men det rör vi inte över just nu.

Anf. 141 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru talman! Vi fick ett brev i förra veckan. Jag antar att brevet också kom till Catherine Persson. Det var från de hörselskadade. Det finns 600 000 hörselskadade i Sverige, och de vädjar om att vi ska ta hänsyn till att de behöver fler textremsor och fler textade program på tv. Tyvärr blev inte beslutet så i morse under voteringen.

Jag skulle vilja tala om de döva – de som inte hör alls. Det är en skriande brist på dövtolkar. Jag hörde talas om en föräldrträff där det inte gick att få dövtolk på kvällen eftersom de jobbar bara på dagen. Jag hörde talas om en begravning där det fanns dövtolk under själva gudstjänsten men inte under minnesstunden.

Jag har många gånger påtalat detta för ansvarig minister Berit Andnor. Hon säger ungefär: Det kommer att ordna sig i Sverige. Jag tycker inte att det är ett bra svar. Jag skulle vilja höra Catherine Perssons syn på hur vi ska få en bättre tillgänglighet för de döva och de synskadade. Tre fjärdedelar av de synskadade i Sverige är beroende av anhörigas insatser. Bara en fjärdedel får hjälp av kommunen.

Vi talade också om kommunikationer. Det finns något som heter riksfärdtjänst. Det innebär att en person som är rullstolsburen och ska åka över fem mil eller utanför Skåne är beroende av något som inte sällan fungerar ganska dåligt. Det är långa väntetider och lång tid för förbeställning. Jag undrar om Catherine Persson har några idéer om hur man skulle kunna förbättra tillgängligheten i riksfärdtjänsten.

Anf. 142 CATHERINE PERSSON (s) replik:

Fru talman! Det finns en nyligen avlämnad utredning om tolktjänst. En del av de frågor som nyss berördes tas upp i utredningen. Jag kan inte i detalj alla frågor som tas upp, men jag vet att det är frågor som det har resonerats om under en längre tid och det är också bakgrunden till att utredningen tillsattes. Det handlar också om att förändra tilldelningen, det vill säga på vilket sätt vi fördelar tolkanslagen i landet.

Jag tänker inte föregå behandlingen. Jag vet att frågan bereds i Regeringskansliet. Utredningen har nyligen avlämnats. För mig är det alldeles orimligt att man inte kan få tolk på kvällen, under helgen eller när man behöver det. Det är för mig självklart. Jag utgår från att man när man ska lägga fram förslag med anledning av utredningen också beaktar de problem som vi nyss hörde.

När det gäller kommunikationerna måste jag säga att jag missade frågan. Du får gärna upprepa den.

(LARS-IVAR ERICSON (c): Det handlade om hur man ska få en bättre och mer tillgänglig riksfärdtjänst.)

Riksfärdtjänsten och färdtjänsten är ett komplement till de allmänna kommunikationerna. Huvudspåret måste vara att vi faktiskt når målen och lägger fram så mycket resurser, insatser, tid och pengar som vi kan för att göra de allmänna kommunikationerna mer tillgängliga. Det gäller tåg, buss och flyg.

Vi kan se att det händer oerhört mycket på området, till exempel digitala skyltar och talutrop på busshållplatser som inte existerade för två tre år sedan.

Ju mer framgångsrika vi är när det gäller kollektivtrafiken, ju mindre behov finns det av färdtjänst och riksfärdtjänst.

En del människor kommer aldrig eller nästan aldrig att kunna åka i den kommunala trafiken i övrigt beroende på olika funktionshinder och omständigheter. Då måste vi naturligtvis ha en fungerande riksfärdtjänst och färdtjänst. Vi har nyligen fattat beslut om komplettering av försöksverksamhet till färdtjänst. Jag kan samtidigt också konstatera att i trafikutskottet har flera av de borgerliga partierna sagt att de vill ha en annan situation för riksfärdtjänsten men inte heller där anvisat andra förslag eller pengar. Det är alltså en vanlig situation.

Anf. 143 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru talman! Vi antar då att kommunikationerna fungerar någorlunda och en person med funktionshinder har åkt på semester och närmar sig resmålet. Vad händer då? Jo, där finns det ofta tillgänglighetsproblem. Ett sådant exempel är våra museer.

DHR gjorde en inventering och undersökte 64 museer. 27 av dem var helt eller näst intill otillgängliga för rullstolsburna. På 45 av dem var toaletten inte godkänd.

Regeringen och stödpartierna lägger ned åtskilliga miljoner på fri entré för Stockholmsmuseerna. Tycker inte Catherine Persson att det vore bättre att lägga en del av pengarna på att öka tillgängligheten på landets museer?

Jag antar att både Catherine Persson, jag och andra skåningar gärna tar en tur till vårt grannland Danmark. Det gör också våra vänner med olika funktionshinder. Då möter de en helt annan attityd än i Sverige. Danmark satsar på att underlätta för turister med funktionshinder. I Danmark finns mer än 1 600 handikappcertifierade besöksmål att välja på. I Sverige är det lite fler än 100. Jag har förgäves försökt att övertyga turistminister Ulrica Messing om att Sverige borde ta fler initiativ när det gäller turism och tillgänglighet. Tycker inte Catherine Persson att vi har en del att lära av just Danmark? Är inte turism för funktionshindrade en viktig fråga att driva?

Anf. 144 CATHERINE PERSSON (s) replik:

Fru talman! När det gäller museer kan jag konstatera att regeringen har utfärdat skarpa regleringsbrev i fråga om tillgängligheten på olika statliga myndigheter och begivenheter. Jag utgår från att man följer sina regleringsbrev och faktiskt ser till att ordna – i den mån man har förutsättningar för det – en så hög tillgänglighet som möjligt.

Sedan var det frågan om turister med funktionshinder. Det finns bara ett svar på frågan, nämligen att det är självklart att man även om man har ett funktionshinder ska kunna besöka olika turistattraktioner. Jag kan därför med glädje säga att jag ser allt oftare olika kommuner och turistråd som har insett att det är ganska många medborgare som har funktionshinder. Antalet äldre ökar, och det innebär också att fler personer får funktionshinder. Det vi får möjligen hjälpa varandra med är att antalet äldre ökar. Det som brukar vara bra för äldre och barn brukar också vara bra för personer med funktionshinder i åldrarna mittemellan. Här ser jag med tillförsikt att mycket är på gång.

Anf. 145 ULRIK LINDGREN (kd) replik:

Fru talman! På min fråga i mitt anförande om målen för handikapplanen kommer att nås 2010 redovisar Catherine Persson oro, som vi har hört tidigare här, om vi ska nå målen eller inte. Jag tycker att det låter lite grann som vid den förra avstämningen. Den goda viljan förelåg då också och vi hade gjort framsteg. Nu har vi också gjort framsteg, och vi hoppas och tror att målen ska nås 2010.

Jag håller med om att en del positivt har hänt, som jag också sade i mitt anförande. Jag skulle kunna sträcka mig så långt som att säga att jag uttrycker förståelse för att allt inte uppnås. Oavsett regim de kommande fyra åren är det mycket tveksamt om målen kan nås. Jag har ju en mycket begränsad överblick – jag har ingen analysapparat till mitt förfogande som kan stämna av åt mig och säga hur det kommer att gå. Men eftersom sex år har gått och vi inte har nått längre än vi har gjort, enligt den skrivelse vi nu har fått, begriper jag att det rimligen är fysiskt utomor-

dentligt svårt att under de återstående fyra åren trycka in allt det som borde ske för att vi skulle kunna säga att målen nås 2010.

Det jag tycker är uttalat provocerande i den här debatten är att det inte går att få ansvarig minister eller någon annan representant för vänstersidan som är ansvarig att uttala klart att vi 2006 befinner oss i en sådan situation att målen inte nås, att vi därför tvingas ta en massa nya tag där vi reviderar målen eller kommer att ta sådana tag att målen faktiskt nås 2010. Det går inte att få ett klart besked. Det är ni som sitter på hela den apparat som gör denna avstämning möjlig, men det går inte att få ett besked av er. Går det att få det i dag?

Anf. 146 CATHERINE PERSSON (s) replik:

Fru talman! Vi ska inte revidera målen, enligt min bedömning. Det är klart att vi måste ha ambitionen och målsättningen att vi ska ha ett tillgängligt samhälle. Vi har två tydliga mål för 2010, och det är att kollektivtrafiken bör vara tillgänglig och att de enkelt avhjälppta hindren bör vara avhjälppta.

Frågan är då från Ulrik Lindgren: Kommer det att bli så? Jag tror inte att någon kan svara varken ja eller nej på den frågan.

Det spelar ingen roll om man låter 10, 500 eller 10 000 personer svara, eller vilken utredningsapparat man än har till sitt förfogande, därför att en del omständigheter kommer inte att vara kända.

Det som däremot underlättar, som gör att jag känner tillförsikt och som gör att jag fortsätter att hävda att vi inte ska revidera målen, är att regeringen har givit ytterligare uppdrag till Boverket, som jag berörde tidigare. Man har gett ytterligare uppdrag till länsstyrelsen till exempel när det gäller tillsyn. Man har gett ytterligare uppdrag till Vägverket och till Banverket. På eget initiativ från de olika myndigheterna har Skolverket och en massa av de myndigheter som har ansvar på området fått och tagit ett ytterligare ansvar.

När det gäller de första sex åren, om jag får uttrycka det så, är det möjligen så att en del av myndigheterna missbedömde vad man hade att göra och i dag är mer varse vilka utmaningar det faktiskt är.

Det som är bidragande, men inte ytterst avgörande, är att vi har ett ekonomiskt gott läge. Jag är övertygad om att vi har betydligt större möjligheter att nå målet med en fortsatt socialdemokratisk regering, därför att vi är inte beredda att underminera statens finanser, vilket skulle göra det svårare för Banverket, Skolverket, kommuner och landsting och så vidare att uppnå målen och att avsätta resurser.

Anf. 147 ULRIK LINDGREN (kd) replik:

Fru talman! När jag då ska försöka bena ut det här är det inte helt lätt: Vad innebär egentligen Catherine Perssons svar?

Som jag uppfattar det säger Catherine Persson att hon inte ska revidera målen, men å andra sidan kan ingen svara om målen nås 2010. Att inte revidera målen är helt okej för mig. Rimligen tycker vi alla att vi ska ha kvar dessa mål, särskilt beträffande de två målen kollektivtrafikens tillgänglighet och den fysiska tillgängligheten till offentliga rum och till offentliga lokaler.

Men rimligen måste tidsplanen revideras. På detta säger Catherine Persson att ingen kan svara. Men jag kan svara och säga att på de återstå-

ende fyra åren kan man fysiskt inte trycka in allt detta som inte har gjorts på sex år. Rimligen borde vänstersidan också kunna säga det ärligt, för att vi som politikerkollektiv inte ska så en gigantisk besvikelse hos hela handikapprörelsen genom att öppet berätta: Nej, vi når inte de här målen redan till 2010. Vi har definitivt kvar målen, men vi kommer inte att komma ända fram till 2010.

Jag förstår inte varför vänstermajoriteten inte kan stämma av i tid och ge den signalen till handikapprörelsen i Sverige att vi inte kommer att nå målen 2010.

Ekonomiskt gott läge – ja, kanske det. Men även i ett ekonomiskt gott läge fordras det mycket kraftfulla prioriteringar för att det här ska bli möjligt. Beträffande ekonomiskt gott läge är det massor av kommuner som bara har återställt kontona i dag. Många av dem har fortfarande stora skulder.

Ekonomiskt gott läge – ja, enligt en del spåherrar kan vi definitivt vara tillbaka i en lågkonjunktur om ett år, nästa sommar. Det sade exempelvis Mats Qviberg häromdagen.

Varför kan man inte uttrycka sig i klara besked?

Anf. 148 CATHERINE PERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja säga att Ulrik Lindgren i det här läget bara försöker vara retorisk.

Jag har beskrivit att målen står fast. Jag har också sagt att jag ser att det finns en oro för risken att vi inte når målen. Då säger Ulrik Lindgren att det är viktigt att ge den signalen till handikapporganisationerna i Sverige. Jag tror att handikapporganisationerna i Sverige är ganska medvetna om att det är en gigantisk utmaning att nå dessa mål. Men jag säger också att vi är beredda till kraftfulla insatser för att målen ska kunna nås.

Det jag inte vill göra, som jag tror skulle få mer förödande konsekvenser, är att ge den signalen till alla dem som ska se till att landet blir tillgängligt, nämligen kommuner, landsting, myndigheter, företag, ideella organisationer och så vidare. Jag vill inte ge dem signalen att vi är beredda att skjuta måluppfyllelsen på framtiden. Då skulle vi också ge dem signalen att det inte är så bråttom, att vi kan luta oss tillbaka därför att vi har ännu mer tid på oss. Jag är övertygad om att vi då skulle tappa ännu mer fart.

Ska vi hålla tempot i frågan och visa att det här är ytterst angeläget ska vi inte säga att vi är beredda att sacka och vänta och vänta, utan vi ska jobba på så mycket det bara går och sedan hoppas att vi kommer så långt fram som möjligt.

Om det nu är så att det finns brister i ekonomin, ser jag när jag tittar på Kristdemokraternas budget att man tror att man ska få in 3 ½ miljard på andra införselkvoter för alkohol. Hur i hela fridens namn ska 3 ½ miljard komma in på införselkvoter som det skulle ta flera år att ändra i förhållande till EU?

Personer med funktionshinder inte är betjänta av den extra karensdagen. Det handlar inte om att komma upp på bussen. Om man får mindre pengar när man får lägre förtidspension, fler karensdagar och ska betala mer läkemedelskostnader och så vidare, vad har man för nytta av att komma på bussen om man inte har råd att betala bussbiljetten? Det måste bli en helhet när det gäller politiken.

Anf. 149 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Jag vill också börja med att tacka Kerstin Heinemann när det gäller arbetet i socialutskottet. Vi har också suttit i det tvärpolitiska Handikappforum, där jag har haft glädjen att få arbeta tillsammans med Kerstin. Tack!

Det finns nog ingen här i salen som inte anser att ett demokratiskt samhälle ska kännetecknas av allas rätt att delta i samhällslivet och debatten. Detta innebär både rättigheter och skyldigheter.

I det inkluderar vi att ingen ska ställas utanför på grund av hudfärg, kön, tro, funktionshinder eller ålder. Vi har för att garantera detta en rad lagar, förordningar och till och med FN-stadga. I riksdagen har vi dessutom för sex år sedan antagit en nationell handlingsplan för ett tillgängligt samhälle, i första hand riktat till funktionshindrade.

Nu har det, som sagt, gått sex år, och vi kan konstatera att mycket har hänt, men mycket återstår innan målen är uppfyllda. Jag menar att en generell brist som är genomgående är att det går för långsamt, resurser prioriteras inte till detta område och det är lätt att det blir de vackra ordens område. För det har vi alla ett ansvar.

Den generella välfärden är en garant för att alla ska vara med. En välfärd som bygger på individualism och privata marknadslösningar ställer obönhörligen de mest utsatta vid sidan av. Solidariteten minskar i takt med att marknaden tar över. Ett sådant samhälle vill vi inte ha.

Funktionshindrade är inte en enhetlig grupp. Det är kvinnor och män som av olika skäl och i olika hög grad är beroende av hur samhället utformas så att just ett handikapp inte uppstår. För en del är det så konkret och påtagligt som att kunna ta sig upp på bussar eller ta sig fram här i riksdagens kammare och upp till talarstolen. De sistnämnda hindren kommer förhoppningsvis att vara bortröjda när den nyvalda riksdagen samlas här i höst. I dag är det inte lätt att komma med en rullstol hit upp. Det går inte.

För andra handlar det mer om mer abstrakta ting, en svårighet att läsa text, förstå innebörden av en informationsskrift eller ångest över kontakt med andra människor. I mycket hög utsträckning avgörs den funktionshindrades möjligheter att kunna leva sitt liv fullt ut av icke funktionshindrades ibland begränsade förmåga att se människan och möjligheterna. Det gäller inte minst på arbetsmarknaden.

Fru talman! Utskottsbetänkandet bygger på regeringens skrivelse *Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken*. I skrivelsen finns det en gedigen kunskapssamling om situationen för personer med funktionshinder. Där finns underlaget för vilka åtgärder som är nödvändiga för att handikapplanens mål ska uppnås. Men, som regeringen konstaterar i skrivelsen, återstår det arbete innan tillgänglighetsmålen nåtts. Det har diskuterats här tidigare ordentligt.

Vänsterpartiet har samverkat med regeringen om skrivelsen, men min partikamrat Tasso Stafilidis väckte med anledning av skrivelsen en motion som jag tycker är värd att lyfta fram här i debatten. Funktionshindrade är kvinnor och män. I många situationer, till exempel när det är fråga om sexualitet, barnafödande och föräldraskap, ses funktionshindrade ofta som könlösa. Fortfarande är frågan om funktionshindrades sexualitet tabubelagd i samhället, och inom vården och omsorgen brister det i respekten för funktionshindrades rätt till sin sexualitet.

Min partikamrat föreslår i sin motion bland annat att vårdpersonalen ska vidareutbildas om sexualitet och funktionshinder för att motverka att män och kvinnor med funktionshinder utsätts för diskriminering och utanförskap. Fortbildningsinsatser behöver nå ut till sjukvårdens hjälpmedelscentraler så att de bättre kan arbeta med och anpassa sexhjälpmedel för personer med funktionshinder.

Ett enigt utskott anser att de frågeställningar rörande funktionshinder och sexualitet som aktualiseras i motionen är mycket viktiga och angelägna. Utskottet anser därför att det är av stor vikt att åtgärder vidtas för att höja kunskapen på detta område hos de personer som inom vården och omsorgen möter män och kvinnor med funktionshinder.

Riksförbundet för sexuell upplysning har sedan länge samarbetat med olika handikapporganisationer. Bakgrunden till detta samarbete är att funktionshindrade ofta har svårt att få adekvat sexualmedicinsk rådgivning inom vården. Personalens vidareutbildning och tillgången till sexhjälpmedel är, som bekant, ingenting vi härifrån riksdagen kan bestämma över. Ändå vill utskottet erinra om att landstinget enligt § 3 i hälso- och sjukvårdslagen ska erbjuda bland annat dem som är bosatta inom landstinget hjälpmedel för funktionshindrade. Mig veterligt finns det inget undantag bland hjälpmedel, utan det är behoven som styr.

Fru talman! Jag vill passa på att påminna regeringen, som inte finns här men ändå, om socialutskottets tillkännagivande om att se över de 20 första timmarna i LASS, tilläggsdirektiven. Vi i Vänsterpartiet ser också fram emot att det händer något i den här frågan.

Det finns ytterligare en fråga som vi förväntar oss att regeringen bereder snarast. Det är att i färdtjänstlagen införa möjligheten att ha ledsagare respektive medresenär.

Vänsterpartiet har ett särskilt yttrande i betänkandet. Vi menar att handikappolitiken på ett bättre sätt än vad som i dag är fallet ska omfatta de psykiskt funktionshindrade. Vänsterpartiet har, som bekant, föreslagit att det tas fram en nationell handlingsplan för psykiatrin.

En annan fråga som jag vill passa på att ta upp är bidragen till handikapporganisationer. Jag är av den bestämda åsikten att nuvarande regelsystem måste omarbetas. En utredning om den statliga folkrörelsepolitiken pågår, men under tiden vi väntar på den utredningen kommer en del handikapporganisationer att försvinna. Jag tar ett exempel. Sverigefinska synskadades förening är Sveriges enda finskspråkiga handikapporganisation. Med sina 800 medlemmar är det så gott som omöjligt för föreningen att kunna nå upp till kraven att organisationen ska finnas i minst tio län. Tidigare har föreningen kunnat få undantag från regeln genom att hänvisa till särskilda skäl, men nu vid årsskiftet drogs bidraget med omedelbar verkan in. Beslutet kan inte heller överklagas.

Jag menar att nuvarande regelverk i detta fall strider mot ett minoritetspolitiskt åtagande, inte minst genom den lagstiftning som vi har om nationella minoriteter sedan sex år tillbaka. Nu tvingas Sverigefinska synskadades förening antagligen att lägga ned sin verksamhet. De sju anställda med lönebidrag och en deltidsanställd blir uppsagda, och det värsta av allt är självklart att sverigefinska synskadade förlorar det stöd och den hjälp som de har kunnat få genom att organisera sig i föreningen.

Fru talman! Det kommer att behövas mer resurser till handikappolitiken under nästa mandatperiod. Människor med funktionshinder behöver

ett väl fungerande försäkringssystem för att kunna få sina behov tillgodosedda. Vänsterpartiet vill förstärka den generella omsorgen. Vi menar att alla ska ha tillgång till den efter behov, inte efter plånbokens storlek. Vänsterpartiet vill satsa långsiktigt på det generella välfärdssystemet så att vi kan leva upp till de fina mål som vi kommit överens om. Här skiljer vi oss från den borgerliga alliansen som planerar att betala sina skattesänkningar genom lägre ersättningsnivåer, till exempel i försäkringssystemen.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 150 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik:

Fru talman! Först måste jag säga att jag delar Elina Linnas oro över att det lätt blir väldigt många vackra ord och kanske lite mindre handling. Där är vi helt överens.

En annan sak som vi är helt överens om gäller den generella välfärden och att vi gemensamt och solidariskt ska finansiera denna typ av verksamhet. Men det står inte i motsättning till de individuella rättigheterna och en hjälpmedelsgaranti, en vårdgaranti eller någonting annat som visar sig ha väldigt goda effekter.

Vi har i Halland infört en hjälpmedelsgaranti, och vi har haft en vårdgaranti väldigt länge. Det fungerar väldigt väl. Ändå märker jag ofta att Vänsterpartiet vänder sig mot denna typ av inriktning av politikområden där individen får mer makt och politikerna kanske lite mindre.

Jag har en fråga. Enligt den rapport som jag nämnde är nio av tio lekparker i landet inte tillgängliga för barn med funktionshinder. Det måste ju vara något som också Vänsterpartiet bekymrar sig över.

En annan rapport som har kommit visar att nio av tio personer som har stöd av LSS inte har något arbete att gå till. Det måste väl också bekymra Vänsterpartiet?

Nu är man ju med i regeringsunderlaget och naturligtvis också ansvarig för den politik som bedrivs. Och vi har i dag debatterat att det händer för lite inom handikappområdet. Då är min konkreta fråga: Vad gör Vänsterpartiet för att det ska hända mer?

Anf. 151 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag tror att det kan leda tanken fel om vi i Sverige helt och hållet utgår från förhållanden i Halland och att de skulle gå att överföra till hela Sverige och totalt nio miljoner medborgare som vi har att ta hänsyn till.

Att nio av tio lekparker inte är tillgängliga för funktionshindrade tycker jag också är bedrövligt. Det är väl självklart att barn med funktionshinder ska kunna använda lekparker lika lätt som andra barn.

Jag kan ge ett mycket skrämmande exempel från min egen hemkommun. Där fanns en lekpark som inte följde bestämmelserna från EU, tror jag att det var i detta fall. Den var inte heller tillgänglig för funktionshindrade. I stället för att göra lekparken tillgänglig för funktionshindrade stängde kommunen lekparken. Det tycker jag är en väldigt dålig politik. Det är självklart att det ska finnas lekparker.

Det är också självklart att funktionshindrade ska ha arbeten att gå till. Vi har ingen annan politik när det gäller den frågan. Vi har i budgeten

sett till att det ska finnas stöd för att funktionshindrade lättare ska få arbete. Och vi jobbar med detta.

Prot. 2005/06:133
1 juni

Anf. 152 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik:

Fru talman! Jag förstår att Elina Linna kan känna sig lite störd över att jag lyfter fram Halland som drivs borgerligt och med ett moderatlett landsting och många moderatledda kommuner. Men vi kan titta lite grann på detta och konstatera att man har vunnit pris som bästa handikappkommun, man har vunnit pris för sin handikappolicy, och man har gjort en väldig massa för tillgängligheten. Man har ett kommunikationshus som besöks av människor från hela Sverige just för att man så tydligt har prioriterat handikappområdet. Men det är klart att det kan svida lite grann för Vänsterpartiet. Jag kan förstå det.

Men man kan jämföra med USA eller Sydafrika eller något annat land där man har lyft fram frågor om rättighetslagstiftning och diskrimineringslagstiftning och också försökt att få till stånd inte bara ord utan också handling. Vi kan alltså titta på något annat land som är mycket större än Sverige men som ändå har lyckats mycket bättre.

Det måste naturligtvis också vara bekymmersamt för er när vi tidigare här har diskuterat de 27 gemensamma reservationerna och de 75 yrkandena från den borgerliga alliansen för att förbättra handikappolitiken och när ni i varje fråga och på varje punkt som handlar om förbättringar säger nej. Och ni säger nej av skälet att det pågår så väldigt mycket arbete.

Samtidigt säger Elina Linna här i debatten att det händer för lite. Jag får inte detta att gå ihop. Jag hoppas därför att jag ska få ett lite bättre svar än vad jag har fått så här långt.

En fråga är rehabiliteringsområdet. Många av oss har varit inbjudna till olika debatter med handikapporganisationer. Där lyfter man fram just bristen på samverkan mellan olika myndigheter, bristen på finansiell samordning och bristen på rehabiliteringsåtgärder över huvud taget. Ett av våra förslag är just att det ska ske en ökad satsning på forskning om rehabilitering, att det ska tillföras mer pengar till rehabilitering och att det ska ske en ökad satsning just på att få till stånd den enskildes rättigheter att få rehabilitering i tid. Även där får vi nej.

Anf. 153 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Nu har Anne Marie Brodén inte rätt till någon ytterligare replik. Men jag funderar på om Anne Marie Brodén tycker att det är fel på vår lagstiftning när det gäller handikappolitiken.

Anne Marie Brodén var inte med på den resa som vi gjorde till Sydafrika. Det är sant att de har en väldigt bra lagstiftning. Men samtidigt har de väldigt stora svårigheter i verkligheten. Och jag tycker därför inte att det är rättvist att vi här jämför oss med dem. Men lagstiftningen är väldigt bra.

När det gäller den borgerliga alliansens 27 reservationer har Catherine Persson tidigare här också väldigt tydligt visat att ni inte har finansiering för alla dessa förslag. Det är sant att vi tycker att många av dessa förslag är bra, och det handlar om sådant som vi också jobbar med att förbättra för människor med funktionshinder. Men det ska finansieras också. Och med de skattesänkningar som den borgerliga alliansen föreslår – vi är inte riktigt säkra på summan, men det handlar om 50 miljard-

*Uppföljning av
Nationella hand-
lingsplanen för
handikappolitiken*

der och uppåt i alla fall – är det väldigt svårt att finansiera alla dessa förslag och få detta att gå ihop.

Anf. 154 ULRIK LINDGREN (kd) replik:

Fru talman! Tack, Elina Linna, för efterlysningen av regeringens förslag till exempel när det gäller LSS-utredningen. Det var välgörande att få höra den efterlysningen och att vi båda undrar vad regeringen egentligen sysslar med.

Frågan är också om Elina Linna delar Catherine Perssons åsikter och bedömningar när det gäller de handikappolitiska målen. Det som vi har hört hittills från regeringspartiet är att målen inte ska revideras och att tidsplanen inte heller ska revideras. Men ingen kan svara på om målen nås. Frågan är om Vänsterpartiet delar sin koalitionspartners bedömning att ingenting ska revideras men att ingen vet om målen kan nås. Om Elina Linna gör samma bedömning är frågan: Vilka initiativ kommer vi att få se i fråga om jättelika nappatag för att detta ska vändas och vi ska få reda på till att börja med var man befinner sig så att man kan ta sig till målet? Och vilka åtgärder och initiativ kommer vi att få se för att det ska vara någon realism i detta att man ska nå dessa mål till 2010?

Jag får återkomma när jag har fått svar på detta.

Anf. 155 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Det var inte lite som Ulrik Lindgren krävde av mig. Det kan verkligen kallas för jättelika nappatag. Men tyvärr kan jag inte bjuda på dessa jättelika nappatag, alltså att jag här skulle presentera de olika åtgärder som en ny regering, som eventuellt Vänsterpartiet finns med i, det vet vi inte, kommer att presentera efter valet. Jag tror för den delen inte heller att Ulrik Lindgren tror att man kan åtgärda allting på en gång. Eller har Ulrik Lindgren eventuellt ett åtgärds paket med de jättelika nappatag från den borgerliga alliansen som är finansierat och som kan presenteras här och nu från talarstolen, så att man kan nå tillgänglighetsmålen?

Anf. 156 ULRIK LINDGREN (kd) replik:

Fru talman! Om Elina Linna inte kan visa upp dessa nappatag kvarstår frågan om Elina Linna delar bedömningen att målen inte ska revideras, att tidsplanen inte ska revideras. Man har ingen åtgärd för att på ett trovärdigt sätt visa att målen nås till år 2010.

Jag har sagt – och jag har försökt vara ärlig på den punkten – att jag inte tror att de här målen nås till år 2010. Rent fysiskt kan vi inte trycka in alla dessa åtgärder under de återstående fyra åren – detta sagt med tanke på att så pass lite hänt under de sex första åren när det gäller den här planen.

Jag förstår inte varför inte också vänstersidan i den här debatten ärligt och öppet kan säga: Nej, det är inte rimligt att tro att vi under de fyra år som återstår kan visa upp detta. Det är egentligen vad Elina Linna säger. Hon har ju inte någon meny av nappatag att visa upp och inte heller sådana initiativ att det på ett trovärdigt sätt kan sägas att målen nås till år 2010.

Men hur är det då? Jag undrar om Elina Linna och Vänsterpartiet ska stå kvar vid den socialdemokratiska kulisspolitiken: Målen finns där, och

vi ska ha både dem och tidsplanen kvar. Men vi kan inte säga om vi når målen; det är helt omöjligt.

En allvarlig sak är att det på ett område som vi tidigare talat om går rakt bakåt. De framsteg som vi talat om och som finns under ett antal avsnitt på det här politikområdet gäller inte arbetsmarknadspolitiken. De funktionshindrades position på arbetsmarknaden har blivit sämre, som beskrivs i utskottsbetänkandet. Det är inte, som vi tidigare hört här, bara så att det nu är fler funktionshindrade som står utanför arbetsmarknaden jämfört med övriga befolkningen. Det har till och med blivit sämre, som det så sant sägs i utskottstexten.

Varför kan Elina Linna acceptera att det till och med sätts upp hinder för de funktionshindrade? Jag tänker då på medfinansieringen i sjukförsäkringen. Hur kan ditt parti acceptera att det blir svårare för de funktionshindrade på arbetsmarknaden?

Anf. 157 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Jag börjar med en sak som jag glömde i mitt förra svar till Ulrik Lindgren. Ulrik tog ju upp detta med tilläggsdirektiven när det gäller LSS och sade att det var förvånande att Vänsterpartiet var månt om att tilläggsdirektiven lämnas. Men vi var pådrivande i socialutskottet när det gällde att ta de här direktiven, så självklart är vi måna om att någonting händer där.

När det gäller målen och detta med att revidera tidsplanen och målen tror jag att det skulle framkalla väldigt mycket oro och besvikelse inom handikapporganisationerna om vi på det här stadiet sade att vi är helt säkra på att vi inte kommer att uppnå målen. Som Ulrik Lindgren också mycket väl vet har kommunerna och landstingen i dag mycket bättre ekonomiska förutsättningar än de hade i början av 2000-talet när det gäller att prioritera tillgänglighetsfrågorna. Utan att ha några exakta siffror kan jag säga att jag har en känsla av att det under det senaste året har hänt väldigt mycket i kommuner och landsting när det gäller tillgängligheten. Men det har varit trögt att sätta i gång med det här arbetet.

Självklart ska jag beröra också arbetsmarknadspolitiken. Det är bedrövt att funktionshindrade inte kommer in på arbetsmarknaden, så det är något som vi måste jobba med. Det är allas ansvar!

Anf. 158 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! Trots att jag fortfarande känner mig som lite av en nybörjare här i riksdagen har jag en del åsikter om olika handlingar och om handlingarnas roll och funktion. Egentligen är det kanske lite förmätet av mig – jag har förstått att det finns lite olika åsikter – att säga att jag ibland tycker att det är ganska rörigt.

Regeringens redovisningar till riksdagen är *ett* exempel. Jag tycker att regeringens redovisningar egentligen borde läggas till handlingarna utan att man petar i dem från utskottets sida. Alla motioner där frågor tas upp som berör ett ämne som finns med i en sådan här redovisning från regeringen borde, tycker jag, bilda ett separat betänkande i stället för att hanteras som en sorts kommentar och vidareutveckling av regeringens skrivelse.

Ibland använder regeringen sina rapporter till riksdagen till att smyga in politik. Självklart ska riksdagen reagera då. Men det tycker jag inte

ska ske genom att man petar och ändrar i handlingen på samma sätt som man gör med propositioner. Då är det ju klara och tydliga förslag. Jag menar att det vore bättre att ha ett separat betänkande. Men just i det här fallet tycker jag nog att regeringen i den här handlingen har betett sig på rätt sätt. Det är inte en handling där en ny politik presenteras.

Ibland när man lyssnar på debatter kan man tro att Miljöpartiet sitter med i regeringen. Det gör vi inte – inte ännu i alla fall. Därför har vi heller inget ansvar för hur regeringen hanterar de beslut som riksdagen fattar. Självklart bevakar vi och jagar regeringen så gott vi kan – detta för att den ska verkställa de beslut som vi har lyckats driva igenom oavsett om vi gjort det tillsammans med Socialdemokraterna eller med hjälp av några andra partier. Det betyder inte att vi för den skull är ansvariga för hur regeringen genomför saker, det vill säga hur regeringen regerar landet. Vårt ansvar stannar vid att vi medverkar till att beslut kommer till stånd i riksdagen.

Fortfarande finns det väldigt mycket att göra inom handikappolitikens område. Miljöpartiets mål är att människor som lever med funktionsbegränsningar i största möjliga mån ska kunna leva och delta i samhället som alla andra utan behov av stöd och hjälp. Vi strävar efter att alla hinder som begränsar den som har någon form av nedsatt funktion ska kunna tas bort. Vi tycker att det är först när detta inte är möjligt att åstadkomma utan en särskild stödinsats som en sådan ska sättas in. Vi hör väldigt tydligt från de funktionshindrade att möjligheten att leva ett självständigt liv har ett väldigt högt värde. Men visst behövs det mer än att man tar bort alla hinder!

Föräldrar till barn med funktionshinder anser vi ska erbjudas en kontaktperson som en insats inom området råd och stöd. En sådan kontaktperson skulle kunna samordna och hjälpa till med att alla berörda myndigheter samverkar för barnets och, naturligtvis, familjens bästa. Med ökade kunskaper om vad som är möjligt att åstadkomma ökar också chanserna till ett självständigt liv av hög kvalitet.

Vi tycker även att det är självklart att barn med funktionshinder ska ha samma rättigheter och frihet som andra barn när det gäller att välja skola. Alla skolor måste vara tillgängliga, även alla friskolor. Vi tycker att det måste ingå i ambitionerna om tillgänglighet till år 2010.

Det är bra att Ulrik Lindgren nämnde sin åsikt, att man även med ett regeringsskifte och med högerkartellen vid styret i Sverige förmodligen inte kommer att nå målen. Jag har samma uppfattning. Jag tror att oavsett regering kommer de mål som vi har satt upp inte att uppnås. Men för den skull vill vi inte revidera målen, utan vi vill flytta fram positionerna och tillsätta resurser därefter.

När det gäller funktionshindret elöverkänslighet inser vi att det där är så kostsamt att åtgärda att det inte är rimligt att generellt ha alla skolor i Sverige tillgängliga för människor med funktionshindret elöverkänslighet. I stället föreslår vi att staten tillhandahåller särskilda destinerade medel som kan användas för att elsanera och göra det möjligt för barnet att gå i den skola till vilken barnet självt väljer att förlägga sina studier.

Vi anser också att lärarna ska få den utbildning som behövs för att ha större möjligheter att lösa barnens problem och förstå de funktionshindrade så att en bättre undervisningssituation kan ordnas för barnen. Även i de fallen tycker vi att en särskild assistent inte är den bästa lösningen.

Vi ser ute i verksamheten i skolor hur undervisningssituationen blir mycket bättre när kompetensen finns hos den ordinarie personalen. Det är alltid så att särlösningar, även med stöd av assistenter, är en sämre lösning än att omgivningen är arrangerad så att man klarar sig på egen hand. Självständighet är alltid den bästa lösningen.

Ett av målen i handlingsplanen är En samhällsgemenskap med mångfald som grund. Som en del i arbetet med att nå det målet driver Miljöpartiet kravet på att staten ska rikta särskilda medel till handikapporganisationer så att de ska kunna arbeta med att öka andelen medlemmar med annan etnisk bakgrund än svensk. Där tycker vi att det finns mycket kvar att göra.

Den offentliga sektorn ska naturligtvis alltid vara en föregångare. Ulrik Lindgren och jag kommer från samma kommun. Man kan berätta hur problematiskt det kan vara. Vårt rådhus är k-märkt, och jag tror att det tog tre år att brottas med kulturmyndigheterna för att lösa de konflikter som fanns med de kulturbevarande myndigheterna. Det är ett problem när man ska funktionshindersanpassa offentliga byggnader som ofta är flera hundra år gamla, kulturmärkta och för vilka väldigt hårda regler gäller. Det kan vara väldigt knepigt att nå målen, och det tar tid.

Ändå tycker vi att den offentliga sektorn ska vara föregångare och att man där på alla nivåer anstränger sig för att öka till exempel andelen anställda med funktionshinder. Då är det särskilt viktigt, tycker vi från Miljöpartiets sida, att man med kraft försöker få funktionshindrade med annan etnisk bakgrund till den offentliga arbetsmarknaden. Det är en grupp som släpar efter inom den offentliga sektorn.

Ett annat mål i handlingsplanen heter Full delaktighet. Det förutsätter naturligtvis att man har full frihet att välja bostadsort och även bostad. Därför måste befintliga byggnader som på något sätt har begränsad tillgänglighet åtgärdas. Det är oerhört stora och omfattande insatser som behövs. Det är självklart att nybyggnation inte borde vara tillåten om den har begränsad tillgänglighet, men sådant händer tyvärr fortfarande i dag. Det tycker jag är skandalöst att man måste göra insatser direkt i ett nybyggt hus därför att det inte är tillgängligt.

Jag tror att en av våra ministrar brukar formulera sig som så att de flesta av de byggnader som vi ska använda de närmaste hundra åren redan är byggda. Jag har för mig att jag har hört det av någon av våra ministrar. Jag tycker att det är ett jättebra sätt att uttrycka hur oerhört långsiktiga och förutseende vi måste vara när det gäller infrastruktur av alla slag.

Att kunna gå på teater, att besöka en fotbollsarena, att kunna sitta på läktaren till en hockeyrink, att kunna välja vilket kafé man ska besöka eller att till exempel tv-programmen är textade är naturligtvis alla exempel på saker som är lika viktiga som, som någon tidigare nämnde, att kunna ta sig in i en vallokal på valdagen. Allt det här behövs, och mycket till, för att man ska nå full delaktighet.

En del tekniska lösningar som utgör stöd för *en* grupp med funktionshinder kan mycket väl bli ett utökat hinder för andra. Det klassiska exemplet, en fråga som jag har brottats med väldigt mycket under många år som ordförande i trafiknämnden hemma i min kommun, är kantstenar för synskadade som de behöver för att orientera sig efter men som de rullstolsburna helst vill avskaffa. Ett betydligt svårare problem är den stora

frihet – jag ser det nästan dagligen – som de nya bildmobiltelefonerna inneburit för dem som kommunicerar med teckenspråk. De har inte längre räckvidden hur långt man kan se, utan man kan kommunicera över hela världen. Det är en enorm utveckling, men samtidigt utestänger det väldigt många av dem som har problem med elsmog i vårt samhälle, och den gruppen ökar hela tiden.

I de flesta fall när det gäller sådana konflikter brukar man kunna hitta kompromisser. Men för dem som drabbas av ökade eleffekter på något sätt verkar det inte finnas några sådana. Man kan säga att för tillfället är det enda möjliga som finns att hitta rena områden där de kan vila ut så länge från det moderna samhällets påverkan. Jag ser att den här gruppen hela tiden växer, och jag tror att vi så småningom kommer att hitta tekniska lösningar även för dem. Men jag tror att det tar väldigt lång tid innan den gruppen kan få full delaktighet.

Att kunna resa som alla andra är inte möjligt för alla i dag. För en del kanske det heller aldrig kommer att vara det. Men jag tror att vi kan komma mycket längre. Jag träffade för några veckor sedan en person som reste med tåg i sin rullstol. Han var väldigt besviken på att han så ofta bara kunde resa vissa delsträckor med tåg. På en längre resa med flera byten var det nästan alltid någon delsträcka där han tvingades att ta färdtjänst i stället. Tåg är annars ett väldigt bra transportmedel för många med funktionshinder. Om vi alla hjälper till att öka tågresandet så att det blir ett större underlag, blir det även lättare för dem med funktionshinder att resa. Ju fler som tar tåget, desto bättre. Det tror jag att de flesta vinner på.

Därför vill jag passa på att nämna den värsta flaskhalsen i det svenska järnvägsnätet. Ingen annanstans i vårt land passerar så många tåg på en så kort sträcka med så långa restider som mellan Falun och Borlänge. Att dra ur proppen i den flaskhalsen och bygga ett dubbelspår skulle ge vetliga villkor för tågtrafiken. Det finns faktiskt de som på grund av ålder, funktionshinder eller som av helt andra skäl inte kan använda egen bil men som ändå både kan och vill leva ett självständigt liv. De borde inte diskrimineras så mycket i sitt resande som de diskrimineras i dag. En tågresa som enligt Banverket inte borde ta mer än 7 minuter i dag tar ofta 35 minuter med två tågmöten på en sträcka som inte är längre än 18 kilometer.

En del kanske tycker att jag är tjugig och att det kanske är en detalj som inte hör hemma i en debatt om den nationella handlingsplanen för handikappolitiken. Men det är först när man kommer ned på den praktiska vardagen i politiken som politiken egentligen blir intressant. Politiker använder väldigt många fina ord både när de talar och när de skriver, men det är först när man kommer in på de konkreta hindren för den som lever med någon form av begränsning i funktionsförmåga och hur vi politiker tänker hantera det som det blir intressant.

Den fysiska miljön i alla dess former men även den fysiska miljöns organisationslösningar – allt från trösklar som är i vägen till parfymer som kanske någon får andnöd av, tågperonger som inte fungerar, cyklar som är alldeles för tysta så att de överraskar den synskadade eller tidtabeller som är alldeles för snålt tilltagna så att de inte kan byta tåg så fort som alla vi andra – är sådant som faktiskt diskriminerar.

Man kan prata om funktionshinder och handikappfrågor hur länge som helst. Det finns mängder av konflikter mellan olika behov och intressen. Många är självklart väldigt svåra att lösa, och många ser jag inte ens en lösning på. Men från Miljöpartiets sida kommer vi att fortsätta med att jaga vilken regering vi än har efter valet i de här frågorna, för det finns så mycket att göra. Får vi möjlighet att regera tillsammans med någon efter valet är jag helt övertygad om att det kommer att synas på många sätt. Då är vi med och tar ansvaret också för utförandet, inte bara för besluten i riksdagen. Jag tror att det kommer att märkas bland annat i form av ett betydligt högre tempo och även ökade ambitioner när det gäller att nå de handikappolitiska målen och mål som vi vill flytta fram.

Men det, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 159 ULRİK LINDGREN (kd):

Fru talman! Jag behövde ett par minuter till eftersom vi igen har sett att vår värderade majoritet använder sig av lite systematik här med att påpracka oss ekonomibeskyllningar när vi inte längre har någon replikmöjlighet kvar. Jag kände mig tvungen att ta tillfället i akt.

Angående att inte ha pengar anvisar Kristdemokraterna generellt sett betydligt mer, och har gjort under många år, till den offentliga sektorn, till kommuner och landsting, än vad den socialdemokratiska regeringen har förmått att anvisa. Så är det även för 2007.

Sant är också att vi på vissa avsnitt har lägre ersättningar i de generella transfereringarna till enskilda inom socialförsäkringssystemet. Men det är ju fortfarande fråga om en generell välfärdspolitik. Men det är också en ärlighet som alliansen och Kristdemokraterna redovisar här, det vill säga att vi redovisar en öppen prioritering. Ja, vi sänker ersättningen något till den enskilde, men vi får ju därmed möjligheten att ge mer till en verksamhet som vi värderar som oerhört viktig. Ett exempel på det är att vi förmår att ge mer pengar till psykiatrins återrustande än vad majoriteten anvisar. Alliansen har lagt fram förslag om 5 miljarder mer till psykiatrin för att något bättre svara upp mot vad psykiatrisamordnaren Anders Milton värderar behövs.

Konkret angående en del av det som föreslås i reservationerna har vi föreslagit en lönebidragsutökning 2007. Det är klart att i år har vi inte pengar för det, så utmaningen står kvar att i höstens budgetarbete kunna peka ut att för 2007 ska vi finansiera detta.

Samma sak gäller hjälpmedelsgarantin. Det är inte så att vi sjösätter den på måndag – det har vi ingen möjlighet att göra – utan vi måste med trovärdighet i höstens budgetarbete redovisa finansieringen av den för nästa år. Och vi efterlyser fortfarande, som sagt, Hjälpmedelsutredningens förslag.

Anf. 160 ANNE MARIE BRODÉN (m):

Fru talman! Jag kan instämma i mycket av det som Ulrik Lindgren sade. Det är en lite trist debatteknik när man blir påhoppad och inte kan svara.

Jag bara tydligt lyfta fram att vi, precis som jag har sagt, lägger fram gemensamma borgerliga reservationer, 27 stycken, med många bra förslag. Vi ser naturligtvis också till att vi kommer att avsätta pengar beroende på när detta ska införas. Allt är nu inte heller pengar, men jag kan

ändå nämna några summor bara för att visa på vilka belopp det faktiskt handlar om, fru talman.

10 miljarder extra till kommuner och landsting när det gäller vård och omsorg, 10 miljarder extra när det gäller skolan och 5 miljarder till psykiatri är redan nämnt. Jag kan räkna upp många sådana satsningar som vi vill göra i alliansen, och vi vill göra det ganska så snart. Våra förslag är också väl genomtänkta. De handlar väldigt mycket om det som vi möter när vi pratar med handikapporganisationer, de saker som man pekar på där det finns uppenbara bekymmer.

Chaterine Persson glömde en sak när hon angrep oss när jag frågade om det här med hjälpmedel och hjälpmedelsavgifter, nämligen att många av de landsting som ligger sämst till och har de högsta avgifterna inte är borgerligt styrda landsting. Det är precis tvärtom de socialdemokratiskt och vänsterledda landstingen som leder den ligan och tar ut väldigt höga avgifter för till exempel hörapparater. Det är ett bekymmer i sig att debatterna inte riktigt hålls isär.

Anf. 161 CATHERINE PERSSON (s):

Fru talman! Nej, jag glömmer inte vilka landsting det är som har avgifter för vissa hjälpmedel och vilka landsting som inte har det. Jag glömmer inte heller vilka landsting det är som i dag styrs av Socialdemokraterna och en del tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet, till exempel Stockholms landsting och Skånelandstinget där man har sanerat friskt efter ett borgerligt styre. Det är klart att det ibland blir lite svårt att få pengarna att räcka till när man ska städa rätt rejält. För första gången på väldigt många år har Skånelandstinget ett positivt budgetresultat. Det är klart att då kan de också börja diskutera hur de ska använda de pengar som blir över när de har sanerat landstingsfinanserna.

Jag måste ställa en fråga, för det finns ju replikrätt. När man nu går upp för att förklara säger man: Nej, vi har inte pengar nu. Nej, det är inte så att något av de borgerliga partierna har pengar till en hjälpmedelsgaranti. Varför skriver ni då det i en reservation? Ni får det att framstå som att ni vill införa den i morgon och säger det till alla personer som har ett funktionshinder.

Jag kan inte se hur det skulle bli bättre för personer med funktionshinder om de fick en extra karensdag. Jag kan inte se hur det skulle bli bättre för personer med funktionshinder att man inte är beredd att ha rekryteringsbidrag till exempel. Man säger nej till plusjobben. Man är inte beredd att ta den kostnad som vi har i dag för läkemedel. Man vill ha en sänkt sjuklön. Jag skulle kunna ta hur många exempel som helst. Man har inte finansierat lönebidragsplatserna. Man skriver att man ska ta över ansvaret för daglig sysselsättning, som är på drygt 1 miljard. Det finns inte pengar för det heller.

Detta kan upplevas som påhopp, men det är faktiskt sanningen. Det går att läsa i de ekonomiska tabellerna. Vi kan fortsätta debatten här länge. Men läs era egna förslag! Det finns inte pengar till en del av det som ni har skrivit reservationer om, och det är på ganska många områden.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 13 §.)

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2005/06:SoU28
Inskränkningar i patientens rätt att använda elektronisk kommunikation
m.m. (prop. 2005/06:195).

*Inskränkningar i
patientens rätt att
använda elektronisk
kommunikation m.m.*

Anf. 162 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Fru talman! År 2002 var det en överläkare i Växjö som med stöd av den lagtext som fanns förbjöd en person som vårdades på den rättspsykiatriska enheten att ringa till andra än till sina bröder och sin advokat. Bakgrunden till beslutet var att patienten på ett alldeles ofattbart sätt hade trakasserat och förföljt olika personer. Innan han dömdes hade han ringt över 30 000 telefonsamtal. De allra flesta handlade om perverterad sexualitet och pedofili. Det var skrämmande, kränkande och minst sagt obehagligt för dem som hade fått samtalen.

Patienten fortsatte sitt ringande inne på kliniken. Och hur bra det var för själva vården kan var och en fundera kring – därav överläkarens förbud. Men efter en anmälan till JO från patienten blev läkaren prickad. I sin kommunikation med JO skriver verksamhetschefen och överläkaren att syftet med att begränsa rätten till telefonerandet bland annat hade varit att förhindra patienten att begå liknande brott som dem han var dömd för. JO:s kommentar till det är: ”Det är dock inte psykiatrins uppgift att förhindra brott, utan att ge patienterna adekvat vård och behandling.”

Man tar sig för pannan. Dessutom ställer man sig frågan: Hur ska adekvat vård kunna ges under den tid som en patient håller på att begå nya brott?

JO skriver också i samband med detta att lagstiftningen företar brister. Jo minsann, det kan man väl hålla med om. Därför är det bra att regeringen nu äntligen lägger fram ett förslag i den här frågan, att det efter flera års diskussioner nu blir ett förslag om inskränkningar i rätten till elektronisk kommunikation.

Från moderat sida beklagar vi att förslaget är så snävt utformat som det är i och med att det bara är vissa föremål som behandlas i lagstiftningen. Hur ska man på förhand kunna avgöra vilka föremål som kan vara till men för personalen, allmänheten eller patienten? Vissa patienter behandlas för tvångsmässiga beteenden, till exempel pyromani. Om personalen inte har möjlighet att begränsa deras användning av exempelvis cigarettändare, riskerar övriga patienter att utsättas för livsfara.

I augusti 2003 var det två kvinnor som förolyckades i en anlagd brand på rättspsykiatriska kliniken på S:t Sigfridsområdet. Den dåvarande psykiatrichefen och en landstingsdirektör har för detta åtalats för grova arbetsmiljöbrott och grovt vållande till annans död.

Den här förfärliga händelsen visar på ett väldigt tydligt sätt att både personalen och ledningen på rättspsykiatriska enheten riskerar att hamna i en moment 22-situation. Om de tar ifrån patienter tändstickor eller tändare riskerar de att åtalas. Om inte, riskerar de att åtalas för att inte ha garanterat säkerheten på enheten.

Det är förstås svårt att förutse vilka föremål som kan vara till men för patienterna, allmänheten och personalen. Därför måste lagstiftningen vara generell.

Att kunna göra inskränkningar för *en* person, som betänkandet föreslår, räcker egentligen inte. Personer som vårdas på rättspsykiatrisk enhet är inte vanliga, friska och rationella personer. De har en sjukdom.

Fru talman! Jag ska ge ett exempel: På en annan enhet i Sverige finns en kvinna som är oerhört manipulativ, så mycket att hon är belagd med särskilda restriktioner i så stor omfattning som nuvarande lagstiftning tillåter. Hon har trots det lyckats manipulera medpatienter i en ofattbar utsträckning när det gäller att låna deras telefoner, köpa telefonkort, beställa varor och allt man kan tänka sig. För att skydda henne själv, hennes medpatienter och personer utanför kliniken borde det vara möjligt att ha generella ordnings- och förhållningsregler, alltså inte bara för den enskilde utan generellt.

Detta kan mycket väl vara befogat inom psykiatrin, precis som inom kriminalvården.

Möjligen kan det i sammanhanget vara på sin plats att påpeka att de som vårdas på rättspsykiatrisk enhet faktiskt oftast har gjort sig skyldiga till mycket grova och svåra brott, så svåra att de, om vård inte hade utdömts, ofta hade fått ett mångårigt fängelsestraff.

Fru talman! Från moderat sida beklagar vi att regeringens förslag är så smalt och snävt. Det krävs en mer generell lagstiftning och vi föreslår därför att man tillsätter en utredning för att analysera hur en sådan ska kunna utformas.

För att vård ska kunna bedrivas ska inte den som ska få vården ha möjlighet att fortsätta att begå brott, vare sig med egna eller andras mobiltelefoner eller andra redskap. Vi beklagar att inte alla i den här kammaren delar den uppfattningen.

Jag yrkar bifall till den moderata reservationen.

Anf. 163 JAN EMANUEL JOHANSSON (s):

Fru talman! Magdalena Andersson berättade om en man som har ringt 30 000 samtal. Hon berättade också hur JO agerade i det fallet. Jag tycker att JO hade fel. Det ska inte kunna upprepas. Därför har regeringen lagt det här förslaget.

Vi har diskuterat den här frågan här i kammaren vid ett par tillfällen tidigare. Vi har över partigränserna varit överens om att vi måste komma fram med ett förslag som ger möjlighet att begränsa rättigheterna för intagna inom den psykiatriska tvångsvården att kommunicera med Internet och mobiltelefon.

Nu finns det här förslaget från regeringen. Det lever upp till de krav som vi har ställt.

Patienter inom den psykiatriska tvångsvården har kunnat fortsätta att terrorisera och hota människor som de har varit i kontakt med tidigare och nya människor som de förföljer och gör livet surt för. Det ska vi också stoppa.

Magdalena sade att det har tagit flera år för regeringen att ta tag i frågan. Det kanske var att ta i. Anledningen till att man inte har klarat av det här på en kafferast är att det innebär grova inskränkningar i den personliga integriteten. Det är grova inskränkningar i grundlagsskyddade rättigheter. Det måste man faktiskt ta viss hänsyn till. Det har man gjort. Därför har man inte kunnat göra detta på en kafferast.

När man ser på möjligheten att utsätta andra människor för hot genom elektronisk kommunikation och ställer det mot inskränkningarna i den personliga integriteten väger den enskilda medborgarens rättighet att inte bli utsatt för hot tyngre än den personliga integriteten för den som är tvångsvårdad på institution. Därför kommer det här förslaget.

Samhället måste kunna ingripa. Ingripandet betyder inte att man får agera på vilket sätt som helst. Det är farligt att slå blint och säga att det här ska gälla alla. Inte alla som finns inom psykiatrisk tvångsvård är människor som hotar eller försöker hota. Det finns människor som är tvångsintagna och som mår bra av att kunna fullfölja en kommunikation, att ha en dialog med sina föräldrar och att ha en dialog med sina barn för att kunna komma tillbaka till samhället och rehabiliteras.

Vi ska sätta in begränsningarna, men begränsningarna och inskränkningarna ska sättas in där de behövs. De ska inte slå blint. Det får inte bli kontraproduktivt ur ett behandlingsperspektiv. Det tycker jag är viktigt. Man måste ha fokus på lösningar, inte bara slå rakt över.

En reglering som begränsar patientens möjligheter att kommunicera måste vara rättssäker. Vi kan inte inskränka rättigheten att till exempel skriftligt kommunicera med sitt juridiska ombud, sin advokat. Vi får inte heller dra in rättigheterna för patienten att kommunicera med myndigheter – tillsynsmyndigheter och liknande. Vi kan heller inte dra in på rättigheten att kommunicera med internationella organ som har behörighet att ta emot klagomål från enskilda individer i Sverige.

Man kan fråga sig vem som ska kunna fatta det tunga beslutet att göra dessa inskränkningar i den personliga integriteten och dessa inskränkningar i grundlagsskyddade rättigheter. Jo, den person som besitter mest kompetens, det vill säga chefsläkaren, överläkaren eller annan person med liknande inriktning och spetskompetens på området.

Man måste kunna ompröva beslutet varannan månad. Det får inte bli så att man fattar ett beslut som rullar på år efter år. Det ska omprövas varannan månad. Inte heller det får bli en utdragen process. Det ska kunna gå ganska enkelt.

Vid varje tillfälle när de här inskränkningarna görs ska Socialstyrelsen underrättas. Den tvångsomhändertagna patienten ska kunna överklaga till domstol. Det är också en viktig sak.

Socialstyrelsen får uppdraget att utvärdera användningen av inskränkningarna. Man ska kolla konsekvenserna. Hur har det fungerat? Tillämpas det på samma sätt inom rättspsykiatrin som inom den psykiatriska tvångsvården? Lever det upp till förhoppningarna? Fungerar det? Var det rätt tillvägagångssätt?

Om det mot förmodan inte är det och man märker att det finns saker som behöver skjutas till får man ju agera efter utvärderingen. Jag och utskottet utgår ifrån att regeringen kommer tillbaka till utskottet med utvärderingen så att vi ser hur det har fungerat.

Sist, men inte minst, Magdalena: Du tar upp något som det har gått lite troll i. Det handlar om patienternas möjlighet att ha med sig saker som till exempel cigarettändare. Om patienten har ett föremål som man kan skada någon annan eller sig själv med eller ett föremål som inte gagnar rehabiliteringen finns det redan i det befintliga lagrummet möjlighet att ta ifrån patienten det föremålet.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

(forts. 14 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.58 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU21 Riksdagen i en ny tid

Punkt 1 (Riksdagens arbete med EU-frågorna – huvudbestämmelser i riksdagsordningen)

1. utskottet

2. res. 1 i motsvarande del (s)

I fråga om utskottets förslag, som innefattade förslag till ändring i riksdagsordningen, hade av Mikael Odenberg i första hand yrkats att den föreslagna lagändringen skulle genomföras genom ett enda beslut. För detta krävdes enligt riksdagsordningen kvalificerad majoritet. Uppnåddes inte erforderlig majoritet hade Mikael Odenberg i andra hand yrkat att den föreslagna ändringen i riksdagsordningen skulle antas i den ordning som gällde för grundlagsförslag, det vill säga att kammaren nu skulle anta ändringen såsom vilande och efter nästa val på nytt pröva förslaget.

Reservationen, som för bifall endast krävde enkel majoritet, kunde inte ställas mot utskottets förslag i en omröstning som gällde antagande av ändringsförslaget genom ett beslut. Propositioner skulle därför först ställas beträffande Mikael Odensbergs förstahandsyrkande. Om detta bifölls hade reservationen förfallit. Om förstahandsyrkandet avslogs skulle där- efter propositioner ställas i ett sammanhang beträffande Mikael Odensbergs andrahandsyrkande och reservationen.

Kammaren skulle först pröva Mikael Odenbergs förstahandsyrkande om att anta föreslagen ändring i riksdagsordningen genom *ett* beslut.

1. bifall till förstahandsyrkandet

2. avslag på detsamma

Om inte *minst tre fjärdedelar* av de röstande och *mer än hälften* av riksdagens ledamöter röstade ja, hade kammaren avslagit detta yrkande.

Votering:

140 för bifall till förstahandsyrkandet

147 för avslag på detsamma

2 avstod

60 frånvarande

Tredje vice talmannen konstaterade att mindre än tre fjärdedelar av de röstande och mindre än hälften av riksdagens ledamöter röstat för bifall.

Kammaren hade således avslagit Mikael Odenbergs förstahandsyrkande.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 45 m, 31 fp, 28 kd, 10 v, 17 c, 8 mp, 1 -

För avslag: 126 s, 7 fp, 10 v, 3 mp, 1 -

Avstod: 1 fp, 1 v

Frånvarande: 18 s, 10 m, 9 fp, 5 kd, 7 v, 5 c, 6 mp

Hans Backman, Anna Grönlund Krantz och Kerstin Heinemann (alla fp) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Kammaren skulle därmed pröva Mikael Odenbergs andrahandsyrkande om att såsom vilande anta föreslagen ändring i riksdagsordningen.

1. bifall till andrahandsyrkandet

2. res. 1 i motsvarande del (s)

Votering:

161 för bifall till andrahandsyrkandet

128 för res. 1 i motsvarande del (s)

1 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll Mikael Odenbergs andrahandsyrkande och antog därmed som vilande utskottets förslag till ändring i riksdagsordningen.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall till andrahandsyrkandet: 45 m, 38 fp, 28 kd, 20 v, 17 c, 12 mp,
1 -

För res. 1: 126 s, 1 v, 1 -

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 18 s, 10 m, 9 fp, 5 kd, 7 v, 5 c, 5 mp

Punkt 2 (Riksdagens arbete med EU-frågorna – tilläggsbestämmelser i riksdagsordningen)

1. utskottet

2. res. 1 i motsvarande del (s)

Votering:

161 för utskottet

126 för res. 1

2 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 44 m, 38 fp, 28 kd, 21 v, 17 c,
10 mp, 2 -

För res. 1: 125 s, 1 mp

Frånvarande: 18 s, 11 m, 9 fp, 5 kd, 7 v, 5 c, 5 mp

Avstod: 1 fp, 1 mp

Ulf Holm (mp) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 3 (Riktlinjer för riksdagens arbete med EU-frågor)

1. utskottet

2. res. 1 i motsvarande del (s)

Votering:

161 för utskottet

128 för res. 1

1 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 44 m, 37 fp, 28 kd, 21 v, 17 c, 12 mp, 2 -

För res. 1: 126 s, 1 m, 1 fp

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 18 s, 10 m, 9 fp, 5 kd, 7 v, 5 c, 5 mp

Punkt 4 (Ersättare som suppleanter i EU-nämnden)

Under denna punkt fanns endast utskottets förslag. Förslaget avsåg en ändring i riksdagsordningen. Av förslaget framgick att ändringen önska-
des bli genomförd med ett enda beslut.

För bifall därtill krävdes, i enlighet med 8 kap. 16 § andra meningen
regeringsformen, att *minst tre fjärdedelar* av de röstande och *mer än
hälften* av riksdagens ledamöter förenade sig om beslutet.

Enligt RO 5 kap. 4 § andra stycket skulle beslutet fattas genom omröst-
ning med omedelbar rösträkning.

1. bifall till utskottets förslag

2. avslag på utskottets förslag

Votering:

192 för bifall

97 för avslag

1 avstod

59 frånvarande

Tredje vice talmannen konstaterade att mindre än tre fjärdedelar av de
röstande röstat för bifall till utskottets förslag. Kammaren hade således
avslagit utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 28 s, 45 m, 39 fp, 28 kd, 21 v, 17 c, 12 mp, 2 -

För avslag: 97 s

Avstod: 1 s

Frånvarande: 18 s, 10 m, 9 fp, 5 kd, 7 v, 5 c, 5 mp

Catharina Bråkenhielm (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men marke-
rats ha avstått från att rösta.

Punkt 6 (Utskotten)

1. utskottet

2. res. 2 (s)

Votering:

144 för utskottet

134 för res. 2

11 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 44 m, 34 fp, 27 kd, 10 v, 17 c, 11 mp, 1 -

För res. 2: 126 s, 1 fp, 5 v, 1 mp, 1 -

Avstod: 1 m, 3 fp, 1 kd, 6 v

Frånvarande: 18 s, 10 m, 10 fp, 5 kd, 7 v, 5 c, 5 mp

Sten Lundström (v) anmälde att han hade yrkat bifall till mot. 2005/06:K5 som tillgodosetts genom res. 2.

Punkt 7 (Motionsbehandling)

Under denna punkt fanns endast utskottets förslag. Förslaget avsåg en ändring i riksdagsordningen. Av förslaget framgick att ändringen önskades bli genomförd med ett enda beslut.

För bifall därtill krävdes, i enlighet med 8 kap. 16 § andra meningen regeringsformen, att *minst tre fjärdedelar* av de röstande och *mer än hälften* av riksdagens ledamöter förenade sig om beslutet.

Enligt RO 5 kap. 4 § andra stycket skulle beslutet fattas genom omröstning med omedelbar rösträkning.

1. bifall till utskottets förslag

2. avslag på utskottets förslag

Votering:

290 för bifall

59 frånvarande

Tredje vice talmannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande och minst hälften av riksdagens ledamöter hade röstat för bifall.

Kammaren hade således bifallit utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 126 s, 45 m, 39 fp, 28 kd, 21 v, 17 c, 12 mp, 2 -

Frånvarande: 18 s, 10 m, 9 fp, 5 kd, 7 v, 5 c, 5 mp

Punkt 9 (Motionsrätt på skrivelser m.m.)

Under denna punkt hade föreslagits bifall till utskottets förslag och till res. 3 av Gustav Fridolin. Förslaget avsåg en ändring i riksdagsordningen. Av förslaget framgick att ändringen önskades bli genomförd med ett enda beslut.

För bifall därtill krävdes, i enlighet med 8 kap. 16 § andra meningen regeringsformen, att *minst tre fjärdedelar* av de röstande och *mer än hälften* av riksdagens ledamöter förenade sig om beslutet.

Reservationen, som för bifall endast krävde enkel majoritet, kunde inte ställas mot utskottets förslag i en omröstning som gällde antagande av ändringsförslaget genom *ett* beslut. Om detta bifölls hade reservationen förfallit.

Enligt RO 5 kap. 4 § andra stycket skulle beslutet fattas genom omröstning med omedelbar rösträkning.

1. bifall till utskottets förslag

2. avslag på utskottets förslag

Om inte *minst tre fjärdedelar* av de röstande och *mer än hälften* av riksdagens ledamöter röstade för bifall hade kammaren avslagit utskottets förslag till beslut.

Votering:

273 för bifall

16 för avslag

60 frånvarande

Tredje vice talmannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande och minst hälften av riksdagens ledamöter hade röstat för bifall. Kammaren hade således bifallit utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 125 s, 45 m, 37 fp, 28 kd, 20 v, 17 c, 1 -

För avslag: 2 fp, 1 v, 12 mp, 1 -

Frånvarande: 19 s, 10 m, 9 fp, 5 kd, 7 v, 5 c, 5 mp

Punkt 15 (Genomförandet)

1. utskottet

2. res. 4 (s)

Votering:

165 för utskottet

124 för res. 4

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 45 m, 39 fp, 28 kd, 21 v, 17 c, 12 mp, 2 -

För res. 4: 124 s

Frånvarande: 19 s, 10 m, 9 fp, 5 kd, 7 v, 5 c, 5 mp

Punkt 21 (Riksdagsordningen i övrigt, m.m.)

Under denna punkt fanns endast utskottets förslag. Förslaget avsåg en ändring i riksdagsordningen. Av förslaget framgick att ändringen önskades bli genomförd med ett enda beslut.

För bifall därtill krävdes, i enlighet med 8 kap. 16 § andra meningen regeringsformen, att *minst tre fjärdedelar* av de röstande och *mer än hälften* av riksdagens ledamöter förenade sig om beslutet.

Enligt RO 5 kap. 4 § andra stycket skulle beslutet fattas genom omröstning med omedelbar rösträkning.

1. bifall till utskottets förslag

2. avslag på utskottets förslag

Votering:

288 för bifall

1 för avslag

60 frånvarande

Tredje vice talmannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande och minst hälften av riksdagens ledamöter hade röstat för bifall. Kammaren hade således bifallit utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 126 s, 45 m, 38 fp, 28 kd, 21 v, 17 c, 11 mp, 2 -

För avslag: 1 mp

Frånvarande: 18 s, 10 m, 10 fp, 5 kd, 7 v, 5 c, 5 mp

Prot. 2005/06:133

1 juni

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU35 Sekretessfrågor

Punkt 1 (Sekretessbrytande regel vid misstanke om brott m.m.)

Yrkanden:

1. utskottet

2. utskottets förslag med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. 2005/06:K24 (v)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkterna 2–6

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU36 Förstärkt meddelarskydd för anställda i kommunala företag

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU22 Handikappfrågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU24 Uppföljning av Nationella handlingsplanen för handikappolitiken

Punkt 1 (Målen för handikappolitiken)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, m, kd, c)

Votering:

161 för utskottet

129 för res. 1

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 21 v, 12 mp, 2 -

För res. 1: 45 m, 39 fp, 28 kd, 17 c

Frånvarande: 18 s, 10 m, 9 fp, 5 kd, 7 v, 5 c, 5 mp

Punkt 6 (Nystart på tillgänglighetsarbetet)

1. utskottet

2. res. 5 (fp, m, kd, c)

Votering:

162 för utskottet

128 för res. 5

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 126 s, 1 m, 21 v, 12 mp, 2 -
För res. 5: 44 m, 39 fp, 28 kd, 17 c
Frånvarande: 18 s, 10 m, 9 fp, 5 kd, 7 v, 5 c, 5 mp
Gunnar Axén (m) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 7 (Tillgänglighet till lekplatser m.m.)

1. utskottet
2. res. 6 (fp, m, kd, c)

Votering:

161 för utskottet
129 för res. 6
59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 21 v, 12 mp, 2 -
För res. 6: 45 m, 39 fp, 28 kd, 17 c
Frånvarande: 18 s, 10 m, 9 fp, 5 kd, 7 v, 5 c, 5 mp

Punkt 9 (Förbättrad arbetssituation för funktionshindrade)

1. utskottet
2. res. 8 (fp, m, kd, c)

Votering:

161 för utskottet
129 för res. 8
59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 21 v, 12 mp, 2 -
För res. 8: 45 m, 39 fp, 28 kd, 17 c
Frånvarande: 18 s, 10 m, 9 fp, 5 kd, 7 v, 5 c, 5 mp

Punkt 12 (Medfinansieringsansvar)

1. utskottet
2. res. 11 (fp, m, kd, c)

Votering:

161 för utskottet
129 för res. 11
59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 21 v, 12 mp, 2 -
För res. 11: 45 m, 39 fp, 28 kd, 17 c
Frånvarande: 18 s, 10 m, 9 fp, 5 kd, 7 v, 5 c, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 164 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik:

Fru talman! Det här betänkandet gjordes inte på en kafferast, säger Jan Emanuel Johansson. Nej, det kan man väl säga. Det ärende jag aktualiserade handlade om en händelse i Växjö år 2002. På de fyra åren har man hunnit med rätt många kafferaster. Det går inte att påstå att regeringen har lagt ned någon möda på att det ska gå fort för att få en effektiv och bra lagstiftning. Det är en överdrift att säga något sådant.

Frågan är om det är grova inskränkningar i den personliga integriteten. Ja, det är det. Det är grova inskränkningar i personers integritet när man beslutar att beslagta vissa föremål för någon. Men det handlar faktiskt om människor som har begått oerhört grova brott, som har trakasserat, som har dödat, som har begått handlingar som vi har svårt att över huvud taget föreställa oss. Det är människor som om de inte blivit dömda till vård hade fått mångåriga fängelsestraff. Med de fängelsestraffen hade man fått acceptera inskränkningarna.

Jag skulle vilja veta vad Jan Emanuel Johanssons uppfattning är: Vem är viktigast i det här fallet, de som är utanför institutionen eller patienten? Vem är viktigast att värna i detta fall?

Anf. 165 JAN EMANUEL JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag kan börja bakifrån: Om jag skulle försöka vara rolig kunde jag säga åt Magdalena att efteråt begära att få ut vad som har skrivits så att hon kan ta del av mitt tal igen. Jag var i mitt anförande väldigt tydlig just med att poängtera att när man väger rätten för människorna utanför institutionen att inte bli utsatta för hot, att inte bli utsatta för något lidande på grund av en tvångsplacerad patient, gentemot den tvångsintagnes personliga integritet, rätten att till exempel få ha en mobiltelefon, väger det väldigt tungt. Därför kommer det här förslaget. Det hade jag redan svarat på.

Du pratar om att vi inte skulle ha jobbat för att få fram en effektiv lagstiftning. Jag tror att det blir väldigt svårt att finna någon regering i något land som inte eftersträvar en effektiv lagstiftning. Däremot hade det självklart varit lättare att göra det på ett snabbt sätt, till exempel på en kafferast.

Du pratar om det hemska i att dessa människor utsätts för hot. Vem skulle säga emot dig? Det finns ingen. Vi kan bara stå och nicka åt varandra när du debatterar på det sättet. Det är klart att vi vill göra någonting åt det, och nu har det kommit ett förslag. Vi kan vara glada tillsammans.

Anf. 166 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik:

Fru talman! Om Jan Emanuel Johansson och hans partikamrater nu tycker precis som vi moderater, att människor ska kunna skyddas från sjuka personer och att de sjuka personerna ska kunna få den vård de behöver under erforderlig tid, men att man under den tid man får vård inte ska kunna begå nya brott, är det konstigt att man lägger fram ett betänkande som är bra i vissa delar men som inte räcker till. Det är för tunt.

Inskränkningar i patientens rätt att använda elektronisk kommunikation m.m.

Det ger möjligheter att belägga en enskild person med restriktioner när det gäller elektroniska kommunikationsmedel. Men en manipulativ, beräkande person har förmågan att lura av sina medpatienter till exempel cigarettändare som de har haft med sig från permissioner och som han sedan använder för att tulta eld omkring sig därför att han älskar att se elden. Den situationen löser man inte på det här sättet.

Det är det vi talar om. Det är bra att man inskränker rätten till mobiltelefonanvändning, kanske för att ladda ned barnpornografi, ringa och hota andra människor och så vidare. Det är bra att man gör det. Men man måste också se till helheten. Man måste lära av de exempel som vi har fått från olika enheter.

Det var inte länge sedan vi i socialutskottet gemensamt var på Sätters sjukhus på den rättspsykiatriska enheten och fick klart för oss att ett av de stora bekymren just på Säter med den lagstiftning vi har i dag är cigarettändare, där man inte har möjlighet att göra inskränkningar generellt sett. Då kan det bli väldigt stora bekymmer.

Det är synd att inte regeringen, och inte heller Jan Emanuel Johansson, har förstått detta.

Anf. 167 JAN EMANUEL JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Med all respekt för Magdalenas breda kompetens, långa erfarenhet och engagemang är jag rädd att hon blandar ihop saker.

När det för det första gäller elektronisk kommunikation har vi nu lagt fram ett förslag som ska hindra att personer som upplevs som hotfulla använder sådan. Chefsöverläkaren, den duktigaste vi har, kan se om det finns risk för att en person skulle kunna vara hotfull eller på något sätt skada människor utanför genom elektronisk kommunikation, och vi har sett till att det ska kunna stoppas.

För det andra pratar vi om cigarettändare. När det gäller sådant som man kan skada andra med, till exempel en penna, någonting helt anorlunda, finns det sedan långt tidigare ett lagrum. Jag kan läsa upp det som står i 21 §, punkt 5: ... får en patient inte inneha sådan egendom som kan skada honom själv eller någon annan eller vara till men för vården eller ordningen på vårdinrättningen.

Det är väldigt öppet och väldigt brett, så där finns det inget som helst tvivel om att man kan beslagta cigarettändare eller andra saker som en person skulle kunna skada sig själv eller andra med. Där måste vi också göra en skillnad mot det förslag som gäller den elektroniska kommunikationen, med all respekt.

Anf. 168 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Det är inte länge sedan vi här i kammaren debatterade och diskuterade införandet av säkerhetsansvariga i psykiatrin. Då som nu ligger fokus på det som jag menar är en inte oväsentlig men ändå begränsad del av psykiatrin, det vill säga farlighet, våld och brott. Det finns därför all anledning att i dagens debatt betona att psykisk ohälsa inte är lika med vålds- och brottsbenägenhet.

Men det finns situationer då psykisk sjukdom och oftast missbruk samverkar till att brott begås och våld utövas.

Inom rättspsykiatrin har det påtalats att det finns behov av att få möjlighet att begränsa användandet av elektronisk kommunikationsutrust-

ning, såsom mobiltelefoner, Internet och e-post. Trots att det inte funnits ett lagstöd har kliniker ändå omhändertagit mobiltelefoner med mera med hänvisning till att det funnits risker för tredje man eller att behandlingen har försvårats. Det har beskrivits här tidigare.

Den lagstiftning som nu föreslås införs och som Vänsterpartiet ställt sig bakom är en balanserad produkt som tar hänsyn både till patientens rättssäkerhet och behov av behandling samt till säkerheten för tredje man.

För Vänsterpartiet har det varit viktigt att lagförslaget kan garantera patientens säkerhet. Därför välkomnar vi att förslaget om konfiskering av elektronisk utrustning ska ske på individuell basis, vara tidsbegränsat och kunna överklagas. De personer som omfattas av lagen är människor som på olika sätt tvångsvårdas inom psykiatrin och därigenom redan är utsatta för en allvarlig inskränkning av den personliga integriteten. Men när sjukdomen innebär risk för att begå nya brott eller när behandlingsmöjligheterna försvåras måste det finnas en laglig möjlighet att förhindra detta.

Det finns patientorganisationer som med all rätt pekat på risken med att inskränka möjligheten att kommunicera, och det är synpunkter vi tagit på allvar och menar att vi vägt samman i denna proposition. Men vissa reaktioner från rättspsykiatrin har skrämt oss. Man menar där att det borde vara möjligt att göra generella omhändertaganden av mobiltelefoner, det vill säga att vi på generella grunder skulle inskränka människors möjlighet till kommunikation med omvärlden – en rättighet som är en grund i varje demokratiskt samhälle.

Sådana uttalanden menar jag också ger en viktig signal om att vi på nationell nivå inte bara kan ägna oss åt införandet av restriktioner när vi debatterar eller lägger förslag. Därför har Vänsterpartiet motionerat om en nationell handlingsplan för psykiatrin som tar ett betydligt bredare grepp om behoven och utvecklingen inom psykiatrin. För låt oss än en gång påminna oss om att det är stora skillnader mellan rättspsykiatrin och psykiatrin i allmänhet. Det är framför allt rättspsykiatrin som vi här nu debatterar.

För Vänsterpartiet har det också varit viktigt att användningen och konsekvenserna av tvångsåtgärderna utvärderas. I utvärderingsuppdraget ingår bland annat att studera om det finns skillnader i hur reglerna tillämpas för patienter som genomgår psykiatrisk tvångsvård respektive rättspsykiatrisk vård. Den första redovisningen av utvärderingen beräknas vara färdig vid halvårsskiftet 2008.

Fru talman! Jag vill avsluta med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 169 GUNNAR NORDMARK (fp):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation 2. Jag vill också instämma lite grann i det Elina Linna sade, att psykiatri i första hand inte är rättspsykiatri. Det handlar många gånger om söndriga trasiga människor som mår mycket dåligt och är i stort behov av samhällets stöd och hjälp.

Det vi diskuterar här är i dag möjligheten till begränsning av elektroniska kommunikationsmedel inom rättspsykiatrin. På varje rättspsykiatrisk klinik sitter ett antal personer som har gjort sig skyldiga, i många

Inskränkningar i patientens rätt att använda elektronisk kommunikation m.m.

fall, till mycket grova brott riktade mot person. Det finns ingen anledning här att gå in på vilken typ av brott detta är, men jag tror att de flesta av oss förstår det.

De sitter på våra rättspsykiatriska kliniker för att de har bedömts som så pass sjuka att de inte kan dömas till fängelse. Om de hade dömts till fängelse hade de i fängelse eller på kriminalvårdsanstalt omgivits av generella restriktioner. Jag tror att det framstår som självklart för de flesta medborgare utanför denna kammare varför de hade gjort det. Det är för att skydda medborgarna i samhället från brott. Det är för att skydda personal och medintagna och skapa en säkrare situation inne på anstalterna. Och de flesta av oss tycker att detta är befogat.

De som sitter på våra rättspsykiatriska kliniker har dömts till att sitta där och få vård i stället för att sitta på kriminalvårdsanstalt. Det är logiskt att samma säkerhet, samma inskränkningar som man vidtar för att skydda människor från dem som har dömts till grova brott och sitter i fängelse, råder inne på de rättspsykiatriska klinikerna.

Om man lyssnar på vad företrädare för den rättspsykiatriska professionen säger efterlyser de i många fall just generella restriktioner. Och de har goda skäl till detta. Det vi talar om är i många fall manipulativa, hotfulla människor som om det finns till exempel mobiltelefoner eller datorer inne på klinikerna kommer att se till att de skaffar sig tillgång till dessa. Man kan sedan med hjälp av dem fortsätta sin brottsliga verksamhet, den som vi alla här har sagt att vi ska försöka förhindra. Och vi ska försöka skydda våra medborgare så gott vi kan.

Inom rättspsykiatrin är många överens om att det förslag som ligger i dag inte räcker. Det hade behövts ett generellt förbud, en möjlighet att införa ett generellt förbud. Jag beklagar att det har tagit så lång tid att komma från ord till handling här. Den proposition som regeringen lade fram var starkt försenad trots att man visste om behovet av att ha den här typen av restriktioner och trots att man hade lovat att det skulle komma betydligt tidigare. Under den tiden har vi kunnat se hur personer som sitter på våra rättspsykiatriska kliniker har kunnat fortsätta begå brott, har kunnat använda mobiltelefoner som hjälp när de ska rymma och så vidare.

Vi befinner oss nu i en situation där vi tyvärr förlorar ytterligare ett antal år innan vi kan införa ett generellt förbud som behövs för att vi ska kunna förhindra brottslighet, för att vi ska kunna ha en effektiv vård och för att personal och medpatienter ska kunna ha en godtagbar säkerhet. För de flesta utanför denna kammare kan jag försäkra att det inte vore ett konstigt beslut.

Jag kan också säga som liberal att det är mycket allvarligt att inskränka människors personliga frihet, integritet och möjlighet att kommunicera med andra. Vi har i det här samhället uppfattningen att i vissa situationer för vissa personer som är farliga för samhället och för andra människor kan man fatta detta allvarliga beslut och ta sig denna rätt. Det borde man kunna göra oavsett vilken påföljd man dömts till vid ett grovt brott.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 2 juni.)

15 § Utvecklad utsläppshandel för minskad klimatpåverkan

Prot. 2005/06:133

1 juni

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2005/06: MJU15
Utvecklad utsläppshandel för minskad klimatpåverkan (prop.
2005/06:184).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 2 juni.)

16 § Miljöansvaret i Antarktis

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2005/06: MJU22
Miljöansvaret i Antarktis (prop. 2005/06:179).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 2 juni.)

17 § Miljöklassning av alternativa motorbränslen m.m.

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2005/06: MJU28
Miljöklassning av alternativa motorbränslen m.m. (prop. 2005/06:181).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 2 juni.)

18 § Åtgärder för att stärka kundernas ställning på energimarknaden

*Åtgärder för att stärka
kundernas ställning på
energimarknaden*

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2005/06: NU18
Åtgärder för att stärka kundernas ställning på energimarknaden (prop.
2005/06:158).

Anf. 170 ULLA LÖFGREN (m):

Fru talman! I det här betänkandet behandlar vi regeringens förslag i propositionen 2005/06:158 om åtgärder för att stärka kundernas ställning på energimarknaden.

Våren 2001 anmodade utskottet regeringen att skyndsamt utreda och komma med förslag på ett sanktionssystem gentemot de nätägare som inte uppfyller regelverkets krav när en konsument vill byta elleverantör. När nu regeringen äntligen, efter fem år, återkommer till riksdagen deklarerar man att inget sanktionssystem behövs. Jag kan bara konstatera att den borgerliga alliansen vidhåller att ett sådant system skulle stärka

kundernas ställning och att regeringen har svikit kunderna på den här punkten.

Även när det gäller frågan om ett centralt anläggningsregister sviker majoriteten kunderna. Ett register skulle, enligt vår uppfattning, förbättra marknads funktion och snabba upp leverantörsbyten.

Fru talman! När det gäller den borgerliga alliansens krav på att preliminärdebiteringar ska försvinna har regeringen inte heller föreslagit någon lösning. Regeringen hävdar att det kommande kravet på månadsvis avläsning kan leda till att preliminärdebiteringarna blir sällsynta. Vi delar inte den optimismen utan vill att regeringen anmodas att återkomma med ett förslag som löser problemet med preliminärdebiteringarna helt. Då skulle vi också få mer läsbara räkningar från vårt elbolag.

Fru talman! Vi moderater tillsammans med Kristdemokraterna anser slutligen att det är viktigt att tydliggöra statens syn på naturgasen. Naturgas är ett fossilt bränsle med tillhörande miljöstörande utsläpp. Därför bör den varken ersätta kärnkraft eller vattenkraft. Däremot kan den ha en roll att fylla när det gäller att ersätta andra fossila bränslen med ännu värre miljöegenskaper. Vi tycker dock inte att staten ska engagera sig i ekonomiskt stöd till en utbyggnad av infrastrukturen för naturgas. Naturgasen ska få växa på egna meriter. Det är upp till energibolagen att avgöra vad de vill satsa på. Samtidigt är det också viktigt att konstatera att naturgasen, givet sina miljömässiga och energimässiga förutsättningar, inte ska ges andra villkor än övriga energiformer på den svenska marknaden.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 171 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Äntligen är det vår tur. Vi har stundtals ganska hårda debatter i vårt utskott. Det kan gälla kärnkraftens vara eller icke vara, kriminaliseringen av våra karteller, regionalpolitikens utformning och så vidare. Och det är som det ska vara. Regeringspartiet med sina stödtrupper försöker driva igenom regeringens politik, och vi i oppositionen har ofta ganska kritiska synpunkter på dessa förslag och egna idéer om hur saker och ting ska göras.

Men ibland tycker jag att det rullar på lite väl enkelt, som i detta fall med den viktiga frågan om att stärka energikundernas ställning på marknaden. Här måste vi slå larm. Vi har vid upprepade tillfällen under ett antal år fattat beslut om att regeringen ska återkomma med ett förslag om ett sanktionssystem för de företag som inte låter sina kunder bryta upp från sin leverantör i tid. Det ska helt enkelt bli böter för de elföretag som inte släpper sina kunder i tid. Det övergår mitt enkla förstånd att Socialdemokraterna både i regeringen och här i riksdagen så tjurskalligt vägrar att efterkomma riksdagens fattade beslut och beställning.

För att förbättra konkurrensen inom elmarknaden är det absolut viktigt att vi ökar rörligheten och konkurrensen för att därmed kunna pressa priserna nedåt. Ett centralt anläggningsregister underlättar också detta förfarande. Men majoriteten i denna kammare stretar emot.

Ni i majoriteten är naturligtvis fria att fatta detta beslut, vilket ni nu är på väg att göra, men hävda inte mer i debatten att ni står på konsumenternas sida, för det gör ni inte.

Lägg här till den proposition som drevs igenom i vintras om leveranssäkra elnät. Där kan man förledas att tro att det blev bättre för kunderna, men så är inte fallet i praktiken. Summan av den kardemumman är att bolagen i slutändan avgör om de vill ge ersättning eller ej, och den enskilda kunden får då gå till domstol för att få sin sak prövad. Det är mer och mer tydligt att Socialdemokraterna inte prioriterar denna fråga alls så som den förtjänar, tyvärr.

Vi har genom åren motionerat ett antal gånger, så också nu, om att vi måste ge Konkurrensverket effektivare verktyg och en mer aktiv roll när det gäller konkurrensövervakningen av energimarknaden.

När vi byter regering till hösten är detta enligt min mening en av de allra viktigaste frågorna att ta itu med direkt.

Fru talman! Vi står bakom alla mycket välskrivna reservationer från Folkpartiet men yrkar bifall endast till reservation 1.

Anf. 172 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! Tyvärr visar det föreliggande betänkandet att Socialdemokraterna knappast har någon större respekt för Sveriges folkvalda församling, det vill säga riksdagen.

Vi kristdemokrater menar att elmarknaden inte fungerar fullt ut därför att konsumenterna inte på ett tillfredsställande sätt kan byta elleverantör. Det är kanske den enskilt viktigaste uppgiften för politikerna att lösa för att upprätthålla förtroendet för elmarknaden.

Av dessa skäl har riksdagen inte en gång utan två gånger begärt att regeringen ska återkomma med ett förslag rörande sanktionssystem gentemot de nätägare som inte uppfyller regelverkets krav vid byte av elleverantör.

Nu har det gått fem år sedan utskottet våren 2001 anmodade regeringen att skyndsamt utreda förutsättningarna för ett effektivt sanktionssystem och lägga fram de förslag till lagändringar som krävs för ett snabbt införande.

När regeringen nu slutligen återkommer till riksdagen i frågan gör man bedömningen att ett sanktionssystem i nuläget inte behövs.

Fru talman! Den redovisning som regeringen lämnar i propositionen ger inte oss kristdemokrater någon anledning att ändra vår uppfattning i denna fråga. Enligt vår uppfattning är det viktigt både utifrån principiella grunder och för att stärka elkundernas ställning på marknaden att regelbrott kan resultera i sanktioner. Regeringen måste förstå respektera denna åsikt när den också delas av en majoritet av riksdagens ledamöter.

Fru talman! Sedan mitten av 1990-talet har en rad uppköp och sammanslagningar ägt rum som har bidragit till att begränsa konkurrensen på energimarknaden. Vi kristdemokrater anser att konkurrensmyndigheten måste bli hårdare i sin granskning av elmarknaden.

Det är vår uppfattning att det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som gör detta möjligt.

Dessutom begränsas konkurrensen av att överföringskapaciteten mellan de nordiska länderna inte är tillräckligt utbyggd. En bättre integrerad nordisk marknad skulle gynna konkurrensen genom att de största bolagens dominans skulle bli mindre på den större marknaden.

Regeringen måste därför enligt vår uppfattning prioritera frågan om överföringskapaciteten mellan de nordiska länderna.

Fru talman! Slutligen anser Kristdemokraterna att naturgasnätet bör byggas ut i den utsträckning som naturgasen är kommersiellt gångbar och kan bära sina egna investeringar. Naturgasen kan spela en viktig roll under en period då andra mer skadliga fossila energikällor kan ersättas med naturgas. Regeringen måste dock säkerställa att investeringarna inte försenas av onödigt långa handläggningstider på Energimyndigheten.

Fru talman! Jag står självklart bakom alla kristdemokratiska reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1.

Anf. 173 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Nu går det lite snabbare. Tidigare i dag gick det långsammare. Åsa Torstensson kunde därför inte stanna kvar, och därför får jag ta den här debatten också.

Är det någonstans på något område där man ofta hör att kunden suckar, är irriterad eller tvivlar på sina egna möjligheter att förstå hur marknaden fungerar eller hur man kan påverka priser och så vidare så är det på energimarknadsområdet. För att kunden bättre ska kunna göra medvetna val och ha möjlighet att påverka hur man väljer behövs det bättre redskap. Det är delvis det som behandlas i detta betänkande.

Det finns tre reservationer som Centerpartiet ställer sig bakom i detta betänkande, och de har just till syfte att ge kunden bättre redskap och förbättra konkurrensen.

Det handlar om att snabbt kunna byta leverantör. Och då tror vi att det är viktigt att det inrättas ett sanktionssystem mot de nätägare som inte uppfyller kraven i regelverket vid byte av elleverantör. Då borde det vara på tiden att detta sker eftersom riksdagen begärde det redan för fem år sedan som vi hörde här.

För att också kunna ge kunden snabb information och skapa bättre konkurrens på elmarknaden och möjliggöra snabbare leverantörbyten kan ett nationellt anläggningsregister vara en väg att gå som vi vill pröva.

Den tredje åtgärden är att komma åt de svårförståeliga preliminärdebiteringarna eftersom det ibland kan dröja månader från avläsning och tills den slutliga avställningsfakturan levereras. Det är knappast rimligt att ha det på det sättet. Det bästa och mest rimliga är att preliminärdebiteringen avskaffas och att elleverantörerna debiterar den faktiska förbrukningen.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 174 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Härondagen diskuterade näringsutskottet konkurrensfrågor. Vi var då överens om att god konkurrens är nödvändig för att konsumenterna ska få varor och tjänster av god kvalitet och till ett bra pris. Vi var också överens om att det är viktigt hur reglerna ser ut på om- och avreglerade marknader, att detta är viktigt för att nya företag ska kunna

utvecklas och att inträdesproblemen på marknaden blir så små som möjligt för nya och små företag.

Hur är det med elmarknaden? Längre har de övriga partiernas attityd till elmarknaden varit att den fungerar i huvudsak bra, trots att elmarknaden närmar sig oligopol och att det omfattande kors-och-tvårs-ägandet i hög grad måste försvåra konkurrensmyndighetens kontroll. Hur ska vi till exempel kunna få klarhet i om bolagen har manipulerat priserna, apropå dagens debatt? Björn Karlsson menar att han har belägg för det.

De flesta nya hus byggs med eluppvärmning trots att det redan 1980 gavs löfte om att detta skulle förbjudas. Man kan få intrycket att Vattenfall och därmed också övriga elproducenter bestämmer över regeringen och inte tvärtom.

Det är viktigt att stärka kundernas ställning på energimarknaderna. Men de förslag som läggs fram i den här propositionen angriper inte de stora problemen på elmarknaden utan är bara spridda försök att lappa och laga i ett dåligt fungerande system.

Jag anser att en oberoende utredning bör tillsättas med syfte att lämna förslag om en riktig reformering av elmarknaden. Dagens svenska elmarknad domineras av ett fåtal aktörer, och prissignalerna till hushållskunderna under högladdningstid är svaga.

Ett grundläggande problem med dagens elmarknad är att konsumenterna kan teckna avtal med fast pris på leverans av el, oavsett vad effektpriset är vid ett visst tillfälle. Detta innebär i praktiken att konsumenterna har möjlighet att handla effekt gratis.

En följd av detta är att elvärmen vid högladdningstid slukar hälften av den el som konsumeras. Detta medför i sin tur att priserna på spotmarknaden blir mycket höga och att priset på el höjs generellt och för alla konsumenter, inklusive den elintensiva industrin.

Denna struktur har alltså gjort att många elkunder betalar ett överpris för den el som de förbrukar men att miljöstyrningen på elmarknaden ändå blir svag och att styrningen mot en effektiv elanvändning blir i det närmaste obefintlig.

Jag anser att det är nödvändigt att elmarknaden omformas till en effektmarknad.

Behovet av en effektreserv kan kopplas till det faktum att elmarknaden inte fungerar tillfredsställande. Dagens elmarknad bidrar till att elproducenterna trots ett högt pris får svårt att finansiera en kapacitetsutbyggnad. Genom att reformera elmarknaden i den riktning som jag har föreslagit skulle behovet av att hålla en stor effektreserv bortfalla.

Det finns problem kring nätanslutningar för småskaliga anläggningar i elproduktion. Det gäller för både solceller och vindkraft. Det har bland annat uppmärksammats i en rapport från Elforsk. I rapporten visas att det inte finns några tekniska hinder för att bygga solcellsanläggningar som levererar all producerad el direkt till nätägaren. Däremot är kostnaden för inmatningsabonnemanget i förhållande till intäkterna så hög att små installationer där man levererar all producerad sol till en nätägare i dag skulle gå med förlust, oavsett vad kostnaden är för uppförandet av solcellsanläggningen.

Det är viktigt att komma till rätta med det här. Vi vill ju att ny, modern teknik ska få genomslag. Då måste det också finnas reella möjligheter att leverera el till nätet. Därför tycker jag att regeringen borde till-

Åtgärder för att stärka kundernas ställning på energimarknaden

sätta en utredning med uppgift att se över de här problemen och föreslå åtgärder för att lösa dem.

Införandet av en obligatorisk månadsvis mätning av el är enligt min mening ett steg i rätt riktning. Det borde dock genomföras snabbare och ha en tydlig inriktning mot realtidsmätning. Genom att ställa krav på att de mätare som installeras även klarar minst timvis mätning eller att de på ett enkelt sätt kan uppgraderas till att klara detta kan man minimera risken för att under en lång tid framöver binda sig vid ett system för månadsvis mätning.

Till sist, fru talman: Naturgas – eller fossilgas, som det ju är – är en icke uthållig energikälla som förr eller senare måste avvecklas. Därför är det enligt min uppfattning inte acceptabelt med omfattande investeringar i dyr infrastruktur för naturgasdistribution, fossilgasdistribution. En stor utbyggnad av fossilgasnätet är inte förenlig med de av riksdagen beslutade klimatmålen. En sådan utbyggnad skulle nämligen innebära att de svenska klimatgasutsläppen drastiskt ökade.

Enligt min mening bör regeringen även mer aktivt än tidigare väga in klimataspekter, särskilt förenligheten med uppsatta klimatmål, vid tillståndsprovning av naturgasprojekt enligt miljöbalkens och naturgaslagens bestämmelser.

Anf. 175 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s):

Fru talman! Vi behandlar nu NU18 om åtgärder för att stärka konsumenternas ställning på elmarknaden med mera.

Utskottets majoritet delar regeringens bedömning att kunderna ska ha både nät- och elhandelsavtal för att förenkla leverantörsbyten. Dessutom föreslås förkortad tid för leverantörsbyten.

Då det gäller leverantörsbyten och sanktionssystem har Energimyndigheten och Energimarknadsinspektionen nyligen gjort en analys av elleverantörsbyten – hur försenade de blir och om de görs i tid.

Enligt uppgifter som jag har fått sker 93 % av alla leverantörsbyten inom avtalad tid. Samma analys visade främst på två orsaker till att byten inte genomförs i tid: dels att anläggningens ID saknas eller är felaktig, dels att kundens identitet saknas eller är helt felaktig. Det är olika kund i nät- respektive elavtal i företagets register. Detta är orsaken till att leverantörsbyten inte görs i tid. Därför tycker vi att vi inte behöver införa något sanktionssystem just nu. Vi anser att den möjligheten redan i dag finns i lagstiftningen när det gäller sanktionssystemet. Man kan också utdöma ersättning för att det inte görs i tid.

Frågan om ett nationellt anläggningsregister har vi i utskottet diskuterat ett antal gånger. Vi har kommit fram till att vi inte ska ha ett anläggningsregister. Däremot är det känt för alla att Svensk Energi har påbörjat ett arbete i denna riktning med en energimarknadens informationsväxel. Detta register är mer omfattande än vad den statliga utredningen om detta föreslagit. Det här har upphandlats under våren 2006, så just nu har Svensk Energi upphandlat detta system. Avsikten är att aktörerna kan börja ansluta sig i slutet av år 2007. Från och med den 1 juli 2008 beräknas hela systemet vara i drift.

Med detta anser vi att det inte är staten som ska äga det här registret utan Svensk Energi och leverantörerna. Vi tror att vi med detta kommer att få ett bra anläggningsregister och att detta kommer att fungera bra.

En annan viktig fråga som också tas upp i propositionen och som har tagits upp av tidigare debattörer är den om månadsvis avläsning. Våren 2003 meddelade regeringen sin avsikt att från och med juli 2009 införa krav på månadsvisa elmätningar för samtliga elkunder.

Utskottet framhöll sin uppfattning, att detta skulle innebära en betydande satsning för att stärka konsumenternas ställning på elmarknaden. Utskottet har inte ändrat uppfattning i frågan. Att gå från krav på årliga elmätningar till krav på månadsvisa elmätningar kan dels bidra till pressade elpriser, dels lösa effektbalansproblemen. Månadsvisa mätningar är enligt utskottets uppfattning bra för de flesta kunder och ett viktigt led i effektiviseringen. Med månadsvisa avläsare kommer man även bort från det stora orosmomentet preliminär debitering. Vi i utskottsmajoriteten anser att det vi nu genomfört är tillräckligt, och det som vi beslutat ska vara genomfört senast år 2009.

Fru talman! Om elprissättningen vill utskottet anföra följande: Sedan avregleringen år 1996 sätts elpriset på en konkurrensutsatt marknad. Priset för elenergi utgörs i huvudsak av en rörlig del samt i vissa fall av en mindre fast kostnad. Nätavgiften å andra sidan är reglerad enligt ellagen, och Energimarknadsinspektionen utövar tillsyn över skäligheten i avgiften.

Som utskottet tidigare anfört innebär det att bolagen har höga fasta kostnader som inte påverkas av mindre variationer i eldistributionen.

Av detta skäl har utskottet tidigare framhållit att det faller sig naturligt att en stor del av nätavgifterna är fasta.

Utskottet anser att det nuvarande systemet har fungerat på ett tillfredsställande sätt. Samtidigt är utskottet medvetet om att detta traditionella elprissättningsystem inte helt uppmuntrar till eleffektivisering, eftersom en stor del av nätavgiften utgörs av en fast avgift.

Utskottet ser därför gärna att regeringen vidtar lämpliga åtgärder för att få i gång en process mot ett system med enbart rörligt elpris.

Fru talman! I flera motioner tas frågan upp om en utbyggnad av naturgasnätet i Sverige. Utskottet vill med anledning av dessa motioner anföra följande. Riksdagen och utskottet har vid flera tillfällen tagit upp att naturgas ska byggas på sina egna meriter samt att statsmakten inte ska bidra med stöd. Utskottets majoritet har samma ståndpunkt nu som tidigare.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till näringsutskottets förslag i betänkande 2005/06:18 samt avslag på samtliga reservationer.

Anf. 176 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Som småbarnsförälder vet man hur det är att ha ett bråkigt, grinigt, trotsigt barn hemma, en treåring eller en femåring. Jag tror att Nils-Göran känner till det också. Jag trodde dock inte att samma sak skulle gälla här i Sveriges riksdag som hemma. Men så förefaller det vara när det gäller att göra som riksdagen har bestämt två gånger under ett antal år, fem år, och återkomma med ett bötesystem för elleverantörer som inte sköter sig.

Jag har en mycket enkel fråga och en följdfråga, för jag är rädd för vad svaret blir: Vilken politisk instans står över riksdagen?

Anf. 177 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Fru talman! Om Eva Flyborg hade lyssnat på vad jag sade skulle hon ha hört att det redan i dag finns möjligheter att utnyttja sanktionsbestämmelser. Den möjligheten finns redan i dag enligt lag. Vi behöver inte några fler sanktionssystem för att bötfälla nätägare som inte gör det de ska göra. Jag sade också att 93 % av alla byten sker i dag vid rätt tillfälle. Det är ungefär 7 % som inte görs rätt. Det beror många gånger på att det är fel identitet. Man har alltså ingen anläggnings-ID. Man har inte fått det, och man uppger felaktiga uppgifter. Vi tycker inte att man då behöver införa något ytterligare sanktionssystem än det vi har i dag.

Anf. 178 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Nu känner jag igen mig hemifrån på morgnarna på den tid då min son var tre år och trotsig – det är en känd tidsperiod. Det var inte detta jag frågade om.

Jag får inte svar på min fråga över huvud taget. Jag frågade vilken politisk instans står över riksdagen. Jag får svara själv eftersom Nils-Göran Holmqvist inte kan sin samhällskunskap från skolan. Det är lite synd, men vi får påminna honom. Det är riskdagen, det finns ingen över riksdagen.

Då är följdfrågan: Varför gör ni inte som riksdagen har bestämt?

Dessutom kan jag tillägga något i sakfrågan. Nils-Göran Holmqvist nämner 93 %. Vi får kolla upp om det stämmer. Det är väldigt få som över huvud taget byter. Av det lilla antalet – det är tyvärr väldigt få som gör det – kan det vara en hög procentandel. Det kan det mycket väl vara, men det säger absolut ingenting.

Återigen, fru talman, min fråga: Vilken politisk instans står över riksdagen? Följdfrågan: Varför gör ni inte som det högsta politiska organet, det vill säga riksdagen, har bestämt? Är ni i trotsåldern?

Anf. 179 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Fru talman! Det är kanske Eva Flyborg som är i trotsåldern. Jag tänker inte svara på det sätt som Eva Flyborg vill att jag ska göra.

Självklart är riksdagen det högsta beslutande organet. Riksdagens majoritet har icke gett regeringen det här uppdraget, utan det är en minoritet som har gjort det. Men det är riksdagen som ger regeringen i uppdrag att göra det här. Så det faller på sin orimlighet.

Det är ungefär 30–35 % som i dag gör leverantörsbyten. De andra, som inte gör det, är rätt nöjda med sin leverantör i dag.

Anf. 180 LENNART BEIJER (v):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkan-det. För tids vinnande kan jag säga att jag ställer mig bakom vad Nils-Göran Holmqvist sade i sitt anförande.

Men jag har två punkter som jag vill ta upp särskilt. Den ena gäller avläsningsfrekvens och elräkningar. Där är vi alla intresserade av att få månadsvis mätning. Vi vill förebereda för timvis mätning. Allt detta gör vi naturligtvis för att öka kundens möjligheter att påverka sin elräkning och kanske också få en effektivare elanvändning.

Men det finns grupper i samhället som inte alls gillar det som vi håller på med. Den grupp som vi kallar för elöverkänsliga drabbas även av

detta därför att fjärravläsning av mätare inte var inte någonting så enkelt som vi kanske trodde. Det finns alltför många som drivs från hemmet därför att avläsningstekniken gör att man får in magnetiska fält i bostäder. Det hade vi inte tänkt oss.

Därför tycker jag att det är bra att vi i betänkandet tar upp frågan och att vi helt enkelt ser till att nätbolagen möjliggör att de elöverkänsliga personer som inte klarar av det här mätsystemet får undantas ifrån den sortens mätning. Det innebär att man skriver avtal om att ändå få in uppgifterna till nätföretaget.

Jag vet om att efter mycket diskussioner har vi kommit framåt i denna fråga. Jag tror att samtliga elbolag är medvetna om situationen. Jag tror att Vattenfall är först ute. Det har rätt så många kunder som de ska utföra mätning på. Det är bra att vi i betänkandet gör regeringen uppmärksam på att man ska se till att elbolagen kan undanta de elkunder som är utsatta i det här fallet.

Den andra frågan gäller elprissättningen. Nils-Göran tog upp frågan lite grann. Jag var på någon sorts debatt och information häromdagen. Det var många industrier och olika elbolag representerade där. Det handlade väldigt mycket om eleffektivisering. Det finns en grupp företag i det här landet som går under namnet eleffektivitetsföretag. De visar väldigt tydligt att det finns möjligheter att effektivisera – upp till 25 terawattimmar el handlar det om – genom att använda elen effektivare och genom att spara el.

Frågan är hur det ska gå till. De själva vill naturligtvis ha åtgärder som gör att vi konsumenter, företagare eller vem det nu är ökar vårt intresse och engagemang för att minska elanvändningen och öka effektiviteten. Dagens elpriser gör ju att vi alla är ganska intresserade av att vara effektivare när vi använder el.

Däremot har vi naturligtvis en väldigt stor grupp som är små konsumenter av el och som har jämförelsevis ganska höga nätavgifter för den el de använder. Att få dem med på att vara effektivare med elanvändningen är svårt.

Därför har frågan kommit upp om man trots allt skulle börja titta på möjligheten att göra om dagens system med fasta och rörliga avgifter till ett system med enbart ett rörligt elpris gånger antalet kilowattimmar. Dels skulle elspecifikationerna bli bra mycket enklare, dels skulle konkurrensen öka på olika håll i elbranschen. Men framför allt skulle många fler människor helt plötsligt bli väldigt motiverade att inte använda mer el än man behöver och se till att ha den mest effektiva utrustningen.

Det här kan naturligtvis vara en stor förändring. Vi är ju vana vid att betala fasta avgifter för att klara kapitalkostnader. Det här är ett system som används på många olika områden. Men kanske vore det bra att få ett sådant här system i ett läge där vi vill prioritera elsparande. Det innebär naturligtvis att elleverantören får betala till nätägaren och att vi som konsumenter vet och bryr oss om hur mycket av priset som utgörs av nätkostnad, kostnad för själva eltillförseln, och så vidare. Det skulle också innebära fler byten av elleverantörer och naturligtvis också en ökad konkurrens.

Fru talman! Vi är väldigt nöjda med detta betänkande och vill alltså yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

*Åtgärder för att stärka
kundernas ställning på
energimarknaden*

Anf. 181 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationerna 9 och 15, vilket jag glömde i mitt förra anförande.

Sedan kan jag inte låta bli att kommentera Nils-Göran Holmqvist, som tänker sig att de som inte byter elbolag inte gör det därför att de är rätt nöjda med sin leverantör. Den undersökningen skulle jag vilja se. Det kan ju också vara så att det inte är så stor skillnad på de erbjudanden som elleverantörerna ger, så att det inte lönar sig att göra så mycket mer än att kontakta sin elleverantör för att omförhandla sitt avtal men att det inte lönar sig att byta.

Anf. 182 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Jag tänker inte använda mina hela två minuter, kan jag trösta församlingen med. Jag måste dock korrigera Nils-Göran Holmqvist, som jag tror redan har insett sanningen när han har tittat i kansliets papper. Självklart är det så att tillkännagivanden kan man bara göra när man har en majoritet av riksdagen bakom sig, vilket vi alltså hade vid de här två tillfällena i riksdagen.

Men det kanske var en liten freudiansk felsägning, som vi är ganska vana vid här i riksdagen. Socialdemokraterna har uppfattningen att om inte Socialdemokraterna själva är med på något gäller det liksom inte riktigt. Det är möjligt att riksdagen fattar beslut men att det egentligen inte är något som man måste genomföra. Så det var nog en freudiansk felsägning tror jag, fru talman. Men rätt ska vara rätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 2 juni.)

19 § Forskning och ny teknik för framtidens energisystem

Föredrogs

näringsutskottets betänkande 2005/06:NU19

Forskning och ny teknik för framtidens energisystem (prop. 2005/06:127).

Anf. 183 ANNE-MARIE PÅLSSON (m):

Fru talman! I en proposition till riksdagen har regeringen lagt upp riktlinjerna för framtidens energiforskning. Vältaligt, men framför allt mångordigt, beskrivs hur forskningen ska vara utformad. Där listas också vilka frågeställningar som ska tas upp. Allt är reglerat i minsta detalj, och över detta aktstycke vilar Energimyndigheten och ytterst regeringen, ty i propositionen slår man fast att all forskning ska samlas under en hatt, det vill säga myndigheten Energimyndigheten.

Vi har från Moderaternas sida ingenting emot att man satsar på energiforskning. Energi har tvärtom blivit en viktig resurs, kanske den allra viktigaste, i världens ekonomier. Vi har heller inget emot att regeringen föreslår att forskningen ska ges ökad långsiktighet – tvärtom. I den hårdare kampen om energiresurser behövs ny kunskap och nya energikällor som kan användas för att tillgodose vårt framtida behov av energi. Och

forskning är långsiktig. Den passar lika lite in i kvartalskapitalismen som den gör hos de fyraåriga politiska konjunkturcyklerna.

Forskning är också, till skillnad från utredningar och politiska arbeten, förutsättningslös. Forskaren vet var han börjar, men han vet mycket sällan eller aldrig vart forskningen bär i slutändan.

Men allt detta vill regeringen nu upphäva. Forskningen på energiområdet ska kunna kategoriseras och fösas in i olika fällor, och den som bestämmer detta är alltså regeringens eget organ Energimyndigheten.

Det är mot detta som vi vill invända från Moderaternas sida. Vi menar att det är djupt olyckligt att Energimyndigheten ensam ska finansiera och ansvara för forskning på energiområdet. Energimyndigheten är en myndighet som ska övervaka och kontrollera konkurrensen på energimarknaden. Det är det uppdrag som Energimyndigheten getts av regeringen och ytterst av det svenska folket, och förhoppningsvis utförs det på bästa sätt, fast man har ju anledning att undra efter dagens rapporter från professor Björn Karlsson.

Energimyndigheten ska därför inte både finansiera forskningen på energiområdet och övervaka konkurrensen på energimarknaden. Det är en sammanblandning av roller som är mycket olämplig – ja, i själva verket en garanti för att ingen av uppgifterna kommer att utföras på ett fullgott sätt.

Och, fru talman, hos myndigheten finns inte heller den vetenskapliga nyfikenhet eller kreativitet som krävs för forskning. Administrativ klåfingrighet eller kraven på snabba och tydliga resultat är inte alls bra för att uppmuntra forskning, inte ens på energiområdet.

Nej, låt Energimyndigheten göra det som man förhoppningsvis är bra på – övervaka konkurrensen – och låt forskningens resurser tas om hand av de spelare som bäst förstår forskarvärlden och bäst kan bedöma forskningens kvalitet, det vill säga forskningsråd, vetenskapliga institutioner och inte minst våra universitet.

Jag tror inte heller på toppstyrning, fru talman. Jag tror inte på styrning alls vad gäller forskning. Saker blir inte bättre av att de stöps i samma form. Jag är därför övertygad om att alla vinner på att det råder konkurrens också om forskningsresurser inom området energiforskning. Då menar jag inte konkurrens från forskarnas sida, utan jag menar konkurrens från bedömarnas sida. Jag tror att det är en stor fördel att forskningsansökningar kan bedömas av mer än en spelare, det vill säga Energimyndigheten. Olika anslagsgivare skapar konkurrens vad gäller ansökningarnas kvalitet. Det ger också den enskilda forskaren mycket större möjlighet att få en allsidig bedömning av sina idéer. Men detta, fru talman, tror inte regeringen, i vart fall inte vad gäller energiforskning. Ivern att lägga alla resurser i en hatt kan jag inte tolka som annat än ett uttryck för regeringens svårtyglade önskan om styrning och kontroll.

Fru talman! Kommer ni ihåg den gamla historien om Ford? Det gick att få den i alla färger så länge som den var svart. Osökt gick mina tankar till den anekdoten när jag läste vad regeringen hade att säga om framtidens energiforskning i propositionen 2005/06:127.

Saker blir inte bättre för att de bara finns i en form, och de blir inte bättre för att de bara finns i en färg. Då får vi enfald snarare än mångfald, med allt vad det innebär. Mångfald skapar konkurrens, skapar kreativitet

och ger plats för olika uppfattningar. Den berikar debatten och gör oss och samhället rikare.

Fru talman! Med dessa ord ställer jag mig bakom samtliga moderata reservationer i betänkandet, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 6 under punkt 5.

Anf. 184 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Regeringen målar upp en vision om omställningen till ett hållbart energisystem och menar att strategin för den fortsatta avvecklingen av kärnkraften ingår i denna vision.

Folkpartiet motsätter sig kärnkraftsavvecklingen och accepterar därmed inte denna strategi, vilket vi har motionerat om. Vi menar att omställningen av energisystemet ska syfta till att minska den klimatpåverkan, övriga miljökador och hälsokador som energisektorn ger upphov till. Att minska användningen av fossila bränslen är ett viktigt medel för att uppnå detta. Att minska användningen av fossil olja och naturgas är dessutom fördelaktigt av ekonomiska och säkerhetspolitiska skäl, eftersom tillgångarna är knappa och ofta finns i politiskt instabila regioner. Se exemplet med Ryssland och naturgasen senast.

Att avveckla kärnkraften är varken nödvändigt eller önskvärt. Tvärtom försvårar det minskningen av fossila bränslen. Fokuseringen på att avveckla kärnkraften har dessutom lett till en osund fokusering på att minska elanvändningen. Att minska elanvändningen kan inte vara ett självändamål. Man måste i stället se till den totala energianvändningen och dess konsekvenser för klimat, miljö och hälsa.

Regeringen anför att kärnkraft – fission – ska uteslutas ur energiforskningen. Det kan vi inte heller acceptera. Vi anser att kärnkraft bör ses som en energikälla bland andra och menar att även den har en utvecklingspotential som bör tas till vara.

I dag byggs ca 200 kärnkraftsreaktorer i världen, varav en i vårt nordiska grannland Finland. De börjar redan prata om nästa reaktor.

I Tyskland som tidigare beslutat att avveckla sin kärnkraft har inflytelserika politiker börjat fundera på att ompröva detta beslut. EU-kommissionen anser att man inte kan eller ska utesluta kärnkraft ur Europas framtida energiförsörjning. Kärnkraft är alltså inte någon teknik som är på väg ut.

Fru talman! Energiforskning kommer att vara ett väldigt viktigt område för att säkra en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling i Sverige. Svensk basindustri är energikrävande. En säker och kostnadseffektiv energiförsörjning och energianvändning är på lång sikt viktig för den svenska konkurrenskraften.

Sverige har väldigt goda förutsättningar för energiproduktion med mycket liten miljöpåverkan. Kombinationen vattenkraft, kärnkraft och en, i förhållande till övriga Europa, stor tillgång till biomassa gör att vi har goda möjligheter att vara nettoexportörer av energi. Även detta är motiv för att satsa på en väl fungerande och effektiv energiforskning. Sverige har också erkänt skickliga forskare inom det här området.

Vi anser dock, liksom föregående talare, att propositionen präglas av en övertro på politisk detaljstyrning av forskning och forskningsområden. Vi kan inte se varför man till exempel ska ta ställning till politiskt olika temaområden inom forskningen, speciellt inte om man lägger upp lång-

siktiga program för forskningen. Det kan i stället ge låsningar som allvarligt hämmar en rörlighet inom forskningsområdena.

Vi anser att det huvudsakliga politiska ansvaret i stället ligger i att ta ställning till strukturen på forskningsfinansieringen och uppföljningen. Vi anser att energiforskning i huvudsak bör behandlas som forskning på andra områden och ser inte behovet av en separat proposition om just energiforskningen.

Fru talman! Mycket av energiforskningen har bedrivits utanför de etablerade vetenskapliga strukturerna, främst styrt av Energimyndigheten. För att säkerställa att de medel som satsas på detta används effektivt är det viktigt med en ordentlig utvärdering. Vi kräver förstärkta insatser för utvärdering av just denna forskning.

Fru talman! Jag önskar inte förlänga debatten ytterligare. Jag står bakom alla våra reservationer men yrkar bara bifall till reservation nr 1.

Anf. 185 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! Socialdemokraterna saknar kännedom om hur kreativ och banbrytande forskning kommer till.

I den proposition som ligger till grund för föreliggande betänkande förefaller regeringen tro att snabba forskningsresultat kan uppnås genom stark statlig styrning. Det är min och Kristdemokraternas uppfattning att hård politisk styrning mer än något annat riskerar att strypa forskningen när forskarna ser sig tvungna att följa en viss inriktning som den politiska majoriteten står bakom.

Fru talman! Kristdemokraterna tror att energiforskningen är ett av de viktigaste instrumenten för att möjliggöra en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling. Endast genom att bejaka tekniska framsteg och avancerad forskning kan den framtida energiförsörjningen lösas på ett sätt som uppfyller högt ställda krav på miljö och säkerhet. Kristdemokraterna är därför positiva till att betydande resurser satsas på energiforskning. Just därför är det så beklagligt att regeringen presenterar en proposition som är så innehållslös på förslag. En betydande del av propositionen upptas av meningslös retorik och otydliga förslag.

Fru talman! Samtidigt som propositionen styr den statliga forskningen hårt saknas paradoxalt nog tydliga krav på utvärdering av forskningens kvalitet. Kristdemokraternas åsikt är förstås att all statligt finansierad forskning måste uppfylla högt ställda krav. Grundforskningen ska vara av hög akademisk kvalitet och vara internationellt gångbar. Statlig finansiering av mer tillämpad forskning ska, enligt vår uppfattning, ha som tydligt syfte att underlätta kommersialisering av forskningsresultat.

Fru talman! Propositionens vision för omställning av det svenska energisystemet saknar koppling till den verklighet som Sveriges riksdag borde hålla sig till. I visionen ingår till exempel en fortsatt avveckling av kärnkraften. Som vi ser det finns det i dag inga realistiska alternativ som inom överskådlig framtid kan ersätta denna kärnkraft. Kärnkraften bör därför tillåtas att vara kvar och utvecklas så länge högt ställda krav på säkerhet garanteras. Enligt vår uppfattning bör utgångspunkten snarare vara att minska den klimatpåverkan och de övriga miljö- och hälsoskador som energisektorn kan ge upphov till. Att minska användningen av fossila bränslen kan vara ett viktigt medel för att uppnå detta.

Fru talman! Graden av konkretion i regeringens proposition höjs något genom att man föreslår ett så kallat energiråd. Rådet ska ledas av ett statsråd som därigenom ska styra energiforskningen. Vi kristdemokrater vill återigen inte att energiforskningen ska styras politiskt. Förslaget måste därför avslås av riksdagen.

Fru talman! Slutligen slås man av att regeringen inte har satt upp mätbara mål för sin egen energipolitik. Det är förstås ett smart sätt att i framtiden slippa konstatera att politiken har misslyckats. Icke desto mindre anser vi kristdemokrater att regeringen bör ha mål för sina insatser inom energiforskningen och energiutvecklingen.

Jag står självklart bakom alla kristdemokratiska reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 5.

Anf. 186 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 8.

Målet för forskning, utveckling och demonstration på energiområdet ska vara att bygga upp vetenskaplig och teknisk kunskap och kompetens inom universiteten, högskolorna, instituten, myndigheterna och näringslivet. Det är kunskap som behövs för att genom tillämpning av ny teknik och nya tjänster möjliggöra en omställning till ett långsiktigt hållbart energisystem i Sverige och utveckla teknik och tjänster som svenskt näringsliv kan kommersialisera i Sverige och på andra marknader.

Då är det bland annat angeläget att förbättra riskkapitalförsörjningen. Energiområdet är alldeles särskilt eftersatt då det gäller tillgång på riskvilligt kapital för investeringar i tidiga kommersiella skeden. Insatserna för tillförsel av sådant riskkapital ska därför ges högre prioritet.

Dessutom bör Energimyndigheten få ett tydligare uppdrag att stödja kommersialisering av idéer och forskningsresultat på energiområdet.

För närvarande finns det 28 kompetenscentrum. Fem av dem är verk samma inom energiområdet med stöd av Energimyndigheten. Det här är en samverkansform som bör vidareutvecklas. I dessa delar är jag överens med propositionen.

Med anledning regeringens förslag om energipolitiska insatser på klimatområdet, och när det gäller bilateralt och multilateralt samarbete kring Kyotoprotokollets flexibla mekanismer tycker Miljöpartiet att det är angeläget med en vetenskaplig granskning av dessa projekt och deras effekter. Det har ibland framförts kritik mot kvaliteten på de här insatserna.

Vidare anser vi att dessa projekt inte får ha lägre kvalitet än vanliga biståndsprojekt. De måste ha en bra kvalitetsgranskning. Därför tycker vi att Sidas delaktighet i projekten och i utvärderingen av dem viktig.

Fru talman! Jag anser att riksdagen ska agera för att Vattenfall ska minska sina koldioxidutsläpp och inte investera i ny kolkraft eller brun-kolkraft. Företagets projekt kring koldioxidseparation och förvaring anser jag inte legitimerar planerna på att bygga nya kolkraftverk. Denna teknik kan i bästa fall användas på framtida kolkraftverk – inte på dem som byggs i dag. Därför kan den tekniken inte få ned koldioxidutsläppen från kolkraftverk som byggs i dag eller som finns i dag.

När det gäller kravet på laxtrappor anser jag att alla regleringsföretag ska bygga laxtrappor eller andra fungerande vandringsvägar vid alla

dammar och kraftverk så att fisken kan vandra fritt. Det gäller också Vattenfall.

Solenergens stora potential när det gäller energiförsörjningen och omställningen av energisystemet måste tillvaratas. Regeringen bör tillsätta en utredning med uppgift att föreslå åtgärder som leder till en snabbare och mer långsiktig utbyggnad av solvärme i Sverige. Utredningen bör bland annat hämta intryck från det arbete som bedrivs i Österrike och Tyskland på detta område.

Jag tycker också att det finns behov av att analysera effekterna av den omfattande utbyggnad av värmepumpar som skett under de senaste åren. Antalet värmepumpar i det svenska energisystemet har under flera år ökat markant. Detta kan få konsekvenser för effektförbrukningen i samband med mycket kallt väder. Värmepumparna dimensioneras för att klara husets värmebehov under större delen av eldningssäsongen, men de klarar normalt inte att täcka hela värmebehovet under de kallaste dygnet. Värmebehovet måste då täckas av tillsatsenergi, vanligen genom en elpatron som finns installerad i systemet. Nettoeffekten på den totala effekt- och energianvändningen vid kall väderlek av den ökande användningen av värmepumpar borde därför få en analys.

Anf. 187 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s):

Fru talman! Vi behandlar nu NU19, *Forskning och ny teknik för framtidens energisystem*.

I propositionen framläggs riktlinjer för de fortsatta långsiktiga energipolitiska insatserna kring forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering på energiområdet. Förslagen syftar till en ökad forskning och koncentration av resurserna samt till en ökad ambitionsnivå när det gäller att omsätta resultaten från forsknings- och utvecklingsinsatserna på energiområdet i kommersiella produkter som kan bidra till såväl omställning till ett hållbart energisystem som Sveriges ekonomiska tillväxt. Propositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, Centerpartiet och Vänsterpartiet.

Utskottets ställningstagande redovisas under följande sex rubriker i betänkandet: Utgångspunkter för insatserna, Inrättandet av ett energiutvecklingsråd, Verksamhetens inriktning och mål, Kommersialisering på energiområdet, Energimyndighetens roll och Internationell samverkan. Jag tänker inte kommentera alla dessa sex områden utan bara göra nedslag på några av dem.

Fru talman! Propositionen tar sin utgångspunkt i en vision för omställningen av energisystemet. Enligt utskottsmajoritetens uppfattning är omställningen till ett hållbart energisystem nödvändig för att Sverige ska kunna uppfylla gjorda åtaganden, till exempel beträffande utsläpp av växthusgaser. Även avvecklingen av kärnkraften anser utskottet vara en av grunderna i omställningsarbetet. I likhet med regeringen menar utskottet därför att de allmänna energipolitiska målen, strategin för den fortsatta avvecklingen av kärnkraften, det övergripande målet för de långsiktiga energipolitiska insatserna, klimatpolitiken, miljöpolitiken samt arbetet inom oljekommissionen utgör viktiga led för visionen att ställa om energisystemet till vad som är långsiktigt hållbart.

Fru talman! Det andra område som jag tänker kommentera är området Verksamhetens inriktning och mål.

Hösten 2004 fastställde riksdagen att två övergripande, separata men samverkande, mål ska gälla för de långsiktiga energipolitiska insatserna. Enligt vad som då beslutades är målet för de långsiktiga energipolitiska insatserna att bygga upp sådan vetenskaplig och teknisk kunskap och kompetens inom universiteten, högskolorna, instituten, myndigheterna och näringslivet som behövs för att genom tillämpning av ny teknik och nya tjänster möjliggöra en omställning till ett långsiktigt hållbart energisystem i Sverige, samt att utveckla teknik och tjänster som genom svenskt näringsliv kan kommersialiseras och därmed bidra till energisystemets omställning och utveckling såväl i Sverige som på andra marknader.

Fru talman! Med det vill jag yrka bifall till förslaget i näringsutskottets betänkande 2005/06:NU19 samt avslag på samtliga reservationer.

Fru talman! Då detta är min sista debatt i kammaren skulle jag vilja tacka kammarkansliet med personal för väl genomförda debatter, för dess duktighet i att se till att vi håller våra tider och allt sådant. Jag vill också vända mig till de utskottsledamöter som jag jobbat ihop med under de tolv år jag funnits i riksdagen och tacka för ett gott kamratskap. Många gånger kan vi ha olika uppfattningar och försöka "brandslå" varandra på olika punkter, men jag uppskattar det goda kamratskapet. I går kväll då vi var ute på Herrgården och åt en god middag tillsammans fick vi bevis för att vi även kan förenas i en situation då vi är ute och är civila.

Med det skulle jag vilja tacka mina utskottskamrater för ett gott arbete i utskottet under den här tiden. Tack ska ni ha! Tack även till kammarkansliet!

Anf. 188 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag ska fatta mig mycket kort. Jag vill för personlig del och även från Moderaterna önska Nils-Erik Holmqvist en riktigt trevlig framtid och tacka för det samarbete vi haft under den här tiden. Lycka till!

Anf. 189 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag ska bara tillrättavisa dig, Anne-Marie. Jag heter inte Nils-Erik utan Nils-Göran. Men du är inte den enda som brukar säga det.

Jag tar tacksamt emot det. Det är ömsesidigt att vi tycker att vi har haft ett gott samarbete då vi har varit ute och rest tillsammans. Vi kanske inte har samma uppfattningar i den politiska debatten, men det hör till att det är så. Vid andra tillfällen kan vi vara kamrater. Tack ska du ha!

Anf. 190 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Tack själv! Jag hoppas att min fadäs att missa namnet inte förs till protokollet. Jag brukar göra det. Tyvärr inträffar det för ofta.

Anf. 191 LENNART BEIJER (v):

Fru talman! Vi är alla överens om att energiforskningen måste ha en mycket långsiktig inriktning. Det går inte att ha korta perioder där man ökar ibland och minskar ibland. Man måste veta vad som händer många år framåt. Det måste naturligtvis anslås tillräckligt med resurser. Det blir

det alltid strid om. Vi blir aldrig alla nöjda med vad ordet "tillräckligt" egentligen täcker in.

Men det är också viktigt att de resurser vi avsätter används på ett effektivt sätt. Risk för slentrian finns alltid i system som pågår under väldigt lång tid. Därför tycker jag att det är bra med ett energiutvecklingsråd där politik, näringsliv och organisationer tillsammans kan driva projekt på olika områden och förändra under tiden när man kommer på att det är effektivare.

Det är också en styrka att ansvarigt statsråd kommer att leda det här arbetet. Det är ju precis det vi vill i många sammanhang, att sådana här avgörande frågor leds av ett ansvarigt statsråd.

Detta betänkande binder samman forskning, teknikutveckling och kommersialisering på ett bra sätt. De tre partier som under nio år varit energiutvecklingsrådets beskyddare har all anledning att vara nöjda med betänkandet.

Anne-Marie Pålsson – och även Mikael Oscarsson, tror jag – var ganska kritisk mot stora delar av det här upplägget, det här programmet, den här visionen. En huvudkritik var väl att den politiska styrningen av energiforskningen ansågs som felaktig och skulle dra åt fel håll.

Det brukar vi ibland säga om annan forskning också i Sverige. Sedan kommer vi ut i världen, eller pratar med forskare eller med dem som ofta sysslar med forskningsfrågor. Då visar det sig att i sådana länder som trots allt är ganska framgångsrika när det gäller att få fram nya produkter med inriktning på forskningen, exempelvis Finland och USA, pekar politikerna med hela handen och ser till att det blir gjort. Det sker i väldigt liten omfattning i Sverige. Att det sker på något område tycker jag inte behöver vara så fasansfullt allvarligt, utan tvärtom till och med bra.

Mikael Oscarsson framförde en liten lovsång, tyckte jag. Jag vet inte om jag läste fel på tonen, men det lät som en liten lovsång till kärnkraften. Han pratade om att kärnkraften nu minsann skulle utvecklas. Jag var tvungen att titta upp, för jag tänkte att det måste vara Eva som sade det, men det var Mikael. Det vore bra om du Mikael kunde tala om för oss vad du menar med att utveckla kärnkraften i Sverige. En gammal god linje 3-kamrat som du, har du kommit så fel i livet?

Ingegerd tog upp frågan om laxtrappor. Det är egentligen inte en särskilt stor del av näringsutskottets betänkande. Det finns redan ett beslut av riksdagen om att snabbtreda frågan om att det i reglerade vattendrag ska finnas laxtrappor eller fiskvandningsleder. Det är naturligtvis mycket positivt. Indirekt är det förstås också en näringsfråga, för skulle man få lax och annan fisk att gå längre upp i åar och älvar vore det oerhört intressant för sportfisket och över huvud taget för turismen.

Om vi tar Småland som exempel skulle den stora ån, Emån, bli värd betydligt mycket mer. Den ligger precis i det område som har störst problem med sysselsättningen, och om man kunde börja fiska lax uppåt Vetlandahället skulle det innebära en positiv befolkningsutveckling och ge stora fördelar för hela regionen.

Fru talman! I betänkandet finns en mycket intressant storpolitisk fråga. Där finns nämligen en motion om att børsintroducera Vattenfall AB. Om jag inte missminner mig har mina borgerliga kamrater i alliansen sagt att sju företag ska børsintroduceras under kommande mandatperiod. Ni har stått i talarstolen och sagt att det minsann inte blir Vattenfall,

men nu kan vi se att en sådan motion finns med. Någonstans på vägen måste den stora omställningen i alliansens taktiska upplägg ha skett. Här finns nämligen den gamla motionen med, och i avslagsyrkandet av sin egen motion säger man att man inte ska børsintroducera Vattenfall just nu.

Frågan till Anne-Marie Pålsson blir naturligtvis: När tänkte ni att Vattenfall skulle børsintroduceras?

Anf. 192 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag som tänkte vara generös ännu en gång och önska även Lennart Beijer lycka till i framtiden eftersom han ska lämna riksdagen. Nu får jag anledning att inte bara vara snäll utan även kommentera några av de påhopp som kom. Men jag tycker ändå att det är ett bra slut, för vi har haft många spännande debatter i kammaren, Lennart Beijer och jag.

Vattenfall – ja, vad kan man säga? Vi är inte sämre än att vi kan ändra oss. Det vore trevligt om även Vänsterpartiet kunde ändra sig, till exempel genom att ta avstånd från kommunism och liknande, något som er partiledare har så oändligt svårt att göra. När det gäller Vattenfall är det förstås så att bilden av hela energimarknaden förändrats. Två saker har förändrat den bilden på ett mycket dramatiskt sätt, nämligen utsläppsrätterna och den internationella och europeiska elmarknad som skapats.

Spelplaner ändras, och då måste vi vara flexibla även inom Moderaterna och kunna ändra våra ställningstaganden. Vår syn på Vattenfall och Vattenfalls framtid är alltså annorlunda i dag än vad den var för bara två år sedan.

Anf. 193 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Jag är naturligtvis jätteglad att Moderaterna tar tillbaka en sådan motion. Jag är också glad att de inte har med det i sina förslag. Men det är inte fråga om ett par år. Motionen måste väl ha skrivits i en relativ närtid. Ni prickar precis in den stora förändringen i alliansens politik. Det skedde alldeles lagom i tid. Det kan man tycka är intressant, och man blir naturligtvis misstänksam.

Vi brukar ju ibland beskylla er för att inte tala sanning i den här frågan. Det blir något mer uppenbart när det dessutom ligger motioner och skramlar, motioner som säger att ni vill børsintroducera. Jag tror inte att det beror på att marknaden blivit annorlunda, och jag tror absolut inte att det beror på att utsläppshandeln kommit i gång. Jag kan inte tänka mig att det skulle vara ett tungt vägande skäl.

Anf. 194 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Fru talman och alla andra hör att Lennart Beijer tycks ha följt med i diskussionen i den moderata partigruppen. Det är intressant att höra. Jag kan trösta Lennart Beijer med att diskussionen inte varit sådan som den här recenseras, inte alls. I stället är det så, precis som jag sade tidigare, att saker och ting har förändrats. Den motion som det refereras till har faktiskt nästan två år på nacken, och effekterna av utsläppsrätterna har kommit väldigt kraftfullt och först på senare tid.

Som väljare skulle jag, fru talman, vara mycket mer misstänksam mot ett parti som aldrig ändrar uppfattning. Det tycker jag tyder på en rigiditet som är oroväckande.

I stället behövs flexibilitet och en förmåga att se att saker och ting förändras och att problemen därmed kan förändra karaktär och även kräva nya lösningar. Låt vara att den grundläggande synen på hur ett samhälle ska se ut är mindre stat och mindre politisk styrning, även på energiforskningens sida, samt mer av ett marknadscivilt samhälle. Det är vad vi moderater står för – i dag precis som tidigare.

Anf. 195 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Det nya arbetarpartiet som inte vill sälja Vattenfall – ni är naturligtvis välkomna i det gänget. Det är bra när partier kan ändra uppfattning, men jag tycker nog ibland att mitt eget parti ändrar sig lite väl mycket i vissa sammanhang.

Här är det viktigt att veta var Moderaterna egentligen står, och just nu säger Anne-Marie Pålsson att de inte ska sälja Vattenfall. Frågan är om Anne-Marie Pålsson kan lova att det inte kommer att ske inom överskådlig tid. Med överskådlig tid menar jag åtminstone en femton år framåt.

Anf. 196 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Lennart Beijer hade en del synpunkter på mitt anförande. Det jag tog fasta på var att propositionen saknar koppling till den verklighet som Sveriges riksdag borde förhålla sig till. I propositionen ingår visionen om en fortsatt avveckling av kärnkraften. Den är olycksalig för vårt land. Ett förtida avvecklande av Barsebäck 1 och 2 har i direkta kostnader inneburit långt över 10 miljarder. Det gör att vi under kalla vinterdagar blir nettoimportörer. Vi får till exempel använda skitig kolkraft från Polen.

Tycker Lennart Beijer att det är bra? Är det bra för miljön? Är det inte dags också för Vänsterpartiet att ändra sig och inse att det är koldioxiden som är den stora faran och att det är dumt att avveckla fungerande energiframställning?

Anf. 197 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Den utsläppshandel som vi nu har och lever med innebär inte att man ökar utsläppen av CO₂ för att man lägger ned kärnkraft eller något annat i systemet.

Visionen om en fortsatt avveckling, som Mikael kallar det, hade vi, som sagt, en gång i tiden gemensamt. Jag har i och för sig förstått att kd inte varit så jätteintresserade av att snabbt få bort kärnkraften, men min fråga var egentligen – när Mikael säger att han vill utveckla kärnkraften – om han också är beredd att bygga nya reaktorer.

Anf. 198 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag sade att kärnkraften bör vara kvar och utvecklas så länge det kan ställas höga krav på säkerhet. Det är bra med den effekthöjning som nu pågår.

Den lösning som har varit ända sedan folkomröstningen är beklaglig. Därför förespråkar vi kristdemokrater en ny folkomröstning. Det är inte oss kristdemokrater emot om svenska folket vill ha kvar och utveckla kärnkraften.

Anf. 199 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Jag tolkar Mikael Oscarsson så att han är något osäker på hur mycket han vill utveckla kärnkraften.

Jag vill då också passa på och vända mig till Nils-Göran. Vi har kämpat tillsammans i tolv år. Jag vill tacka Nils-Göran för mycket gott samarbete. Vi har försökt att hålla våra borgerliga kombattanter något på mattan – och lyckats hyfsat väl! Tack ska du ha.

Anf. 200 HÅKAN LARSSON (c):

Herr talman! Jag ska börja med att tacka både Nils-Göran och Lennart för samarbetet i utskottet och önska er all framgång framöver i det fortsatta arbetet. Det kommer ni säkert att få på många olika sätt.

Energiomställningen är faktiskt väldigt viktig. Det långsiktiga målet är att bygga ett hållbart energisystem med miljövänliga förnybara energikällor som grund. Det är ett mål som aldrig får falla ur sikte. Därför är betänkandet viktigt, och därmed vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet. Som ni hörde tidigare står Centerpartiet bakom den proposition som ligger till grund för betänkandet.

I dag pågår en mycket omfattande och spännande utveckling när det gäller förnybar energi. Här finns en tillväxtbransch med mycket stor potential för framtiden både när det gäller att producera energi och när det gäller att ge förutsättningar för tiotusentals nya jobb runtom i våra bygder. Energiomställningen är på väg att bli ett välkommet lyft för landsbygd och glesbygd – inte minst. En fjärdedel av den svenska energianvändningen kommer i dag från bioenergi, och potentialen är större än så. Fjärrvärmesystem, som till övervägande del produceras med förnybar energi, värmer i dag hälften av våra hus. Utbyggnaden fortsätter.

Nya pelletsfabriker och bioenergikombinat byggs och planeras, inte minst i norra Sverige där behovet av nya jobb är som störst. Senast häromdagen fick vi rapporter om att det som lär vara världens största energibolag, det kinesiska State Grid Corporation of China, satsar miljardbelopp på ett energikombinat med pelletsfabrik och etanolfabrik i Sveg i Härjedalen. Detta är en ganska fantastisk händelse där vi bör registrera vad som pågår. I det sammanhanget vill jag också, ännu en gång, understryka vikten av att torven så snart som möjligt lyfts ut ur systemet med handeln med utsläppsätter.

Till detta kan man lägga att det finns omfattande planer på att bygga ut vindkraft och att vattenkraften kan moderniseras på många sätt. Lika viktigt är det förstås att hela tiden effektivisera energianvändningen. Här finns möjligheter för många företag i landet att ta för sig på marknaden för energi- och miljöteknik. Hemmamarknaden är viktig, men också världsmarknaden ligger öppen för miljöteknikexport. Svensk teknik för energieffektivisering av förnybar energi kan få en mycket viktig roll i det internationella arbetet för att motverka klimatförändringar som annars i förlängningen hotar livet på den här jorden.

Mycket är utan tvivel på gång när det gäller omställningen av energisystemet. Men det räcker naturligtvis inte. Det är därför det krävs stora och målmedvetna satsningar på forskning och ny teknik för framtidens energisystem. Sådana satsningar är nödvändiga om visionen om omställning av energisystemet ska kunna förverkligas. Som det slås fast i betänkandet är det viktigt att diskussionen hela tiden hålls levande för hur omställningen ska ske, konkretiseras och genomföras i praktiken. Därför kan ett energitvecklingsråd i dialog med näringsliv och olika organisationer, vilket föreslås här, spela en viktig roll framöver.

Vattenfall har utan tvivel en viktig roll i omställningen till en ekologiskt och ekonomiskt uthållig energiförsörjning. Huvudsyftet är självfallet att producera och leverera el till sina kunder. Men Vattenfall ägs gemensamt av svenska folket, och Centerpartiet anser att det ska vara så även framöver. Då finns det naturligtvis särskilda skäl för att ge detta företag en viktig roll i omställningsarbetet. Där finns fortfarande mycket att göra, även om det statliga energibolaget börjar att visa en bättre attityd genom satsningen på förnybar energi på olika områden.

Hur energin ska produceras i framtiden är en central nyckelfråga. Det kanske är den allra största framtidsfrågan för både Sverige och globalt. Ska vi bygga ett långsiktigt hållbart energisystem där ändliga och miljökadliga energikällor, fossila bränslen och kärnkraft successivt ersätts med förnybar och miljövänlig energi, är det nu vi måste lägga grunden och agera. Det är därför viktigt med tydliga och uppföljningsbara mål och visioner. Det beslut vi fattar och den grund vi lägger i dag kommer att ha stor betydelse för hur energisystemet ser ut om 25 år.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 2 juni.)

20 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motion

med anledning av skr. 2005/06:120 2006 års redogörelse för företag med statligt ägande

2005/06:N31 av Maria Larsson m.fl. (kd)

Socialförsäkringsutskottets betänkande

2005/06:SfU18 Rättelse i utlänningslagen

21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 1 juni

2005/06:1730 av *Kerstin Engle* (s) till statsrådet *Ulrica Messing*
Dyra körkort som riskerar att bli ännu dyrare

2005/06:1731 av *Cecilia Widegren* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Skaraborgspolisen
2005/06:1732 av *Alice Åström* (v) till utrikesminister Jan Eliasson
Mapucheindianerna i Chile
2005/06:1733 av *Karin Enström* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Försäkringsskyddet för svenska soldater som tjänstgör utomlands
2005/06:1734 av *Carina Hägg* (s) till statsrådet Carin Jämtin
SRHR-policy
2005/06:1735 av *Gustav Fridolin* (mp) till statsrådet Carin Jämtin
Regeringsbeslut om Indien och HBT
2005/06:1736 av *Ulf Holm* (mp) till försvarsminister Leni Björklund
Homosexuellas situation inom amerikanska försvarsmakten
2005/06:1737 av *Bertil Kjellberg* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Bemanningen hos polisen
2005/06:1738 av *Ulla Löfgren* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Telias monopol på accessnätet
2005/06:1739 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till finansminister Pär Nuder
Begränsad skattskyldighet
2005/06:1740 av *Allan Widman* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Sverige inom Unmil i Liberia

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 juni.

22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 1 juni

2005/06:1695 av *Kerstin Lundgren* (c) till utrikesminister Jan Eliasson
Svenskt EU-initiativ för en oberoende ”Turkietkommission”
2005/06:1696 av *Kerstin Lundgren* (c) till utrikesminister Jan Eliasson
Svenskt agerande gentemot Turkiet
2005/06:1705 av *Tasso Stafilidis* (v) till utrikesminister Jan Eliasson
Namibias kränkningar av HBT-personer

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 juni.

23 § Kammaren åtskildes kl. 19.06.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med 5 §
anf. 3 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med anf. 23 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 7 § anf. 66 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 131 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 162 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 16.58,
av tredje vice talmannen därefter till och med 19 § anf. 197 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Prot. 2005/06:133
1 juni

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
3 § Förnyad bordläggning.....	3
4 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 31 maj	3
KrU28 Radio och TV i allmänhetens tjänst 2007–2012.....	3
KrU30 Kulturlivets internationalisering.....	4
LU31 Ersättning till ledande befattningshavare i näringslivet.....	5
LU34 Skydd för barn genom registrering av förmyndare i vägtrafikregistret, m.m.	5
LU37 Elektronisk ingivning till Bolagsverket	6
LU28 Förenklade redovisningsregler, m.m.	6
TU16 Ändring i lagen om elektronisk kommunikation.....	6
SoU31 Socialtjänst (förnyad behandling)	7
5 § Riksdagen i en ny tid	8
Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU21	8
Anf. 1 GÖRAN MAGNUSSON (s).....	8
Anf. 2 INGVAR SVENSSON (kd).....	11
Anf. 3 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	12
Anf. 4 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	13
Anf. 5 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	13
Anf. 6 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	14
Anf. 7 MATS EINARSSON (v).....	14
Anf. 8 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	16
Anf. 9 MATS EINARSSON (v) replik	17
Anf. 10 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	17
Anf. 11 MATS EINARSSON (v) replik	18
Anf. 12 GUSTAV FRIDOLIN (mp).....	18
Anf. 13 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	21
Anf. 14 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik.....	22
Anf. 15 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	22
Anf. 16 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik.....	23
Anf. 17 MIKAEL ODENBERG (m).....	23
Anf. 18 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	27
Anf. 19 MIKAEL ODENBERG (m) replik	27
Anf. 20 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	28
Anf. 21 MIKAEL ODENBERG (m) replik	28
Anf. 22 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	29
Anf. 23 MIKAEL ODENBERG (m) replik	29
Anf. 24 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	29
Anf. 25 MIKAEL ODENBERG (m) replik	30
Anf. 26 LISELOTT HAGBERG (fp).....	30
Anf. 27 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	33
Anf. 28 LISELOTT HAGBERG (fp) replik.....	33
Anf. 29 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	34
Anf. 30 LISELOTT HAGBERG (fp) replik.....	34

Anf. 31 KERSTIN LUNDGREN (c).....	35
Anf. 32 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	37
Anf. 33 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	37
Anf. 34 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	38
Anf. 35 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	39
Anf. 36 CARL B HAMILTON (fp)	39
Anf. 37 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	42
Anf. 38 CARL B HAMILTON (fp) replik	42
Anf. 39 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	43
Anf. 40 CARL B HAMILTON (fp) replik	43
Anf. 41 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	44
Anf. 42 STEN LUNDSTRÖM (v)	44
Anf. 43 MARIANNE CARLSTRÖM (s).....	45
Anf. 44 ANDERS YGEMAN (s)	46
Anf. 45 TOBIAS BILLSTRÖM (m)	47
Anf. 46 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	48
Anf. 47 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	48
Anf. 48 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	49
Anf. 49 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik.....	49
Anf. 50 TASSO STAFILIDIS (v)	50
Anf. 51 RIGMOR STENMARK (c).....	51
Anf. 52 ANDERS YGEMAN (s) replik	52
Anf. 53 RIGMOR STENMARK (c) replik	52
Anf. 54 ANDERS YGEMAN (s) replik	52
Anf. 55 RIGMOR STENMARK (c) replik	52
Anf. 56 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	53
Anf. 57 RIGMOR STENMARK (c) replik	53
Anf. 58 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	54
Anf. 59 RIGMOR STENMARK (c) replik	54
(Beslut fattades under 13 §.).....	54
6 § Sekretessfrågor	54
Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU35	54
Anf. 60 INGVAR SVENSSON (kd)	54
Anf. 61 MATS EINARSSON (v).....	55
Anf. 62 ANDERS BENGTSSON (s)	56
Anf. 63 HENRIK S JÄRREL (m)	57
Anf. 64 ELINA LINNA (v).....	58
(Beslut fattades under 13 §.).....	59
7 § Förstärkt meddelarskydd för anställda i kommunala företag	59
Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU36	59
Anf. 65 KERSTIN LUNDGREN (c).....	59
Anf. 66 YOOMI RENSTRÖM (s)	60
Anf. 67 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	62
Anf. 68 YOOMI RENSTRÖM (s) replik	62
Anf. 69 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	62
Anf. 70 YOOMI RENSTRÖM (s) replik	63
Anf. 71 CARL-ERIK SKÅRMAN (m)	63

Anf. 72 LISELOTT HAGBERG (fp).....	64
Anf. 73 MATS EINARSSON (v).....	64
Anf. 74 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	65
Anf. 75 MATS EINARSSON (v) replik	66
Anf. 76 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	66
Anf. 77 MATS EINARSSON (v) replik	66
Anf. 78 GUSTAV FRIDOLIN (mp).....	67
Anf. 79 CARL-ERIK SKÄRMAN (m) replik	67
Anf. 80 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	68
Anf. 81 CARL-ERIK SKÄRMAN (m) replik	68
Anf. 82 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	68
(Beslut fattades under 13 §.)	69
8 § Handikappfrågor.....	69
Socialutskottets betänkande 2005/06:SoU22	69
(Beslut fattades under 13 §.)	69
9 § Uppföljning av Nationella handlingsplanen för handikappolitiken.....	69
Socialutskottets betänkande 2005/06:SoU24	69
Anf. 83 ANNE MARIE BRODÉN (m).....	69
Anf. 84 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp)	72
(forts. 11 §).....	74
Ajournering.....	75
Återupptagna förhandlingar	75
10 § Statsministerns frågestund	75
Anf. 85 FÖRSTE VICE TALMANNEN	75
<i>Biltullar i Göteborg och Malmö.....</i>	<i>75</i>
Anf. 86 FREDRIK REINFELDT (m).....	75
Anf. 87 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	75
Anf. 88 FREDRIK REINFELDT (m).....	76
Anf. 89 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	76
Anf. 90 FREDRIK REINFELDT (m).....	76
<i>Skolpolitiken.....</i>	<i>77</i>
Anf. 91 LARS LEIJONBORG (fp).....	77
Anf. 92 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	77
Anf. 93 LARS LEIJONBORG (fp).....	77
Anf. 94 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	78
Anf. 95 LARS LEIJONBORG (fp).....	78
Anf. 96 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	78
<i>Valfrihet inom barnomsorgen.....</i>	<i>78</i>
Anf. 97 MARIA LARSSON (kd).....	78
Anf. 98 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	79
Anf. 99 MARIA LARSSON (kd).....	79
Anf. 100 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	79
<i>Offentliganställdas meddelarskydd .....</i>	<i>80</i>
Anf. 101 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v).....	80
Anf. 102 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	80
Anf. 103 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v).....	81
Anf. 104 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	81

<i>Konkurrensen på elmarknaden</i>	81
Anf. 105 ÅSA TORSTENSSON (c)	81
Anf. 106 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	81
Anf. 107 ÅSA TORSTENSSON (c)	82
Anf. 108 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	82
<i>Konkurrensen på elmarknaden</i>	82
Anf. 109 PETER ERIKSSON (mp)	82
Anf. 110 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	83
Anf. 111 PETER ERIKSSON (mp)	83
Anf. 112 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	83
<i>Företagandets villkor</i>	84
Anf. 113 RONNY OLANDER (s)	84
Anf. 114 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	84
<i>Det ökade våldet</i>	84
Anf. 115 HILLEVI ENGSTRÖM (m).....	84
Anf. 116 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	85
<i>Ungdomsarbetslösheten</i>	85
Anf. 117 CARL B HAMILTON (fp)	85
Anf. 118 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	85
<i>Försäkringsskyddet för den svenska utlandsstyrkan</i>	86
Anf. 119 ELSE-MARIE LINDGREN (kd)	86
Anf. 120 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	86
<i>Ägandet av svensk vattenkraft</i>	86
Anf. 121 LENNART GUSTAVSSON (v)	86
Anf. 122 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	87
<i>Energipolitiken</i>	87
Anf. 123 SVEN BERGSTRÖM (c).....	87
Anf. 124 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	88
<i>Etanol som drivmedel</i>	88
Anf. 125 ELIZABETH NYSTRÖM (m).....	88
Anf. 126 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	88
<i>Den ekonomiska brottsligheten</i>	89
Anf. 127 HILLEVI LARSSON (s).....	89
Anf. 128 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	89
Anf. 129 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	89
11 § (forts. från 9 §) Uppföljning av Nationella	
handlingsplanen för handikappolitiken (forts. SoU24)	90
Anf. 130 ULRIK LINDGREN (kd).....	90
Anf. 131 LARS-IVAR ERICSON (c)	92
Anf. 132 CATHERINE PERSSON (s).....	95
Anf. 133 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik.....	99
Anf. 134 CATHERINE PERSSON (s) replik	99
Anf. 135 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik.....	100
Anf. 136 CATHERINE PERSSON (s) replik	100
Anf. 137 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp) replik.....	101
Anf. 138 CATHERINE PERSSON (s) replik	102

Anf. 139 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp) replik	102
Anf. 140 CATHERINE PERSSON (s) replik	103
Anf. 141 LARS-IVAR ERICSSON (c) replik	103
Anf. 142 CATHERINE PERSSON (s) replik	104
Anf. 143 LARS-IVAR ERICSSON (c) replik	104
Anf. 144 CATHERINE PERSSON (s) replik	105
Anf. 145 ULRIK LINDGREN (kd) replik	105
Anf. 146 CATHERINE PERSSON (s) replik	106
Anf. 147 ULRIK LINDGREN (kd) replik	106
Anf. 148 CATHERINE PERSSON (s) replik	107
Anf. 149 ELINA LINNA (v)	108
Anf. 150 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik	110
Anf. 151 ELINA LINNA (v) replik	110
Anf. 152 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik	111
Anf. 153 ELINA LINNA (v) replik	111
Anf. 154 ULRIK LINDGREN (kd) replik	112
Anf. 155 ELINA LINNA (v) replik	112
Anf. 156 ULRIK LINDGREN (kd) replik	112
Anf. 157 ELINA LINNA (v) replik	113
Anf. 158 JAN LINDHOLM (mp)	113
Anf. 159 ULRIK LINDGREN (kd)	117
Anf. 160 ANNE MARIE BRODÉN (m)	117
Anf. 161 CATHERINE PERSSON (s)	118
(Beslut fattades under 13 §.)	118
12 § Inskränkningar i patientens rätt att använda elektronisk kommunikation m.m.	119
Socialutskottets betänkande 2005/06:SoU28	119
Anf. 162 MAGDALENA ANDERSSON (m)	119
Anf. 163 JAN EMANUEL JOHANSSON (s)	120
(forts. 14 §)	122
Ajournering	122
Återupptagna förhandlingar	122
13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	122
KU21 Riksdagen i en ny tid	122
KU35 Sekretessfrågor	127
KU36 Förstärkt meddelarskydd för anställda i kommunala företag	127
SoU22 Handikappfrågor	127
SoU24 Uppföljning av Nationella handlingsplanen för handikappolitiken	127
14 § (forts. från 12 §) Inskränkningar i patientens rätt att använda elektronisk kommunikation m.m. (forts. SoU28)	129
Anf. 164 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik	129
Anf. 165 JAN EMANUEL JOHANSSON (s) replik	129
Anf. 166 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik	129
Anf. 167 JAN EMANUEL JOHANSSON (s) replik	130

Anf. 168 ELINA LINNA (v).....	130
Anf. 169 GUNNAR NORDMARK (fp).....	131
(Beslut skulle fattas den 2 juni.).....	132
15 § Utvecklad utsläppshandel för minskad klimatpåverkan.....	133
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2005/06:MJU15	133
(Beslut skulle fattas den 2 juni.).....	133
16 § Miljöansvaret i Antarktis.....	133
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2005/06:MJU22	133
(Beslut skulle fattas den 2 juni.).....	133
17 § Miljöklassning av alternativa motorbränslen m.m.....	133
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2005/06:MJU28	133
(Beslut skulle fattas den 2 juni.).....	133
18 § Åtgärder för att stärka kundernas ställning på energimarknaden	133
Näringsutskottets betänkande 2005/06:NU18	133
Anf. 170 ULLA LÖFGREN (m).....	133
Anf. 171 EVA FLYBORG (fp).....	134
Anf. 172 MIKAEL OSCARSSON (kd)	135
Anf. 173 HÅKAN LARSSON (c).....	136
Anf. 174 INGEGERD SAARINEN (mp).....	136
Anf. 175 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s).....	138
Anf. 176 EVA FLYBORG (fp) replik.....	139
Anf. 177 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik.....	140
Anf. 178 EVA FLYBORG (fp) replik.....	140
Anf. 179 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik.....	140
Anf. 180 LENNART BEIJER (v).....	140
Anf. 181 INGEGERD SAARINEN (mp).....	142
Anf. 182 EVA FLYBORG (fp)	142
(Beslut skulle fattas den 2 juni.).....	142
19 § Forskning och ny teknik för framtidens energisystem	142
Näringsutskottets betänkande 2005/06:NU19	142
Anf. 183 ANNE-MARIE PÅLSSON (m)	142
Anf. 184 EVA FLYBORG (fp)	144
Anf. 185 MIKAEL OSCARSSON (kd)	145
Anf. 186 INGEGERD SAARINEN (mp).....	146
Anf. 187 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s).....	147
Anf. 188 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	148
Anf. 189 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik.....	148
Anf. 190 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	148
Anf. 191 LENNART BEIJER (v).....	148
Anf. 192 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	150
Anf. 193 LENNART BEIJER (v) replik	150
Anf. 194 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	150
Anf. 195 LENNART BEIJER (v) replik	151
Anf. 196 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik.....	151
Anf. 197 LENNART BEIJER (v) replik	151
Anf. 198 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik.....	151
Anf. 199 LENNART BEIJER (v) replik	152

Prot. 2005/06:133
1 juni

Anf. 200 HÅKAN LARSSON (c).....	152
(Beslut skulle fattas den 2 juni.).....	153
20 § Bordläggning.....	153
21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	153
22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	154
23 § Kammaren åtskildes kl. 19.06.	154

Elanders Gotab, Stockholm 2006